

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚῆ ἙΣΤΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΑ'

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1962

ΤΕΥΧΟΣ 12^{ον}

ΚΩΝ. ΑΘ. ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΟΙ ΚΟΣΣΥΒΑΚΗΔΕΣ ΚΑΙ Η ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΡΑΔΟΒΥΖΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ*

Κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν παλαιότερων τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας Κοσσυβάκη ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ὁ Δημήτριος Ζαλοχρηστὸς, καταγόμενος ἀπὸ τὴν περιοχὴν Βάλτου, ἐγκατεστάθη εἰς τὸ χωρίον Μπότση (σημ. Μεγαλόχαρη) τοῦ Ἄνω Ραδοβυζίου πρὸ τοῦ 1800. Ἀπέκτησε δύο υἱούς:

Τὸν Γεώργιον καὶ τὸν Παναγιώτην, οἱ ὅποιοι ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἔμειναν ὄρφανοὶ ἐκ πατρὸς καὶ μητρός.

Τὸ χωρίον Μπότση ἔκειτο ἄλλοτε εἰς τὴν θέσιν Ἁγίαν Παρασκευίην, νῦν Παλαιοχώρι. Κατὰ τὴν ὀλοσχερῆ καταστροφὴν αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν Τούρκων, τὰ δύο μικρὰ ὄρφανὰ εἶχον κρυβῆ ἐντὸς βάλτου ὡς κοσσύφια καὶ οἱ ἰδόντες ἀπέδωσαν εἰς αὐτὰ τὸ παρωνύμιον Κοσσυβάκη, τὸ ὅποιον ἀκολούθως ἐξειλίχθη φωνητικῶς εἰς Κοσσυβάκης.

Οἱ παῖδες ἐνηλικιωθέντες ἀνέπτυξαν πατριωτικὴν δράσιν κατὰ τῶν Τούρκων. Τὸ 1803 ἐβοήθησαν τοὺς ὑπὸ τοὺς Μποτσαραίους Σουλιώτας οἱ ὅποιοι διωκόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ Ἀλβανῶν κατέφυγον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σέλτσου, ἔνθα ἔγινε ἐπίθεσις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἡ δὲ Μονὴ παρεδόθη διὰ προδοσίας. Κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μονῆς οἱ Σουλιῶται καὶ αἱ Σουλιώτισσαι ἔδειξαν θαύματα ἀνδρείας καὶ αὐτοθυσίας ἀνάλογα πρὸς τὰ τοῦ Ζαλόγγου, τοῦ Πύργου τοῦ Δημοῦ, τοῦ Κουγκίου. Ἐκτοτε ἡ οἰκογένεια Κοσσυβάκη συνεδέθη στενῶς μετὰ τοὺς Μποτσαραίους. Τοὺς διασωθέντας Σουλιώτας οἱ Κοσσυβάκηδες ὠδήγησαν ἐν μέρει εἰς τὸ Σύντεκνον τοῦ Βάλτου, ἔνθα ἔτυχον περιθάλψεως ἀπὸ τὸν Καπετὰν Σωτήρη.

Οὗτος βραδύτερον ἐνυμφεύθη ἀδελφὴν τῶν Μποτσαραίων, ὃ δὲ υἱὸς τοῦ Γεωργίου Κοσσυβάκη Ἰωάννης ἐνυμφεύθη θυγατέρα τῆς ὡς ἄνω ἀδελφῆς τῶν Μποτσαραίων.

Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Παναγιώτης Κοσσυβάκης λόγῳ τῆς

(*) Ἡ παροῦσα μελέτη στηρίζεται εἰς ἐγχορῖους παροδόσεις καὶ οἰκογενειακὸν ἀρχεῖον τῆς οἰκογενείας Κοσσυβάκη ἐκ τοῦ χωρίου Μπότση (σημ. Μεγαλόχαρη) Ραδοβυζίου.

πατριωτικῆς των δράσεως καὶ τῆς βοήθειας πρὸς τοὺς καταδιωκομένους Σουλιώτας, κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν ἐντοπίων φίλων τῶν Τούρκων. Αἱ οἰκίαι των ἐπυρπολήθησαν καὶ ἡ περιουσία των διηρπάγη. Ἔνεκα τούτου ἐγκατέλειψαν τὴν γενέτειραν αὐτῶν καὶ κατέφυγον εἰς Λεβαδείαν πρὸς τὸ ἀρματολίκι τοῦ πατρὸς τοῦ Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου, ἔνθα ἔμειναν ἀρκετὸν χρόνον.

Ἐκεῖ εἰς τὸ χωρίον Γκούρα ὁ Γεώργιος Κοσσυβάκης ἐνυμφεύθη θυγατέρα τῆς οἰκογενείας τῶν Ρουσιάδων, συγγενῶν τοῦ Ἀνδρούτσου.

Ἐπανελθόντες βραδύτερον ἵνα ἐγκατασταθῶν εἰς τὰ κτήματά των εὗρον ἐκεῖ ἐγκατεστημένους κολλήγους, τοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων διορισθέντος Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Ραδοβυζίων, Ντούλα Γώγου ἐκ Σκουληκαριᾶς. Ἐπιώρῃσαν τούτους καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν. Ἐφόνευσαν δὲ καὶ τὸν καλόγηρον τῆς Μονῆς Μπότση ὅστις ἀναλαβὼν ἵνα περιθάλψῃ τὴν μικρὰν ἀδελφὴν των, ἀπεπλάνησε ταύτην. Ἐκ τούτου ὑπάρχει τοποθεσία μέχρι σήμερον ὀνόματι «ὁ φόνος τοῦ Καλόγηρου». Διὰ τοῦτο μετέβησαν πάλιν εἰς τὸ ἀρματολίκι τοῦ Ἀνδρούτσου. Ἐνισχυθέντες ὑπ' αὐτοῦ μὲ δύναμιν 100 ἀνδρῶν ἐπέστρεψαν εἰς Μπότσην καὶ ἐγκατεστάθησαν μονίμως. Ἐλθόντες δὲ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸν Διοικητὴν τῶν Τούρκων Ντούλα Γώγον, κατετρόπωσαν αὐτὸν καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ χωρίον των πάσης φορολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν Τούρκων καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς Τούρκους νὰ παύσῃ ἡ περαιτέρω καταδίωξις τῶν Κοσσυβακίων.

Εἰς τὰς συμπλοκάς ταύτας ἐφονεύθη ὁ Παναγιώτης Κοσσυβάκης, ὅστις δὲν εἶχεν ἀποκτήσει τέκνα.

Ὁ Γεώργιος Κοσσυβάκης ἀπέκτησεν υἱοὺς τοὺς :

Χρῆστον, Κων)τῖνον, Ἀνδρέαν καὶ Ἰωάννην. Οἱ τέσσαρες οὗτοι ἀδελφοὶ ἐδημιούργησαν μεγάλην περιουσίαν ἐκ ποιμνίων καὶ ἠγόρασαν τὸ Τσιφλίκι ἀπὸ τὸν Χασὰν Μάλλιο.

Ὁ Χρῆστος Κοσσυβάκης, ἀπέκτησεν υἱοὺς τοὺς.

Νικόλαον, Γεώργιον, Λάμπρον, Ἰωάννην, Δημήτριον καὶ Εὐάγγελον.

Ὁ Κων)νος Κοσσυβάκης ἀπέκτησεν υἱοὺς τοὺς :

Νικόλαον, Δημήτριον καὶ Γεώργιον.

Ὁ Ἀνδρέας Κοσσυβάκης ἀπέκτησεν υἱοὺς τοὺς :

Γεώργιον, Νικόλαον καὶ Σπυρίδωνα.

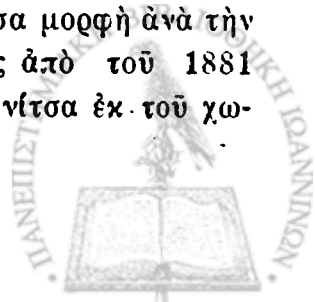
Ὁ Ἰωάννης Κοσσυβάκης, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω ἐνυμφεύθη θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς τῶν Μποτσαραίων. Ἦτο ὁ ἰκανώτερος ἐκ τῶν ἀδελφῶν καὶ φέρεται ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ Ραδοβυζίου τοῦ 1854 καὶ 1866.

Ἀπέκτησεν υἱοὺς τοὺς: Δημήτριον, Γρηγόριον καὶ Σωτήριον. Ἐκ τούτων ὁ Δημήτριος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν. Ὁ Σωτήριος ἀναπτύσσει ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν καὶ ἠγεῖται ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878 διεδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλον. Κατὰ τὴν ὡς ἄνω περίοδον οἱ Τούρκοι συνέλαβον τὸν θεῖον τοῦ Ἀνδρέαν Κοσσυβάκη καὶ τὸν ἐθανάτωσαν διὰ ὑραύσεως τῶν ὀστέων εἰς Ἰωάννινα.

Ἀπὸ τῆς 24 Ἰουνίου 1881 ἤρχισεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς περιφερείας Ἄρτης τῆς Ἀνατολικῶς τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου. Τὸ τμήμα Ραδοβυζίων διηρέθη εἰς δύο δήμους:

Τὸν Δῆμον Ἡρακλείας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σκουληκαριὰν καὶ τὸν Δῆμον Τετραφυλίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μπότσην.

Ὁ Σωτήριος Κοσσυβάκης ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἐπιβάλλουσα μορφή ἀνὰ τὴν Χώραν ἐκείνην καὶ ἐκλέγεται ἀνελλιπῶς Δήμαρχος Τετραφυλίας ἀπὸ τοῦ 1881 ἕως τοῦ 1904 ὅτε ἀπέθανεν. Εἶχε νυμφευθῆ θυγατέρα τοῦ Γρανίτσα ἐκ τοῦ χωρίου Γρανίτσα τῆς Εὐρυτανίας.

Ἀπέκτησε τέκνα τούς: Γρηγόριον, Ἰωάννην, Νικόλαον, Φωτεινήν, Μαριγὰ Καλλιόπην καὶ Ὀλγαν.

Ὁ Σωτήριος Κοσσυβάκης Δήμαρχος Τετραφυλίας, ἔλαβε διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς Δημοσίας ἀσφαλείας ὑπηρεσίας του τὸν Ἀργυροῦν Σταυρὸν τῶν ἱποτιῶν τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτήρος τὴν 22 Ἰανουαρίου 1889.

Ἡ οἰκογένεια αὕτη καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 πρόθυμος πάντοτε προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν πατρίδα.

Ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Σωτηρίου Κοσσυβάκη ὁ Γρηγόριος, διεδέχθη τὸν πατέρα τὸ 1904 ὡς Δήμαρχος Τετραφυλίας. Ἐνυμφεύθη θυγατέρα ἕκ τοῦ γένους Μπανταλούκα ἔξ Ἄρτης ἔξ ἧς ἀπέκτησε τέκνα.

Σωτήριον, Νικόλαον, Νικηφόρον, Ἰωάνναν, Ἰωάννην, Γεράσιμον καὶ Στέφανον.

Τὸ 1911 διωρίσθη βοηθὸς τοῦ Ἐφόρου τῆς Βουλῆς. Ἐδρασαν ὡς ὀπλιωγῆς κατὰ τὸν Βορειοηπειρωτικὸν Ἀγῶνα ἀπὸ 1912—1914.

Ὁ Νικόλαος ὑπηρέτησεν ὡς Δικηγόρος καὶ Πολιτευτὴς Ἄρτης ἀπὸ τοῦ 1910. Ἐφρονεύθη εἰς Τζουμαγιάν τὸ 1913 ἠρωϊκῶς μαχόμενος, κατὰ τῶν Βουλγάρων, εἰς ἡλικίαν 28 ἐτῶν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης Σωτηρίου Κοσσυβάκης ἐγεννήθη τὸ 1878 εἰς τὸ Χωριὸν Αὐλάκι τοῦ Βάλτου ἐπὶ τῶν Ἑλληνο—Τουρκικῶν συνόρων. Τότε διεξήγετο ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ραδοβυζίου με ἀρχηγὸν τὸν πατέρα του Σωτήριον. Ἐτελείωσε τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον τῆς Μπότσης ὑπὸ τὸν Δημοδιδάσκαλον Κρασιώτην καὶ ἀκολούθως τὸ Γυμνάσιον Ἄρτης.

Τὸ 1899 κατετάγη ὡς κληρωτὸς εἰς τὸ 39ον Σύνταγμα Πεζικοῦ ὁπόθεν ἀπελύθη μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ Λοχίου.

Τὸ 1913 ὑπηρετῶν εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Δημ. Μπότσαρη ὡς Ἀρχηγὸς τῶν Ἐθελοντικῶν Σωμάτων εἰσηλθε πρῶτος εἰς τὰ Ἰωάννινα.

Διὰ τὴν δρᾶσιν του προήχθη εἰς Ἀνθυπολοχαγὸν καὶ ἔπειτα εἰς ὑπολοχαγόν. Μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦτον διωρίσθη Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Πρεμετῆς κατὰ τὸν Βορειοηπειρωτικὸν Ἀγῶνα. Λεπτομερείας περὶ τῆς τότε δράσεώς του παρέχει τὸ σωθὲν αὐτόγραφον ἡμερολόγιον.

Μετὰ τὸ 1914 διαμένων ἐν Ἄρτῃ ἦτο Πρόεδρος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων τοῦ Νομοῦ Ἄρτης καὶ ἀρχηγὸς τῆς «Ἐθνικῆς Ἀμύνης». Ἀπεβίωσε τὸ 1918 προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς γρίπης.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ δημοσιεύσωμεν τρία ἱστορικὰ κείμενα παρέχοντα λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίες περὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἰωάννου Σωτ. Κοσσυβάκη κατὰ τὸν πόλεμον 1912—1913 καὶ κατὰ τὸν Βορειοηπειρωτικὸν Ἀγῶνα. Ταῦτα εἶναι:

α) Πολεμικὴ ἔκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ κατὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ Σώματος Δημ. Μπότσαρη ἐν τῇ πτώσει τῶν Ἰωαννίνων».

β) Ἐτέρα ἔκθεσις τοῦ Γρηγ. Σωτ. Κοσσυβάκη περιέχουσα εἰδήσεις ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου 1912 περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ ἐπιχειρήσεων, ἐνθα ἀναφέρονται πολλοὶ συγγενεῖς τῆς οἰκογενείας Κοσσυβάκη, ὡς ὁ Δημ. Μπότσαρης, ὁ Στέφ. Γρονίτσας κ. ἄ.

γ) Αὐτόγραφον ἡμερολόγιον τοῦ Ἰωάν. Σωτ. Κοσσυβάκη, Διοικητοῦ Πρεμετῆς κατὰ τὸν Βορειοηπειρωτικὸν Ἀγῶνα τοῦ 1914.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΝ ΤΗ ΠΤΩΣΕΙ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὀλίγα παρήλθον ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, ὅτε ὁ εὐγενὴς

καὶ γενναῖος ὑπολοχαγός, τοῦ Μηχανικοῦ Δημήτριος Νότη Μπότσαρης, ἀπόγονος τῶν ἐνδόξων Μποτσαραίων, θελήσας νὰ μετάσχη δραστηριώτερον τοῦ δεινοῦ ἀγῶνος καὶ νὰ μὴ ὑστερήσῃ τοῦ ἐνδόξου ὀνόματός του, κατήρτισε μικτὸν σῶμα ἀπὸ εὐσταλῆ καὶ ἀτρόμητα εὐζωνάκια, ἐθνοφρουρούς καὶ ἀντάρτας καὶ διευθύνει πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Σουλίου τῆς ἐνδόξου πατρίδος του.

Ἐχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς εὐγενεῖς καὶ γενναίους ἀνθυπολοχαγοὺς Διονύσιον Λεόντιον καὶ Στέφανον Γρανίτσαν ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ἀτρόμητον Ἴατρον Κων)νον Φάρον. Ἡ ἐκεῖ δρᾶσις τοῦ γενναίου ὑπολοχαγοῦ Μπότσαρη καὶ τῶν ἀξιωματικῶν του ὑπῆρξε θαυμασία κατορθώσαντος ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι ν' ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ὅλα τὰ ἐντεῦθεν τοῦ Ἀχέροντος ποταμοῦ χωρία τοῦ Σουλίου, ν' ἀπασχολήσῃ δὲ στρατηγικώτατα τὸν ἐχθρόν, ὅτε ὁ στρατός μας συνῆπτε τὴν ἐν Πέντε Πηγαδίοις μάχην, κατέχων διὰ τῆς ὑπ' αὐτῶν δυνάμεως τὰ χωρία Ζώριστα καὶ Βαρνάδες, ὡς καὶ τὰς θέσεις Σπαρτίτσι, Γκρεμίνα καὶ Χωραφιές. Δὲν ἠδυνήθη ὁμως νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ εὐγενὲς ὄνειρόν του καθ' ὅτι αἱ κακουχίαι καὶ συνεχεῖς ἀνὰ τὰ δύσβατα ὄρη τῆς Ἠπείρου πορεῖαι ἐγέννησαν τοιαύτην πάθησιν εἰς τὸν ἀριστερόν αὐτοῦ πόδα, ὥστε μικροῦ δεῖν καὶ θὰ ἔχανεν αὐτόν. Ἄν καὶ ἔχων τὸν πόδα τυμπανιαῖον, ἐξηκολούθει παραμένων καὶ φερόμενος ἐπὶ φορείου ὑπὸ τῶν γενναίων συμπολεμιστῶν του καὶ δίδων τὰς δεούσας διαταγὰς εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικοὺς καὶ ὀπλαρχηγούς μέχρις ὅτου τῇ προτροπῇ τούτων ἀπεστάλη εἰς Ἄρταν πρὸς νοσηλείαν ἀφήσας ὡς ἀντικαταστάτας του τοὺς Γρανίτσαν καὶ Λεόντιον μέχρι τῆς ἐπανόδου του, ἧτις δὲν κατωρθώθη διότι κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ διευθύνοντος τὸ Ἰταλικὸν Νοσοκομεῖον ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθη, ἡ ἐπὶ μικρὸν εἰσέτι παραμονή τοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἤθελεν ἐπιφέρει δηλητηρίασιν καὶ ἀναγκαίαν ὡς ἐκ τούτου ἀποκοπὴν τοῦ ποδός.

Μὴ δυνάμενος λόγῳ τῆς παθήσεώς του νὰ ἐπανέλθῃ ὁ εὐγενὲς καὶ ἀτρόμητος ὑπολοχαγός Δημ. Μπότσαρης καὶ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ Σώματός του ἀπεστάλη καὶ ἀνέλαβε ταύτην ὁ ἀντισυνταγματάρχης τοῦ Μηχανικοῦ κ. Χρήστος Μαλάμος ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω Σωμάτων, καὶ δύο λόχους Ἐθνοφρουρῶν 3ον καὶ 4ον ὡς καὶ λόχους πεζικοῦ ὑπὸ τοὺς λοχαγοὺς κ. Ἄλ. Ἀποστόλου καὶ Λεωνίδα Σαγιᾶν. Ἐκ τούτων τὰ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ λοχίου Κοσσυβάκη Ἰωάννου τοῦ Σωτηρίου γόνου τῆς ἱστορικῆς ἐκ Μπότση οἰκογενείας τῶν Κοσσυβακαίων, ἐθελοντικὰ Σώματα, ἠγωνίσθησαν γενναίως καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς μάχας ἀλλ' ἰδία κατὰ τὴν τῆς πτώσεως τῶν Ἰωαννίνων. Ἴδου πῶς μοι ἀφηγήθη αὐτόπτης μάρτυς τὴν δρᾶσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ λοχίου Κοσσυβάκη Ἰωάννου Σωμάτων, κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἡμέραν τῆς 20ης Φεβρουαρίου

«Συνεπεῖα διαταγῆς τοῦ ἀρχηγοῦ κ. Μαλάμου τὴν 4ην πρωϊνὴν τῆς 20ης Φεβρουαρίου τὰ μὲν Σώματα Παντελῆ Πάσχου καὶ Γεωρ. Παπῆ ἀπέστειλεν εἰς Δωδώνην πρὸς ὑποστήριξιν καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ δεξιοῦ αὐτοῦ, τὰ δὲ Σώματα Σπυρίδωνος Μπόκλα καὶ Ἐμ. Κυπριάδου ἔταξε κάτωθι ἀκριβῶς τῶν πυροβολείων τοῦ Ἀγ. Νικολάου καὶ εἰς ἀπόστασιν 600 μέτρων, ἵνα ἐπὶ κεφαλῆς τούτων ἐνεργήσῃ τὴν κυρίαν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ φρουρίου τούτου.

Μετὰ τὴν τοιαύτην διαταγὴν τῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν του Σωμάτων καὶ τὴν πρὸς τὸν κ. Περικλῆν Δέγλερην Διοικητὴν τοῦ 1ου Τάγματος 11ου Πεζικοῦ Συντάγματος γνωστοποίησιν ταύτης, ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην τοῦ ὁποῖου ὁδηγίαν καὶ ἀντίληψιν πάντοτε τὰ εἰς τὰς θέσεις ἐκείνας Σώματα ἐνήργουν, ὁ λοχίας Κοσσυβάκης Ἰωάννης, συνεννοήθη περὶ τὴν 7ην πρωϊνὴν μετὰ τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερά του εὐρισκομένου λοχαγοῦ κ. Ἄλεξ. Ἀποστόλου, Διοικητοῦ τοῦ 2ου Λόχου 11ου Πεζ. Συντάγματος ὅτι δεόν ν' ἀρχίσῃ ἡ ἐπίθεσις. Συστήσας εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας ψυχραιμίαν, γενναιότητα καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὸ καθήκον, ὑποδείξας ὅτι ἐκ τῆς μάχης ταύτης ἐμελλεν ἢ νὰ δοξασθῇ ἢ νὰ ταπεινωθῇ ἡ πατρίς μας

καί τεθείς αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνδρῶν τοῦ διέταξε τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπιθέσεως ἐνῶ συγχρόνως τὸ αὐτὸ ἔπραττε καὶ ὁ πρὸς τὰ ἀριστερά του εὐρισκόμενος μετὰ τοῦ λόχου του, μοναδικῆς τόλμης καὶ ἀνδρείας λοχαγὸς κ. Ἀποστόλου.

Σφοδρὸν πῦρ ὑπεδέχθη τὴν ἐπίθεσιν ταύτην τῶν ἡμετέρων, τὰ πυροβολεῖα τοῦ ἐχθροῦ ἐβαλλον συνεχῶς, τὰ δὲ πολυβόλα των συνεπλήρουν τὴν πανδαισίαν. Ἀκάθεκτοι αἱ ἡμέτεροι ἐβάδιζον, ἀψηφῶντες τὰ πάντα πρὸς τὰ ὀχυρώματα ἀφήνοντες ὀπισθὲν τῶν νεκρῶν καὶ τραυματίας. Προεπορεύοντο πάντοτε τῶν μὲν στρατιωτῶν ὁ λοχαγὸς κ. Ἀλέξ. Ἀποστόλου καὶ ὁ νεαρῶτατος καὶ ἀτρόμητος λοχίας Παναγ. Καπότας, τῶν δὲ ἐθελοντῶν ὁ ἐπόπτης αὐτῶν λοχίας Κοσσυβάκης Ἰωάννης ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπυρ. Μπόλλας καὶ ὁ ὑπαρχηγὸς του Παναγ. Τζοβάρας. Πρὸ τῆς τοιαύτης ὁρμῆς τῶν ἡμετέρων, ὁ ἐχθρὸς ἤρξατο κλονιζόμενος καὶ διὰ ἐφθασαν εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων ἀπὸ τῶν πρώτων πυροβολείων διετάχθη ἔφοδος μὲ ἐφ' ὄπλου λόγχην, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ ἐχθρὸς ἠναγκάσθη νὰ τραπῆ εἰς ἀτακτον φυγὴν, ἐγκαταλείψας τὰ 4 πρῶτα πυροβόλα τοῦ Ἀγ. Νικολάου, ἅτινα κατελήφθησαν παρὰ τῶν ἡμετέρων. Χωρὶς νὰ σταματήσωσι οἱ ἡμέτεροι ἐτράπησαν πρὸς περαιτέρω καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ὀλίγω πέραν τῶν πρώτων 4 πυροβόλων καὶ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν ἐγκατέλειπε καὶ ἕτερα 4 πυροβόλα. Ἐν τῷ μεταξὺ κατέφθασεν ὁ κ. Περ. Δέγλερης Διοικητῆς τοῦ 1ου Τάγματος 11ου Πεζ. Συντάγματος ὅστις διέταξε τοὺς στρατιώτας ν' ἀνακόψωσι τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν των ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀνασυνταχθῶσιν καὶ ἀναπαυθῶσιν ὀλίγον, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ὁ ἐπόπτης ὅμως τῶν ἐθελοντικῶν Σωμάτων λοχίας Κοσσυβάκης Ἰωάννης λαβὼν παρὰ τοῦ κ. Δέγλερη τὴν πρὸς τοῦτο ἄδεια, προέβη μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν εἰς τὴν καταδίωξιν τοῦ πανικοβλήτου ἐχθροῦ καὶ βορειότερον τραπεῖς συνήντησε μικρὰν ἐχθρικήν δύναμιν, ὑποστηρίζουσαν ἕτερα 4 πυροβόλα, ἅτινα ἐβαλλον κατὰ τῶν καταλαβόντων ἤδη τὴν Τσοῦκαν ἡμετέρων, τὴν ὁποίαν μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν καταλαβὼν οὕτω καὶ τὰ 4 πυροβόλα των, ὧν τὰ κλειστὰ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Διοικητὴν κ. Δέγλερην.

Εἶχε παρέλθει ἤδη ἡ μεσημβρία καὶ οἱ ὑπὸ τὸν λοχίαν Κοσσυβάκην Ἰωάννην ἄνδρες ἀνασυνταχθέντες καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν εἰς Δωδώνην τοποθετηθέντων ἀνδρῶν τοῦ Πάσχου καὶ τοῦ Παπᾶ, οἵτινες ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον φέρει εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν των, διὰ τῆς καταλήψεως τῶν πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν πυροβολείων ὀχυρωμάτων τοῦ ἐχθροῦ, ἐπροχώρησαν κατὰ τῶν εἰς θέσιν Ντουρούσι ὀχυρωμένων Τούρκων, οἵτινες τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἡμετέρων ὑπεδέχθησαν διὰ σφοδροῦ πυρός. Ἡ ἀντίστασις εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἐχθροῦ ὑπῆρξεν ἀπεγνωσμένη. Ἄλλ' ἡ ἐμφάνισις εὐζώνων ἐκ δεξιῶν καὶ ἡ ἐξ ἀριστερῶν ἐπίθεσις τμήματος πεζικοῦ ἠνάγκασε τὸν ἐχθρὸν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, βάλλων ἤδη ἀραιῶς.

Ἡ ἐπελθοῦσα νύξ ἠμπόδισε τοὺς ἡμετέρους ἵνα προβῶσιν εἰς τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης, ἀλλὰ μεταβάντες εἰς τὸ ὀλίγον ἐκεῖθεν ἀπέχον χωρίον Κοσμηρᾶ διενυκτέρευσαν καὶ τὴν ἐπομένην 21ην Φεβρουαρίου, οἱ ὑπὸ τὸν λοχίαν Κοσσυβάκην Ἰωάννην λίαν πρῶτῃ διηυθύνθησαν πρὸς τὸ χωρίον Σταυράκι, καθ' ὅτι ὁ ἐχθρὸς νύκτωρ ἐγκατέλειπε τὰς εἰς Ντουρούτη καὶ Σαδοβίτσα θέσεις του, καταληφθεῖσας παρὰ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ὅπερ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν τοῦ ἐκεῖ εὐρισκομένου εὐαρίθμου ἐχθροῦ κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν τοῦ λοχίου Κοσσυβάκη Ἰωάννου καὶ τότε πλέον, ἀρθέντων ὅλων τῶν ἐμποδίων, ὤδυσαν πρὸς τὰ Ἰωάννινα, εἰς ἃ εἰσῆλθον πρῶτοι καὶ διηυθύνθησαν εἰς Μητρόπολιν, ἵνα εὐλογήσωσι τὸν Ὑψιστον, διότι ἐχάρισεν αὐτοῖς τοιαύτην νίκην περίλαμπρον καὶ μοναδικὴν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ δι' ἧς ἐδοξάσθησαν καὶ ἐτιμήθησαν τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα.

Αἱ ἀπώλειαι τῶν ἡμετέρων ἦσαν ἐλάχισται ἀριθμούμεναι εἰς δύο νεκροὺς

καὶ (ἕξ) 6 τραυματίας μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ γενναῖος ὀπλαρχηγὸς Σπυρ. Μπόλλας.

Ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ἃς παρακολοῦθη ἔσσει τοὺς γενναίους τούτους προμάχους καὶ ὑπερασπιστὰς τῆς μεγάλης μας Ἑλλάδος.

(Χειρόγραφον ἐκ φφ 4 γεγραμμένων μόνον κατὰ τὸ *RECTO* εὐρισκόμενον εἰς χείρας Δ. Μπότσαρη. δοθέν μοι πρὸς ἀντιγραφὴν ὑπὸ Νικηφ. Γρηγ. Κοσσυβάκη).

ΕΚΘΕΣΙΣ ΓΡΗΓ. ΣΩΤ. ΚΟΣΣΥΒΑΚΗ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1912

φ 1α. Τὴν 25ην 8)βρίου 1912 ἐξῆλθον ὡς ὀπλαρχηγὸς ἔξωθεν τῆς γεφύρας Ἄρτης μετὰ 43 ἀνδρῶν διηυθύνθη κατ' ἀρχὰς εἰς Φιλιπιάδα καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἄλλην ἡμέρα εἰς τὸ χωρίον Ποδογόρα καὶ Μαλιμὲτ ἔνθα ἔμεινον δύο ἡμέρας ἔνεκεν τοῦ καιροῦ. Ἐκεῖθεν διῆλθον τὰ χωρία Παπαδάτες, Μηλιανὰ καὶ Δερβίζιαναι ὅπου διενυκτέρευσα μίαν ἑσπέραν καὶ τὴν ἐπαύριον ἔφθασα εἰς Ζώριстан ὅπου εὐρίσκειτο ὁ κ. Δημ. Μπότσαρης ἀρχηγὸς τῶν ἐθελοντικῶν Σωμάτων Ἡπείρου. Ἐφθάσαμεν εἰς Ζώριстан με φοβερὸν χειμῶνα καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν 29ην 8)βρίου ὑποφέραμεν πολὺ, διότι δὲν εὐρίσκαμεν οἰκήματα καθ' ὅσον πολλὰ σώματα εὐρίσκοντο ὡς καὶ τοῦ κ. Μάνου ἕξ 150 ἀνδρῶν Κρητῶν ὅστις ἀκριβῶς τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἀφίκετο.

Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου διετάχθησαν ὅπως μετὰ τοῦ κ. Μάνου καὶ Ἀνθυπολοχαγοῦ Γρανίτσα μετὰ 50 ἀνδρῶν εὐζῶνων καταλάβωμεν τὰ χωρία Μανωλιάσα καὶ Μελιγγοὺς τρίωρον ἀπέχοντα. Ὅντως τὸ ἀπόγευμα ἐβαδίσσαμεν πρὸς τὰ ἀνωτέρω χωρία καὶ ὁ μὲν κ. Μάνος καὶ Ἀνθυπολοχαγὸς Γρανίτσας κατέλαβον τὸ χωρίον Μανωλιάσα περὶ τὸ ἑσπέρας, ἐλεύθερον ἀπὸ ἐχθρῶν, ἐγὼ δὲ τὸ χωρίον Μελιγγοὺς ἀπέναντι τῆς Μανωλιάσας ἀπέχοντα 1)2 τῆς ὥρας ὡς καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀπέχοντα σχεδὸν μίαν ὥραν. Παρὰ τῶν κατοίκων ἐπληροφόρηθη ὅτι οἱ Τούρκοι οἱ περὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον εἶναι πλέον τῶν 400, καὶ ὅτι τακτικῶς κατήρχοντο εἰς τὸ χωρίον.

φ 1β. Ἐθεώρησα καλὸν νὰ κάμω γνωστὰ τ' ἀνωτέρω εἰς τοὺς ἐν Μανωλιάσα καὶ ὄντως δι' ἐξεπίτηδες χωρικοῦ ἀνεκοίνωσα ὅτι ἐπληροφόρηθη καὶ ἐζήτησα νὰ με ἐνισχύσῃσι με 30 ἄνδρας.

Ὁ κ. Μάνος καὶ ὁ κ. Γρανίτσας μοι ἀπήντησαν ὅτι δὲν τοὺς εἶναι δυνατόν τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ ἐὰν ἴδῃσι τὴν ἀνάγκην θὰ σπεύσῃσι, με παρεκάλουν ὁμως λίαν πρῶτὴ νὰ μεταβῶ ἐκεῖσε πρὸς συνεννόησιν.

Ὁμολογουμένως τὴν πρῶτην ἤτοι τὴν 1ην Νοεμβρίου ἀφοῦ προηγουμένως ἐτοποθέτησα τοὺς ὑπ' ἐμὲ ἄνδρας καταλλήλως πρὸς φύλαξιν τῶν πλευρῶν, μετέβην εἰς Μανωλιάσαν. Ὁ κ. Μάνος, ὁ κ. Γρανίτσας, ἐγὼ, ὁ ἐπιλοχίας Πρωτοπαπᾶς, δύο στρατιῶται καὶ δύο παλληκάρια μου, ἀνήλθομεν εἰς τὴν κορυφογραμμὴν τοῦ χωρίου (Προφήτην Ἠλίαν) διὰ νὰ παρατηρήσωμεν τὰς θέσεις ἃς ἦτο ἀνάγκη νὰ τοποθετήσωμεν τοὺς σκοπούς.

Ἡ θέσις Προφήτης Ἠλίας εἶναι ἀνωθεν τοῦ Μπιζανίου 1)2 τῆς ὥρας ἀπέχοντος καὶ 2 καὶ 1)2 ὥρας τῶν Ἰωαννίνων ἅτινα ἐκ τῆς ἀνωτέρω θέσεως διακρίνονται λαμπρά.

φ 2α. Καθήμενοι εἰς τὴν ἀνω θέσιν καὶ παρατηροῦντες με θαυμασμὸν πού εὐρισκόμεθα καὶ ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ κρατήσωμεν με 150 ἄνδρας τὸ καταληφθὲν χωρίον περὶ τοὺς δέκα Τούρκους ἀνήρχοντο κατευθυνόμενοι πρὸς τὸ χωρίον Μανωλιάσα ὅπως ἀνύποπτοι, ὁ κ. Μάνος ὅστις πρῶτος τοὺς εἶδε μοι κάμνει γνωστὸν ὅποτε ὅλοι μας ἐσπεύσαμεν καὶ τοὺς εἶδομεν προφυλακτικῶς διὰ νὰ μὴν μᾶς ἀντι-

ληφθῶσι διὰ νὰ προχωρήσωσι πρὸς τὸ χωρίον. Δὲν ἐπροχώρησαν περὶ τὰ 50 μέτρα ὅπου συνηντήθησαν μὲ μερικὸς εὐζώνους κατευθυνομένους νὰ τοποθετηθῶσιν ὡς σκοποί, ἀντιπροβολήθησαν εἰς τοὺς πυροβολισμοὺς ἐτρέξαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ Τούρκοι εὐρέθησαν μεταξὺ δύο πυρῶν. Ἡ μικρὰ ἐκείνη συμπλοκὴ διήρκησε μέχρι τῆς 12ης π.μ. φονευθέντων 6 Τούρκων. Εἰδοποιήθησαν ἀμέσως οἱ εἰς τὸ χωρίον εὐρισκόμενοι Κρητες οἵτινες ὅλοι ἔδραμον καὶ κατηυθύνθησαν εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τὰ περὶ τοῦ Μπιζανίου διὰ νὰ μὴν μᾶς ὑπερφαλαγγίσῃ ὁ ἔχθρος, διότι εἰς τοὺς πυροβολισμοὺς ἔσπευσαν περὶ τοὺς 150 Τούρκους, ἀλλ' εἰς τὸ πῦρ τῶν Κρητῶν δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς τῆς Μανωλιάσας.

φ 2β. Ὁ κ. Γρανίτσας, ὁ κ. Μάνος καὶ ἐγὼ περὶ τὴν 1ην μ.μ. κατήλθομεν εἰς τὸ χωρίον καὶ συσχεπτόμεθα ἔαν εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρήσωμεν τὰς θέσεις μας κ.λ.π. Εὐρισκόμεθα ὁμοῦ εἰς μικρὰν διαφωνίαν.

Ἐγὼ μετὰ τοῦ ὁπαδοῦ μου Γεωργ. Κοτσούκαλη περὶ τὰς 2 μ.μ. ἀνεχώρησα γιὰ τὸ χωρίον Μελιγγοῦς ἔνθα διέμεινον οἱ ἄνδρες μου μὲ τὴν ἐξήγησιν ὅτι ἀπόφασιν λάβωσι οἱ κ. Γρανίτσας καὶ Μάνος νὰ μοῦ τὴν ἀνακοινώσωσιν ἀμέσως.

Δὲν ἐπρόφθασα νὰ βαδίσω περὶ τὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ὅποτε ἀκούω εἰς Μελιγγοῦς νὰ συναφθῇ μάχη (περὶ τοὺς 160 Τούρκους ἀπὸ τὸ Πυροβολεῖον τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐξεκίνησαν καὶ διευθύνοντο γιὰ τὴν Μανωλιάσαν) ἔσπευσα μὲ ὄλην μου τὴν δύναμιν καὶ ἔφθασα εἰς τὴν μάχην ἣτις διήρκησε μέχρι νυκτὸς τραπέντων τῶν Τούρκων εἰς ἄτακτον φυγὴν ἀφήσαντες τρεῖς νεκροὺς καὶ περὶ τοὺς δέκα πληγωμένους. Εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης ἦλθον καὶ περὶ τοὺς δέκα Κρητας ὑπὸ τὸν ὄπλαρχηγὸν Β. Κλάδον οἵτινες ἔδειξαν γενναιότητα λαμπράν.

φ 3α. Περὶ τὴν 7ην ὥραν μ.μ. διὰ πεζοῦ εἰδοποιήθη ἀπὸ τὸν κ. Μάνον καὶ κ. Γρανίτσαν ὅτι ὑποχωροῦσιν εἰς Ἁγίους Θεοδώρους καὶ πρὸς γινώσκω μου, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου δὲν ἐγνώριζον τὴν ὑποχώρησίν μας ἠναγκάσθη νὰ παραμείνω μέχρι πρωίας διὰ νὰ λάβωσι καιρὸν καὶ φύγωσι τὰ γυναικόπαιδα καὶ περὶ τὴν πρωίαν ὑπεχωρήσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς Ἁγίους Θεοδώρους. Ἐκεῖ ἐκρίναμεν πάλιν ὅλοι καλὸν νὰ μείνωμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἤτοι τὴν 2αν Νοεμβρίου ὡς καὶ τὴν νύκτα πρὸς προστασίαν τῶν γυναικοπαίδων τῶν χωρίων Μανωλιάσας καὶ Μελιγγοῦς, ἀλλὰ τὴν νύκτα καὶ περὶ ὥραν 3ην μᾶς ἐγένετο γενικὴ ἐπίθεσις ἀπὸ διάφορα σημεῖα καὶ ἡ σωτηρία ὄλων μας ἐκείνο τὸ ἑσπέρας ὑπῆρξεν ὁ γενναῖος ὄπλαρχηγὸς Κρητῆς Δ. Μαληδρέτος μὲ ὀλίγα παλληκάρια τοῦ ὅστις κατώρθωσε καὶ ἀπέκοψε τὴν ὁρμὴν τῶν Τούρκων πρὸς τὴν κορυφογραμμὴν τῆς Οὐλίτσικας ὅπου ἔαν μὲν κατορθοῦτο τοῦτο, τὸ πρῶτ' ἴθι εὐρισκόμεθα πανταχόθεν κεκλεισμένοι καὶ οὕτως κατωρθώθη ἡ ὑποχώρησίς μας πρὸς τὴν Οὐλίτσικα ἄλλων ἀτάκτως καὶ ἄλλων τακτικῶς ὡς τοῦ κ. Μάνου καὶ κ. Γρανίτσα λόγου χάριν ὅπου ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶχον ἐγκαταλείψει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰς σφραγίδας καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἅτινα κατόπιν τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων ὑπῆγον στρατιῶται καὶ παρέλαβον ζῶα, φυσιγγία καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα. Ἐκείθεν τὴν 3ην Νοεμβρίου διευθύνθημεν εἰς Βαρυάδες καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὸ ἑσπέρας εἰς Ζώριστα.

φ 3β. Τὴν 7ην Νοεμβρίου κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ κ. Βότσαρη ὡς ἐπὶ πτης τῶν διαφόρων ἐθελοντικῶν Σωμάτων εἰς τὰ περὶ τὸ Ἐλευθεροχώριον χωρία μετέβην κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ χωρίον Τσερίτσενα, ἔνθα διέμεινον περὶ τὰς 10—12 ἡμέρας καὶ ἀφοῦ ἐνήργησα ὅσον ἠδυνάμην διὰ τὴν προφύλαξιν τῆς θέσεως Δύο Βουνὰ λίαν ἐπικινδύνου ὡς καὶ τὴν τοποθέτησιν μερικῶν σωμάτων εἰς τὸ χωρίον Μπαουσιούς, διευθύνθη εἰς τὸ χωρίον Γρετσανὰ καὶ ἐκείθεν τελευταίως εἰς τὸ χωρίον Πλέσσα, ἔνθα παρεμείναμεν μέχρι τῆς 13ης Δεκεμβρίου ἀπὸ τῆς 7ης Νοεμβρίου ὅπου μετέβην εἰς Τσερίτσενα ἔλαβον χώραν αἱ ἐξῆς μάχαι, ἤτοι εἰς Γρε-

τσανά την 9ην Νοεμβρίου υπό του όπλαρχηγού Κ. Σταμάτη και διαφόρων χωρικών ένθα έφονεύθησαν 17 Τούρκοι Τσεντελμάδες του Σταθμού Χάνι Τζαμαλιάγα, την 19ην Νοεμβρίου ήλθον εις Χάνι Τζαμαλιάγα περί τους 300 Τούρκοι, χωρίς κανένα σκοπόν επιθέσεως κατά των ήμετέρων εις τὸ χωρίον Μπαουσιούς τὰ ήμέτερα σώματα, ήτοι Γ. Φορτούνα, Β. Κολοβού, Κ. Σταμάτη, Ίπ. Παπᾶ, Έμ. Κυπριάδου και Γρ. Κοσσυβάκη, έπυροβόλησαν κατά των άνωτέρω Τούρκων, λόγω διασκεδάσεως εις άπόστασιν δύο χιλιάδων μέτρων χωρίς κανένα αποτέλεσμα και έπελθούσης τής νυκτός ὁ έχθρός άνεχώρησεν άνενόχλητος.

φ 4β. Εις τὰς 23 Νοεμβρίου ήλθον εις τὸ χωρίον Χίνα και Έλευθεροχώριον περί τους 400 Τούρκους και τὰ έκανσαν μη εύρόντες καμμίαν αντίστασιν, διότι τὰ Σώματα Κυπριάδου και Βράττου άτινα εύρίσκοντο εις τὰ άνωτέρω χωρία άμα τή έμφανίσει του έχθρου έξηφανίσθησαν, ὁ μὲν Βράττος εις άγνωστον μέρος, ὁ δὲ Κυπριάδης εις Μπαουσιούς και εκείθεν εις Τσερίτσена με σκοπόν νὰ σταματήσει εις Βαρυάδες, άλλ' άνεχαιτίσθη και επέστρεψεν καθ' ὅσον τὸ Άρχηγείον άφίκετο εις Γρετσανά, ὅσα δὲ έγράφησαν περί μαχών κλπ. εις Χάνι Τζαμαλιάγα, Χίνα, Έλευθεροχώριον κ.λ.π. είναι ὅλα ψευδῆ και άνυπόστατα και αίσχος και εις τους άνταποκριτάς και εις τους όπλαρχηγούς εκείνους ὅπου διά τοιούτων δημοσιεύσεων θέλουσι νὰ μεγαλυνθῶσι.

φ 5α. Τήν 9ην Δεκεμβρίου εις Πλέσσα εύρισκόμενον τὸ ήμέτερον Σώμα, έλαβε μέρος εις τήν μάχην, ήτις διεξήγετο μεταξύ Τούρκων και Κρητῶν εις τὸ χωρίον Δραμχούς και κατώρθωσε νὰ άποκόψη τήν ὁρμήν των Τούρκων από τὰ πλευρά του χωρίου, προκειμένου νὰ ύπερφαλαγγίσει τους Κρητας ὡς και μερικοί Εύζώνες υπό τὸν Έπιλοχίαν Χρ. Παπαδόπουλον μέχρι νυκτός ὅποτε ὁ έχθρός επέστρεψεν εις τὰς θέσεις του χωρίς άπωλείας και των Κρητῶν κατόπιν διαταγῆς άναχωρησάντων διά Βαρυάδες, των λοιπῶν δὲ Σωμάτων ύποχωρησάντων κακήν κακῶς διότι έμαθον και τήν άναχώρησιν του Άνθυπολοχαγού Γρανίτσα μετά των Εύζώνων και ένόμισαν δι τι ή ύποχώρησις είναι γενική.

φ 5β. Μόνον τὸ ήμέτερον σώμα δὲν εκινήθη εκ τής θέσεώς του.

φ 6α. Όσα δὲ έγράφησαν περί όπλαρχηγού Κολέτση, Καπετάνιου (;) Κολοβού κ.λ.π. δι τι τήν ήμέραν εκείνην έφόνευσαν Τούρκους, έπολέμησαν κ.λ.π. όλα ψεύδη καθαρά και προκαλῶ τὸν ίδιον Άρχηγόν Μαλάμον νὰ άπαντήσει εαν τὰ γραφόμενά μου δὲν έχωσιν άληθείας.

γ) ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

ΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΠΡΕΜΕΤΗΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝ. Σ. ΚΟΣΣΥΒΑΚΗ

Μετά τήν έναρξιν του Βαλκανοτουρκικού πολέμου ή Έλληνική Κυβέρνησις άνέθεσε εις τὸν εκ Χιμάρας Ταγματάρχην τής Χωροφυλακῆς Σπυρομήλιον νὰ καταλάβη δι' άνταρτικῶν σωμάτων τήν Χιμάραν.

Μεταβάς ούτος εις Κέρκυραν, ὡργάνωσεν έθελοντικόν σώμα ενισχυθέν και διά 200 Κρητῶν άνταρτῶν και τήν 5ην Νοεμβρίου 1912 (π. ή.) απέβιβάσθη και κατέλαβε τήν Χιμάραν. Ὁργάνωσε τήν ασφάλειαν τής περιοχῆς και απέκρουσε πολλὰς έφόδους των Τουρκαλβανῶν.

Έν τῷ μεταξύ αἱ μεγάλαι δυνάμεις έσκέπτοντο νὰ ιδρύσουν Άλβανικόν Κράτος. Ὁ Άλβανός Ίσμαήλ Κεμάλ Βέης Βλιώρας εισηγήσει τής Ίταλίας εκήρυξε τήν 18ην Νοεμβρίου 1912 (π. ή.) έν Αύλῶνι τήν άνεξαρτησίαν τής Άλβανίας.

Ὁ δ' Ἐσπάρ Πασσᾶς ἐπίσης ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς ἐν Λυρραχίῳ ὑποκινήσει τῆς Αὐστρίας.

Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἰωαννίνων (24 Φεβρ. 1913) κατέλαβε τοὺς Νομοὺς Ἀργυροκάστρου καὶ Κορυτσᾶς καὶ προήλυνε πρὸς Αὐλῶνα. Ἡ Ἑλλὰς ἀπειληθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἰταλίας νὰ μὴ καταλάβῃ τὴν Αὐλῶνα περιώρισε τὴν προέλασίν της μέχρι τῆς παραλίας τῆς Χιμάρας. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κατέλαβε τὴν Χώραν ἕως Τεπελενίου, Κλεισούρας καὶ Ὑδροκριτικῆς γραμμῆς τῶν ποταμῶν Ἀψου καὶ Ἀῶου μέχρι Μοσχολόεως καὶ νοτίας ἄκρας τῆς Ἀχρίδος.

Αἱ μεγάλαι δυνάμεις εἶχον συμφωνήσει τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1912 νὰ ἀναγνώρισουν τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἀλβανίας. Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τῆς 17 Μαΐου 1913 (π. ἡ.) ἡ Τουρκία παρεχώρει εἰς τὰ σύμμαχα Βαλκανικὰ Κράτη «ὅλα τὰ ἐδάφη τὰ κείμενα δυτικῶς τῆς γραμμῆς Αἴνου—Μηδείας, ἔξαιρέσει τῆς Ἀλβανίας» (Ἄρθ. 2) ὁ καθορισμὸς δὲ τῶν συνόρων τῆς Ἀλβανίας ἀνετέθη εἰς τὰς τότε ἕξ μεγάλας δυνάμεις (Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Ρωσίαν, Ἰταλίαν, Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν). Πρὸς τοῦτο ὑπεγράφη τὴν 29ην Ἰουλίου 1913 ἐν Λονδίῳ μεταξὺ τῶν ἕξ Μεγ. Δυνάμεων πρωτόκολλον περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ὀργάνσεως τῆς Ἀλβανίας, τὴν δὲ 8 Αὐγούστου 1913 αἱ δυνάμεις καθώριζον τὰ νότια σύνορα τῆς Ἀλβανίας ἀπὸ τῆς Φτελιᾶς τοῦ Ἰονίου Πελάγους μέχρι τοῦ Καζᾶ τῆς Κορυτσᾶς. Τὴν ἐνδιάμεσον μεθοριακὴν γραμμὴν καθώρισε Διεθνὴς ἐπιτροπὴ τῶν δυνάμεων κατόπιν ἐπιτοπίου ἐρεύνης κατὰ τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον 1913 διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Φλωρεντίας τὸ ὁποῖον ὑπεγράφη τὴν 17 Δεκ. 1913.

Διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τούτου παρεχωροῦντο εἰς τὴν Ἀλβανίαν οἱ Καζᾶδες Χιμάρας, Δελβενίου, Ἀργυροκάστρου, μέρος τοῦ Καζᾶ Τεπελενίου, τμημα τοῦ Καζᾶ Πωγωνίου, καὶ οἱ Καζᾶδες Πρεμετῆς, Λιασκοβικίου, Κολωνίας καὶ Κορυτσᾶς τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον Χριστιανοὶ μὲ Ἑλληνικὴν ἐθνικὴν συνείδησιν.

Τὴν γραμμὴν ταύτην ἀνεκοίνωσαν αἱ δυνάμεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα τὴν 13 Φεβρουαρίου 1914 μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐκκενώσῃ τὰ ἐδάφη τῆς Β. Ἠπείρου τὰ ἐπιδικαζόμενα εἰς τὴν Ἀλβανίαν, δηλοῦντες ὅτι ἐκ τῆς ἀποδοχῆς ὑπ' αὐτῆς τῶν συνόρων τῆς Ἀλβανίας ἐξαρτᾶται ἡ παραχώρησις τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Ἡ Ἑλλὰς διεμαρτυρήθη τὴν 21 Φεβρουαρίου 1914 ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑπακούσῃ καὶ νὰ λάβῃ ἀκολούθως στάσιν ἀντίθετον πρὸς τὸν ἀρχόμενον Βορειοηπειρωτικὸν Ἀγῶνα. Τὴν 22 Φεβρουαρίου 1914 μάλιστα ἀποστέλλει τὰ πολεμικὰ «Ἀλφειδὸν» καὶ «Ἐυρώταν» ἵνα καταστείλουν τὸ κίνημα εἰς τὴν πόλιν Ἀγίου Σαράντα. Τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1914 παρέδωσε διὰ πρωτοκόλλου εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς τὴν Κορυτσᾶν καὶ τὴν Ἐρσέκαν. Οἱ Ἠπειρώται πρὸ τοῦ σφαγιασμοῦ τῶν δικαίων των ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπαναστατήσουν.

* *

Ὁ Γεώργιος Χριστάκης Ζωγράφος ἀναχωρήσας ἐξ Ἀθηνῶν τὴν 13 Φεβρουαρίου 1914 φθάνει τὴν 15ην εἰς Ἀργυροκάστρον καὶ σχηματίζει τὴν Κυβέρνησιν τῆς αὐτονόμου Ἠπείρου ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: Δρυϊνουπόλεως Βασιλείου, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνος καὶ Κορυτσᾶς Γερμανοῦ. Ἐπίσης ἐκ τοῦ Ἀλεξ. Καραπάνου ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ Συνταγματάρχου Δ. Δούλη ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ Παρμενίδη τῶν Οἰκονομικῶν.

Τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1914 ὥραν 3 μ.μ. ὑψώνουν ἐν Ἀργυροκάστρῳ τὴν σημαίαν τῆς αὐτονόμου Ἠπείρου, ἥτις ἦτο ἡ Ἑλληνικὴ φέρουσα ἐν τῷ μέσῳ τὸν Δικέφαλον Ἀετόν. Ἡ σημαία αὕτη ἀνεπετάσθη ἐπίσης εἰς Δέλβινον, Λιασκοβικίον, Πρεμετῆν, Χιμάραν κ. ἄ. πλὴν τῆς Κολωνίας.

Ὁ ἀγὼν οὗτος συνεκίνησε τὸ πανελλήνιον καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Πανταχόθεν προσήρχονται ἐθελονταί. Ἡ Αὐτόνομος Κυβέρνησις συνεκρότησεν Ἱεροῦς Λόγους καὶ ἐπετίθετο κατὰ τῶν Ἀλβανῶν ἀπὸ Κολωνίας μέχρι Χιμάρας. Τὴν 24ην Ἰουνίου 1914 ὁ Γ. Τσόντος Βάρδας με ἐθελοντὰς καταλαμβάνει τὴν Κορυθαῖαν. Ὁ Στρατὸς τῆς Αὐτονόμου Ἠπείρου εἶχε πολλὰς ἐπιτυχίας καὶ ἦ ἐν Ἀλβανία Διεθνῆς Ἐπιτροπὴ τῶν Μεγ. Δυνάμεων βλέπουσα τὸ ἀδύνατον τῆς καταλήψεως τῆς Β. Ἠπείρου ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Γ. Χρ. Ζωγράφον ἀνακωχὴν καὶ τὸν προσεκάλεσεν εἰς Κέρκυραν πρὸς διεξαγωγὴν διαπραγματεύσεων.

Αὗται ἀπέληξαν εἰς ὑπογραφὴν τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Κερκύρας τὴν 17 Μαΐου 1914 (π. ἡ.), διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Β. Ἠπειρος ἀναγνωρίζεται Αὐτόνομος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Ἀλβανίας Βιδ (WIED). Ἀποστέλλει βουλευτὰς εἰς τὸ Ἀλβανικὸν Κοινοβούλιον. Ἐπίσης γλώσσα τῆς εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἔχει ἰδίαν Χωροφυλακὴν με ἰδίους ἀξιωματικούς.

Τὴν ἐγκρισιν τοῦ πρωτοκόλλου τούτου αἱ Μεγ. Δυνάμεις ἀνεκοίνωσαν τὴν 20ην Ἰουνίου 1914 εἰς τὴν Αὐτόνομον Κυβέρνησιν, εἶχε δὲ ἐπικυρώσει τοῦτο καὶ τὸ ἐν Δελβίνῳ συνελθὼν Πανηπειρωτικὸν Συνέδριον.

Ὁ Ἡγεμὼν τῆς Ἀλβανίας Γουλιέλμος Πρίγκιψ τοῦ Βιδ ἀπεβιβάσθη εἰς Ἀλβανίαν περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου 1914 καὶ ἀντιμετώπισεν ἐντὸς τῆς Ἠπειρωτικῆς ἐπαναστάσεως καὶ μεγάλην ἐσωτερικὴν ἀναρχίαν.

Μετὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τὴν φυγὴν τῶν ξένων στρατευμάτων ἐξ Ἀλβανίας πρὸ τῶν μεγάλων δυσχερειῶν ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ. Μετὰ ταῦτα ἔνεκα τῆς ἐπακολουθησάσης ἀναρχίας, αἱ δυνάμεις τῆς συνεννοήσεως (ENTENTE) ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα νὰ καταλάβῃ τὴν Βόρειον Ἠπειρον χάριν τῆς τάξεως. Εἰς τὸν εἰσελθόντα Ἑλληνικὸν Στρατὸν παρέδωσεν ἡ προσωρινὴ Αὐτόνομος Κυβέρνησις τὴν χώραν καὶ ἀπεχώρησεν. Οὗτος ἔληξεν ὁ Βορειοηπειρωτικὸς ἀγὼν με πλήρη ἐπιτυχίαν.

* *

Μικρὰν εἰκόνα τοῦ πῶς διεξήγετο ὁ ἀγὼν οὗτος παρέχει τὸ περαιτέρω δημοσιευόμενον ἡμερολόγιον τοῦ Ἰωάννου Σωτ. Κοσσυβάκη ἀγωνισθέντος ὡς ἀρχηγοῦ σώματος εἰς τὴν διοίκησιν Προμετῆς.

(Συνεχίζεται)

1. Κων. Ἀθ. Διαμάντη, Πηγαὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ἀγῶνος, «Ἠπειρωτικὴ Ἔστια» τόμ. Ε'. (1956) σελ. 119 κ. ἑ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ*

15ον

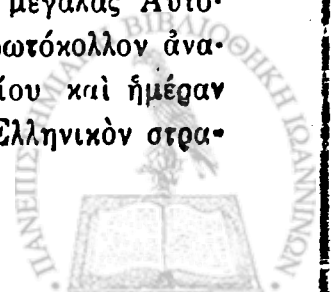
Δὲν ἠτύχησαν ὅμως οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου νὰ ἀπολαύσουν ἐπὶ μακρὸν τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας τὴν ὁποίαν μὲ τόσους κόπους καὶ θυσίας ἀπέκτησαν, διότι νέαι δοκιμασίαι ἐπεφυλάσσοντο διὰ τοὺς Μετσοβίτας καθὼς καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς Ἑπειώτας. Μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀπὸ τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν Ἰωαννίνων, ἤτοι ἀρχὰς τοῦ 1914 ἕνα προσφιλὲς τμήμα τῆς Ἑπείρου, γνωστὸν μὲ τὸ ὄνομα «Βόρειος Ἑπείρος» ποὺ ἦτο σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς καὶ ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων τῆς, ἐπεδικάζετο αὐθαιρέτως καὶ παρὰ πάντα ἀνθρώπινον νόμον ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Γῆς εἰς τοὺς ἀξέστους καὶ ἀνεπιδέκτους πολιτισμοῦ Ἀλβανούς. Ἐναντίον τῆς ἀδίκου αὐτῆς ἀποφάσεως ἐξεγίρεται ὄλος ὁ Ἑπειρωτικὸς λαὸς καὶ διαμαρτύρεται μὲ ὄλην τὴν δύναμίν του διὰ τὸν σφαγιασμὸν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν κατοίκων ἀκραιφνοῦς Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Ἀρβανίτη καὶ τοῦ Ἀρναούτη. Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις σχηματίζεται τότε ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ διακεκριμένου Ἑπειώτου Γεωργίου Χρηστάκη Ζωγράφου ἐν Ἀργυροκάστρῳ καὶ στρατιωτικὰ σώματα σχηματίζονται τότε, εἰς τὰ ὁποῖα ἐντάσσονται χιλιάδες παιδιὰ ἀπὸ ὄλην τὴν Ἑπείρον, περιβεβλημένα τὴν ἐντιμον στολὴν τοῦ Ἑλλήνος στρατιώτου. Ἐκρήγνεται ἐν τῷ μεταξὺ ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος, τοῦ ὁποῖου αἱ καταστρεπτικαὶ φλόγες πλησιάζουν τὰ ὄρια τῆς πολυπαθοῦς Ἑλλάδος. Μετὰ μίαν ἀνώμαλον καὶ γεμάτην ἱστορικῶν γεγονότων περίοδον, ἡ Ἑλλὰς διηρημένη εἰς τὸ Κράτος τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸν βασιλέα Κων)τῖνον καὶ τὸ Κράτος τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ ὁποῖον ἔσπευσε τότε νὰ ἰδρῦση ὁ μέγας Ἑλλήν παλιτικὸς Ἐλευθέριος Βενιζέλος, διότι ἐκινδύνευσε ἡ Θεσσαλονίκη νὰ καταστῇ πρωτεύουσα τῆς διαλελυμένης Σερβίας κατ' ἀπαίτησιν τῆς Γαλλίας, ἀποκαθίσταται τὸ θέρος τοῦ 1917 εἰς ἐνιαῖον Κράτος μὲ πρωτεύουσαν τὰς Ἀθήνας καὶ κυβερνήτην τὸν Ἑλ. Βενιζέλον καὶ μὲ βασιλέα τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Κων)τῖνου Ἀλέξανδρον. Κατὰ τὴν ἀνώμαλον ἐκείνην περίοδον οἱ γείτονές μας Ἴταλοι παραδοκοῦντες εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἵναστήσουν τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, εἰσέβαλον τὸ θέρος τοῦ 1917 εἰς τὴν Ἑπείρον, καὶ τὸ Μέτσοβον τότε καταλαμβάνεται ὑπὸ τμήματος τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ. Οἱ ἄνδρροι Ἴταλοι ἐκμεταλλευθέντες τότε τὰς σκληρὰς στερήσεις τῶν Μετσοβιτῶν, λόγῳ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ἀγγλογάλλων ἀπὸ τοῦ 1916, ὡς καὶ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῶν κατοίκων, τὴν κουτσοβλαχικὴν διάλεκτον—ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ παράσχουν διὰ συσαιτίων τροφὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ περισσότεροι καὶ νὰ ἀποκαλοῦν τοὺς Μετσοβίτας Fratelli Perduti—χαμένα ἀδέλφια!. Εἰς συγκέντρωσιν τῶν προκρίτων τοῦ Μετσόβου διὰ νὰ ἀποφασισθῇ πῶς πρέπει νὰ διατεθοῦν αἱ εἰσπράξεις τῆς Κοινότητος, ὁ ἀνώτερος Ἴταλὸς ἀξιωματικὸς παριστάμενος εἰς αὐτὴν συνέστησεν ὅπως τὰ χρήματα αὐτὰ δαπανηθοῦν διὰ τὴν κατασκευὴν ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Μετσόβου—Ἀγίων Σαράντα, πρὸς ταχύτεραν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς μητρὸς Ἰταλίας!

Εὐτυχῶς χάρις εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου ἀνάληψιν τῆς διακυβερνήσεως

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 798.

τῆς χώρας ἐπετεύχθη μετὰ τρίμηνον ἢ ἕξ ὀλοκλήρου ἀποχώρησις τῶν ἀνεπιθυμητῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων ἐξ Ἡπείρου. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἐν τούτοις ἐκ Μετσόβου οἱ Ἴταλοι δὲν παρέλειψαν νὰ βεβαιώσουν τοὺς κατοίκους τοῦ Μετσόβου καὶ τῶν περιχώρων ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ ἐπαήρχοντο διότι ἡ Ἡπειρος ὑπῆρξεν ἔκπαλαι ἰταλικὴ χώρα! Δυστυχῶς οἱ ἀπειλαὶ αὐταὶ τῶν Ἰταλῶν ἐπέφρωτο νὰ ἐκπληρωθοῦν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1940, ἦτοι μετὰ παρέλευσιν εἰκοσιτριῶν ἔτων. Ἡ Φασιστικὴ Ἰταλία τοῦ Μουσολίνη, πλειοδοτοῦσα εἰς τὴν κατακτητικὴν πολιτικὴν τοῦ Σάν Τζουλιάνο καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν πάση θυσίᾳ κατάληψιν τῆς Ἡπείρου καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τοῦτο προαδεδείσα εἰς τὸ ἄρμα τῆς Γερμανίας τοῦ Χίτλερ, τὴν 2αν πρωϊνὴν ὥραν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 καὶ ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Δευτέραν ἐπέδιδε διὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτοῦ τῆς Γκράτσι τελεσίγραφον εἰς τὸν Ἑλληνα πρωθυπουργὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν διὰ νὰ τῆς ἐπιτραπῆ ἢ κατάληψις τῆς Ἑλλάδος. Ὁ κυβερνήτης ἐκεῖνος εἰς τὴν θρασείαν αὐτὴν ἀπαίτησιν τοῦ Μουσολίνι ἀντέταξε τὸ ἱστορικὸν ὄχι καὶ ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ὥρας τὰ Ἰταλικά στρατεύματα, ἅτινα εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα—διότι πρὸ ἔτους καὶ πλέον ἡ Ἰταλία εἶχε καταλάβῃ αὐθαιρέτως ὀλοκλήρον τὴν Ἀλβανίαν ἐκδιώξασα τὸν βασιλέα τῆς Ἀχμέτ Ζώγου—εἰσέβαλον εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος μὲ κατεύθυνσιν τὰ Ἰωάννινα, ἐνῶ ἡ ἰταλικὴ Μεραρχία Τζούλια φθάσασα τὴν 9ην Νοεμβρίου τοῦ 1940 εἰς τὴν Βωβοῦταν κατηυθύνετο πρὸς τὸ Μέτσοβον διὰ νὰ ἀποκόψῃ τὴν Ἑλληνικὴν στρατιάν Ἡπείρου. Ἴδου πάλιν τὸ Μέτσοβον πολεμικὸς στόχος τῆς ἀνάνδρου Ἰταλίας. Τὴν πρωΐαν τῆς 29ης Ὀκτωβρίου ἰταλικά ἀεροπλάνα κατηυθύνθησαν πρὸς τὸ Μέτσοβον καὶ ἀπὸ μεγάλου ὕψους ἐβομβάρδισαν αὐτὸ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φονεύσωσι τρία μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ χρυσοκόου Ἀποστόλη Ταλάρη καὶ νὰ τραυματίσωσι ἄλλα δύο ἐξ αὐτῆς, τὴν στιγμὴν πού κατέφευγον εἰς τὸ παρὰ τὴν ξυλογέφυραν τῆς Παναγίας προιονιστήρια τοῦ Μετσοβίου Ζαρκάδη πρὸς ἀσφάλειάν των. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου ἔντρομοι πρὸ μιᾶς τόσον ἀνάνδρου ἐπιθέσεως ἐναντίον ἀνοχυρώτου κωμωπόλεως ἔσπευσαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς οἰκίας των καὶ κομίζοντας ὀλίγα τρόφιμα καὶ σκεπάσματα ἀπεμακρύνθησαν καὶ κατέφυγον εἰς τὰ πέριξ δάση διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ νέαν ἐναέριον ἐπιδρομὴν. Οἱ εἰς Βωβοῦσαν φθάσαντες Ἴταλοι τῆς Μεραρχίας Τζούλια ὑπέστησαν συντριπτικὴν ἦταν ἀπὸ τὸν γενναῖον ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ σωθοῦν ἐπείσαν εἰς τὸν Ἀῶνον ποταμὸν, εἰς τὰ νερὰ τοῦ ὁποίου ἐπνίγησαν οἱ περισσότεροι καὶ τοιουτοτρόπως εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἐσώθη τὸ Μέτσοβον. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης τῆς Βωβοῦσης οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου προσεφέρθησαν ἐκ τῶν πρώτων νὰ ὑπηρετήσουν τὸν στρατὸν καὶ περισσότερον τὸ παρὰ τὴν κατάραν στρατοπεδευμένον τάγμα τοῦ 5ου πεζικοῦ Σ)τος Τρικκάλων δι' ὑποζυγίων πού εὑρέθησαν ἐν Μετσόβῳ καὶ συνέβαλον εἰς τὴν ταχεῖαν μεταφορὰν τῶν πολεμοφοδίων καὶ τροφίμων διὰ τὸν μαχόμενον στρατὸν. Αἱ κατὰ τοῦ Μετσόβου ἀεροπορικαὶ ἐπιδρομαὶ καὶ βομβαρδισμοὶ ἐπανελήφθησαν καὶ συνεχίσθησαν μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἀνακωχῆς 24—4—1941. Τὸ Μέτσοβον ἐθρήνησε πολλὰ ἀνθρώπινα θύματα ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ του καὶ τούτων τὰ ὀνόματα θὰ καταχωρήσω κατωτέρω. Τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1941 ἡ Γερμανία τοῦ Χίτλερ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν συντριπτικὴν ἦταν τῆς συμμάχου τῆς Ἰταλίας τὴν ὁποίαν ὑπέστη τότε ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, ἅτινα κατέλαβον τὸ Ἀργυρόκαστρον καὶ τὴν Κορυθαῖαν μετὰ μεγάλης περιοχῆς τῆς Ἀλβανίας. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀδυνατῶν νὰ ἀντιμετωπίσῃ δύο μεγάλας Ἀυτοκρατορίας—Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν—ὑπεχρεώθη νὰ ὑπογράψῃ πρωτόκολλον ἀνακωχῆς εἰς τὸ χωρίον Βουτονόσι τοῦ Μετσόβου τὴν 24ην Ἀπριλίου καὶ ἡμέραν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα. Κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἀνακωχῆς τὸν Ἑλληνικὸν στρα-

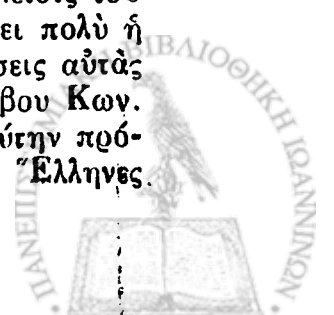
τόν ξεπροσώπευσεν ὁ στρατηγὸς Γεώργ. Τσολλάγογλου, παρισταμένου καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδωνος Βλάχου. Ἄν καὶ σύμφωνα μὲ τὸ ὑπογραφέν πρωτόκολλον ἀνακωχῆς οἱ Ἰταλοὶ ὑποχρεοῦντο νὰ περιορισθοῦν εἰς τὴν γραμμὴν Ζίτσης—Παραμυθιάς—Ἠγουμενίτσης, ἐν τούτοις οἱ Γερμανοί, οἵτινες εἶχον εἰσβάλει πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑποχρεωμένοι νὰ μεταφέρωσι τὰς στρατιωτικὰς τῶν δυνάμεις εἰς τὸ Ρωσικὸν μέτωπον, ἐπέτρεψαν τὴν ὑπὸ τῶν ἠττημένων στρατευμάτων κατάληψιν τῆς Ἑλλάδος καὶ οὕτω τὸ Μέτσοβον εὐρέθη ὑπὸ Ἰταλικὴν κατοχὴν διὰ δευτέραν φορὰν ἐντὸς μιᾶς 25ετίας. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἰταλικῆς Κατοχῆς 1941—1943 Ὀκτώβριος, οἱ Μετσοβῖται παρέμειναν ψυχραῖμοι καὶ ἀξιοπρεπεῖς καὶ ὑπερήφανοι ἔναντι τοῦ ἠττημένου κατακτητοῦ, παρ' ὅλας τὰς ὑπ' αὐτοῦ καταβληθείσας προσπάθειάς νὰ παρασύρῃ πρὸς τὸ μέρος του ἓνα ἀριθμὸν τῶν κατοίκων μὲ διαφόρους δελεαστικὰς ὑποσχέσεις καὶ προτάσεις.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

ΕΞ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ: Ἱεροκομεῖον Τρ. Τσουμάγκα, Ἐκκλησία Ἁγ. Παρασκευῆς μὲ τὰ διακρινόμενα κελιά εἰς τὰ ὁποῖα ἐστεγάσθη ἐπὶ 200 περίπου χρόνια τὸ Σχολεῖον Μετσόβου.
ΔΕΞΙΑ: Ἡ Βρύση τοῦ Φλόκα.

Τὸ θέρος τοῦ 1942 Ἰταλὸς συνταγματάρχης συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ρουμᾶνον πρόξενον Ἰωαννίνων ἐπεσκέφθη τὸ Μέτσοβον καὶ καλέσας τοὺς προκρίτους τῆς πόλεως συνέστησε εἰς αὐτοὺς νὰ δεχθοῦν τὴν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις τοῦ Μετσόβου διδασκαλίαν τῆς Ρουμανικῆς γλώσσης, μὲ τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει πολὺ ἢ ὑπὸ τῶν κατοίκων ὁμιλουμένη κουτσοβλαχικὴ διάλεκτος. Εἰς τὰς συστάσεις αὐτὰς τοῦ Ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ ἀπαντῶν ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος Μετσόβου Κων. Πέρτσαλης, συνταξιοῦχος δημοδιδάσκαλος ἀπέρριψεν ὡς ἀτυχῆ τὴν τοιαύτην πρότασιν, διότι οἱ Μετσοβῖται εἶναι Ἕλληνες καὶ θέλουσι νὰ παραμείνουν Ἕλληνες.

ἐπὶ πλέον ὅτι οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν ἔχουν νὰ ἐκμάθουν τὰ τέκνα των τὴν Ρουμανικὴν γλῶσσαν.

Δεχόμεθα εὐχαρίστως προσέθεσεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ μας τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν, διότι ἡ Ἰταλία εἶναι μεγάλη εὐρωπαϊκὴ δύναμις μὲ πολιτισμόν, μὲ μεγάλας σχολὰς καὶ μὲ Πανεπιστήμια, οὐδέποτε ὅμως τὰ Ρουμανικά!! Κολακευθεὶς ὁ ἐν λόγῳ συνταγματάρχης ἀπὸ τὴν ἐπιτυχὴ ἀπάντησιν τοῦ Προέδρου, ἠὲχαρίστησεν αὐτὸν καὶ ἔκτοτε γνώστης τις τῆς Ἰταλικῆς Μετσοβίτης ἀνέλαβε νὰ διδάσκη ὠρισμένας ὥρας τῆς ἐβδομάδος εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν μικρῶν τάξεων τοῦ κεντρικοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς κωμοπόλεως τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Τὴν ἰδίαν ἀπάντησιν εἶχε δώσει πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν ὁ Νικόλαος Ἀβέρωφ, πρῶτος κοιζάμπασης τοῦ Μετσόβου καὶ ἀδελφὸς πρεσβύτερος τοῦ μεγάλου Ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Ἀβέρωφ εἰς Τοῦρκον Πασσᾶν τῶν Ἰωαννίνων, ἐπισκεφθέντα τὸ 1882 τὸ Μέτσοβον μαζὺ μὲ τὸν ἐν Ἰωαννίνοις Ρουμᾶνον Πρόξενον, ὅταν ὁ Πασσᾶς ἐζήτησε νὰ εἰσαχθῆ ἡ διδασκαλία τῆς Ρουμανικῆς γλώσσης εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Μετσόβου. «Δεχόμεθα Πασσᾶ μου εὐχαρίστως νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ μας τὰ Τούρκικα, γιὰτὶ μὲ τοὺς Τούρκους ζήσαμε τετρακόσια καὶ πλέον χρόνια καὶ εἴμεθα ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν χρηστὴν διοίκησίν των, οὐδέποτε ὅμως τὰ Ρουμανικά». Ἐκτοτε εἰσῆχθη ἡ ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος διδασκαλία τῆς Τουρκικῆς γλώσσης εἰς τὸ Ἀβερῶφειον σχολεῖον τοῦ Μετσόβου, κατὰ τὰς ἐνιαυσίους δὲ ἐξετάσεις ἐκαλοῦντο καὶ παρίσταντο αἱ αὐταὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Μετσόβου διὰ νὰ διαπιστώσουν τὸς προόδους τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ μαθηταὶ ὑποχρεοῦντο νὰ μάθουν ἀπὸ μνήμης τὸν Σουλτανικὸν ὕμνον καὶ νὰ τὸν ψάλλουν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν διδασκάλου πρὸς ἀπερίγραπτον χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν τῶν παρισταμένων Τούρκων. Κατὰ τὴν ἐπάρατον κατοχὴν τοῦ 1941—44 διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ ἀθελήτως ἀπειμακρύνθημεν, οἱ Ἰταλοὶ τοῦ Μουσολίνι ἐφαρμοζόντιες νέας καὶ ἀπανθρώπους μεθόδους, προσφιλεῖς εἰς τὰ δικτατορικὰ κράτη, προέβησαν εἰς συλλήψεις καὶ φιλακίσεις πολλῶν ἐπιλέκτων πολιτῶν τοῦ Μετσόβου καὶ παραπομπὴν αὐτῶν εἰς τὰ Ἰταλικά στρατοδικεῖα μὲ τὴν γελοῖαν κατηγορίαν ὅτι ὑπονομεῦουν τὸ Ἰταλικὸν κράτος καὶ τὸ φασιστικὸν καθεστῶς. Μεταξὺ τῶν συλληφθέντων συγκαταλέγονται ὁ Δημήτριος Μέρανας συνταξιοῦχος καθηγητῆς ἀποφυλακισθεὶς ἀργότερον καὶ οἱ ἑφεδροὶ ἀξιωματικοὶ ἐκ Μετσόβου Βασίλειος Μπουσβάρος ἰατρός, Δημ. Μπρίσης, δικολάβος καὶ Κων)τῖνος Κονοσκούβαρος, ὑποδηματοποιός, οἵτινες ἐστάλησαν ὡς ὄμηροι εἰς Ἰταλίαν. Τὸ μεταφέρων ὅμως αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἀτιμόπλοιοι ἐτορπιλίσθη ὑπὸ ἀγγλικοῦ ὑποβρυχίου τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1943 καὶ οἱ δυστυχεῖς νέοι ἐπνίγησαν εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Συνελήφθησαν ὡσαύτως καὶ ἐστάλησαν ὡς ὄμηροι εἰς Ἰταλίαν ὁ ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ Νικ. Τζαλονῖκος ἐκ Μετσόβου καὶ ὁ ἐν Λαρίσῃ διαμένων Εὐάγγελος Ἀν. Ἀβέρωφ, βουλευτῆς Ἰωαννίνων ἤδη καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκ Μετσόβου ἕλλην τὴν καταγωγὴν, καθ' ὃν δισέγγονος τοῦ Αὐγερινοῦ Μιχ. Ἀβέρωφ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τοῦ Μεγάλου Ἐθνικοῦ Εὐεργέτου Γεωργίου Μιχ. Ἀβέρωφ.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943 κατέρρευσεν ἡ Ἰταλία καὶ τότε τὰ Ἰταλικά στρατεύματα, αἵτινα εὐρέθησαν ἐν Μετσόβῳ, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν κωμόπολιν καὶ νὰ καταφύγουν εἰς Ἰωάννινα καὶ ἐκεῖθεν δι' Ἀλβανίας εἰς Ἰταλίαν! Κατὰ τὴν ἐκ Μετσόβου ἀναχώρησίν των οἱ Ἰταλοὶ εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνταλλάξουν ὀλίγους πυροβολισμοὺς μὲ ἄνδρας τῆς κομμουνιστικῆς ὀργανώσεως ΕΛΑΣ, οἵτινες ἀνενόγητοι εἰσῆλθον εἰς τὸ Μέτσοβον ὡς ἐλευθερωτῆς! Ὀλίγας ὅμως ἡμέρας παρέμειναν οἱ Ἐλασίτες, διότι τὸ Μέτσοβον κατελήφθη ἀπὸ Γερμανικὸν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα, σταλὲν ἐξ Ἰωαννίνων. Οἱ κά-

τοιχοι τοῦ Μετσόβου ἀντὶ νὰ παραμείνουν εἰς τὰς οἰκίας των, κατὰ διαταγὴν τῆς κομμουνιστικῆς ὀργανώσεως Μετσόβου ὑπεχρώθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς οἰκίας των καὶ μὲ ὀλίγα τρόφιμα καὶ κλινοσκεπάσματα νὰ καταφύγουν σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις εἰς τὸ τρίωρον ἀπέχον πυκνότερον δάσος τοῦ Ἀηλίου Ρόνα, καὶ μόνον ὀλίγοι γέροντες καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Μόδεστας Πέρτσαλης παρέμειναν διὰ νὰ ὑποδεχθῶν τὸν δεύτερον καὶ ἀγριώτερον κατακτητὴν. Οἱ Γερμανοὶ πληροφορηθέντες τὴν ἀνευ λόγου ἀπομάκρυνσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ Μετσόβου ἐξεμάνησαν καὶ διέταξαν νὰ εἰδοποιηθῶν πάραυτα οἱ ἀπομακρυνθέντες καὶ ἐπανέλθουν εἰς τὴν κωμόπολιν μὲ τὴν βεβαίωσιν ὅτι δὲν διατρέχουν κανένα ἀπολύτως κίνδυνον. Τοῦναντίον ἠπείλησαν ὅτι θὰ πυρπολήσουν τὰς οἰκίας ἐκείνων, πού δὲν θὰ θελήσουν νὰ ἐπιστρέψουν. Οἱ δυστυχεῖς Μετσοβῖται λαβόντες γνῶσιν διὰ συνεχῶν κωδω-

Νικόλαος Μιζ. Ἀβέρωφ μὲ τὰ 3 παιδιὰ του, μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Γ. Ἀβέρωφ

νοκρουσιῶν καὶ δι' ἀπεσταλμένου ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Μοδέστου Πέρτσαλη τῆς διαταγῆς τῶν Γερμανῶν ἔσπευσαν νὰ ἐπιστρέψουν κατάκοποι ἀπὸ τὴν πορείαν καὶ κακουχίας καὶ περιτρομοὶ εἰς τὴν κωμόπολιν, ὅπου ἐν τῷ μεταξὺ αἱ οἰκίαι ὄλων εἶχον διαρρηχθῆ καὶ λεηλατηθῆ ὑπὸ τῶν βαρβάρων Γερμανῶν στρατιωτῶν, τῶν γνησίων αὐτῶν ἀπογόνων τῶν Οὐννων. Κατὰ τὰς ἀποφράδας ἐκείνας ἡμέρας τὸ Μέτσοβον ἐθρήνησεν ἀρκετὰ ἀνθρώπινα ὄνυματα ἀπὸ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν τῆς. Οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται ἄνευ λόγου καὶ μᾶλλον διὰ νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς κατοίκους τότε ἐφόνευσαν ἄνευ διαδικασίας τινὸς τὴν 25ην Ὀκτωβρίου 1943 εἰς τὴν θέσιν «Κακούρου» τῆς περιφερείας Ἀηλίου τοὺς κάτωθι Μετσοβίτας :

- 1) Μπαρσούκην Ἀθανάσιον
- 2) Πατέλην Βασίλειον
- 3) Ταμπέκην Στέργιον
- 4) Πέρτσαλην Γεώργιον
- 5) Θάνον Ἀναστάσιον
- 6) Κοτσάφτην Δημήτριον
- 7) Ταλλάρην Βησσάριον
- 8) Ξάνθην Δημήτριον
- 9) Τόπην Ἀθανάσιον
- 10) Χριστάναν Γεώργιον

καὶ τὴν ἐπομένην 26ην Ὀβρίου ἐντὸς τῆς πόλεως Μετσόβου τοὺς Μετσοβίτας :

- 1) Βεληβάσην Στέργιον
- 2) Μπούμπαν Σωτήριον
- 3) Φάφαλην Σωτήριον

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου 28)10)1940—24)4)1941 ἐφονεύθησαν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης οἱ κάτωθι Μετσοβίται στρατιῶται:

- 1) Χαλβατζῆς Βασίλειος
- 2) Ζαρκάδης Ἀλέξανδρος
- 3) Μπούμπας Χρ. Βασίλειος
- 4) Παξομάτης Νικόλαος
- 5) Ζιώκας Στέργιος
- 6) Χρόνης Στέργιος

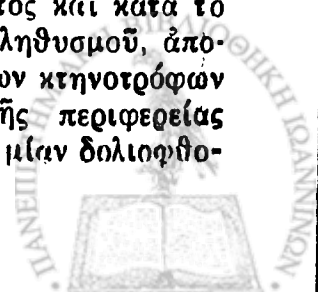
Κατὰ τὸν ἐνεργηθέντα ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν βομβαρδισμὸν τῆς 29ης Ὀκτωβρίου 1940 μὲ ἀεροπλᾶνα ἐφονεύθησαν οἱ κάτωθι ἐκ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ:

- 1) Ταλλάρης Ἀπόστολος
- 2) Ταλλάρη Οὐρανία
- 3) Θάνου Ἑλένη
- 4) Ταμπέκης Κων)ιῖνος

Κατὰ τὸν βομβαρδισμὸν τὸν ἐνεργηθέντα ὑπὸ Γερμανικῶν ἀεροπλάνων τὴν 3ην Ἰουλίου 1943 ἐφονεύθησαν οἱ κάτωθι Μετσοβίται ἐκ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ:

- 1) Χρόνη Λουίζα
- 2) Ἀβραὰμ Μαρία
- 3) Ἀβραὰμ Χαρίκλεια
- 4) Κιούρα Ἀνθοῦλα
- 5) Σιαγκούνη Μαρούσιου

Οἱ Γερμανοὶ παρέμειναν ἐν Μετσόβῳ ἐπὶ ἓν ὀλόκληρον ἔτος καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ διέπραξαν σωρείαν ἐγκλημάτων κατὰ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ, ἀποκορύφωμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ ὁμαδικὴ ἐκτέλεσις ἑνδεκα ἀθῶων κτηνοτρόφων τὴν 22αν Ἰουνίου τοῦ 1944 εἰς τὴν θέσιν—Χέντι—Πολιτσιῶν τῆς περιφερείας Μετσόβου. Τὸ ἐγκλημα αὐτὸ διέπραξαν οἱ Γερμανοὶ ἐκδικούμενοι μίαν δολιοφθο-

ράν, τὴν ὁποῖαν ὑπέστησαν ἀπὸ μίαν κομμουνιστικὴν συμμορίαν ἀπὸ Μετσοβί-
τας κομμουνιστάς, μὲ Μετσοβίτας ἰθύνοντας καὶ καθοδηγητάς.

Οἱ ἔνδεκα αὐτοὶ Μετσοβῖται κτηνοτρόφοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

- 1) Μπούμπας Χρῆστος—πατὴρ
- 2) Μπούμπας Θεόδωρος—υἱὸς του—ἔγγαμος
- 3) Μπούμπας Ἀπόστολος—» »
- 4) Μπούμπας Κων(τῖνος)—» ἄγαμος
- 5) Μπούμπας Γεώργιος—» ἄγαμος
- 6) Σταχούλης Νικόλαος
- 7) Ζούβγιας Γεώργιος
- 8) Ζούβγιας Τριαντάφυλλος
- 9) Ντόλιος Ἀδάμας
- 10) Μπούμπας Δημήτριος
- 11) Νάκας Θεόδωρος

Ἐπῆρξε καὶ δωδέκατος μελλοθάνατος, ὁ Νικόλαος Ζούβγιας, ὁ ὁποῖος ἐσώ-
θη τραπεῖς τότε μὲ ταχύτητα εἰς φυγὴν ἀπὸ τὴν γραμμὴν. Οἱ ὡς ἄνω ἐκτελεσθέν-
τες τὴν ἡμέραν τῆς κατὰ τῶν Γερμανῶν δολιοφθορᾶς 21ην Ἰουνίου 1944 ἐκού-
ρευαν τὰ ποίμνιά των καὶ κατὰ ἐπικρατοῦν ἔθιμον εἶχαν ψῆσει ἄρνιὰ διὰ νὰ φά-
γουν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των τὸ μεσημέρι. Οἱ Γερμανοὶ ὑποπτειθέντες ὅτι τὰ
ψημένα ἄρνιὰ προωρίζοντο διὰ τοὺς ἄνδρας τῆς κομμουνιστικῆς συμμορίας, ἡ ὁ-
ποία ἐλυμαίνετο τοὺς κτηνοτρόφους Μετσόβου, Ἀνηλίου καὶ Μηλιάς, προέβησαν
ἀνεξετάστως εἰς τὴν σύλληψιν τῶν ἀνωτέρω κτηνοτρόφων καὶ καταδίκην των εἰς
θάνατον!! Τὴν σκληροτέραν δοκιμασίαν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ὑπέστη ἡ οἰκο-
γένεια τοῦ Χρήστου Γκόγκου Μπούμπα, ἡ ὁποία ἔχασε τὸν ἀρχηγόν της καὶ τέσ-
σερα παιδιά, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἔγγαμα καὶ ἐπὶ πλέον ἕκτον πρόσωπον, τὸν Βα-
σίλειον Χρ. Μπούμπαν, πέμπτον τέκνον τοῦ Χρ. Μπούμπα, φονευθέντα εἰς τὸν
Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον τὸν Νοέμβριον τοῦ 1940. Εἶναι ἡ μοναδικὴ οἰκογένεια
ἐν Μετσόβῳ, ποὺ ἐθρήνησεν ἕξ ἄτομα!!

Ἐπὶ τῶν Γερμανῶν ἐξετελέσθη ἐπίσης τὴν 14ην Ἰουλίου τοῦ 1944 ὁ Γε-
ώργιος Τόπης εἰς τὴν θέσιν Ρουτζέλου καὶ τὴν 24ην Σεβρίου ἰδίου ἔτους ὁ Δη-
μήτριος Μπλόκος εἰς τὸν Ἀβερῶφειον κῆπον τοῦ Μετσόβου. Ἐφονεύθησαν ἐπί-
σης εἰς συμπλοκὴν μετὰ Γερμανῶν τὴν 3ην Σεβρίου 1943 εἰς θέσιν Δρίσκου οἱ
Μετσοβῖται: 1) Ξάνθης Ἀθανάσιος, 2) Τρίχας Γεώργιος, 3) Κίσκας Ἀχιλλεύς,
4) Χρόνης Ἐλευθέριος καὶ ὁ Κων(τῖνος) Βαένης τὴν 20—10—1943 εἰς τὴν Μη-
λιάν ἀπὸ Γερμανοὺς ἐπίσης.

Ἐκ βομβαρδισμῶν δι' ἀεροπλάνου ἐφονεύθησαν οἱ:

- 1) Λούσια Γ. Μαρία, 2) Μπούμπα Γ. Καλλιόπη, 3) Μπούμπας Τριαντά-
φυλλος, 4) Δάλλας Τιμολέων καὶ 5) Παῖλλας Ἀπόστολος.

Ἐκ πυρκαϊᾶς ναρκῶν καὶ χειροβομβίδων ἐφονεύθησαν οἱ ἀκόλουθοι Με-
τσοβῖται:

- 1) Μαυρογεώργου Ἑλένη
- 2) Μαυρογεώργου Παυλίνα
- 3) Γιούρη Εὐαγγελὴ
- 4) Σούλτης Δημήτριος
- 5) Πανάγιος Ἰωάννης
- 6) Μπίσας Γεώργιος ἑξαφανισθεῖς.

Πολλὰ ἐπὶ πλέον ἄτομα ἐτραυματίσθησαν ἐκ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τοῦ
Μετσόβου καὶ τοῦ Ἀνηλίου.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς των ἐν Μετσόβῳ οἱ Γερμανοὶ ἐνήργησαν
ἀλλεπαλλήλους διαρπαγὰς καὶ λεηλασίας εἰς τὰς οἰκίας τοῦ Μετσόβου, ἐκ τῶν ὁποι-

ων με διαταγὰς ἀπεμάκρυναν τοὺς ἐνοίκους. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς Ἰταλίας, διήρπασαν καὶ δύο ποίμνια ἐκ χιλίων διακοσίων προβάτων, τὰ ὅποια ἀνῆκον εἰς διαφόρους μικροκτηνοτρόφους καὶ τὰ ὅποια εὐρέθησαν τότε βόσκοντα εἰς τὴν περιφέρειαν Μετσόβου, διότι ἠμποδίσθησαν νὰ ἀναχωρήσουν εἰς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ χειμαδιὰ ἀπὸ τὸν ὑποφρούραρχον τῆς Κομμουνιστικῆς Ὄργανώσεως Ε. Α. Μ. Ἀδριανὸν Ψαροβασίλην, προκειμένου νὰ ἐνεργήσῃ παρακράτημα διὰ τοὺς συντρόφους τοῦ Κόμματος! Ὁ ἐν λόγῳ Ψαροβασίλης ὄχι μόνον δὲν ὑπέστη δίωξιν ἀργότερον, ἀλλὰ κατέλαβε καὶ δημοσίαν θέσιν. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1944 οἱ Γερμανοὶ ἐγκατέλειψαν τὸ Μέτσοβον συναποκομίζοντες διάφορα κλοπιμαῖα, εἶδη ρουχισμοῦ, μαλλίνων εἰδῶν ἐπιπλώσεως, κλινოსκεπασμάτων, μαγειρικὰ σκευῆ, ραπτομηχανάς, διὰ νὰ τὰ μεταφέρουν εἰς τὴν ἐρημωθείσαν ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν πατρίδα των. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν τὸ Μέτσοβον ἐπέπρωτο νὰ ὑποστῇ νέας καὶ σκληρὰς δοκιμασίας ὄχι πλέον ἀπὸ μέρους κατακτητῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὰς ὀρδὰς τῶν Σλαβοκινήτων ἐλληνοφόνων κομμουνιστῶν, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ καταλάβουν τὴν Ἀκρόπολιν αὐτὴν τῆς Ἠπείρου καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν ἐν αὐτῇ ἀρχὰς κατὰ τὸ σύστημα τῶν Σοβιετ. Ἀγρία φορολογία ἐπεβλήθη τότε εἰς τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους τοῦ Μετσόβου καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς κτηνοτρόφους καὶ ἀπηνῆς διωγμὸς ἐπηκολούθησεν ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες δὲν συνεμερίζοντο τὴν ἐπαναστατικὴν τῶν ἰδεολογίαν καὶ τὰς ἐγκληματικὰς τῶν μεθόδους πρὸς ἐπικράτησιν. Ὀλίγον ἀργότερον κατέφθασεν εἰς Μέτσοβον ἐκ Τρικκάλων διὰ τῶν διαβάσεων τοῦ Ζυγοῦ καὶ τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον τῶν Κομμουνιστῶν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοὺς συναρχηγοὺς Σαράφην καὶ Βελουχιώτην μετὰ ἀρκετὰς συμμορίας Ἐλασιτῶν. Μετὰ μικρὰν ἐκεῖ παραμονὴν ἐκινήθησαν πρὸς τὰ Ἰωάννινα, τὰ ὅποια καὶ κατέλαβον ἀμαχητὶ διότι αἱ μαχητικαὶ ὀμάδες τοῦ Ἐθνικιστοῦ ἀρχηγοῦ Ναπ. Ζέρβα στρατηγοῦ, οἵτινες εἶχον καταλάβει καὶ κατεῖχον τὴν Ἠπειρον, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν κατ' ἀπαίτησιν τῶν Ἀγγλων μετεφέρθησαν εἰς Κέρκυραν, διὰ νὰ προληφθῇ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων μετὰ φυσικὸν ἐπακολούθημα τὴν ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν τῆς πολυπαθοῦς Ἠπείρου.

(Συνεχίζεται)

ΣΤΑΥΡΟΥ Μ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΘΙΜΟΣ Ο Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ*

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Πατριαρχείας τοῦ αἰοδίδμου Ἀνθίμου τοῦ Ζ'. Οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ρουμᾶνοι ἐζήτησαν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον, ἵνα τοποθετήσῃ Σέρβους καὶ Ρουμᾶνους ἐπισκόπους εἰς τὴν ἀδιαίρετον τότε καὶ ὑπὸ τὴν κυριάρχίαν τοῦ Σουλτάνου διατελοῦσαν Μακεδονίαν. Οἱ μὲν εἰς Σκόπια, Πρεσρένην καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ δὲ εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ τὰς παρὰ τὴν Πίνδον περιοχὰς οὐκ ἐπέτρεπον οἱ Ἕλληνες τὴν συνείδησιν Κουτσόβλαχοι. Τὸ Πατριαρχεῖον, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγένετο τοῦτο, ἀντέταξεν ἀρνήσιν εἰς τῆς παραλόγους ταύτας ἀξιώσεις των, δεχθὲν μόνον ἕνα, ὃ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Σκοπίων, Ἕλληνα τὸ γένος, νὰ εἶναι κάτοχος καὶ τῆς Σερβικῆς γλώσσης.

Ἡ ἐλαφρὰ αὕτη παραχώρησις τοῦ αἰοδίδμου Πατριάρχου Ἀνθίμου ἤγειρε τὴν μὴνιν πάντων τῶν Συνοδικῶν, ἰδίως δὲ τῆς περὶ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας Γερμανὸν ὁμάδος. Αὕτη ἐπιζητοῦσα ἀφορμὴν, ἵνα ἀναγκάσῃ εἰς παραίτησιν τὸν παρ' αὐτῆς ψηφισθέντα καὶ ἐκλεγέντα Πατριάρχην, διότι διεπίστωσε πλέον ὅτι οὗτος δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ ἐνδίδῃ εἰς τὰς παραλόγους τῆς ἀξιώσεις, ἤρχισε νὰ θάλλῃ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐναντίον του. Κατηγόρουσαν οὖν τὸν Πατριάρχην, ὡς ἔχοντα ρευστὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, ἐκεῖνος δὲ ἀμυνόμενος, κατηγόρει αὐτοὺς ὡς διεκδικοῦντας μονοπωλιακῶς τὸ προνόμιον τοῦ ἐθνικοφρονος.

Οὕτω δυστυχῶς ἐσχηματίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει λίαν δυσμενὴς ἀτμόσφαιρα διὰ τὸν Πατριάρχην. Ἀντιληφθεὶς τὰς πραγματικὰς τούτων διαθέσεις καὶ ἵνα ἀφαιρέσῃ παρ' αὐτῶν τὸ ἐπιχειρήμα τῆς ἐναντίον του πολεμικῆς, οὐ μόνον δὲν ἐπέμεινε εἰς τὴν γνώμην του, ἵνα διορισθῇ εἰς Σκόπια Ἕλληνα Μητροπολίτης κάτοχος καὶ τῆς Σερβικῆς γλώσσης, ἀλλ' ἐπέσειε τὴν ὕψηλὴν Πύλην, ἣτις διέκειτο φίλα πρὸς αὐτόν, ἵνα τηρήσῃ στάσιν καθαρῶς ἐλληνικὴν εἰς τὸ ἐγεγερθὲν ἔκτοτε ζήτημα μειονοτήτων ἐν Μακεδονίᾳ, χωρὶς ἐν τῇ πραγματικότητι νὰ ὑπάρχῃ διότι, οἱ μὲν ἐλάχιστοι Σλαύφωνοι, οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν ἔχουσι ἀκραιφνῆ ἐλληνικὴν συνείδησιν, ὡς τοῦτο ἀπέδειξαν καὶ κατὰ τὸν ἔνδοξον Μακεδονικὸν ἀγῶνα (1903—1905) καθ' ὃν ἐπρωτοστάτησαν ὡς καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους, οἱ δὲ περὶ τὴν Φλώριναν καὶ Πίνδον Βλαχόφωνοι, εἶναι αὐτοὶ, οἵτινες ἔχοντες ἀναμφισβητήτως γνησίαν ἐλληνικὴν συνείδησιν οὐ μόνον ἐστόλισαν τὰς Ἀθήνας μὲ τὰ ὠραιότερα ἐκπαιδευτικὰ, φιλόθρονα καὶ κοινωφελῆ ἰδρύματα—Ἀβέρωφ, Τσοῦτσας, Στρυνάρας, Σίνας καὶ ἡ ἄμετρος χορεία Βλαχοφώνων Ἐθνικῶν Εὐεργετῶν—ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπεχειρήθη ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως ἡ τοποθέτησις Ρουμᾶνων ἱερέων καὶ διδασκάλων εἰς τὰς Βλαχοφώνους ταύτας Κοινότητας οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἐξεγεγερθέντες ἐξεδίωξαν κακῆ, κακῶς τοὺς τοποθετηθέντας.

Ὅτι ὁ Πατριάρχης οὐ μόνον δὲν ἀπεμπόλησε τὰ ἐθνικὰ δίκαια, ἀλλὰ ἐπρωτοστάτησε εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ἀναζωπύρωσιν αὐτῶν, ἐξάγεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀρθρογραφίαν τῶν τότε ἐφημερίδων. Ἴδου τὶ ἔγραφε περὶ τούτου ἡ ἐν Ἀθήναις ἐφημερίς «Ἀ κ ρ ὀ π ο λ ι σ» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4324 φύλλον τῆς τῆς 6ης Ἰανουαρίου 1897.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου. σελ. 804.

Η ΠΥΛΗ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Ὡς ἐκ τῶν νεωτέρων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰδήσεων ἐξάγεται, ἀμφότερα τὰ ἐκκρεμῆ ἐκκλησιαστικά τούτέστι τὸ Βλαχικὸν καὶ τὸ τῶν Σκοπίων, θὰ λυθῶσι ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦτο τοῦλάχιστον δεικνύει καὶ τὸ τελευταῖον διάβημα τῆς Πύλης, ὅπερ ἐγνώσθη χθές. Οἱ ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Βελιγραδίῳ πρεσβευταὶ τῆς Τουρκίας ἐδήλωσαν εἰς τὰς Κυβερνήσεις τῶν Χωρῶν τούτων, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, μετὰ λύπης παρατηρεῖ τὴν ἐπέμβασιν αὐτῶν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Τουρκίας κατὰ τρόπον, ὅστις προκαλεῖ ρῆξιν μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνικοτήτων. Τὸ διάβημα τοῦτο τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Βελιγραδίῳ πρεσβευτῶν ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς αὐτόθι διπλωματικούς κύκλους. εὐηρέστησε δὲ μέγας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπὲρ οὗ ἐστράφη ἡ πολιτικὴ τῆς Τουρκίας, χ ἄ ρ ι ς εἰ ς τ ἦ ν ε ὑ σ τ ἄ θ ε ι α ν τ ο ὕ Ο ἰ κ ο υ μ ε ν ι κ ο ὕ Π α τ ρ ι α ρ χ ο Ὑ.

Εἰς δὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 5.333 φύλλον τῆς τῆς 15ης Ἰανουαρίου τοῦ ἰδίου ἔτους ἔγραφε καὶ τὰ ἀκόλουθα.

«Ἡ Πύλη εἶναι διατεθειμένη ὑπὲρ τῶν Πατριαρχικῶν ἀπόψεων καὶ εὐλίαν προσεχῶς θὰ ἐκδώσῃ τὸ Βεράτιον δι' οὗ θὰ ἀναγνωρίζηται καὶ θὰ ἐπικυροῦται ὁ διορισμὸς τοῦ Ἑλληνοῦ Μητροπολίτου Ἀμβροσίου εἰς Σκόπια».

Ἐνῶ λοιπὸν ἀνεγνωρίζετο, ὅτι τὰ ἐγεγνημένα ζητήματα Βλαχικὸν καὶ Σερβικὸν, χάρις «εἰς τὴν εὐστάθειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου» ἐλύοντο ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν ἀπόψεων, οἱ ἐβάλλοντες ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου, Ἰωακείμεινοὶ καὶ Γερμανικοὶ, τετυφλωμένοι ἐκ τοῦ ἀνιάτου πάθους τοῦ μίσους δὲν ἔπαυον νὰ ἐξακολουθῶσι ψάλλοντες τὸ ἴδιον τροπάριον τῆς συκοφαντίας.

Αἱ σχέσεις μετὰ τὸν Πατριάρχου καὶ Συνοδικῶν εἶχον, δυστυχῶς, ὀξυνθῆ εἰς τοιοῦτον θλιβερὸν σημεῖον, ὥστε ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπίκειτο ἡ ρῆξις μὲ τὰς ἀνυπολογίστους ἐκτάσεις ἐλευθρίας συνεπείας. Ἡ κατάστασις ἦτο οὕτω τεταμένη ὥστε δὲν ἀπέμεινε παρὰ τῆς ἀφορμῆς διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ συμφορὰ, καὶ αἱ ἐπιδιωκόμεναι ἀφορμαὶ κατὰ τοιαύτας χαλεπὰς στιγμὰς εὐκόλως ἀνευρίσκονται. Οὕτω καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἤργησε νὰ δοθῇ ἡ ἐπιδιωκομένη ἀφορμὴ. Ὁ τότε Μητροπολίτης Καρπάθου, στενὸς φίλος τοῦ τὰ πάντα κινουμένου Μητροπολίτου Ἡρακλείου Γερμανοῦ, ὑποκαθιστῶν κατὰ τρόπον ἀήθη τὴν Πατριάρχην, ἵνα παρὰσχῇ ἐκδούλευσιν εἰς τὸν φίλον τοῦ Μητροπολίτην Αἴνου, ἐτηλεγράφησεν εἰς αὐτόν, ἐὰν ἐπιθυμῇ νὰ μετατεθῇ εἰς Γρεβενά. Ἡ ἀνέντιμος αὕτη ἐνέργεια τοῦ ἐν λόγῳ Μητροπολίτου περιήλθεν εἰς γνῶσιν τοῦ Πατριάρχου, ὅστις τὸν ἐκάλεσεν, ἵνα δώσῃ ἐξηγήσεις. Οὗτος, προτρεπόμενος ὑπὸ τοῦ πάτρωνός του Ἡρακλείου Γερμανοῦ, ὁμιλεῖ κατὰ τρόπον ἀνευλαβῆ πρὸς τὸν Πατριάρχην, ὅστις, ἐν δικαίᾳ ἀγανακτήσει διατελών, ἐπιτιμᾷ τούτον δριμύτατα διὰ τὴν παράνομον καὶ ἥκιστα τιμητικὴν δι' αὐτὸν ἐνέργειάν του.

Οὕτω βαλλόμενος πανταχόθεν ὁ Πατριάρχης ἀπώλεσε τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν ψυχραιμίαν καὶ νηφαλιότητα. Ἐν τοιαύτῃ ἀνωμάλῳ ψυχικῇ καταστάσει εὐρισκόμενος προέβη εἰς ἐνεργείας, αἵτινες ἐδικαιολογοῦντο. Διὰ Πατριαρχικοῦ Πιττακίου ἀπομακρύνει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸν πρωτοστατήσαντα εἰς τὰς ἐναντίον του ἐπιθέσεις Μητροπολίτην Ἡρακλείου Γερμανοῦ, ὅστις δια τῶν φίλων τοῦ Συνοδικῆ εἶχεν ἀναβιδάσει αὐτὸν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ὡς καὶ τοὺς φίλα διακειμένους αὐτῷ Συνοδικούς Μητροπολίτας Καρπάθου, Ἀγχιάλου, Ἐφέσου, Νικαίας, Σμύρνης, Ἐλευθερουπόλεως καὶ Σισανίου. Ἡ τοιαύτη παράλογος ἐνέργεια τοῦ Πατριάρχου, ὡς ἦτο ἐπόμενον ἐπέφερε θύελλαν καὶ ἀναταραχὴν. Οὐδεὶς πλέον τῶν Συνοδικῶν διάκειται φίλα πρὸς τὸν Πατριάρχην. Τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τοῦ Πατριάρχου ἔψεξαν δριμύτατα ὅλοι αἱ τότε ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομέναι ἐφημε-

ρίδες, και διὰ τὴν ἀπόλυσιν ὄλων τῶν Συνοδικῶν ἀλλ' ἰδίως διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἡρακλείας Γερμανοῦ, ὅστις, ὡς ἀνωτέρω, ἐν πολλοῖς σημείοις ἐλέχθη, ἀπήλαυε πανελληνίου σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως. Οἱ ἡ ἐφημερίς «ΕΣΤΙΑ» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 355 φύλλον τῆς τῆς 23ης Ἰανουαρίου 1897 ἐπιτίθεται δριμύτατα κατὰ τοῦ Πατριάρχου «διότι ἀπέλυσε τὸν πανελληνίου φήμης Μητροπολίτην Ἡρακλείας Γερμανὸν καὶ τὸν Ἐφέσου Κωνσταντῖνον, ἐπίσης διαπρεπῆ Ἱεράρχην, ἦττον μὲν τοῦ πρώτου θαρραλέον καὶ ἐνεργητικὸν ἀλλ' ἐπίσης πατριωτικώτατον καὶ ἐθνικὸν ἄνδρα».

Οἱ οὕτω παυθέντες Συνοδικοὶ μεταβαίνουν τὴν 24ην Ἰανουαρίου (1897) εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ζητοῦσιν ἀπὸ τὸν Πατριάρχην αἰθούσαν, ἵνα συνεδριάσωσι, ἀλλ' ὁ Πατριάρχης ἀρνεῖται τοῦτο. Τότε ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου Κωνσταντῖνος κατέστησε γνωστὸν εἰς τὸν Πατριάρχην ὅτι ἐφ' ὅσον ἀρνεῖται τὴν παραχώρησιν αἰθούσης ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συνεδριάσωσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ EXTRA MYROS.

—Θὰ μὲ καθαιρέσητε, ἐρωτᾷ θορυβημένος ὁ Πατριάρχης.

—Σὺ εἶπας, τοῦ ἀπαντᾶ ἤρεμα ὁ Ἐφέσου.

Τότε οἱ ἐπτὰ οὗτοι Μητροπολίται—πλὴν τοῦ Νικαίας—συνέρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου καὶ μετὰ ὀλονύκτιον δραματικὴν συνεδρίασιν ἀποφασίζουσι νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἐντόνως εἰς τὸν Πατριάρχην διὰ τὰς ἀντικανονικὰς καὶ παρανόμους ἐνεργείας του καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν ἀνάκλησιν τῆς ἀποφάσεως τῶν ἀπολυθέντων· ἐὰν δὲ οὗτος ἀρνηθῆ, νὰ κηρύξωσιν αὐτὸν ὑπόδικον, νὰ ζητήσωσι τὴν καθαιρέσιν του καὶ ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τὴν παῦσιν του. Οὕτω τὸ Πατριαρχικὸν ἔφθασεν εἰς τὸ ὀξύτατόν των σημεῖον.

Ἵπάρχουν πολλοὶ οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι δὲν ἔπρεπεν ὁ αἰόδιμος Πατριάρχης Ἀνθιμος νὰ ἐξωθήσῃ τὰ πράγματα εἰς τὸ ἔσχατόν των σημείον.

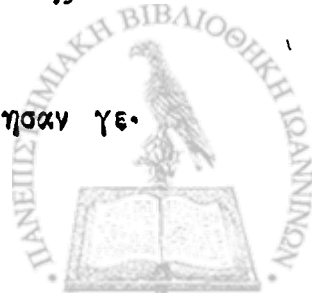
Μία ὁμως προσεκτικὴ ἀντιμεινικὴ ἐξέτασις τοῦ ὄλου Πατριαρχικοῦ ζητήματος πείθει ὅτι, καὶ ἂν ὁ Πατριάρχης δὲν ἐλάμβανε τὴν πράγματι παράλογον καὶ παράνομον ἀπόφασιν τῆς ἀπολύσεως τῶν ἐν λόγῳ ἐπτὰ Μητροπολιτῶν καὶ δὴ τοῦ χαίροντος μεγίστης φήμης καὶ ὑπολήψεως Μητροπολίτου Ἡρακλείας Γερμανοῦ τὸ κακὸν θὰ ἔφθασεν, ἀργὰ ἢ γρήγορα, εἰς ὃ δυσάρεστον ἔφθασεν σημεῖον, ἐκτὸς ἂν ὁ Πατριάρχης ἄφηνεν ἑαυτὸν νὰ ἀγῆται καὶ νὰ φέρῃται ὑπὸ τῶν ἀναρρησάντων αὐτὸν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, πρᾶγμα παντάπασιν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν εὐθὺν καὶ ἀτεγκτον χαρακτήρα του.

Κατὰ τὰς κρίσεις ταύτας στιγμὰς ἐπενέβησαν πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσωσιν εὐεργετικῶς, ἵνα ἀποκαταστῆ ἡ γαλήνη εἰς τὴν δοκιμαζομένην Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἄτυχῶς αἱ συνδιαλλακτικαὶ αὐταὶ ἐνέργειαι τῶν δὲν ἐτελεσφόρησαν. Ἡ ἐφημερίς «Ἀκρόπολις» εἰς τὸ φύλλον τῆς τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1897 ἐπιρρίπτει τὴν εὐθύνην τῆς μὴ συνδιαλλαγῆς εἰς τοὺς ἀπομακρυνθέντας Συνοδικούς. Ἴδου τί γράφει σχετικῶς. «Ὁ Σουλτᾶνος διὰ τοῦ Ἀριστάρχου Λογοθέτη ἐπρότεινε συνδιαλλαγὴν, τὴν ὁποῖαν ἐδέχθη μὲν ὁ Πατριάρχης, ὑποσχεθεὶς νὰ ἀκυρώσῃ τὰ ἐκδοθέντα Πιττάκια ἀπολύσεως τῶν Συνοδικῶν ἀλλ' ἡ Σύνοδος ἔμεινεν ἀνένδοτος.» Ἡ διένεξις αὕτη Πατριάρχου καὶ Συνοδικῶν εἰς στιγμὰς κρίσιμωτάτας διὰ τὸ ἔθνος—διότι εἶχον ἤδη ἐκδηλωθῆ τὰ πρώτα σημεῖα τῆς ἐκρήξεως τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1897—δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφήσῃ ἀσυγκλινητον οὔτε τὸ τότε Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον οὔτε τὴν ἐν Ἑλλάδι κοινὴν γνώμην.

Οὕτω εἰς τὴν «Πρωτᾶν» τῆς 25ης Ἰανουαρίου 1897 (ἀριθ. φύλ. 782) ἀναγινώσκομεν ὅτι ἐν τῇ Βουλῇ ἐγένετο ἡ ἐξῆς συζήτησις ἐπὶ τῆς θλιβερᾶς ταύτης κατστάσεως.

Φιλάρετος (Βουλευτὴς ἀντιπολιτεύσεως).

—Ἐκ τῶν ἐφημερίδων μανθάνομεν ὅτι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον συνέβησαν γε·

γονότα μεγάλης σημασίας. Ἐπεθύμουν νὰ μάθω τι συνέβη ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Σκοπίων.

Σ κ ο υ ζ ἔ ς (Ἵπουργὸς Ἐξωτ.).

—Τὸ ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας Σκοπίων μένει ἐκκρεμές. Δὲν ἐξεδόθη εἰσέτι Βεράτιον, ἀναγνωρίζον τὸν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διορισθέντα Μητροπολίτην.

Δ ε λ η γ ι ἄ ν η ς (Πρωθυπουργός).

—Ἐξ ἀξιοπρίστων πηγῶν ἐπληροφορήθημεν ὅτι ὁ Πατριάρχης ἀπεμάκρυνε δύο ἐπιφανῆ τῆς Συνόδου μέλη, τοὺς Μητροπολίτας Ἡρακλείας καὶ Ἀγχιάλου, τῶν δύο τούτων μελῶν τοῦ σέβας καὶ ἡ προσωπικότης εἶναι ἔξοχοι καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος πεπληρωμένη. Ἐζητήθη παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἡ ἀνάκλησις τῆς ἀποφάσεως. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης δὲν ἔδωκεν εἰσέτι τὴν συγκατάθεσιν τῆς. «Ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς θὰ τὸ πράξωμεν διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ γαλήνη».

Παρὰ ταῦτα τὸ Πατριαρχικὸν ἔβαινε μοιραίως πρὸς τὸ τέλος του.

Βλέπων ὁ αἰδιμὸς Πατριάρχης ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐλπίς διευθετήσεως τῆς ἀναφύσεως διενέξεως, διότι, ὡς εἶδομεν, οἱ Συνοδικοὶ ἤρουντο ἀνευδότης τὴν συνδιαλλαγὴν, ἐπειδὴ τὰ αἷτια ἦσαν βαθύτερα, ἔλαβε τὴν ὄντως τολμηρὰν καὶ πατριωτικὴν ἀπόφασιν νὰ παραιτηθῇ!

Τὴν ἀξίαν πάσης ἐξάρσεως ἀπόφασιν τοῦ Πατριάρχου περὶ παραιτήσεώς του ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸ Πατριαρχικὸν περιοδικὸν Ἐκκλῆσ. Ἀλήθεια (ὑπ' ἀριθ. 49 φύλλον τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1897).

«Παραίτησις Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἐκλογὴ Τοποτηρητοῦ».

—Ἐνεκα σπουδαίων ἰδιαιτέρων λόγων ἐδέησεν, ἵνα ἡ Α.Θ. Παναγιότης καθυποβάλλῃ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοῦ θρόνου κανονικὴν παραίτησιν τῇ παρελθούσῃ Τεταρτῇ (29 Ἰανουαρίου). Ταύτην δὲ ἀποδεξάμενα τὰ δύο Διοικητικὰ τῆς Ἐκκλησίας Σώματα, ἢ τε Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ἐθν. Μικτ. Συμβούλιον ἐν τῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν κοινῇ αὐτῶν συνεδρία καὶ ἐκλέξαντα παμφηρεῖ Τοποτηρητὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τὸν ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν, πρῶτῳ τῇ τάξει Μητροπολίτην Ἐφέσου Κωνσταντῖνον, συνέταξαν καὶ ἐσφράγισαν τὸν ἀγγελτήριον τούτων πρὸς τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν μωσαταῶν, ὃν καὶ διεβίβασεν αὐθημερὸν εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ Θρησκευμάτων Ἵπουργεῖον, διὰ τοῦ Ἀρχοντος καποῦ Κεχαγιά τῶν Πατριαρχείων Ἀντωνάκη Ἐφένδη Οἰκιάδου.

Πρὸ ὀλίγου δὲ σήμερον ἡ Α.Θ. Παναγιότης καταλιποῦσα τὰ Πατριαρχεῖα, μετέβη εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐν Φαναρίῳ κατοικίαν τῆς».

* *

Οὕτω λοιπὸν ὁ αἰδιμὸς Θεσπρωτὸς Πατριάρχης Ἀνθιμὸς ὁ Ζ', αἰρόμενος ὑπεράνω ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, ἵνα δώτῃ διέξοδον εἰς τὸ προκλήθην ἀδιέξοδον ἀπὸ τὴν ἀχαρὶ καὶ ἀνέντιμον κατ' αὐτοῦ πολεμικὴν τῶν ἀντιπάλων του, ὑπέβαλε τὴν παραίτησιν του. Ὅποιον λαμπρὸν παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Ποιμᾶνας ἐπὶ μίαν ἀκριδῶς διετρίαν τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ὀρθοδοξίας ποιμνιον, ἐμερίμνησεν ἵνα ὀδηγήσῃ τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἀσφαλῆ λιμένα. Ἐὰν τοῦτο δὲν ἐπέτυχε, οὐδεὶς, ἀντικειμενικῶς κρίνων, δύναται νὰ μεμφθῇ αὐτοῦ, ὡς ὑπαιτιοῦ.

Θὰ ἦτο ἀσύγνωστος παραποίησις τῆς ἀληθείας νὰ θεωρηθῇ ὁ αἰδιμὸς Ἀνθιμὸς, ὡς τοῦτο ἀτυχῶς ἐγένετο ὑπὸ τῶν πολεμίων του, φιλότουρκος καὶ ὡς ἀπεμπολήσας τὰ Ἐθνικοθρησκευτικὰ ἰδεώδη. Τὰς μετὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ Ὑψηλῆς Πύλης σχέσεις του ἐχρησιμοποιοῖ πάντοτε ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ποιμνίου του, γενομένων κατὰ τὴν Πατριαρχίαν του πλήρως σεβαστῶν τῶν Ἐθνικῶν προνομίων. Ἐὰν ὁ παραιτηθεὶς Πατριάρχης ἐνέδιδε εἰς Τουρκικὰς ἀξιώσεις, θιγούσας τὸ δουλωμένον Γέ-

νος μας, και ήτο υποχείριος του Σουλτάνου, θά επέβαλλεν έμμέσως ό Σουλτάνος εις τους Συνοδικούς την συνδιαλλαγήν, ίνα τον έχη εκάστοτε όργανόν του. "Ομως άντι της έπιβολής, βλέπομεν ότι ό Σουλτάνος και ή Ύψηλή Πύλη έδέχθησαν αυθημερόν την υποβληθείσαν παραίτησιν του Άνθιμου και ανεγνώρισαν, έντος της αυτης ήμέρας, την ανάθεσιν της Τοποτηρητίας του Οικουμενικού Θρόνου εις τον πάντοτε αντίπαλον αυτού, Μητροπολίτην Έφέσου αοίδιμον Κωνσταντίνον και μετά της αυτης προθυμίας ανεγνώρισθη ή εις Πατριάρχην εκλογή του, ή λαβούσα χώραν όλίγον άργότερον, ήτοι την 4ην Άπριλίου 1897 διά ψήφων δέκα, έναντι τριών, ος έλαβεν ό εις Άγιον Όρος έφησυχάζων τέως αοίδημος Πατριάρχης Ίωακειμ ό Γ'. Τοϋτο δέν άποδεικνύει περιτράνωσ ότι ό αοίδιμος Άνθιμος Ζ' ήτο έθνικώς αδιάβλητος και κατά πάντα άλώδητος και άμεμπτος:

Ή παραίτησις του Πατριάρχου, γνωσθείσα έν Άθήναις, έπροκάλεσεν ευμενή υπέρ αυτού σχόλια του Άθηναϊκού τύπου.

Οϋτω ή «ΠΡΩΤΑ» έν κυρίω άρθρω της εις τό ύπ' αριθ. 788 φύλλον της της 31ης Ίανουαρίου 1897 έγγραφεν. «Ή παραίτησις του Οικουμενικού Πατριάρχου Άνθιμου ένεδεικνυτο κατά τās τελευταίας ήμέρας, ως ή μόνη λύσις της κρίσεως, ήτις παρήχθη έν τῷ Οικουμενικῷ Θρόνῳ, ένεκα της έπελθούσης διαστάσεως του Οικουμενικού Πατριάρχου και της πλειοψηφίας της Ίεράς Συνόδου. Άνεξαρτήτως του προσώπου του τέως Πατριάρχου και των λόγων της έριδος, εις την έρευναν των όποιων δέν προσήκει ήμεϊς νά εισέλθωμεν, είναι λυπηρόν, ότι κατά τās τελευταία έτη παρατηρείται εκρυθμος κατάστασις εις την Μεγάλην Εκκλησίαν. Ή εκλογή του παραιτηθέντος Πατριάρχου δέν είχε διεξαχθῆ μετά της απαιτουμένης γαλήνης και δημοφροσύνης, πάντες δέ ένθυμούνται τās ταραχώδη γεγνότα κατά ταύτην.

— Ή Α. Θ. Παναγιότης έμερίμνησε βεβαίως, όπως ανταποκριθῆ εις τās αξιώσεις του Ύψίστου αυτού αξιώματος άλλ' έν τῷ τρόπῳ της εκλογής αυτού υπήρχε προδήλως τι τό άνώμαλον, τό ουχι έντελῶσ άβίαστον και εις την αίτίαν ταύτην πρέπει τις νά ανατρέξῃ, όπως άνεύρη την Ιστορικῆν πηγῆν των μετέπειτα δυσχερειών....

— Όπως δήποτε ή Α. Παναγιότης διηυκόλυνε την λύσιν, σπεύσας όπως παραιτηθῆ, ή δέ πράξις αυτη τιμᾶ προδήλως αυτόν».

Ή δέ «ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ» εις τό φύλλον της αυτης ήμέρας άφου εξαίρει την άπόφασιν του Πατριάρχου, συνιστᾶ εις τον Μητροπολιτην Ήρακλείας Γερμανόν «τόν πολεμήσαντα έμμανῶσ τον αοίδιμον Ίωακειμ τον Γ' και εκκλωδίσαντα αυτόν έν τῷ κλοβῷ του Άγίου Όρους όπως συνέλθη και συνεχίξει. «Αί περιστάσεις επιβάλλουσι την λήθην των διαιρέσεων και την ένωσιν άλληθῆ, δι' άπόδειξιν ψυχικού μεγαλειου, εάν άνελάμβανεν ό Πατριαρχοποιός οϋτος (έννοεί τον αοίδιμον Ήρακλείας Γερμανόν) την πρωτοβουλίαν της επανόδου του σεμνοϋ προγεγραμμένου Ίωακειμ του Γ', πρὸς δν στρέφονται αυτομάτως τās δλέμματα του "Εθνους».

Όμως ό πράγματι Πατριαρχοποιός αοίδιμος Ήρακλείας Γερμανός «Οϋκ ήβουλήθη συνιέναι». Άφου, μετά την παραίτησιν του Άνθιμου είδε και πάλιν τό όνομά του διαγραφόμενον υπό της Ύψηλης Πύλης από τον κατάλογον των υποψηφίων Πατριαρχῶν, δέν υπεστήριξε τον Ίωακειμ τον Γ' λαβόντα, ως είδομεν, τρεϊς μόνον ψήφους, άλλά τον αοίδιμον Έφέσου Κωνσταντίνον.

Έξάρεσιν εις τον Άθηναϊκόν τύπον έποιήσατο ή «ΕΣΤΙΑ» ήτις, μη συγκινηθείσα από την παραίτησιν του Πατριάρχου, άνέγραψε εις τό ύπ' αριθ. 362 της 30ης Ίανουαρίου 1897 φύλλον της με την υπογραφῆν Βασίλειος Σπ. Μαρκεζίνης τās εξῆς πικρόχολα.

«Ό Τσάτσος (ό Άνθιμος) επατριάρχευσε διετίαν μακιαβελικῷ τῷ τρόπῳ διαιρών και διά της διαιρέσεως άρθρων....»

—“Ἦδη ἀνακόπτονται αἱ φιλοσλαυϊκαὶ τάσεις του». Ἀοῖδιμε Ἄνθιμε! Πόσον ἡδίκηθης! Ἀπὸ ποῖα τεκμήρια ἐξήγαγε τὸ συμπέρασμα καὶ αὐτὸς σήμερον αἰμίμητος Βασίλειος Σπ. Μαρκεζίνης διὰ τὸ Ἄνθιμος διαιρῶν ἐπατριάρχευσε καὶ τὸ δὴ χεῖριστον, διὰ ἦτο Σλαυόφιλος; Ἴσως νὰ ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὴν λιβελλογραφίαν τῆς ἐφημερίδος «Ἐφημερίς», ἣτις αἰσθανομένη τύφιν συνειδήσεως, ἐτήρησε κατὰ τὴν παραίτησιν «σιγὴν ἰχθύος»!

**

Ἦδη ἄς παρακολουθήσωμεν τὸν συμπατριώτην πρῶην Πατριάρχην ἰδιωτεύοντα καὶ ἐφησυχάζοντα εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Μαρμαρᾶ Ἀντιγόνην πενιχρὰν οἰκίαν του.

Ἀποχωρήσας μὲ τὸ πικρὸν παράπονον εἰς τὰ χεῖλη διὰ τὴν ἀνευ προηγουμένου γενομένην αὐτῷ ἀδικίαν οὐδόλως ἐμνησικακήσε. Ὡν ἀνεξίκακος καὶ ἔχων εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τὴν προσευχὴν, «τοῖς μισοῦσι καὶ ἀδικοῦσιν ἡμᾶς, συγχώρησον Κύριε...» συνεχώρησε πάντας.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Πατριάρχου Κωνσταντίνου, σφοδρῶς ὡς εἶδομεν πολεμίου του, πρῶτος ἐσπευσεν ὁ ἀοῖδιμος Ἄνθιμος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐξέφρασε τὰ συγχαρητήριά του ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει του. Ὡς ἦτο δὲ ἐπόμενον, οὗτος ἀνταπέδωσε τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῇ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν ἐν Ἀντιγόνῃ οἰκίαν του. Ἐκεῖ ζήσας ὀλόκληρα δέκα ἔξ ἔτη ὡς ἀπλοῦς ἰδιώτης, ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν νηστείαν, προσευχὴν, ἀγαθοεργίας καὶ μελέτην τῶν Ἁγίων Γραφῶν.

(Συνεχίζεται)

Δ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ

ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

(1866—1877)

Στὰ 1869, γίνεται καὶ ἡ ἔναρξη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Βιλαετίου Γιαννίνων, μετὰ Γενικὴ Διοίκηση στὰ Γιάννινα καὶ ἐπαρχιακοὺς κύκλους: στὴν Πρέβεζα τὴ Λάρισα, τὸ Μπεράτι καὶ τὸ Ἄργυροκάστρο.

Μετὰ τὸν Κριμαϊκὸ πόλεμο, τὴν εἰσβολὴ τοῦ Γρίβα ἴσαμε τὰ πρόθυρα τῶν Γιαννίνων καὶ τὴ «σύσσωμη» ἐξέγερση τῆς Ἠπείρου κατὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ, οἱ «Δυνάμεις» ὑποχρέωσαν τὴν Τουρκία νὰ ἐκδόσῃ τὸ Διάταγμα τὸ γνωστὸ στὴν ἱστορία ὡς «Χάτι—Χουμαγιούν», μετὰ τὸ ὁποῖον αὐτὴ ὑποσχόταν ἀμεροληψία, δικαιοσύνη καὶ ἰσότητά, σὲ ὅλους ἀνεξαιρέτως ὅσοι κατοικοῦσαν στὸ Κράτος τῆς. Ἀπὸ τὸν καιρὸ αὐτό, καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεών του, οἱ Τούρκοι τῶν Γιαννίνων, πού μητρικὴ τους γλῶσσα, εἶχαν, καὶ μιλοῦσαν καὶ στὸ σπίτι τους τὰ Ἑλληνικά, ἄρχισαν νὰ μαθαίνουν Τούρκικα· καὶ ἀπὸ τότε συστήθηκαν στὴν πόλιν Τούρκικα σχολιά: ἀρρένων, στὸ σημερινὸ κτίριο «Φυλακὲς Ἄη-Κοσμᾶ», καὶ ἀργότερα θηλέων στὸ σημερινὸ Ταχυδρομεῖο.

Οἱ ἐπαγγελίαι μὲν ταῦτα τοῦ Χάτι—Χουμαγιούν, εἶχαν μείνει μόνον στὰ χαρτιά.

Μόλις ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι περίπου χρόνια, ἐξαγγέλλεται ἡ νέα ὀργάνωσις τοῦ Βιλαετίου. Στὶς 16 Ἰουνίου 1869, τὸ Γενικὸ Συμβούλιον τῶν Γιαννίνων, μετὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐπαρχιακῶν «κύκλων», πού προαναφέραμε, συγκροτεῖται σὲ σῶμα, συσκέπτεται γιὰ τὰ γενικά συμφέροντα τῆς χώρας καὶ θέτει σὲ κίνησις τὸ νέο Ὄργανισμὸ τῆς Ἐπαρχίας.

Ταυτόχρονα, κυκλοφοροῦν οἱ πρῶτοι ἀριθμοὶ τῆς Τουρκο—Ἑλληνικῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδας «Γιάνγια—Ἰωάννινα».

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς, γράφει ὁ Ζβίντινέκ, ἔστρεφεν ἤδη ὁλόκληρον τὴν προσοχὴν του εἰς ἔργα εἰρήνης.. καὶ κατασκευὴν ὁδῶν καὶ γεφυρῶν...».

Ἔτσι σημειώνουμε στὴν ἐφημερίδα Γιάνγια Ἰωάννινα (22—5—69): Κατασκευὴ καὶ ἐπισκευὴ «τμήματος τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων—Πρεβέζης, τοῦ καλούμενου ὁδὸς Πέντε Πηγαδίων, πέντε ὁρῶν μήκους» καθὼς καὶ τῆς ὁδοῦ Γιαννίνων—Ἄη Σαράντα. Λιθόστρωση (2—10—69) τῆς ὁδοῦ Γιάννινα— Πέντε Πηγάδια μετὰ διεύθυνση πρὸς Ἄρτα. «Πρὸς εὐκολίαν τῆς κατασκευῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων—Ἄη Σαράντα, μετεφέρθησαν ἐξ Ἰταλίας... ἅμαξαι διὰ τὴν μεταφορὰν ὑλικῶν. Κατασκευάζονται ταυτόχρονα (10—10—1869) ἡ ὁδὸς Ἰωαννίνων—Σαλαχώρας— ἐπίγειον τοῦ Ἀμβρακικοῦ καὶ Ἰωαννίνων—Ἄρτας».

Ἐπίσης (20—8—1870) «ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς Δολιανά, κατασκευάσθη ἐπιμελῶς ἡ δημοσία ὁδός». «Ἠκούσαμεν» μάλιστα—καταπλήσσει ὁ συντάκτης τῆς ἐφημερίδος—ὅτι τὸ παρελθὸν Σάββατον, ὁ κ. Ἰωάννης Καμάρας, ἀναβάς μιᾶς ἁμάξης, διὰ τῆς ρηθείσης ὁδοῦ, μετέβη εἰς τὸ χωρίον του, ἐν πάσῃ ἀνέσει».

Ἐτελείωσεν ἐπίσης (9—10—1870) ἡ ἁμαξιτὴ ὁδὸς Ἰωαννίνων εἰς Ἄρταν καὶ Σαλαχώρας μετέβησαν δὲ δι' ἁμαξῶν διαφοροῖς».

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 811.

Στὶς 19—4—1871 γίνεται «δημοπρα»

σία διὰ τὴν λιθόστρωσιν (καλντερίμι) τῆς ἀγορᾶς καὶ χαράσσονται ὁδοὶ με̄ δεινδροστοιχίας».

Στις 19—4—1871, «διὰ τὴν κατασκευὴν γεφύρας Μπαλντούμας παρουσιάσθησαν ὁ κ α λ φ α ς Γεώργιος Φουρουντζῆς, με̄ τὴν ἐγγύησιν τοῦ τραπεζίτου Κου Ἰ. Λούλη».

Στις 19—6—1869, γίνεται λόγος γιὰ σχέδιο πλευσιμότητος τοῦ ποταμοῦ Λούρου καὶ στίς 5—11—1871 ἀναγγέλλεται Μετοχικὴ Ἐταιρεία κατασκευῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων Σαλαχώρας.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, στίς 18—12—1874 «ἢ πρό τινος κατασκευασθεῖσα ὁδὸς Ἰωαννίνων—Ἀη Σαράντα, ἔγινεν ἀδιάβατος εἰς ἀμάξας. Ἡ ἀπό τινων ἐτῶν κατασκευαζομένη ὁδὸς Ἄοιτης—Πρεβέζης, δὲν ἐξεπεραιώθη. Ἡ ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς Τρίκαλα εἶναι δύσβατος καὶ κινδυνώδης».

Στῆ 1869 λοιπὸν στὰ Γιάννινα, δὲν ἔχουν, φυσικά, δὲ μποροῦν νὰ φκιάσουν ἀμάξια ἢ μᾶλλον κάρρα φορτηγὰ καὶ ἀπὸ τότε πιθανὸν νὰ μετώκησαν καὶ ἐγκατεστάθησαν στὰ Γιάννινα οἱ Λιβεράνοι οἱ πρῶτοι ἴσως ἀμαξοποιοὶ τῶν Γιαννίνων. Ἡ μεταφορὰ λοιπὸν ὑλικῶν δομῆς γίνεται ἀναγκαστικὰ με̄ ὑποζύγια. Μέσα στὴν πόλιν μάλιστα, ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς μεταφορᾶς, συνεχίζοταν ἀκόμα καὶ στὰ χρόνια μας ἀπὸ τοὺς «γομαριάρηδες», τοὺς «ὀνηλάτας» τῶν λογίων. Τέτοιον θυμᾶμαι τὸν περίφημο Μπατσκανέλα, πού ὅταν μετροῦσε τὰ γομάρια του, καβάλλα σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ, τᾶβρισκε κατὰ ἓνα λιγότερα ἀπ' ὅταν τὰ μετροῦσε...ξεκαβάλλωτος...»

Τὸ πρῶτο ἰδιωτικὸ ἀστικὸ ἀμάξι—κ ο υ τ σ ἰ τὸ λέγαμε τούρκικα, ἴσως ἀπὸ τὸ γερμανικὸ κούτσε—τῶφερε στὰ Γιάννινα ὁ πολὺ γνωστὸς τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας, πλουσιώτατος Μουσταφᾶ Πασᾶς· καὶ καθῶς, περνώντας ἀπὸ τὰ Γιαννιώτικα σοκάκια καὶ τὰ καλντερίμια τους, τρόμαζε—στίς ἀρχές—τὸν κόσμον, τὰ παιδάκια τοῦ φωνάζαν ἀπὸ πίσω:

—Ντὲ πασιᾶ μ' τούν ἀργαλειό σ'!.

Ἐκεῖνο τὸ «κοινωνικὸ» γιὰ τὸν Κον Ἰ. Καμάραν πού «ἀκούσαμεν» ὅτι πῆγε

στὰ Δολιανὰ «ἐν πάσῃ ἀνέσει» με̄ ἀμάξι, μᾶς θυμίζει ὅτι, καὶ στὰ χρόνια μας, πρὶν ἀκόμα ἐπικρατήσῃ τὸ αὐτοκίνητο, γιὰ τὸ ταξίδι ἀπὸ τὰ Γιάννινα στὴν Πρεβέζα, χρειαζόνταν δυὸ ἡμέρες, με̄ διανυκτέρευση στῆ Φιλιπιάδα. Ὅταν κανένας βιαστικὸς ἢ εὐπορος, ἔπαιρνε ἀμάξι «αὐθημερὸν» —με̄ ἀλλαγὴ ἀλόγων στῆ Φιλιπιάδα—ἢ εἶδηση ἀποτελοῦσε τὸ θέμα κοινωνικοῦ νέου σχεδὸν θαυμασμοῦ καὶ συζητήσεως.

Ὁ κ α λ φ α ς, τότε—σήμερα βοηθὸς τεχνίτη—ἦταν μηχανικὸς καὶ ἐργολάβος, ἀναλαμβάνοντας σημαντικὰ—σὰν τὸ γεφῦρι τῆς Μπαλντούμας — δημόσιας χρήσης ἔργα.

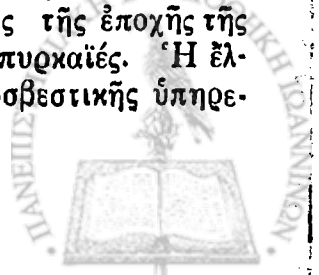
Οἱ δημόσιοι ὅμως δρόμοι τῆς ἐποχῆς, γρήγορα φθείρονται καὶ γίνονται «δύσβατοι καὶ κινδυνώδεις».

Καὶ γιὰ νὰ δώσουμε μιὰ πληροφορικώτερη κᾶπως ἰδέα, γιὰ τὸ τι ἦταν τὰ Γιάννινα, σὲ μιὰ, ὄχι καὶ τόσο μακροσμένη ἐποχῆ, παραθέτουμε ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα Γιάννια—Ἰωάννινα, καὶ τὶς ἐξῆς ἀκόμη εἰδήσεις:

Ὅχι μονάχα «ἀραμπάδες» δὲν εἶχαν τότε τὰ Γιάννινα, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη πυρκαϊὰ τοῦ παζαριοῦ, δημοσιεύεται «πρόσκλησις πρὸς προσέλευσιν εἰς Ἰωάννινα, ἐμπείρου τεχνίτου κλειθροποιοῦ...» καὶ στίς 19—7—1871 ἀγγέλλεται ὅτι, μονάχα οἱ ἐπιστήμονες γιατροὶ τῆς πόλης μποροῦν ν' ἀσκοῦν ἐλεύθεροι τὸ ἐπάγγελμά τους· οἱ λοιποὶ, «τίθενται ὑπὸ ἔλεγχον».

Στίς 11 Αὐγούστου τῆς ἴδιας χρονιᾶς, οἱ κάτοικοι τῆς πόλης, «μὴ ἔχοντες ἄλλον τόπον διαχύσεως καὶ διασκεδάσεως, μετέβησαν εἰς τὴν λίμνην», με̄ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ πανηγυριοῦ τοῦ Ἀη—Παντελεήμονα τοῦ Νησιοῦ μας· Καὶ στίς 23 τοῦ Μᾶη τῆς ἐπόμενης χρονιᾶς, ἀναγγέλλεται «ἢ ἔναρξις τοῦ περιπάτου τῆς πόλεως εἰς Ἄνω Λούτσαν καὶ Ζευγάρια, ἵνα θεάσωνται τοὺς ἐκ τῆς πανηγύρεως Σταυρακίου (21 Μαΐου) ἐπανερχομένους».

Ἐνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους κοινωνικοοικονομικοὺς κινδύνους τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, ἦταν οἱ πυρκαϊές. Ἡ ἔλλειψη ὀργανωμένης Πυροσβεστικῆς ὑπηρε-

σίας για γρήγορη καταστολή κι' έντοπισμό τῆς ἐστίας τῆς φωτιάς, τὸ εὐφλεκτο ὕλικὸ τῆς δομῆς τῶν οἰκημάτων, ἡ πυκνότητά τους, στενοὶ καὶ σχολιοὶ δρόμοι προσέδιναν στὸ περιστατικὸ τῆς πυρκαϊᾶς, τὸν χαρακτηριστῆρα ἀμέσου κινδύνου, ποὺ ἀφοροῦσε ὀλόκληρη σχεδὸν τὴν πόλη. Τὰ σὲ τέφρα π. χ. ἀπὸ μεγάλες πυρκαϊῆς στὴ Σμύρνη καὶ στὴν Πόλη, μεταβαλλόμενα ἀκίνητα, ἀνέβαιναν σὲ χιλιάδες· καὶ εἶναι αὐτιμωχτες οἱ οικονομικὲς καὶ κοινωνικὲς διαταραχὲς, ποὺ προκαλοῦσαν τὰ καταστροφικὰ αὐτὰ περιστατικά.

Παρόμοια συμφορὰ εἶναι κι' αὐτὴ ποὺ δοκίμασαν τὰ Γιάννινα στὰ 1869 ὅταν πυρπολήθηκε ὀλόκληρο τὸ Παζάρι τῆς πόλης, ἴσως καὶ μέχρι 1800 ἀκίνητα. Καὶ δὲ χρῆσιμοποιοῦμε χωρὶς πρόθεση—γι' αὐτὴ, εἰδικά, τὴν πυρκαϊὰ τῶν Γιαννίνων—τὸ χαρακτηρισμὸ «πυρπόληση», γιατί εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι, ἐπρόκειτο γιὰ ἐμπρησμό, ποὺ διενεργήθηκε ἀπὸ τὸ Βαλῆ τῆς πόλης, τὸ γνωστὸ μας τώρα Ρασσὴμ Πασιά. Μὰ ἄς καταπιαστοῦμε τὸ θέμα ἀρχίζοντας ἀπὸ προηγούμενες πυρκαϊῆς τῶν Γιαννίνων, γιὰ ὅσες, βέβαια, ὑπάρχουν ἱστορικὲς μαρτυρίες.

Χαρακτηριστικὸ τῆς καταστάσεως κινδύνου ποὺ δημιουργοῦσαν γιὰ ὅλη τὴν πόλη παρόμοια περιστατικά, εἶναι ὅτι καὶ στὰ χρόνια μας ἀκόμα, ἡ ὀπουδῆποτε τῆς πόλης ἐκρηξη πυρκαϊᾶς, ἀναγγελλόταν σὰν κατάσταση συναγεροῦ, μὲ κανονιοβολισμοὺς ἀπὸ τὶς ἐπάλξεις τοῦ Κάστρου: ἔναν σὲ περιπτώσεις ἄπλου κινδύνου, δύο, ὅταν αὐτὸς ἀπειλοῦσε τὸ Παζάρι, καὶ τρεῖς, ὅταν εἰδικὸς τὴν πόλη ἀπειλοῦσε, γενικότερος κίνδυνος: ἡ ἀνάφλεξη τῶν πυριτιδαποθηκῶν τοῦ Ἀλῆ Τεπελενλῆ, ποὺ σὲ ποῖο μέρος τοῦ Γιαννιώτικου Κάστρου ἦταν κρυμμένες, κανένας δὲν τὸ εἴξερε.

Γιὰ στοιχειώδη ἄμυνα, χρησιμοποιόταν ἡ τουλούμπα: «πυροσβεστικὴ δηλ. ἀντλία μὲ ἰδιαίτερον μηχανισμόν, διὰ τροχῶν, κινουμένη, προμηθευθεῖσα (25—6—1870) ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως», ποὺ τὴ θυμᾶμαι, ἀκόμα καὶ στὰ χρόνια μου καὶ ποὺ ἔπρεπε νὰ τροφοδοτῆται μὲ χειροκίνητο μηχανισμό. Συμπληρωματικά, χρη-

σιμοποιόταν καὶ οἱ «κάντζιες» σιδερένιες δηλ. ἀρπάγες, σὰν κόσσοι, ἐφαρμοσμένες σὲ μακρὰ κοντάρια γιὰ ἀποσύνδεση τῶν ξύλινων ὕλικῶν τῆς καιόμενης οἰκοδομῆς καὶ πρόληψη ἔτσι τῆς μετάδοσης στὶς γειτονικὲς τῆς.

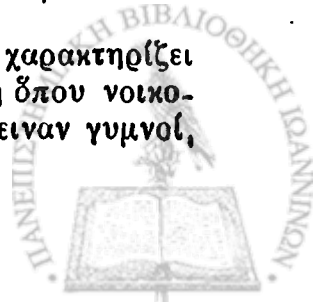
Στὰ χρόνια μου ἐπίσης (ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα), ὕστερα, δὲ θυμᾶμαι πιά ἀπὸ ποῖα καταστροφικὴ πυρκαϊὰ τῆς ἀγορᾶς, ὑποχρεώθηκαν, ὅλοι γενικὰ οἱ ἀργαστηγαροὶ νὰ ἔχουν μπροστὰ στὰ μαγαζιά τους πρόχειρους πάντοτε καὶ γεμάτους νερὸ γαζοτενεκίδες.

Στὰ 1796, ὁ ἄγνωστος ἐνθυμησεογράφος σημειώνει στὸ Μηνιαῖο τοῦ Ἰουνίου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Ζέλοβας μιὰ—μεγάλῃ χωρὶς ἄλλο—πυρκαϊὰ ποὺ ἔγινε «εἰς τοὺς 1796 Ἰουνίου 9 ἡμέρα Τετράδι τὸ γεῦμα εἰς Ἰωάννινα», Ἀτυχῶς, δὲν ἔχουμε γι' αὐτὴ περισσότερες πληροφορίες. Τὰ Γιάννινα τὴν ἐποχὴ αὐτῆ, εἶχαν ὀκτὼ χρόνια ποὺ βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴ δεσποτεία τοῦ Ἀλῆ Τεπελενλῆ.

Στὰ 1802, στιχουργεῖται ἀπὸ τὸ Βηλαρά μεγάλη σχετικῶς πυρκαϊὰ, ποὺ ἐξεργάγη στὸ παζάρι, «εἰς τὶς τριάντα παρὰ μίαν, μηνὶ τῷ Ἰουνίῳ, ταῖς ὥραις δύο τῆς νυκτός» —(ἀλλὰ τούρκα: μὲ τὸ μέτρομα δηλ. τοῦ χρόνου ποὺ σημειώνει πάντοτε, δώδεκα, ὥρες, ὅταν δύει ὁ ἥλιος· ἐδῶ, δηλ., γύρω στὶς 10, ἀλά φράγκα),—βάσταξε ἴσαμε τὰς πέντε τῆς νυκτός· καὶ κατάφαγε ὅλο τὸ τμήμα τῆς Ἀγορᾶς, κι' ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς τῆς, ἀπὸ τὸ Μπαϊρακλῆ Τζαμί (τωρινὴ περιοχὴ καταστημάτων Μαρονέλη καὶ Καππᾶ) ἴσαμε τὸν Ἀγιο Νικόλαο τῆς Ἀγορᾶς.

Τὸ πολὺστιχο αὐτὸ στιχούργημα τοῦ Βηλαρά κατὰ βάση περιγραφικὸ, μὲ έντονο ὅμως σατυρικὸ χαρακτῆρα, εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον, καὶ θὰ ἀρυσθοῦμε ἀπ' αὐτὸ πολλὰ γιὰ τὴν πυρκαϊὰ αὐτῆ λεπτομερικὰ στοιχεῖα, χρησιμοποιώντας καὶ ἀνέκδοτη παραλλαγὴ, ποὺ καταχωρεῖται σὲ χειρόγραφο βιβλίον, ποικίλης ὕλης ἐπονομαζόμενον «Κυκεῶν», καὶ τὸ παρουσίασε ὁ ὑποφαινόμενος στὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία».

Κατὸ μεγάλο καὶ φρικτὸ, χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν πυρκαϊὰ ἐκείνη ὅπου νοικοκυραῖοι, εἰς μίαν ὥραν ἔμειναν γυμνοί,

διακοναράιοι...κι' από τὴ ψηλὰ τὸ μπάσια καὶ τὰ παχειὰ μιντέρια, κάθονταν τώρα καταγῆς μὲ σταυρωμένα χέρια..." Αρχισε πρῶτα ἡ φωτιά εἰς τοῦ Κώστα Πολίτη ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο, ὃ εἶν' σιμὰ στὸ σπίτι.

"Ἀπ' αὐτά, κι' ἀπὸ ὅσα ἄλλα πιὸ κάτου θὰ παρατεθοῦν, συμπεραίνεται ὅτι, τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Ἀγορᾶς τῆς, τὸ ἀποτελοῦσαν, ἂν ὄχι μονάχα κατοικίες, τοῦλάχιστον μικτὸ οἰκοδομικὸ σύστημα: σπίτια δηλ. μὲ καταστήματα στὸ ἰσόγειο.

"Ἀναψε εὐθύς, καὶ ἡ δεξιὰ καὶ ἡ ζερβιὰ ἀράδα, φυσάει δὲ νότος καὶ βορρᾶς καὶ τῆ φωτιά φουσκώνουν. Οἱ ἀντίπαλοι αὐτοὶ ἄνεμοι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυπάρχουν—καὶ μάλιστα Ἰούνιο μῆνα—παρὰ μονάχα σὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἀναστάτωση τῶν στοιχείων, πού φαίνεται νὰ ἐπιζωτοῦσε ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, γέροι, γρηῆς καὶ νέοι, φράγγοι μαζὶ καὶ Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι καὶ Ἑβραῖοι θρηνοῦν τὴν δυστυχία των, ταῖς στράταις τριγυρίζουν. Τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς πόλης, ἑκατοικεῖτο, φαίνεται ἀπὸ κοσμοπολιτικὸ κάπως ἀνθρώπινο ὕλικὸ πού εἶχε ἀρχίσει νὰ συρρέη στὰ Γιάννινα μὲ τὴν ἀυξανόμενη, χάρη στὸν Ἀλῆ Τεπελενλῆ, αἴγλη τους. Φράγγους λέγαμε στὰ Γιάννινα γενικὰ τοὺς ξένους ἄλλὰ καὶ τοὺς καθολικούς.

Καὶ συνεχίζουμε.

Θρηνοῦν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι καί...τὸ τί κάνουν, ἀποροῦν...ὅτι (γιατί) ἡ λαχτάρα τῆς φωτιᾶς, μ' ἄλλην δὲ ὁμοιάζει...ὁ ἄξιος γίνεται δειλὸς κι' ὁ φρόνιμος σαστίζει, κι' ἡ ἐντροπὴ εἰς πράγματα παρόμοια δὲν ἀχρίζει (δὲν ἔχει θέση). Ὡς πόσες ἀρχόντισσες ἀπ' αὐτὲς πού συνήθως ντρεπόταν νὰ φανοῦν στὸ κόσμον, ἂν δὲν συνοδεύταν ἀπὸ ἀρκετὲς δοῦλες, τρέχουν τώρα χωρὶς κανένα στὸ πλευρὸ τους κι' ἄλλο ἀπ' τὸ πουκάμισο κι' ἓνα ντουλαμά δὲν ἔχουν. Ποιὲς περπατοῦν ξεπόδετες, καὶ ποιὲς ξεσκουφωμένες· ποιὲς ἦταν κουτσομάνικες καὶ ποιὲς ξεβρακωμένες.

"Ἦταν ὅμως κι' οἱ Λιάπηδες τοῦ Ἀλῆ, πού μ' ἄκραν ἀσπλαχνίαν, ἀρπάζαν ὅτι, καὶ ὅπου τῶβρισκαν, καὶ μὲ πιστόλες καὶ σπαθιά τὸν κόσμον κυνηγοῦσαν, καὶ

χειρότερα ἀπ' τὴ φωτιά, τελείως τοὺς ἐγδουῶσαν. Καὶ σ' ὅσους δὲν ἀντιστέκονταν ὅσο ἔπρεπε, οἱ Λιάπηδες, προχωροῦσαν περισσότερο, καὶ τοὺς..." Ἀλλὰ Θεοῦ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου'...

"Ἐσημειώθηκαν μόλα ταῦτα καὶ καταπληκτικὲς ἀνδραγαθίες κατὰ τὴ διάρκειά αὐτῆ, τῆς πυρκαϊᾶς, τέτοιες, πού δὲν εἶχαν σημειωθῆ σ' ὄλη τὴν οἰκουμένη: Κἄποιος λέει, ξεκίνησε ἀπὸ τὸ σπίτι του, χωρὶς φόβο ἢ σύγχυση, κρατώντας παραμαλῆς (παραμάσκαλα) βαρὺ κουτὶ διαμαντικὰ καὶ στὸν κόρφο του, τὸ βάρος ἀπὸ δικτῶ χιλιάδες ἀσημένια γρόσια· καὶ μὲ πού ἦταν λαβωμένος στὸ πόδι ἀπὸ χοντρὸ καρφί, σάν...παλληκάρι ρίχτηκε μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, καὶ τ' ἀπόθεσε ὅλα αὐτά, σὲ καλὴ μεριά· καὶ παίρνοντας κατόπι τὴ γυναῖκα του σάν τουρβά στὸν ὄμο, σέ...εἰκοσι πέντε! Λιάπηδες, μεγάλο χύνει τρόμο.

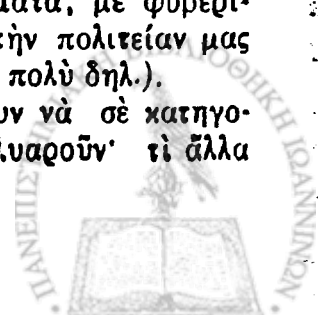
"Ἀξιοσημείωτη ὁμως καί...σοφὴ ἦταν καὶ ἡ χειρονομία τοῦ Δασκάλου (μας, τοῦ Μπαλάνου σίγουρα, πού συχνὰ τὸν σατύριζε ὁ Βηλαρᾶς). Σάν εἶδε τὴ φωτιά, εἰς τὸ σχολεῖον, τρέχει, βγάζει ἔξω τὰ βιβλία τῆς (περίφημης τότε Βιβλιοθήκης τῆς πόλης), καὶ παρευθὺς, ἔξω καὶ μέσα τὰ βρέχει.

«Ἀλήθεια, παρατηρεῖ, καθὼς κεντρίζει ἀγέλαστος ὁ Βηλαρᾶς, ἂν ἔφτανε ὡς τὴ Βιβλιοθήκη ἡ φωτιά, δέ...γινόταν, βέβαια βρεμμένη νὰ τὴν κάψῃ!...Νά, προσθέτει, ἓνας μέγας θησαυρὸς' εἰς μίαν τέτοια ζάλη! σώζεται, βλέπεις, ἀπὸ κάποτε, κι' (ἀπ') ἓνα γνωστικὸ κεφάλι!...

Εὐγε ἐπίσης καὶ τρισεῦγε καὶ σὲ κἄποιον πού σ' αὐτῆ τὴν περίστασι, ἔδειξε φανερὰ σὲ ὅλους, πόσο πολὺ ἄξιζε καὶ ὑπερφρόντισε γιὰ τὴν κοινὴ ὠφέλεια: Ἐσεῖς, φώναζε, μαστόροι (πού ἀνεβασμένοι στὶς στέγες ἐργαζόταν γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ καὶ τὸ σταμάτημα τῆς φωτιᾶς), ἄσπρα (χρήματα) μὴν ἀψηφᾶτε! Θέλετε χίλια;... ἑκατό, πενήντα δέκα; Νά τε...!

—Μὲ παρόμοια ταξίματα, μὲ φοβερὶσμοὺς καὶ ἄλλα, ὄλην τὴν πολιτείαν μας βοήθησες μεγάλα (—ὡς, πολὺ δηλ.).

Κι' ἂν μερικοὶ θέλουν νὰ σὲ κατηγορήσουν...ἄς τοὺς νὰ φλυαροῦν' εἰς ἄλλα

τάχα, μπορούν νά ποῦν οἱ ἄφρονες αὐτοὶ ἔχθροί σου, παρὰ πὼς δὲν ἔδωσες τελικά, (οὔτε ἓναν) παρὰ ἀπ' τὸ πουγγί σου; καὶ πὼς οἱ μᾶστοροι ἔμειναν μὲ τὰ ταξίματά σου, καὶ τελικά, πληρώθηκαν ἀπὸ τὸ μάχαλά σου; Ἐσὺ μιὰ φορά... ἔκανες τὸ χρέος σου, (τάζοντας καὶ ὑποσχόμενος...)

Αὐτοὶ οἱ ἄθλιοι φταίγουν· κι' ἂν δὲν ἔδωκες καὶ τίποτε, εἶναι δική τους ντροπή πὺ τὸ διαλαλοῦν (ἔδῶ κι' ἐκεῖ).

Ἄμ! ἡ Καλόροβα πάλι; Αὐτὴ εἶχε ἀποκλεισθῆ ἀπ' τὴ φωτιὰ στὸ σπίτι της, τὴ βοήθησε ὁμως ἡ χριστιανοσύνη της. Κλαίουσα προσεύχεται, τὸν οὐρανὸν κυτᾶζει καὶ...νά!..μιὰ γυναῖκα ἔρχεται, στὰ ἄσπρα ἐνδυμένη, παραμεράει τὴν φωτιάν, πλησίον της πηγαίνει, μὲ πρόσωπον χαροποιὸν τὴν δεξιὰν τῆς δίνει, κι' ἔξω στὴν στρατάν, ἄγγιχτην καὶ ἄβλαβην ἀφήνει!..

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο εἰσακούστησαν καὶ οἱ ἄλλοι τρομοκρατημένοι Χριστιανοὶ καὶ τελικά: Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, ὁ Ἅγιος Νικόλαος—μεγάλον εἶν' ἰσχυρὸν του· κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη, τοῦ μεντζιτιοῦ (τζαμιοῦ) ἡ χάρη, καταλήγει ὁ ποιητής, πρόφτασαν καὶ μᾶς γλύτωσαν ἀπὸ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ, γιὰ τότε, τὸ Παζάρι.

Αὐτὸ εἶναι τὸ χρονικὸ τῆς πυρκαϊᾶς 1802.

Πολὺ μεγαλύτερες ὁμως καταστροφὲς ἔπαθε ἡ πόλη, ἀπὸ τὴν πυρπόλησίν της ἀπὸ τοὺς γκέγκηδες τοῦ Ἄλῃ, στὴν ἀρχὴ τῆς σύγκρουσής του, μὲ τὰ Σουλτανικὰ στρατεύματα:

Τὸ Κράτος τοῦ Ἄλῃ, εἶχε σχεδὸν διαλυθῆ, καὶ τὰ Γιάννινα, εἶχαν πολιορκηθῆ ὁ στρατὸς του, κατὰ μεγάλο μέρος εἶχε προσχωρήσει σιτοὺς Σουλτανικοὺς, εἶχαν ἀρχίσει σφοδρὲς κατὰ τοῦ Κάστρου ἐπιθέσεις. Τὸ φιορμάνι τῆς ἐπικήρυξής του, εἶχε φτάσει στὸ σουλτανικὸ στρατόπεδο, κι' ὁ Ἄλῃς μαίνεται.

Προσηγήθηκε, γενικὴ ἀπὸ τοὺς γκέγκηδες τοῦ Ἄλῃ, μὲ διαρρήξεις σπιτιῶν καὶ καταστημάτων λεηλασία, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν ἐξαιρέθησαν οὔτε τὰ τουρκικὰ σπίτια· σὲ ἀντεπιθέσεις, ἐπακολούθησε ἡ λιμοργία ἀπὸ τοὺς ἄτακτους τοῦ Χουρσήτ, τοὺς κλέφτες, τοὺς ἐβραίους, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐγχώ-

ριο στοιχεῖο, τοὺς μπαντίδους, ὅσους ἀπ' αὐτοὺς, ἀπὸ φτώχεια εἶχαν παραμένει στὴν πολιορκημένη πόλη.

Οἱ Γκέγκηδες τότε τοῦ Ἄλῃ («...βάλτε φωτιὰ στὰ τόπια, κάψτε τὰ Γιάννινα...») «...βάνουν φωτιὰ στὰ σπίτια, ὅλα τ' ἀρχοντικὰ καὶν—ἀκόμα—καὶ τὰ Λιθαρίτσια σαράγια τὰ καλά, ὁμοίως τῶν πασιάδων καὶ τούρκικα πολλὰ—«...ἐκάηκαν—γράφει ὁ ἄγνωστος ἐνθυμησεογράφος—τὰ Γιάννινα...ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ τοῦ Μπέρκου, ἕως τοῦ Μαντῆ καὶ τοῦ Πλιθοκοποιοῦ, πλὴν τοῦ Λειβαδιώτου, τὰ δύο τρίτα σχεδὸν τῆς τότε πόλης. Τὸ ὑπόλοιπό της τμήμα—ὅπως ἀναφέρει πρὸς τὸν Πατριάρχη ὁ Σταῦρος Ἰωάννης (πατέρας τοῦ Γεωργίου Σταύρου—«...γκρεμίστηκε ἀπὸ τὰς βόμβας καὶ κανόνια...» ἀκόμα κι' ἀπὸ κατεδαφίσεις καὶ καταλύσεις, γιὰ ἀφαίρεση οἰκοδομικοῦ ὑλικοῦ· κατὰ τέτοιο τρόπο πού, ἀπὸ τὴν πλούσια καὶ πολυάνθρωπη αὐτὴ στοὺς καιροὺς τοῦ Ἄλῃ πόλη, μὲ τὰ μεγαλόπρεπα σαράγια καὶ τὰ πλουσιώτατα σπίτια, δὲν ἀπόμεινε—ὅπως γράφει καὶ ὁ Β. Πυρσινέλλας—οὔτε λίθος ἐπὶ λίθου.

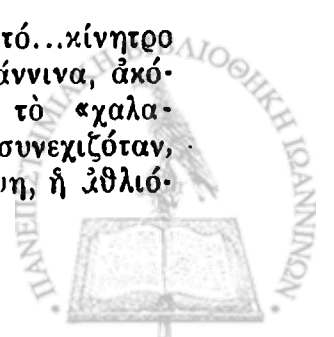
Καὶ καιρὸ τοῦ «χαλασμοῦ», ὠνόμασε ἡ λαϊκὴ παράδοση τὴ μεγάλη αὐτὴ καταστροφὴ τῶν Γιαννίνων.

Ἀξιοσημεῖωτη θεώρησε, —καὶ μνημονεύει, χωρὶς ἄλλη λεπτομέρεια—ὁ Λαμπρίδης, καὶ μιὰ πυρκαϊὰ τῆς ἀγορᾶς, στὰ 1830.

Κι' ἀκολουθεῖ—ἀπὸ ἄγνωστο ἐνθυμησεογράφο, τὴν Α' Ὀκτωβρίου σημειωμένη—ἡ πυρκαϊὰ τοῦ 1859: «Διὰ ἐνθύμηση γράφουμε ὅπου ἐκάηκαν τὰ Ἰωάννινα, 1859 Σεπτεμβρίου 4, νύχτα, ἐκάηκε ὁ κισλαῆς (ἡ στρατώνα) τῶν Ἰωαννίνων».

Ἡ ἐπόμενη μεγάλη πυρκαϊὰ τῶν Γιαννίνων, εἶναι τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1869. Στὰ ὅσα γιὰ τὴν πυρκαϊὰ αὐτὴ προαναφέραμε, προσθέτουμε καὶ τὰ ἑξῆς:

Λόγοι ρυμοτομικοὶ ἦταν τό...κίνητρο αὐτῆς τῆς...πυρκαϊᾶς. Στὰ Γιάννινα, ἀκόμα καὶ τοῦ 1858, κατόπι ἀπὸ τὸ «χαλασμὸ» τοῦ Ἄλῃ Τεπελενλῆ, συνεχιζόταν, φαίνεται, ἀπὸ οἰκοδομικὴ ἀποψη, ἡ ἄθλιό-

τητα πού είχε δημιουργήσει ὁ πόλεμος.

Σὲ ποιά κατάσταση τὰ βρῆκε ὁ Ρασσὴμ Πασιάς, φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ μιὰ ἐμπιστευτικὴ ἀναφορά, πού ὁ Ρῶσσοσ Πρόξενος τῶν Γιαννίνων στέλνει πρὸς τὸ Στρατηγὸ Κοβαλέφσκι, ὅπου ἐπικαλεῖται ὄλο τὸ ἐνδιαφέρον, τῶν ἀρμόδιων Ρωσσοικῶν ὑπηρεσιῶν «γιά τὴ δυστυχισμένη αὐτὴ πόλη τῶν Γιαννίνων».

Στὴν πολυσέλιδη αὐτὴ του ἔκθεση, ὁ Ρῶσσοσ Πρόξενος, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, παραπονεῖται γιὰτι «δοκιμάζει ὅλεσ τοῦ κόσμου τίς δυσκολίες γιά νὰ ἐγκατασταθῆ σ' ναν τόπο, πού μσιάζει περισσότερο μὲ στρατιωτικὸ καταυλισμὸ παρὰ μὲ πόλη... Γιὰ νὰ μπορέσω, γράφει, νάχω ἓνα σπίτι, ὄχι κἄν «ὅπως πρέπει», ἀλλὰ κατοικήσιμο μονάχα, θὰ πρέπει νὰ τὸ χτίσω, ὅπως ἔκαναν κι' οἱ Πρόξενοι τῆσ Γαλλίας καὶ τῆσ Ἀγγλίας...».

Τὴν ἀγορὰ πάντως τῆσ πόλησ, τὴν ἀποτελοῦσαν ἀθλιέστατεσ ξύλινεσ παράγκεσ, πού σχημάτιζαν δρόμους στενοὺσ καὶ σκολιοὺσ χωρὶσ ρυμοτομία καὶ τάξη, κατὰ τὸ σύστημα τῶν «σκεπαστῶν» τῆσ Ἀνατολήσ. Οἱ πρὸς τὸ βᾶθος πλευρὲσ αὐτῶν τῶν ἀκίνητων, σχημάτιζαν τὸ ἐξωτερικὸ—ὡσ τὸ ποῦμε—τείχος ἑνὸσ μεγάλου κυκλόσχημου ξύλινου οἰκισμοῦ, πού εἶχε δυὸ κεντρικὲσ εἰσόδουσ. Μιά, κατὰ τὸ σημερινὸ σταυροδρόμι τοῦ ψωμάδικου Καμάρα, καὶ μιὰ στὸ σταυροδρόμι τοῦ λεγόμενου Κριθαροπάζαρο, ὅπου τὸ παλιὸ Ρολογάτικο Κιούρη. Τὸ βράδυ, κλειοῦσαν οἱ δυὸ αὐτὲσ πόρτεσ τῶν εἰσόδων, καὶ μέσα στὸ παζάρι, δὲν κυκλοφοροῦσαν παρὰ οἱ παζάρ—μασιῆδεσ καὶ τὰ σκυλιὰ πού ἀμολοῦσαν τὸ βράδυ γιά ἀσφάλεια.

Αὐτὸ τὸ ἀθλιο κατασκευάσμα, βάλθηκε νὰ ξεκαινοουργῶση καὶ νὰ ρυμοτομήση ὁ γνωστόσ μας δραστήριος Ρασσὴμ Πασιάσ. Συνάντησε ὅμως πεισματικὴ ἀντίδραση ἀπὸ Τούρκουσ καὶ Ρωμηούσ' καὶ μὴ βρίσκοντασ ἄλλη λύση, γράφει ὁ Πυρσινέλλασ, ἀποφάσισε νὰ τὸ παραδώση στὴν καταλυτικὴ φωτιά. Συνεννοεῖται καὶ μὲ τὸ Στρατιωτικὸ Διοικητὴ τῆσ πόλησ φεύγει τάχα γιά περιόδεια στὴ Θεσσαλία, καὶ τὸ πρῶτὴ τῆσ 29ησ Ἰουλίου 1869, ἡ ἀγορὰ

καὶ τὸ κέντρο τῶν Γιαννίνων, εἶχε μεταβληθῆ σὲ στάχτη.

Τὸ πρῶτο κατάστημα πού πῆρε φωτιά, ἦταν τοῦ Δημήτρη Κρουστάλλη, πατέρα τοῦ ποιητῆ μας, ἐκεῖ κοντὰ στὴ Στοὰ Λιάμπεη κι' ἐπεκτάθηκε γρήγορα στὰ γειτονικὰ ἀκίνητα. Ὁ στρατόσ πού πρόστρεξε, ἀντὶ νὰ βοηθήση, στὴν πραγματικότητα ἐμπόδιζε. Καὶ λένε ὅτι εἶδαν στρατιῶτεσ νὰ ραντίζουν, χρησιμοποιῶντασ σκοῦπεσ, τὰ εὔφλεκτα ἀκίνητα μὲ πετρέλαιο, γιά ταχύτερο ἄπλωμα τῆσ φωτιάσ.

Ὁλόκληρη ἔτσι ἡ ἀγορὰ, ἴσαμε τὸ τὸ Φρούριο, τὸ ἐξωτερικὸ ἐβραϊκὸ Συναγωγῶι, τὴ πρὸς τίς Καμάρεσ (ὁδὸ Ἀβέρωφ) πόρτασ τῆσ Μητροπόλησ, ἴσαμε τὸ Στρατ. Ἀρτοποιεῖο (Μπεῖλίκι ἐκεῖ κοντὰ στὸ ἀκίνητο Κυπριώτη), (τὸ Κριθαροπάζαρο) στὴν περιοχὴ ὅπου καὶ σήμερα πουλιοῦνται σιτηρά, μαλλιά καὶ τὰ παρόμοια, κι' ἀπὸ κεῖ, τὴ συνοικία Ἁγίου Νικόλαου ἀγορᾶσ.

Καὶ μέχρι 1800, κατὰ μιὰ πληροφορία, ἀκίνητα ὑπολογίζονται τὰ σπίτια καὶ τὰ μαγαζιά πού ἔγιναν παρανάλωμα τῆσ φωτιάσ κι' ἀνάμεσά τουσ 20 χάνια, καὶ 43 φοῦρνοι, καφενεῖα, καζίνα καὶ οἰνοπωλεῖα.

Οἱ ἀπὸ τὴ συμφορὰ αὐτὴ ζημίεσ, ὑπολογίστηκαν—ἀρχικὰ—σὲ ἓνα ἑκατομμύριο ἢ ἑξακόσιεσ χιλιάδεσ Τούρκικεσ (χρυσὲσ τότε) λίρεσ' στίσ 7 ὅμως Αὐγούστου, τὰ «Ἰωάννινα», τίσ περιορίζουν σὲ 42 μόνον χιλιάδεσ, κι' ὁ Σουλτάνοσ (φύλλο 25—9—1869) διέθεσε 1500 πουργιά (πρὸς 500 γρόσια=750 χιλ. γρόσια=7.500 λίρεσ) γιά τοὺσ παθόντεσ ἀπὸ τὴν πυρκαϊά.

Ἡ φωτιά θὰ ξαπλωνόταν καὶ σ' ἄλλεσ περιοχὲσ τῆσ πόλησ, ἀν οἱ Πρόξενοι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἰδιαίτερα ὁ Ἁγγλοσ Στούαρτ, δὲν ἐπενέβαιναν.

Ὁ Στρατόσ μ' ὄλα ταῦτα, διέσωσε τὸ τζαμί τοῦ Παζαριοῦ (τὸ γνωστὸ Μπαῖρακλη τζαμί' περιοχὴ ἀκίνητων Μαρνέλη—Καππᾶ).

(Συνεχίζεται)

ΣΠΥΡΟΥ Γ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΞΕΝΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ ΣΟΥΛΙΟΡΕΙΤΩΝ*

(ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΟΥΛΙΟΥ - ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ)

(Ἐνέκδοτα)

Ρ

ρά ρά ρά=ἐπιφ. σαλαγῆς τοῦ προβά-
του γιὰ τὴ βοσκή.

ρααμέτι (ἐπίρ)=ἀνάπαψη, συχώρηση.
φρ. ρααμέτι νᾶχει ὁ Λιάζη Ντουῖρος ποὺ
ἔκαμε τὴ βρούση τούτη (ἐπιγραφή σὲ βρούση
ἔξω τοῦ Μαργαριτίου).

ραγιὰς ὁ=ὑποτελής. (τουρκ)

ραέτι τὸ=θέλημα. φρ. ἐγὼ σοῦ κάνω
ὄλα τὰ ραέτι καὶ σὺ δὲν πᾶς νὰ μοῦ πά-
ρεις μιὰ σιάλα νερὸ στὴ βρούση καρδοπλη-
μένο.

ραϊδιὸ τὸ=ἀπότομος κρημνός.

ρακοπουλειὸ=οὐζοπωλεῖο.

ράκ—μπινάκ (ἐπίρ)= ἔξ ὀλοκλήρου.
φρ. ξολοθρεύθηκε τὸ σόι τοῦ Μάμαλη
ράκ—μπινάκ, δὲν ἔμεινε οὔτε γιὰτί.

ραμαζάνι τὸ = σαρακοσιτῆ (νηστεία)
τῶν Τούρκων. Ἐνα σεληνιακὸ μῆνα οἱ
Τούρκοι κάθε χρόνο κρατοῦν νηστεία (ρα-
μαζάνι). Νηστεύουν τὴν ἡμέρα, δὲν πί-
νουν οὔτε νερό, καὶ τρώγουν τὴ νύχτα.

Ράνιας ὁ=ἐπώνυμο. (ἄλβ. ράνιε=ρίζα).

Ράντος ὁ=ἐπώνυμο (Ἄλβ. ράνντε=
βαρῆς)

Ράπι τὸ=συννοικισμὸς Δράγανης (Ἄλβ.
ράπ=πλάτανος).

Ράπιζα ἡ=χωριὸ τῆς Πάργας (τώρα
'Ανθοῦσα).

(Ἄλβ. ράπ=πλάτανος)

ράτσα ἡ=γενιά, σόι.

ραφαμάδα ἡ=ραφή βράχου, σχισμῆ.
φρ. Σείστηκε ἡ γῆς κι' ἔγιναν ραφαμάδες

στὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ, παραγ. ραφαματιὰ
ραχάτι τὸ = ἤσηχία, ἀνάπαψη. φρ.
Ὅλη τὴν ἡμέρα κάθομαι ραχάτι, δὲ ταρά-
ζομαι ἀπὸ τὸ σιάδι.

ρέβω=χύνω, μέλλ. ρέψω. φρ. τρῶς
τρῶς ἓνα σωρὸ ποὺ νὰ σοῦ ρέψουν τ' ἄν-
τερα, καὶ δὲ χορταίνεις.

ρέγομαι=ὀρέγομαι. φρ. Σήμερα ποὺ
ρέχτηκε ν' ἀνηβῶ στὴ ράχη ν' ἀγναντέψω
τὴ θάλασσα. Δημ. τραγοῦδι: Μηλίτσα ποῦ-
εἶσαι στὸ γκρεμὸ στὰ μῆλα φορτωμένη, τὰ
μῆλα σου τὰ ρέγομαι καὶ τὸ γκρεμὸ φο-
βιοῦμαι.

ρέγουλα τὰ=ὀρέξεις, θελήματα. φρ.
Ὁ Κώστας ταίριασε μὲ τὴ Σόφω. Τοῦ κά-
νει ὄλα τὰ ρέγουλα.

ρέμπελος ὁ=ἄτακτος (Ἄλβ. ρέμπου-
λε=ἄρπαγή)

ρεντσέκλι=ξέσχισμα ὑφάσματος, ρά-
κος, τσόλι. παραγ. ρεντσεκλιάρης. ρῆμ.
ρεντσεκλάω.

ρεπετσοῦλι τὸ=λωρίδα ἄγονου χωρα-
φιοῦ

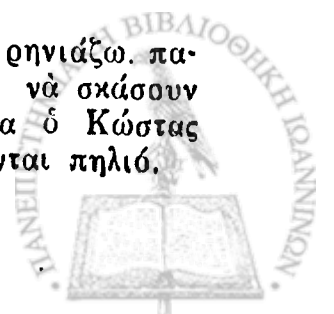
ρέπια τὰ=ἐρείπια.

ρεσμι (ἐπίρ)=χωρὶς ἄλλο, ἐπείγο. φρ.
Ἔστειλα ἄνθρωπο νὰ φέρει τὸ Γάκη ρε-
σμι στὸ χωριὸ ποὺ τὸν θέλει ὁ ἄγας

ρέτι (ἐπίρ.)=χαμένο. φρ. Δὲ γένεσαι
ρέτι καὶ σὺ καὶ τὸ καλὸ σου. Χαλεύω χα-
λεύω καὶ δὲν μπορῶ νὰ βρῶ τὸ βελόνι, δὲ
γένεται ρέτι, μῶρρεψαν τὰ μάτια χαλεύον-
τας.

ρῆνια ἡ=εἰρήνη, ἀγάπη. ρηνιαζώ. πα-
ροιμ: Ρῆνια μόνια (ὁμόνοια) νὰ σκάσουν
τὰ δαιμόνια. Ρῆνιασαν τώρα ὁ Κώστας
μὲ τὴν Κώσταινα, δὲν πιάνονται πηλιό.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ.: 835.

ρί ρι ρι=ἐπιφώνημα πρόσκλησης (μάβλησης) ἐγκαιρογεννημένης γίδας ἢ προβατίνας.

ριζάμι τὸ=χοντροῦ ρίζα. φρ. ὁ πρῶτος ἄντρας εἶναι ριζάμι τῆς καρδιάς.

ριζάρι τὸ=δέντρο μαζί με τίς ρίζες. φρ. Ὁ Κώστας ἀγόρασε πενήντα ριζάρια ἔλιές.

ριζάφτι τὸ=ρίζα τ' αὐτιοῦ. φρ. τῶδωκα μιὰ τοῦ λύκου με τὸν γκρά στὸ ριζάφτι οὔτε πορδὴ δὲν ἔρριξε.

ριζικό τὸ=τύχη, μοῖρα. (Ἄλβ. ρέζικ=ριζικό). Νυφιάτικο τραγοῦδι: Καλορρίζικα νὰ γένουν, πέντε γιουὺς κι' ἓνα κορίτσι (ν' ἀποχτήσ' ἢ νύφη). Παροιμ. Ἄν ἔχεις τύχη διάβαινε καὶ ριζικό περπάτει.

ριζὸ τὸ=ρίζα βουνοῦ.

ριζοπλαγιά ἢ=ρίζα βουνοπλαγιάς

ρίνω=ρίπτω, μελισσογεννῶ. φρασ.

Πέντε μελίσια (κυψέλες) ἔρριξαν σήμερα τῆς Κώσταινας. Τέσσερα τᾶμασε στὰ κρηνιά, κι' ἓνα πουλι τῆς ἔφυγε.

ρίχη ἢ=χῶμα παρασυρόμενο ἀπὸ τὸ νερό. φρ. Ἀπόψε ἔβρεξε πολὺ καὶ τὰ ρέματα γέμωσαν τὸ χωράφι στὴ Σκαμνιά ρίχη.

ριχὸς ὁ=ἀβαθὴ νερό, ἀγανὸ ὕφασμα. φρ. Τὸ ποτάμι οὔθε ἔχει ριχὰ νερὰ περιέται εὐκόλα Ὁ ρεψόσκωτος ὁ νεροτρουβιάρης μῶκαμε ριχὸ τὸ καλτσερὸ.

ρόβη ἢ=κτηνοτροφικὸ φυτὸ (χόρτο). Ἡ ρόβη στὸν ἄνθρωπο προκαλεῖ χυμούρα. Γι' αὐτό, γιὰ κεῖνον πού φοβιέται λέν: Τοῦ πηγαίνει ρόβη δηλ. σκιαζέται τόσο πού τσερλιέται ἀπὸ τὸ φόβο.

ροβολάω=κατηφοράω. Δημοτ. τραγοῦδι: Λεβέντες ἐροβόλαε ἀπὸ τὸ κορφοβουῖνι.

ροβόλι τὸ=περίστροφο. παρ. ροβολιά. φρ. Κατάρας: Ροβολιά νὰ τὸν βρεῖ Παναΐγια μου ὡς βράδυ με τὸ χουνέρι πῶκαμε!

ρόδα ἢ=τροχός. φρ. παροιμ. Ἡ ρόδα φέρει γύρα.

ροδάνι τὸ=ἐργαλεῖο με τὸ ὁποῖο κλώθουν εὐκόλα καὶ γρήγορα οἱ ὑφάντρες τὸ ὑφάδι, φράσ. Ὅταν ἀρχηνάει ἢ Ρούσιω τὴν κουβέντα παίνει τὸ στόμα τῆς ροδάνι.

ροδίζω=δίνω τὸ χῶμα τοῦ ρόδου (τριαντάφυλλου). Δημοτ. τραδοῦδι:

Ἐρρόδισε—ἄει ὦρ' Γιούλα

Ἐρρόδισε νε γ' ἢ ἀνατολή

καὶ πάει ἢ πούλια γιόμα

—μωρὴ κοντὴ κοπέλλα

καὶ πάει ἢ κούλια γιόμα

—πάρε τὴ ρόκα κι' ἔλα—

πᾶν τὰ πουλάκια στὶς βοσκές

κι' οἱ ὄμορφες στὸ πλύμα.

Παίρω κι' ἐγὼ τὸ μαῦρο μου

καὶ πάω νὰ τὸν ποτίσω,

βρίσκω τὴν κόρη πῶπλενε

σὲ μαρμαρένια γούρα...

ροδοβίλιστα ἢ= χωριὸ περιφερείας τῶν Γιαννίνων (Ἄλβ. ροτοβίλιε).

ρόζοι αἰ=κούμποι τῶν κλάδων τοῦ δέντρου. φρ. παροιμ: ξύλο χωρὶς ρόζο δὲν ὑπάρχει.

ρόκα ἢ=ραβδί πού τελειώνει σὲ διχάλα ἢ στεφάνι, στὴν ὁποία τοποθετιέται ἢ τουλούπα τοῦ μαλλιῦ καὶ γνέθεται.

ροκάνι τὸ=σιδερένιο ἐργαλεῖο με τὸ ὁποῖο τρώει ὁ μαραγκὸς τὰ ξύλα, ξυλοφάης. Ρῆμα ροκανάω.

ροκῶνω=ἐπιφορτώνω. φρ. Ἄν καὶ ἀκούσθηκαν κουβέντες γιὰ τὴ Λένη, τοῦ τὴ ρόκωσε ὁ πατέρας τῆς τοῦ Κάψο—Μήτρου.

ρόνκι τὸ = ξολοθρεμμὸς τοῦ λόγγου. φρ. Οὔθε πέφτει τὸ τσεκούρι γίνεται ρόνκι.

ροπή ἢ=κλίση, καταστροφή. φρ. ζουλουμικιάρης ἄνθρωπος ὁ Μπίνας, ὄλο γιὰ τὸ κακὸ ἔχει ροπή. Ἐκαμε ἔκαμε κακά, τοῦρθε ροπή ἀπὸ τὸ Θεό.

ροπόκι (ἄρνοπόκι) τὸ=ἄρνήσιο μαλλί.

ρούγα ἢ=διάβα. φρ. Κάμε ρούγα νὰ περᾶσω.

ρούγκουλας ὁ=κατηφοριὰ χωρὶς χόρτα καὶ δένδρα. Παραγ. ρουγκούλι καὶ ρῆμ. Ρουγκουλάω. (Ἄλβ. ρουκουλέϊ).

ρουκλι τὸ=ξιφάρι ὑφάσματος.

ρουμάνι τὸ=παρθένο δάσος.

ρούσικο τὸ = ἄσπρο λεπτὸ σιταρένιο ἀλεύρι, ἄχνη.

ρουσκουλιὰ ἢ=ἀγκαθωτὸς ἀγριόβατος (Ἄλβ. ρούσικουλ).

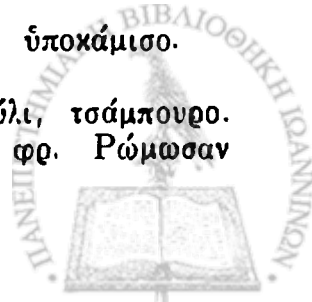
ρουσφέτι τὸ=πληρωμένη καλωσύνη. φρ. Μὲ τὸ ρουσφέτι γέγονται ὅλες οἱ δουλιές.

ρουτι τὸ=γυναικῆσιο ὑποκάμισο.

ρουφάω=πίνω.

ρώγα ἢ=σπειρὶ σταφύλι, τσάμπουρο.

ρωμώνω=δυναμώνω. φρ. Ρώμωσαν

τὰ στάχια κι' έγιναν για' θέρο.

Σ

Σ, σ, = ἐπιφών. ὑποκίνησης τοῦ σκύλου. φρ. σ, σ. κοράκη, πιάσ' το. Παροιμ.: Ἄπο τῆ μιὰ μεριά κούτς κι' ἀπό τὴν ἄλλη σ, σ, σ.

σαγάνι τὸ=ζαγάνι (Σκάπετα).
 σθαῖνι τὸ=εἶδος γερακιουῦ, ξεφτέρι, θηλ. σθαῖνω. Στροφή Δημοτ. Τραγουδιοῦ:
 Τρεῖς περδικούλς κάθουνταν
 —σαῖνι Μάρκο Μπότσαρη—
 ψηλὰ στὰ Λιβαδάκια
 —καπετὰν Μάρκο Σουλιώτη—
 σθαῖτάνης ὁ=διάβολος. Πληθ. σθαῖν-
 ταναραῖοι.

σαίρει=ζητάει ἢ γελάδα ταῦρο.
 σαίρω=σύρω, τραβῶ. Παροιμ. Ἡ Μάρω σαίρει τὸ χορὸ κι' ἢ σκύλα τρώει τ' ἄλεβρι.

σαχάλι τὸ=σάχλας, τιποτένιος.
 σθακὰς ὁ=ἄστεϊο. στροφή Δημ. τραγ.
 Ἔχω μέρες κι' ἔβδομάδες
 πὺ δὲν κάμαμιν σθακάδες.
 σακάτης ὁ=ἀνάπηρος. Ρῆμ. σακατεύω
 σακουλοπάνα ἢ=πάνινο σακί.
 σαλαφάτι τὸ = βοερὴ λαχτάρα. φρ.
 Πῆρ' ὁ κόσμας σαλαφάτι ἀπὸ τὶς φωνὲς
 τῆς Γιάννως.

σαλεύω=μετακινῶ
 σθαλιαούρα ἢ=ἀρμύρα
 σθαλιβάρι τὸ=πανταλόνι. (ἄλβ. σθα-
 λοβρὶκ). Ἐπώνυμο Τζαλαβρὰς Πετοῦσι,
 Ζαραβούτσι, Γιάννινα.

Σαλίτσα ἢ=χωριὸ πάνω ἀπὸ τὴν Ἡ-
 γουμενίτσα (τώρα Λάκα) (Ἄλβ. σάλι=
 σέλλα).

σάμα (σύνδ)=σάμπως
 σθαμαντὰς ὁ=φιλονικία, συμπλοκή.
 Ἴσως ἀπὸ τῆ λέξη αὐτὴ πῆρε τ' ὄνομα τὸ
 χωριὸ τῶν Φιλιατῶν Τσαμαντὰς. Ὁ μακα-
 ρίτης Ν. Νίτσος Τσαμαντιώτης στὴ μονο-
 γραφία «περὶ τῆς κόμης τοῦ Τσαμαντᾶ»
 ἀραδιάζει ἓνα σωρὸ κουβέντες γιὰ νὰ πεί-
 σει τὸν ἀναγνώστη πὺς ὁ Τσαμαντὰς χτί-
 σθηκε ἀπὸ Βυζαντινὸ ἄρχοντα, καὶ πὺς
 ἀπ' αὐτὸν πῆρε τ' ὄνομα ἢ Τσαμουριά.
 «Ἐπεσε τὸ φύλλο, πέθαν' ὁ Φίλης!» Ποιὸς
 ξέρει, πότε ἐγινε ἐδῶ κανένας μεγάλος σθα-
 μαντὰς κι' ἄφησε τ' ὄνομά του, ὅπως τὰ

«μπούρα-λέσια» στὴ Μπουρέλεια.
 σαμάρι τὸ=σάγμα (Ἄλβ. σαμάρ). ρῆμ.
 σαμαρώνω. Παροιμ. σαράντα πέντε τ' ἄ-
 λογο κι' ἐξῆντα τὸ σαμάρι.

σάμπως (σύνδ)=ὡς ἂν πῶς, σάν.
 Σαντιέλα ἢ=χωριὸ τῆς Πύργας (τώρα
 Ἄγ. Κυριακή). (Ἄλβ. σάν=ἄγιος, ντιέλα
 =κυριακή).

σαπούρι τὸ=σάπιο.
 σάρα ἢ κι' ἢ μάρα=ἀποδιαλέγουρα,
 ἀποκοσκινίδια. παραγ. σαριζής. φρ. (Ὁ
 καλὲς (τσούπρες) παντρεῦθήκαν κι' ἔμειν'
 ἢ σάρα κι' ἢ μάρα.

σθάρα ἢ=μεγάλο πριόνι μὲ τὸ ὁποῖο
 σχίζουν τὰ ξύλα. (Ἄλβ. σθάρε).

σαράβαλο τὸ=παλιὸ χτίριο ἢ ἄλογο ἔ-
 τοιμο νὰ πέσει.

σαράϊ τὸ=τουρκικὸ ἀνάκτορο. Δημ.
 τραγούδι:

Ἀφήνω γειὰ στὶς ὁμορφες καὶ γειὰ
 [στὶς μαυρομάτες
 Ἐγὼ πάγω στὰ Γιάννενα, στοῦ
 [μπέη τὰ σαράϊα.

σαράκι τὸ=σκουλίκι πὺ τρώει δέρμυ-
 τα, ξύλα. ρῆμ. σαρακιάζω.

σαρακοστή ἢ=νησιήσιμη. φράσ. Τε-
 τράδη καὶ Παρασκευὴ δὲν κάνει ν' ἀρταί-
 νεται κανένας.

σαρανταλείτουργο τὸ=σαράντα λει-
 τουργίες. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς γερόντους σώ-
 ζονται (εὐποροῦν) δίνουν τὰ ἔξοδα καὶ τὸν
 κόπο τοῦ παπᾶ, ὁ ὁποῖος, γιὰ νὰ τοὺς συ-
 χωρεθοῦν τὰ κρίματα, κάνει γι' αὐτοὺς σα-
 ράντα λειτουργίες καὶ δεήσεις.

σαραντίζω=κλειῶ σαράντα μέρες ἀπὸ
 τὴν ἡμέρα πῶκαμα μιὰ σπουδαία πράξη.
 φρ. Ἡ Γιώργαινα σαραντίζει σήμερα καὶ
 βράδι θὰ πάει νὰ πάρει εὐχὲς στὴν ἐκκλη-
 σιὰ ἀπὸ τὸν παπᾶ.

Σαράτι τὸ=χωριὸ τῆς Θεσπρωτίας.
 (Ἄλβ. σθαράτε=πριόνια).

σθαράκα ἢ=φλοκάτα. (Ἄλβ. σθαράκε).
 σαρμανίτσα ἢ=κούνια. Παροιμ. Τὸ
 κέντισμα εἶναι γλέντισμα κι' ὁ ρόκα εἶναι
 σεργιάνι, ἢ σαρμανίτσα κι' ὁ ἀργαλειὸς εἶ-
 ναι σκλαβιά μεγάλη.

σάτ-πάτ (ἐπίρ.)=κάπου κάπου, σπά-
 νια. (τουρκ.) φρ. Στὸ παζάρι πηγαίνω
 σάτ-πάτ.

σατέρι τὸ=καντάρι (ὄχι ἢ παλάντζα,

πλάσιγκα). (Ἄλβ. σθατέρι).

σθάφαρο τὸ=σθούφαρο, μικρὸ φρύγα-
νο. φρ. Εἶμαι ἄντρας, μὲ ξέρ' ὄλος ὁ κό-
σμος καὶ μὲ σθάφαρα (μικροὺς ἀνθρώπους)
δὲν κουβεντιάζω.

σθαφαρίζω=ἐξαλείφω. φρ. Ὁ πατέ-
ρας ὅπως ἦρθε πεινασμένος τὸ σθαφάρισε
ὄλο τὸ φαί.

σάψαλος ὁ—α—ο=βαριοκίνητος. φρ.
Εἶναι μιὰ σαψάλα ἢ Χρήσταινα πού δὲν
ἔχει ἄλλη. Ὅσο νὰ σηκώσει τὸνα ποδάρι
τρῶν τὰ μηρομήγκια τ' ἄλλο.

σβάρα ἢ=χαλικώδικος κατήφορος, χα-
μοσύρσιμο, σερμή. ρῆμα. σβαρίζω (Ἄλβ.
σβάρ).

σβαροπόδαρος ὁ=ἐκεῖνος πὺν περπα-
τάει σβαρίζοντας τὰ ποδάρια.

σβίνκος ὁ=κοῦρος (ἀνθρώπινη καπριά)
στεγνός. Ὅταν ὁ πατέρας ἀπὸ οἰκογενεια-
κούς ἢ οἰκονομικούς λόγους φεύγει θυμω-
μένος γιὰ τὴν ἀγορὰ καὶ τὰ παιδιά ἀπὸ
πίσω ρωτοῦν τί καλούδια θὰ φέρει ἀπαν-
τὰ: ἓνα σβίνκο καὶ μιὰ νταφίνα (δὲς λέξη).

σβέρκος ὁ=τράχηλος (Ἄλβ. σβέρκ=
λαιμός).

σβωλοποτιζω=ποτιζω ὀργωμένον (σβω-
λοκομμένον) ἀγρόν.

σβῶλος ὁ=βῶλος ἀργωνόμενου χωρα-
φιοῦ. Παράγ. σβωλιά=ζημιά. φρ. Ἐπαθε
μεγάλη σβωλιά ὁ Λάζος, τῶφαι ὁ λύκος δέ-
κα πρόβατα.

σεβντὰς ὁ=ἀγάπη, ἔρωτας. στροφή
Δημοτ. τραγ: Ἀχ σεβντά μου, ἄχ σεβντά
μου, δὲ σὲ χόρτασ' ἢ καρδιά μου.

σειρά ἢ=ἀράδα (Ἄλβ. σέρε).

σειράδια τὰ=πλεχτὰ ξιφάρια τοῦ γυ-
ναικῆσιου ρουτιοῦ μὲ τρουπίτσες. Δημοτ.
τραγοῦδι:

βῆκεν ὁ ἥλιος στὰ βουνὰ
καὶ καίγει τὰ χοστάρια
κι' ἢ Χαΐδω ἀπὸ τὸ Πόποβο
μὲ τὰ πλατιά σειράδια
μαραίνει παλληκάρια.

σεισιμάρα ἢ=σεισμο, σεισμός.

σέλλα ἢ=αὐχένας, δερμάτινο σάγμα,
σούφρα τοῦ σιγαλιβαριοῦ πὺν περάει τὸ
σχοινί. ρῆμ. σελλώνω, παράγ. σέλλωμα.
Δημ. τραγοῦδι: Νύχτα σελλώνει ὁ Ρόβας
τᾶλογο, νύχτα τὸ καλιβώνει.

Σέλλιανη ἢ=χωριὸ τῆς Παραμυθιάς.

(τώρα Ἄγ. Μαύρα) (σλαβ. σέλλιαν)=χω-
ρικοί).

σημαντάνι τὸ=γίλεκο.

σέμπρος ὁ=ἐκεῖνος πὺν συμμετέχει
στὴν κυριότητα πράγματος ἄλλουνοῦ, μι-
σιακάρος. Παρ. σεμπριά. Παροιμ. Ψόφη-
σε τὸ βόι χάλασ' ἢ σεμπριά.

σενὲς ὁ=χρονολογία.

σερβιτόρος ὁ=ὕπηρέτης ἐστιατορίου
(Ἄλβ. σεμπετόρε).

σεργιάνι τὸ=περίπατος. Ρῆμ. σεργια-
νάω. Δημοτ. τραγοῦδι:

Ψὲς βῆκα νὰ σεργιανήσω

—Μωρ' Βασιώ, μώρ' Βασίλω—

σε χουσὸ μπαξὲ μωρῆ

—Βάσιω καὶ Βασιλική.

σθερέτι τὸ=πλεχτὸ σχοινί πὺν ράβεται
στὶς ἄκρες τῶν σεγκουνιῶν γιὰ νὰ μὴ ξε-
φτυοῦνται, σειρίτι. Ρῆμ, σθερετώνω, πα-
ράγ. ξεσθερέτωτος.

σέρι τὸ=Θέα, περίπατος. φρ. Δὲς γυ-
ναῖκα, ἄφησε τὸ παιδί νὰ σκούζει καὶ πάει
νὰ κάμει σέρι στὸ γάμο.

σῆερί τὸ=φιλονικία. παράγ. σῆεριά-
ρης.

σερμή ἢ=χαλικάρια προερχόμενη ἀπὸ
νεροσυρμή.

σθερμπέσης ὁ=καταδεχτικός, ἀπλός,
ντόμπρος. (Ἄλβ. σθερμπέσε).

σέρπετο τὸ = ἔρπετό. (Διατηριέται τὸ
ἀρχαῖο σ).

Σέρπης ὁ=ἐπώνυμο στὴν Παραμυθιά.
Σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (σ)έρπω.

σιέσηοβο τὸ=χωριὸ στὴ ρίζα τοῦ Ζα-
λόγκου (σλαβ. σιέσηου=διασκορπίζω,
σουσουλάω. Ἄλβ. σιέση=ἐπίπεδο).

σημαδιακὸς ὁ=σημειωμένος.

σημειωμένος (ὁ)=ἐκεῖνος πῶχει σωμα-
τικὸ ἐλάττωμα. Παροιμ. φράσ: ὁ Θεὸς νὰ
σὲ φυλάει ἀπὸ σημειωμένον ἄνθρωπο.
σιὰ—(ἴσια) ἐπίρ.=κατ' εὐθεία.

σιάδι τὸ (ισιάδι)=μικρὸ ἐπίπεδο, (ἐπίρ.)
χαμαί).

Ρῆμ. σιάζω=κατασκευάζω.

σιάφαρο τὸ=σκουπίδι.

σίβος ὁ=ἐκεῖνος πῶχει τὸ χρῶμα τῆς
στάχτης. Ὅταν στὸ παιγνίδι ὑπάρχει παι-
δι πεισματάρικο ἢ κάνει φασαρίες, τ' ἄλλα
τ' ἀπομονώνουν πειράζοντας μὲ τὰ λόγια:

«Ὁ (ἀναφέρουν τὸνοματεπώνυμο) Τσί-

λη Κώστας (ὡς ὀνοματεπώνυμο λέν τ' ὄνομα τοῦ πατέρα του) τὸ σκυλί.

Τὸ σίβο τὸ γουρουνί
 στὴ γούρα πίνει τὸ νερὸ
 στὴν καστανιά σταλίζει
 καὶ πίσω ἀπὸ τὸ σπῖτι μου
 κουράδια ροκανάει

(Σημ. Ἡ ὀπίσθια πλευρὰ τοῦ σπιτιοῦ
 στὰ χωριὰ χρησιμοποιεῖται γι' ἀποχωρη-
 τήριον).

σίγουρος ὁ=σωστός, ἀσφαλής. Παραγ.
 σιγουριά, ρῆμ. σιγουρεύω. Παροιμ: Γό-
 μαρος δεμένος νοικοκύρης σιγουρεμένος.
 σικλέτι τὸ = λύπη, στενοχώρια. Ρῆμ.
 σικλετίζω.

σίκλος ὁ=ἀγγεῖο χάλκινο μὲ τὸ ὅποιο
 βγάζομε νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι, γκουβάς.

σιμὰ (ἐπίρ.)=πλησίον, κοντά. Ρῆμ. σι-
 μώνω.

σινὶ τὸ=χαμηλὸ στρογγυλὸ τραπέζι,
 γύρω τοῦ ὁποίου οἱ χωρικοὶ σταυροπόδη
 —τίς γιοματίζουν καὶ δειπνοῦν.

Σινίκο τὸ=χωριὸ τῆς Ντουσκάρας
 (σλαβ. σινίκ=ἀχυρώνας).

σιρτζίμι τὸ=κλωστὸ σχοινὶ πού ράβε-
 ται πίσω ἀπὸ τὸ σθερέτι στὰ σθεγκούνια.
 σήιστι τὸ=σιενὸ καὶ μακρὸ σπαθὶ θη-
 κιασμένο μέσα σὲ μαστούνι.

σίτα ἡ=ἀραιὸ ὕφασμα ἀπὸ λεπτότατο
 σύρμα ἢ νῆμα τεντωμένο ἐπὶ ξύλινης στε-
 φάνης, χρησιμοποιούμενο στὸ λεπτοκοσμί-
 νημα τοῦ ἀλευριοῦ. Ρῆμα σιτάω. Παράγ.
 σιτίδι (ἀλβ. σίτε).

σ(ι)ταρσμιὰ ἡ=ἄχυρο τοῦ σιταριοῦ.

σῆιτσα ἡ=χορεύτρια. φρ. Μωρέ, ἢ
 στρίγλα ἢ Λένη, σὰ σῆιτσα χορεύει.

σίγλια ἡ=ἐλαφρὴ μούχλα πού πιάνει,
 μὴ καλὰ ἀεριζόμενο πρᾶμα. ρῆμ. σιγλιάζω.

σίφουνας ὁ=ἀέρας πού στεγνώνει τ' ἀ-
 πλωμένα βρεγμένα ρούχα, ρῆμ. σιφουνάω.

σκάλα ἡ = κλίμακα. (Λατ. καὶ Ἄλβ.
 σκάλε).

Σκαλαπανήσιος ὁ=κάτοικος τῶν ὄρει-
 νῶν χωριῶν πάνω ἀπὸ τὴν Κακὴ—Σκάλα
 τῆς Παραμυθιάς.

σκάλος ὁ=χάλασμα τῆς κόρας (κρού-
 στας) τοῦ χώματος στὴν καλαμποκιά, γιὰ νὰ
 ἐμποδιστεῖ ἡ ἐξάτμιση τῆς ὑγρασίας τῆς
 γῆς. ρῆμ. σκαλίζω, παραγ. σκαλίστρα.

Σκαλοπάτι τὸ=θηλύκι πού κρατάει τὴν

ἀντρικὴ κάλτσα (ὄχι τσουρέπι, πατούνα)
 ἀπὸ τὸ ποδάρι.

σκαλτσούνια τὰ=πατοῦνες πού καλύ-
 πτουν μόνο τὸ ποδάρι καὶ φτάνουν ὡς τὸν
 ἀστράγαλο.

σκάλωμα τὸ=ὄρμος, λιμάνι.

σκαμάνι το=τ' ἄλωνάρι (πετοῦσι).

σκαμνὶ τὸ=ἀπλὸ κάθισμα (ὄχι καρέκλα)

σκάνιο τὸ=μικρὴ λύπη. Ρῆμα σκα-
 νιάζω.

σκάνταλο τὸ=πεύραξη ρῆμ. σκανταλίζω.
 Παραγ. σκανταλιάρης. Παράγεται ἀπὸ τὴ
 σκανδάλη.

σκαντζιλήθρα ἡ=λαμπερὴ σπίθα. ρῆμ.
 σκαντζιληθρίζω.

σκανεζόχοιρος ὁ=ἀκανθόχοιρος (οὐρ-
 τζος, στὰ χωριὰ τῆς γέφυρας Μπουραζα-
 νιοῦ). σκαπτικὴ παροιμ: Ζαγορήσιος σκαν-
 τζόχοιρος.

σκάπετο τὸ=τὸ ἀπεκεῖθε μέρος. Πε-
 ριοχὴ τῶν Σουλιωτοχωριῶν (Σκάπετα)
 (σλαβ.).

σκαπουλάω = περάω. (Ἄλβ. σκα-
 πουλα=σβαρίζω φρ. Ἀρρώστησα βαριά
 ἀλλὰ τὸ σκαπούλησα.

σκαρὶ τὸ=ξυλοκατασκευὴ ἐπὶ τῆς ὀ-
 ποίας οἱ πριονάδες ἀκουμποῦν τὰ κούτσου-
 ρα καὶ τὰ πριονίζουν.

σκαρὰ ἡ=θάμνος ἀπὸ πρινάρι.
 (Ἄλβ. σκαρπε).

σκάροτος ὁ=ἐκεῖνος πού δὲν ἐκτελεῖ
 ὅ,τι ὑπόσχεται. (Ἄλβ. σκάροτση=μοσκο-
 μάγκας).

σκασίλα ἡ=ἀγκούσα.

σκασμάδα ἡ=σχισμὴ. φρ. Ἀπὸ τὸ σει-
 σμὸ ἐγινε τὸ σπῖτι μου ὄλο σκασμάδες.

σκασμὸς ὁ=ἀγκούσα, πλάντασμα.

σκατόψυχος ὁ=ἐκεῖνος πού δὲν κάνει
 ποτὲ καλὸ στὸν ἄλλο.

σκελίζω=δαιμονίζω παραγ. σκέλισμα.
 σκέμι τὸ=βράχος, χωριὸ Σκέμπο τῆς
 Κασώπης. (Ἄλβ. σκέμπ).

σκερὲ (ἐπίρ.) = ὄλεφάνερα φρ. Αὐτὰ
 πού μολογᾶς εἶναι ὅλα ψέματα στὸ σκερέ.

σκέρτσος ὁ=βεργολύγερος. φρ. Δημ.
 τραγ. Τὰ νάζια καὶ τὰ σκέρτσα σου νὰ ζή-
 σω δὲ μ' ἀφήνουν (σηκέτση=σκίτσο) σκέ-
 τος ὁ = ἀπλός.

σκιάς ὁ=κακοῦργος, φονιάς.

σκιάχιρο τὸ=ράκος πού βάνουν οἱ

γεωργοὶ στὰ χωράφια γιὰ νὰ σκιάζουσι τὰ ζούδια.

σκιόρεμα τὸ (σκιόραμα) = φαντασιά.
 *Ὁ λαὸς πιστεύει πὼς στοὺς λάκκους (χειμάρους) καὶ τὶς ρεματιῆς διαμένουν φαντασιῆς.

σκίτσο τὸ = ἄμυδρο ὁμοίωμα (*Ἀλβ. σικέτση).

σκλένιζα ἡ (Σκάπετα) = εἶδος παιγνιδιοῦ «καλέκι» (δὲς τὴ λέξη σιουσιουόνι).

σκνίπα ἡ = ἐφήμερο ζῶντιο πού ἀναπτύσσεται σ' ἀλογοκοπριῆς.

σκόζα ἡ = τοποθεσία μέσα στὸ χωριὸ Γαρδίκι τῆς Παραμυθιάς. (*Ἀλβ. σκόζε = Κρασιά).

σικόκας ὁ = ξωπαρμένος (σλαβ. σικόκε = ἡ κλωσσα).

σκονιάφτω = μπόδαω.

σικόπι τὸ = ραβδί, βακτηρία. (*Ἀλβ. σικόπι). Παροιμ: Σαράντα σικόπια σὲ ξένον κῶλο.

σκορδάμι τὸ = καρύκειμα ἀποτελούμενο ἀπὸ στομπημένο σκόρδο, ξύδι, ἀλάτι, λάδι καὶ νερό (*σκορδαλιά).

σκορποχέρα ἡ = γυναίκα πού μοιράζει ἀφειδῶς τὸ βιό της.

σκοτούρα ἡ = ζάλη τῆς κεφαλῆς. Ρῆμ. σκοτουριάζω.

σκουλαρικῆτος ὁ = ἐκεῖνος πού ἔχει κρεάτινα ἐκχειλίσματα (κορέλια) στ' αὐτιά σκουλίδα ἡ = χεριά. (*Ἀλβ. σικουλί = χεριά μεταξιοῦ).

σκοῦλος ὁ = τὸ ἀντίθετο μέρος τῆς κόψης τοῦ τσεκουριοῦ ἢ μαχαιριοῦ πού δὲν κόβει. Σύνθετο, σκουλοτσέκουρο. Φρασ. Γιωῦργο, πάρε καὶ λιάνισε τὸ κριάσι γιὰ νὰ φκιάκει τὴν πίτα ἢ νύφη, κι' οὔθε βρεῖς κόκκαλο χτύπα το μὲ τὸ σκοῦλο κι' ὄχι μὲ τὴν κόψη γιὰ δὲν κραταί ἀθέρα τὸ μαχαῖρι.

σκούμπα ἡ = ἄφρη πού βγαίνει ἀπὸ τὸ γάλα ὅταν πέφτει ἀπὸ τὸ μαστῆρι στὸ καρδάρη. (*Ἀλβ. σικουῦμε = ἄφρός).

σκουντιάω = κουνάω, σπαράω. (*Ἀλβ. σικούντι).

σκουῦπρο τὸ = σκουπίδι.

σικούρτα ἡ = λαχνός (ἄλβ. σικουῦρτε).

σικρέτης ὁ = ἔρημος, καημένος (ἄλβ. σικρέτ). φρ. Ποῦ πᾶς ὠρὲ σικρέτη βάχτι μεσημέρι).

σκοροκάνι τὸ = πυρσοκρότηση πυρακτωμένου κάρβουνου τοποθετημένο σὲ λεῖο λιθάρι καὶ χτυπημένου μὲ σιδερένιο σφυρὶ ἢ ἄλλο λιθάρι. Τὰ ἀγροτόπαιδα γιὰ νὰ παίξουν ἀνάβουν φωτιῆς στὸ ὕπαιθρο καὶ ἔχουν σκοροκάνια. *Ἰδιαίτερα γίνεται τοῦτο κατὰ τὶς ἀποκριῆς.

σκοροῦμπος ὁ = ἄνθρακας ἀπὸ μαλλί. (*Ἀλβ. σικροῦμπ = τσίκνα). Ρῖξε σκοροῦμπο ἀπὸ μαλλί στὸν ἀφαλὸ τοῦ παιδιοῦ νὰ ψηθεῖ.

σκρουμπός ὁ = κυρτός

σκρόφα ἡ = κακὴ γουρούνα. φρ. *Ἡ σκρόφα πῆγε στὸ μεσοχώρι καὶ τὴν κοροῖδευαν τὰ παιδιά.

σκυλαντρέπομαι = ἐντρέπομαι σὰν τὸ ζημιάρικο σκυλί μπροστὰ στὸν ἀφεντικό του. φρ. εἶπε ἓνα σωρὸ παλιολόγια γιὰ μένα καὶ τώρα διαβαίνει μπροστὰ μου καὶ σκυλαντρέφεται ἡ μπαζαρκάνα.

σκυλεύεται = ζηταίει ἡ σκύλα ν' ἀνταμθεῖ μὲ σκύλο.

σκύβαλα τὰ = τρίμματα ἀπὸ σάπια σπειρία καὶ κότσαλλα πού ἀπομένουν κατὰ τὸ στούμπισμα τοῦ καλαμποκιοῦ.

σκυλιάζω = γένομαι ἄσπλαχνος σὰ σκυλί. σκωτοκολλημένος ὁ = ἄχαρος κι' ἀδύνατος ἀπὸ ἀρρώστια τοῦ σκωτιοῦ.

σιμχοφρύδα ἡ = ἐκεῖνη πῶχει σμιγμένα τὰ φρύδια, στεφάνια τῆς ὁμορφιάς.

σιμόνιας ὁ = ἐπώνυμο στὴν Πρέβεζα (*Ἀλβ. σιμόνιε).

σοῖ τὸ = γενιά, φυλή. παραγ. σοῖλης).

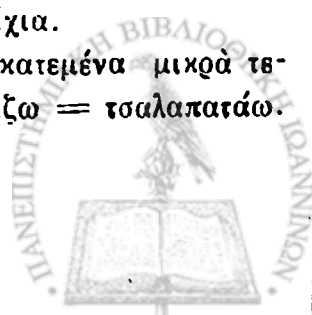
σοινίκι τὸ = μονάδα βάρους χρησιμοποιουμένης στὸ ζύγισμα τοῦ ρυζιοῦ, ἰσοδυναμοῦσα μὲ δέκα λίτρες. Ἀρχ. Ἑλλην. λέξη «χοῖνιξ» (*Ἡρόδ. «Ἐρωτῶ» 57-25 «Μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀποπέπτεσθαι σφιῆς τὰ οἰκεία ἀλφίτων δύο χοῖνικας ἑκατέρω»).
 σοκάκι τὸ = δρόμος παραγ. σοκακιάρης.

σικόλι τὸ = σογλάνι, πρόστυχος.

σικόλα ἡ = τεμάχιο δέρματος (πάτου) πού σκεπάζει τὸ πέλμα τοῦ ποδαριοῦ (*Ἀλβ. σικόλε = πέλμα).

σικολιάζω (συμβολιάζω) = συνδέω, συναρμολογῶ μὲ τεμάχια.

σικοντόρια τὰ = ἀνακατεμένα μικρὰ τεμάχια. Ρῆμ. σικοντοριάζω = τσαλαπατάω. Ἐπώνυμο Σικοντόρης.

σόπι τὸ=τεμάχιο ξύλο, τὸ ὁποῖο προσδέχονται καὶ φράζουν τὶς τρύπες στὰ τομάρια (ἄλβ. σόπ=πελέκι).

σιόσι τὸ=ἄγγειο ὀρισμένης χωρητικότητας μὲ τὸ ὁποῖο, πλὴν τοῦ συνοικίου, πουλιόνταν τὸ ρύζι (ἐννοεῖται ὅχι μὲ τὸ βάρος ἀλλὰ μὲ τὸν ὄγκο).

σιουβάλα (ἐπίρ)=ἄσταμάτητο χύσιμο. φρ. Κόπηκα στὸ χέρι καὶ πηγαίνει τὸ αἷμα σιουβάλα.

σουλάνα ἢ=ἄξια, σουσουμάνα. Δημ. τραγοῦδι:

Ἄλῃ πασαῶς ἐφώνηξε
ἀπάνου ἀπὸ τῆ Μούργκα
—Ποῦεσαι μωρὴ Τζαβέλλαινα,
ποῦεσαι μωρὴ σουλάνα,
ἔβγα στ' ἀγνάντιο νὰ ἰδῶ.

σουλαψίζης ὁ=χρουσουζίζης, δύσμοιρος. Σούλιεσι τὸ=χωριὸ τῆς Θεσπρωτίας (τώρα Ἀγ. Βλάσης) (σλαβ. σουλίτσ=κοντὸ δόρυ).

σουλούπι τὸ=σχέδιο, τομὴ φρ. Ἄλλο σουλούπι ὁ Χρῆστος ἄλλ' ὁ Κώστας.

σιουμάλα ἢ=σωρὸς ἀπὸ φύλλα ὅταν πέφτουν ἀπὸ τὰ δέντρα, μπάμπαλα. οὐδέτ. σιούμαλα τά.

σούμπα ἢ=ἄθροισμα, δέσμη, μπουκέτο.

σιουμπάρα ἢ=ἄσπρο, ὅμοιο μὲ κοσυβοφωλιά, φέσι τῶν ἀρβανιτῶν.

σιουμπεγὲς δ=ὑποψία, συλλογία.

σιούνα ἢ=σιουσιούνη. (δὲς λέξη).

σιουράω=σαυρίζω.

σουργκιούνη τὸ=ἔξορία, μασκαραλίκι. φρ. Τὸ 1910 ἀπὸ τοὺς κλέφτες ἔκαμαν καμιά δεκαριά Ποποβίτες σουργκιούνη στὰ Μπιντώλια. Ἄν τὸ ξανακάμεις αὐτὸ πῶκαμες θὰ σὲ κάμω μπλέτοι καὶ θὰ σὲ βγάλω στὸ μεσοχώρι, νὰ σὲ κάμω σουργκιούνη στὸ κόσμο.

σουρέτι τὸ=εἶδος, σκέδιο. φρ. Γιὰ ξεφάσκισσε νὰ ἰδῶ τί σουρέτι παιδί ἔχεις.

σούρμαλα τὰ=πλήθος. φρ. Οἱ ἀχλαδιὲς ἐφέτος ἔχουν ἀχλάδια σούρμαλα.

σιουῖρος δ=ἄμμος.

σιούρουπο τὸ=ἡ βραδυ νῆ ἢ πρωινὴ ὥρα μεταξὺ μέρας καὶ νύχτας. ρῆμ. σουρουπῶνω.

σούσουρο τὸ=γιούγασμα ἀπὸ πολλούς. σούσα ἢ=ὄρθη.

σιουσιενὲς δ=ὄπλο, τὸ ὁποῖο, ἀπὸ τὸ σπῆρτο (καιρούλι) ποὺ ἔφερε ἐπὶ τοῦ ἐμπυρεύματος λέγονταν σπιρτένιο σ' ἀντίθεση μὲ τὸ στερναρωτό.

σιουσιουλάω=διασκορπίζω. φρ. Δὲν κοιτάω νὰ μπῶ στὸ κατώγι γιατί σιουσιουλήσαν οἱ ψύλλοι (Ἀλβ. σιουσιουλε).

σιουσιουμάνα ἢ=σωματερή, νταρντάνα.

σιουσιούνη τὸ = ἐπικυρωτικὴ πράξη τοῦ παιγνιδιοῦ «καλέκι ἢ σκλέντζα), γενομένη ὕστερα ἀπὸ δέκα καβάλες (νίκες) (Ἀλβ. σιουσιουνε=βδέλλα).

Ἡ διατύπωση μὲ λόγια τοῦ καλεκιοῦ, ποὺ παίζεται ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ μου (Πόποβο) εἶναι κάπως δύσκολη. Μόνο στὴν πράξη γίνεται κατανοητή.

Θὰ προσπαθῆσω νὰ δώσω ἐδῶ ὅσο μπορῶ σύντομα τὸν τρόπο τοῦ παίξιμου.

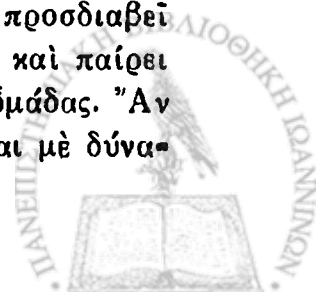
Π α ἰ ξ ι μ ο. Τὰ παιδιά χωρίζονται σὲ δυὸ ὁμάδες. Ἄν μιὰ ὁμάδα ἔχει ἓνα παιδί λιγώτερο ἀπὸ τὴν ἄλλη, παίρει βόλο, δηλ. παίζει δυὸ φορὲς τὸ παιγνίδι, μιὰ γιὰ λόγου του καὶ τὴν ἄλλη γιὰ τὸ βόλο (ἀνύπαρξο σύντροφο).

Μιὰ ὁμάδα, μὲ λάχνισμα, (φτυοῦν μιὰ πλακούλα ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ τὴν πετοῦν τ' ἀψήλου φωνάζοντας: «ἥλιος ἢ βροχή:» Ἄν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντίθετης ὁμάδας ζητήσῃ «βροχή» καὶ τὸ βρεγμένο μέρος βρεθεῖ ἀπ' ἀπάνου, κερδίζει, κάθεται στὸ καλέκι, κι' ἡ ἄλλη μεταβαίνει ἀπέναντι σ' ἀπόσταση πενήντα μέτρα.

Ε ἰ δ ἰ σ μ α τ α γ ι α τ ὸ π α ι γ ν ἰ δ ι : Εὐρύχωρο σιάδι, σκόπια τόσα, ὄσα καὶ τὰ παιδιά, μιὰ βέργα 30 πόντων (πίλια) καὶ τὸ καλέκι (λάκωμα 30 πόντων μάκρος).

Κάθε παίχτης τῆς ὁμάδας ποὺ μένει στὸ καλέκι ρίνει μιὰ ὀλητῆ καὶ τρία κολοβά.

Ὁ λ η τ ἠ λέγεται τὸ τοποθέτημα ἐπάνω στὸ καλέκι τῆς πίλιας ἐγκάρσια καὶ τὸ πέταγμα μὲ τὸ σκόπι, μὲ μεγάλη δύναμη, στὴν ἀντίπαλη ὁμάδα, ἢ ὁποῖα περικυβάνει νὰ τὴ χτυπήσῃ ἢ νὰ τὴν πιάσῃ μὲ τὰ χέρια. Ἄν ἡ πίλια χτυπηθεῖ καὶ προσδιαβεῖ ἀπὸ τὸ καλέκι, ὁ παίχτης χάνει καὶ παίρει ἄλλος τὴ θέση του τῆς ἴδιας ὁμάδας. Ἄν πάλι συλληφθεῖ ἡ πίλια πετιέται μὲ δύνα-

μη στο καλέκι κι' ἂν προσπεράσει χάνει ὁμοια ὁ παίχτης, ἃ δέ, μεταβαίνει ἐκεῖνος πού τὴν ἔπιασε ἢ ἄλλος καλὸς σκοπευτὴς τῆς ομάδας του, στὸ μέρος πού σταμάτησε καὶ τὴν πετάει στὸ καλέκι ὅπου βρίσκεται τὸ σκόπι τοῦ παίχτη, κι' ἂν τὸ πετύχει παρόμοια χάνει ἐκεῖνος, ἄλλοιῶς ρίνει τρία κολοβά.

Τί εἶναι τὸ κολοβό. Τὸ κολοβὸ εἶναι: Τὸ τοποθέτημα τῆς πίλιας στὸ καλέκι ἔτσι, πού νὰ ἔξέχει λίγο ἔξω, καὶ τὸ χτύπημά της στὸ μέρος πού ἔξέχει ὅποτε πετάζεται τ' ἀψηλόν, χτυπιέται στὸν ἀγέρα μὲ τὸ σκόπι καὶ πηγαίνει στοὺς ἀντιπάλους, οἱ ὅποιοι μὲ τὰ σκόπια ἀνορθωμένα περιμένουν. Κι' ἂν τὴ βαρέσουν καὶ περῶσει κάτω ἀπ' τὸ καλέκι χάνει ὁ παίχτης, ἃ δὲ ἀναγνωρίζεται μιὰ καβάλλα (νίκη τῆς ομάδας).

Ἐπειτα ἀρχίζει πάλι ὀλητὴ καὶ πάλι κολοβὸ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ἄν ὁ παίχτης δὲν πετύχει τὴν πίλια στὸ πρῶτο κολοβὸ ρίνει κι' ἄλλα δύο κι' ἂν καὶ σ' αὐτὰ ἀστοχήσει βγαίνει ἀπὸ τὸ παιχνίδι κι' ἀναλαβαίνει ἄλλος.

Πολλὲς φρογὲς γίνονται καὶ δυστυχήματα. Ἄντις ὁ σύντροφος νὰ βαρέσει τὴν πίλια χτυπάει τὸ διπλανό του. Καὶ τότες σπάζουν κεφάλια κι' οἱ μάνα μου. Σταματᾶει τὸ παιχνίδι ὅσο νὰ ἡμερώσει ὁ χτυπημένος.

Ὅταν χάσει στὰ κολοβά ὄλη ἡ ομάδα παίρει τὴ θέση της ἢ ἀντίθετη κι' αὐτὴ, τὴ δική της.

Κάθε καβάλλα (νίκη) κολοβοῦ ἀφαιρέται ἀπὸ τὶς νίκες τῆς πρώτης.

Στὸ τέλος, ἂν καὶ μὲ τὸ σιουσιούνη, πού ρίνεται ὅπως τὰ κολοβά, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς ἡ πίλια τώρα δὲν τοποθετιέται στὸ καλέκι, ἀλλὰ χτυπιέται, ἀκροπρατούμενη μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι τοῦ παίχτη, ἀπὸ τὸν ἴδιο, δὲν πετύχει ἢ φορτωμένη καβάλλας ὁμάδα νὰ τὶς διαγράψει, ὑποχρεώνεται νὰ πάρει κάθε νινημένος ἀπὸ ἕναν ἀντίπαλο καβάλλα στὸν ὦμο καὶ νὰ τὸν σεργιανᾶει

γύραε τὸ χῶρο τοῦ καλεκιού. Ἄπὸ τὸ καβαλλίκεμα (μπίνεμα) πῆραν καὶ οἱ νίκες τ' ὄνομα καβάλλες ἢ μπίνες.

Ἐπικράτησε τ' ὄνομα σιουσιούνη ἀπὸ τοὺς ἀρβανίτες φυγάδες πούρθαν. στὸ χωριό μου στὰ χρόνια τῆς τουρκοσκληβιάς ἢ καὶ προτύτερα, πού, ἴσως αὐτοὶ νᾶφεραν καὶ τὸ παιχνίδι, ἢ πιθανὰ νᾶχει τὴ ρίζα του καὶ νὰ κρατᾶει γλωσσικὰ ἀπὸ πολὺ πολιά.

Ὅπως ἡ βδέλλα πίνει ἔτοιμο αἷμα, ἔτσι καὶ τὸ σιουσιούνη καταπίνει κι' ἀκυρῶνει διὰ μιᾶς ὅλες τὶς κερδισμένες νίκες.

σιουῦτος ὁ=τράγος ἢ κριὸς χωρὶς κέρατα (Ἄλβ. καὶ βουλγ. σήντ=ἀκρωτηριασμένος, σιουῦτος).

σιουφλέκι τὸ (Πετούσι)= εἶδος παιδικοῦ ὄπλου κατασκευασμένου ἀπὸ ξύλο κουφοξυλιάς (σιτόκου) ἔτσι: Διαλέγεται λουμακερὸς κλάδος καὶ τεμαχίζεται στὸ μέρος πού δὲν ἔχει ρόζους (κόμβους) ὡς 30 πόντους μᾶκρος. Μὲ ξύλινη βέργα καθαρίζεται ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ ἔντερσιώνη (ψίχα, ψομί). Ἐντὸς τοῦ κούφιου μέρους εἰσέρχεται κεδρόσπορο ἢ γιδοκοπιὰ στεγνὴ (κακαράντζα), ὠθούμενο μὲ τὸν ξυλοκόπανο μέχρις ὅτου βγεῖ στὸ ἄλλο χεῖλος. Ἐπειτα μὲ σιαλισμένο τὸ ξυλόμαλλο τοῦ ξυλοκόπανου πιεζομένου μὲ ταχύτητα πετάζεται τὸ κεδρόσπορο, μὲ μεγάλο κρότο ἀπὸ τὸν ἔξερχόμενο πιεσμένο ἀέρα, σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση.

σουφλι τὸ= ὄβελός· ρῆμ. σουφλάω, σουφλίζω, σύνθετο, τσαγκαροσουφλι.

σουφλόκωλος ὁ=η=ο=ἐκεῖνο πῶχει στενὰ γκουφά.

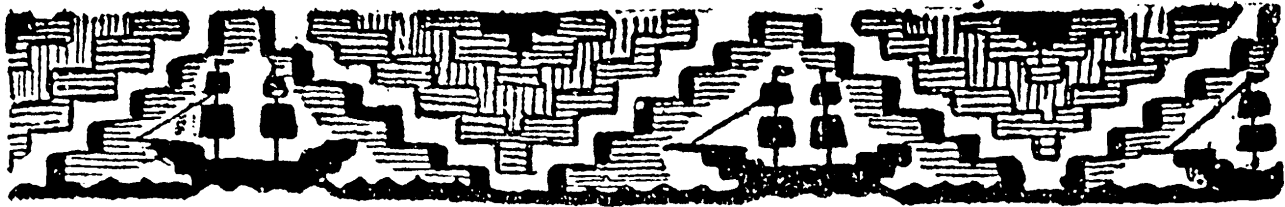
σιουφάρα τὰ=σιούμαρα.

σούφρα ἡ=πτυχή,

σιουφράς ὁ=χαμηλὸ μακρὸ τραπέζι, ἀπεδαπέκι τοῦ ὁποίου καθισμένοι σταυροπόδι διασκεδάζουν οἱ προσκαλεσμένοι στὰ πανηγύρια καὶ τοὺς γάμους.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ

ΤΟΥΡΚΟ - ΠΕΡΣΟ - ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ*

τεφάρικι (του τι—κι)=κάτι τὸ διαλεχτό, τὸ μοναδικό, τὸ ἔξαιρετο· στά ἄ., ἴδ. λ. πράγματα διακεκριμένα, σπάνια.

τεφτίκι (του τι—κι)=μαλλί "Αγκυρας"· στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

Τζαβίδης (ου—ιδ'ς)=ἐπώνυμο· στά π., αἰώνιος Θεός.

τζεζᾶς (ου τζι—)=πρόστιμο, ποινή χρηματική· στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζελλάτης (ου τζλι—τ'ς)=βασα. νιστής, τύραννος· στά ἄ., ἴδ. λ., δῆμιος.

τζεράχης (ου τζι—χτ'ς)=πρακτικὸς γιατρός, χειρουργός· στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζερεμές (ου τζιοι—)=χαμένος, ρεμάλι, παράσιτο· κάτι τὸ βαρὺ καὶ ἐπιζήμιο πὸν δὲν περιμένεται· στά ἄ., ἴδ. λ., πρόστιμο.

τζερτζεφές (ου τζιορτζι—)=πλαίσιο παραθυροῦ· στά τ., τζερετζεβᾶ, πλαίσιο.

τζεσβές (ου τζιζ—)=μικρὸ μπρίκι γιὰ καφέ κι' ὁ ἐκεῖ βρασμένος καφές· στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιάκι (του τζιάκι)=στά τ., ὁ τζιάκ.

τζιάμι (του—ἄμ)=στά π., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιαμι (του)=στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιαμίκι (του—ίκι)=δὲς τζιάμι.

τζιάμπα=δωρεάν, σὲ πολὺ χαμηλὴ τιμή· στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιάμπέ=δὲς τζιάμπα.

τζιαναμπέτης (ου—έτ'ς)=ζευζέκης, πανοῦργος, ἠδονιστής, κακότροπος· στά ἄ., τζιεναβέτ, ἀκαθαρόσια ἀπὸ ὑνείρωξη.

τζιαναμπετλίκι (του—ίκι)=τζιανανές (ου)=χοροῖδια, εἰρω-

νεία· στά π., τζιανὰν ἀγαπημένη, ἐρωμένη.

τζιαντζιν=ἀπόλυτη ἐρημιά, σκοτεινιά· στά π., τζιὰν ἡ ψυχὴ καὶ ἄ. τζιν πνεῦμα ἄγαθὸ ἢ κακό, φᾶσμα.

τζιαντζές (ου)=δημόσιος δρόμος· στά ἄ., ἴδ. λ. λεωφόρος.

τζιαντή (ἡ)=βρισιὰ γυναικεία· στά π., τζιαντίν μάγος, —ισσα, βουκόλακας.

τζιαντίρι (του—ιρι)=στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιανφές (ου)=μεταξωτὸ ὕφασμα· στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ. καὶ ταφτᾶς.

τζιβρές (ου)=χρυσοκέντητο μαντήλι ἢ ἔξαρτημα γιορταστικῆς φορεσιᾶς παλαιᾶς γιαννιώτικης· στά τ., τσιεβρέ ἴδ. σ., γύρος.

τζιγέρι (του τζιγιέρι)=στά π., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιεβάπι (του—ἄπ')=ἀπόκριση, λόγος· στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τζιελέπης (ου τζιιλέπ'ς)=κτηνέμπορος· στά ἄ., τζελλάπ, ἴδ. σ.

Τζιέμ (στ') τοπωνύμιο ὅπου τὰ Ἑβραϊκὰ μνήματα· ἐκεῖ κοντὰ γινόταν περιδικὰ στὴ θέση τζιέμ μιὰ θρησκευτικὴ συνάθροιση ἀράπισσων (μαύρων) τὸ λεγόμενο γκλιόύμ, πὸν κατὰ τὴ διάρκειά του, ὄσες, συμμετείχαν περιορχόταν σὲ μανία καὶ αὐτοτραυματιζόταν· στά ἄ., ἴδ. λ., πλήθος, ἄπειρα, συνάθροισμα, μάζεμα.

τζιέπη (ἡ τζιέπ)=στά ἄ., τζέϊπ ἴδ. σ.

τζιερτζεφές (ου τζιορτζι—)=ξύλινο πλαίσιο παραθυροῦ· στά τ., ἴδ. σ., ἴδ. λ.

τζιί - τζιί=στὴ γλῶσσα τῶν νήπιων, δαυλὸς ἀναμμένος χωρὶς φλόγα· στά τ., ἴδ. λ., παιγνίδι, παιδί.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου, σελ. 841.

τ ζ ι λ β ε ς (οὐ) = νάζια καλλωπίσματα
στά ἄ., ἴδ. λ. ἔρωτοτροπία, θέλητρο.

Τ—τ ζ ι μ π ε ς (οὐ) = μακρὸ πανοφῶρι
μὲ γούνα τῆς παληᾶς γιαννιώτικης φορε-
σιᾶς· στά ἄ., τζουμπὲ ἴδ. σ. καὶ ἐπώνυμο.

τ ζ ί ν ι (τοῦ—ίν) = δὲς τ ζ ι α ν τ ζ ί ν.

τ ζ ι ο β α ῖ ρ ι (τοῦ τζου—ῖρ) = κόσμη-
μα, διαμαντικό· στά τ., τ ζ ε β α ῖ ρ ἴδ. σ.

τ ζ ο υ λ μ π ἔ ν ι (τοῦ—έν) = χρηματο-
φυλάκιο τζέπης· στά π. ν τ ο υ λ π ἔ ν τ
τουλπάνι· γυναῖκες, κρατοῦσαν κάποτε χρή-
ματα δεμένα στὸ μαντήλι.

Τ—τ ζ ι ο υ μ ἄ κ α (ἦ) = μαγγούρα,
ραβδί· στά τ. σ ι ο μ ἄ κ ρόπαλο ξυλένιο ἢ
σιδερένιο· καὶ ἐπώνυμο.

τ ζ ι ο υ μ ἄ ς (οὐ) = ἡμέρα Παρασκευὴ
στά τούρκικα· στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τ ζ ι ο υ μ ί γ ι ἔ τ (τοῦ) = τὸ Τούρκικο
Σύνταγμα τοῦ 1908· ἄ. ἴδ. λ. καὶ τ ζ ι ο υ -
μ α ἄ τ, συνάθροιση, κοινότητα, ἔνωση.

τ ζ ι ο υ μ π α ν ί κ α (ἦ) = ἀγγλίτσα,
τὸ μακρὸ ραβδί τοῦ τζομπάνη τ. σ ι ο μ -
π ἄ ν καὶ τ ζ ι α μ π ἄ ν, ποιμένας καὶ τ.
ν τ ε γ ι ν ἔ κ ι ραβδί, δεκανίκι.

τ ζ ι ο υ μ π ρ α ῖ λ η ς (οὐ—λ'ς) = ἀρ-
χιγγελοσ· στά τ. Γαβριήλ.

τ ζ ι ο υ μ π χ α ν ἔ ς (οὐ) = πυριτιδαπο-
θήκη· στά τ. τ ζ ε π χ α ν ἔ ἴδ. σ.

τ ζ ι ο υ μ χ ο υ ρ ι ἔ τ (τοῦ) = Τὸ Τούρ-
κικο Σύνταγμα τοῦ 1908· στά ἄ., ἴδ. λ. δη-
μοκρατία, ἐλευθερία.

τ ζ ι ρ - τ ζ ι ρ = ἀτελείωτη φλυαρία,
γκρίνια, θόρυβος, κλάμα κ.τ.π. στά τ.,
ἴδ. λ. τραγούδι γρούλλου, τζιτζικιοῦ.

τ ζ ο μ π ἄ ν ο ς (οὐ τζιου—ους) = στά
π. με ρ τ ζ ο υ μ π ἄ ν ὄροφύλακας (ἀκρί-
τας) (δὲς καὶ τ ζ ο υ μ π α ν ί κ α.

τ ζ ο υ ν ἦ (ἦ) = κοινῶς πόρνη· στά ἄ.,
ἴδ. λ., ἴδ. σ. καὶ μοιχεία.

τ ζ ο υ ρ ν ἄ ς (οὐ) = στά π., σουρ-
ν ἄ ῖ, σάλπισμα, αὐλός· στά τ., ἴδ. λ., δξυ-
βύης (ὄμποα) κλαρίνο.

τ ζ ο υ τ ζ ἔ ς (οὐ τζῖου—) = νάνος· στά
τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ., στά ἄ., τ ζ ο ὔ τ ζ μικρός,
ἀσήμαντος, δηλ. τ ζ ο υ τ ζ γ ἑ ' καὶ ἴδ. σ.

τ ι λ τ ζ ο ὔ κ ι α = δὲς τέλ. —

τ ι μ ι τ ο ὐ (τοῦ) = φόρος ἐπιτηδεύμα-
τος· ἄ., τ ε μ ο υ ἄ τ, ἴδ. σ. τ ε μ ε τ ο ὐ
τὸ νὰ ἀπολαμβάνη κανένας κάτι ἢ τὴ χρήση
του.

τ ι ρ λ ί κ ι α (τὰ) = μαλακὲς παντοῦ-
φλες ἀπὸ ροῦχο, λαποῦδες, μέστια, καλ-
τσάκια· στά τ., τ ι ρ λ ί κ ι ἴδ. σ.

τ ό ζ ι (τοῦ τόζ') = σκόνη· στά τ., ἴδ.
λ., ἴδ. σ.

τ ό ῖ (τοῦ) = μωρός, κουτός· στά τ., ἴδ.
λ., ἴδ. σ.

τ ο μ ἄ ρ ι (τοῦ τουμάρ) = στά π., ἴδ.
λ. κύλινδρος χαρτιοῦ, περγαμηνή.

Τ—τ ο π ἄ λ η ς (οὐ—άλ'ς) = κουτσὸς
καὶ ἐπώνυμο· στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τ ό π ι (τοῦ τόπ) = στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.
τ ο π τ σ ἦ ς (οὐ του—) = πυροβολητῆς

(δὲς τ ό π ι).

τ ο ρ β ἄ ς (οὐ του—) = στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τ ο ὐ β λ ο (τοῦ τού—) = στά τ., τ ο ὐ -
γ λ α ἴδ. σ.

τ ο υ κ ἄ ς (οὐ) = μικρὴ πόρπη, θηλυ-
κατάρι· στά τ., τ ο κ ἄ ἴδ. σ.

τ ο υ λ ο ὐ μ ι (τοῦ—οὐμ) = στά τ., ἴδ.
λ., ἴδ. σ.

τ ο υ λ ο ὐ μ π α (ἦ τ'λοῦ—) = ἀντλία·
στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τ ο υ λ π ἄ ν ι (τοῦ—άν) = στά π.,
ν τ ο υ λ π ἔ ν τ μουσελίνα.

τ ο υ μ ἄ ν ι (τοῦ τ'μάν) = πλατεία πε-
ρισκελίδα, δετὴ στὸ γόνα· βράκα ναυτι-
κῶν, τουρκογύφτισσων· στά π., τ ο υ μ ἄ ν
π α τ σ ι ἄ, μὲ ἀπόλυτη ἄνεση, μὲ πλατεία
παντελόνια γιὰ ν' ἀερίζεται.

τ ο υ μ π α κ ι (τοῦ) = μῖγμα χαλκοῦ
καὶ ψευδάργυρου γιὰ οἰκιακὰ σκευῆ· στά
τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ. (ξεν.).

τ ο υ μ π ι κ ι (τοῦ του—) = στά π., ἴδ.
λ., ἴδ. σ.

τ ο υ μ π ε λ ἔ κ ι (τοῦ—έκ) = στά τ.,
ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τ ο ὐ ν τ ζ ι ν ο (τοῦ—ντζινου) = Ὀρει-
χάλκινο· στά τ. τ ο ὐ ν τ ζ ὄρειχάλκος.

τ ο υ ρ ἄ ς (οὐ) = μάτσο νήματος· στά
τ., ἴδ. λ., κύλινδρος, φάκελλος, μαντήλι.

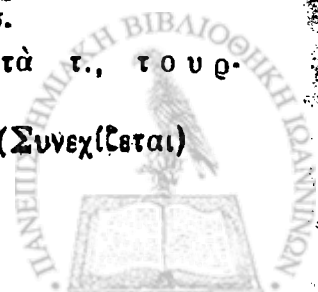
τ ο υ ρ β ἄ ς = (δὲς τ ο ρ—).

τ ο υ ρ λ ο ὐ - τ ο υ ρ λ ο ὐ = ἀνακατε-
μένος, πολύχρωμος, ποικίλος· στά τ., ἴδ.
λ., ἴδ. σ.

τ ο υ ρ μ π ἔ ς (οὐ) = κενοτάφιο, μνη-
νεῖο· στά ἄ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

τ ο υ ρ σ ἑ ῖ (τοῦ) = στά τ., τ ο υ ρ -
σ ἑ ῖ ἴδ. σ.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΣ

ΑΡΓΥΡ. Ι. ΑΛΤΙΠΑΡΜΑΚΗ

Γεωπόνου Υ.Π.Α.Η.

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΛΑΚΚΑΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Τὸ κυριώτερον εἰσόδημα τῆς περιοχῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας διὰ παραγωγὴν βρωσίμων ἐλαίων. Εἷς τινὰ χωρία τῆς Λάκκας ἡ καλλιέργεια τῆς ἀδροκάρπου ἐλαίας ἀποτελεῖ σχεδὸν μονοκαλλιέργειαν. Ὡς ἐκ τούτου δικαιολογημένως στρέφεται τὸ ἐνδιαφέρον τῶν αὐτόθι παραγωγῶν καὶ τῶν Ὀργανώσεων των, τῶν εἰδικῶν καὶ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν ἀνεύρεσιν τρόπων καὶ μεθόδων βελτιώσεως τῆς καλλιέργειας τῶν ἐλαιοδένδρων δι' ἐξασφάλισιν ἀνωτέρας ποσότητος καὶ ποιότητος βρωσίμων ἐλαίων ὡς καὶ διὰ τὴν καλυτέραν ἀξιοποίησιν αὐτῶν.

Πρὸς πληρεστέραν ἀναγνώρισιν τοῦ ὕλου θέματος ἐπιβάλλεται ἡ ὕσον τὸ δυνατόν σαφεστέρα τοποθέτησις τοῦ ἐντὸς τῶν γενικωτέρων πλαισίων καὶ συνθηκῶν τῆς ὅλης περιοχῆς, τόσον ἀπὸ παραγωγικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

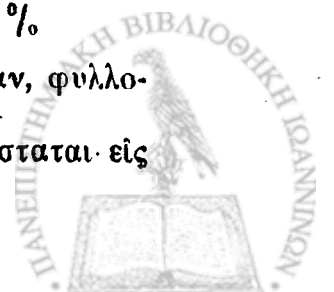
Ἡ περιοχή τῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ εὑρίσκεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Ν. Πρεβέζης. Ὁ Νομὸς Πρεβέζης καταλαμβάνει τὸ Ν. ἄκρον τῆς Ἠπείρου. Περιβάλλεται ἀπὸ τοὺς Νομοὺς Ἰωαννίνων, Ἄρτης καὶ Θεσπρωτίας. Νοτίως αὐτοῦ εὑρίσκεται ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος, δυτικῶς δὲ καὶ νοτίως περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου Πελάγους. Ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ Πρέβεζα, εἶναι ὁ μοναδικὸς ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Νομοῦ.

Ἡ συνολικὴ ἐπιφάνεια τοῦ Νομοῦ ἀνέρχεται εἰς 948.000 στρ. κατανεμομένη ὡς ἑξῆς :

Καλλιεργουμένη ἔκτασις στρεμ.		205.000	21 %
Δάση ὑψηλὰ στρ.	56.000		
» χαμηλὰ στρ.	69.000	125.000	13 %
Βοσκότοποι πεδινοὶ	70.000		
» ὄρεινοι	472.000	548.000	58 %
Ἄγωνα ἐδάφη		70.000	8 %
	Σύνολον στρ.	948.000	100 %

Ἡ δασικὴ βλάστησις περιλαμβάνει πεύκην, χαλέπιον καὶ τραχεϊαν, φύλλοβόλους δρυς, ἀειφύλλα πλατύφυλλα, κυπαρίσσους κ. ἄ.

Ἡ θαμνώδης περιλαμβάνει κυρίως σχίνους. Ἡ δὲ ποώδης συνίσταται εἰς

διάφορα αγροστόδια, ψυχάνθη, σταυρανθή κ. ά. έξ ών επικρατέστερα είναι αγρο-
στις ή λευκή, αίρα, πολυέτης πόα, λειμώνιος έτησία πόα, τριγωνίσκος, αγριόβικος,
αγριολάθυρος, διάφορα τριφυλλοειδή, μπότσιες, φτέρη, ασφάκες, άγριαγγινάρα κ.ά.

Αί πεδινάι περιοχάι καταλαμβάνουν τó 1)3 τής όλης έπιφανείας του Νο-
μου τά δέ υπόλοιπα 2)3 άποτελούν όρεινάς και ήμιορεινάς έκτάσεις.

Τόν Νομόν Πρεβέξης διασχίζουν οι ποταμοί 1) Άχέρων με θερινήν παρο-
χήν 3—6 μ3 κατά 1", εις τά όποία προστίθενται και έτερα 3" μ3 του Κοκκυτού,
ποσότης θεωρουμένη ίκανή δι' άρδευσιν 60.000 στρ. 2) Λούρος πηγάζων έξ του
χωρίου "Αγ. Γεώργιος και με παροχήν σταθεράν σχεδόν 11 μ3 κατά 1".

Πρός τούτοις ύπάρχει και ή «Πηγή Ποιάλα» εις τήν περιοχήν Μπόιντα—
Μαυρή Θεσπρωτικού, σταθεράς παροχής 1 μ3 κατά 1".

Ο ύπόγειος φρεάτιος όριζών παρουσιάζεται μάλλον περιορισμένος και εις
όλίγας μόνον περιοχάς.

Κλίμα επικρατεί τó λεγόμενον «Έλληνικόν μεσογειακόν» χαρακτηριζόμενον
ώς ήπιον και εύνοούν τας φθινοπωρινάς και άρδευόμενας έαρινάς άροτραίας καλ-
λιεργείας και τήν δενδροκομίαν. Ειδιχώτερον εις τας πεδινάς περιοχάς και τας
μικρού ύψομέτρου κλιτείς, όπου ή χιών και οι παγετοί είναι σπάνιοι, εύνοείται
ή καλλιέργεια τών έλαιόδένδρων και τών έσπεριδοειδών.

Η έτησία βροχόπτωσης είναι άπό τας ύψηλοτέρας τής χώρας κυμαινομένη
άπό 1.000—1.400 χιλιοστά, ή κατανομή όμως τών βροχοπτώσεων εις τας διαφό-
ρους έποχάς του έτους είναι άνισος, ως συμβαίνει εις όλας σχεδόν τας περιοχάς
τής χώρας μας. Ούτω διακρίνομεν χαρακτηριστικήν πολύομβρον περίοδον χειμε-
ρινήν, ένω ή θερινή περίοδος κατά κανόνα είναι άνομβρος και ξηρά. (Παρατη-
ρήσεις Μετεωρολογικών σταθμών Λούρου και Ν. Κερασούντος 1930—39).

Τά έδάφη τής πεδινής περιοχής είναι τó πλείστον άμμοαργιλλώδη, θερμά,
εύνοοούντα πρώιμον παραγωγήν, έως αργιλλοαμμώδη.

Τά όρεινά έδάφη είναι αυτόχθονα άσβετολιθικά με τινα στρώματα φλί-
σχου, ώρισμένα δέ τών παραλιακών έδαφών έμφανίζουν θαλασσογενή προέλευσιν.

Αί γεωργικά καλλιέργειαι κατά τó 1961 είχαν τήν ακόλουθον μορφήν.

Φθινοπωρινά σιτηρά	στρεμ.	60.000
Άραβόσιτος	"	36.000
Όρυζα	"	5.500
Βάμβαξ	"	38.000
Καπνός	"	2.700
Όσπρια ξηρά	"	14.000
Κτηνοτρ. ψυχάνθη	"	7.000
Τομάτα	"	6.000
Πατάτα	"	3.400
Λοιπά κηπευτικά	"	8.000

Άριθμός Δένδρων

Έλαιόδενδρα	556.000
Λοιπά όπωροφόρα	200.000
Λεμονέαι	52.000
Πορτοκαλλέαι	124.000
Μανδαρινέαι	64.000

Τó ζωϊκόν κεφάλαιον του Νομού κατά τó αυτό έτος ένεφάνισεν τήν ακό-
λουθον σύνθεσιν:

Άποιοι 6.897, ήμίονοι 2.120, όνοι 2.230, βοειδή 10.718, πρόβατα 151.590,
αίγες 77.600, χοίροι 7.250, όρνιθοειδή 102.000.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961 ἀνῆρχετο εἰς 62.523 ἄτομα, ἐνῶ ἀντιστοίχως ἀνῆρχετο τὸ μὲν 1940 εἰς 47.692, τὸ δὲ 1956 εἰς 59.390 ἄτομα.

Πυκνότης 63 περίπου ἄτομα κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς ὑπολογίζεται εἰς τὸ 60 % τοῦ ὅλου.

Μέσος γεωργικὸς κλῆρος 20—25 στρεμ. ἀποτελούμενος συνήθως ἀπὸ 2—4 τεμάχια.

ΛΑΚΚΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ

Ἡ Λάκκα Θεσπρωτικοῦ περιλαμβάνει τοὺς κάτωθι Δήμους καὶ Κοινότητες. Ἀντιστοίχως ἀναγράφεται ὁ πληθυσμὸς ἐκάστου οἰκισμοῦ ὡς καὶ ἡ εἰς χιλιόμετρα ἀπόστασις του ἀπὸ τὴν κωμόπολιν Θεσπρωτικοῦ, ἣτις καὶ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς περιοχῆς αὐτῆς:

Δῆμος ἢ Κοινότης	Οἰκισμὸς	Πληθυσμὸς	Ἀπόστασις
Θεσπρωτικοῦ Δῆμος	Θεσπρωτικὸν	2.126	—
Νικολίτσι Κοιν.	Νικολίτσι 585		7
	Ἐλήα 183	768	4
Ἄσσου »	Ἄσσος 405		11
	Κεράσοβο 367	772	10
ΡΙζοβουνίου »	ΡΙζοβουνί 581	1.384	3
Γαλατᾶ »	Γαλατᾶς 215		7
	Ζερβὸ 299	514	9
Παπαδατῶν »	Παπαδάτες 881		12
	Ἁγ. Ἀπόστολ. 248		13
	Χαλάσματα 259	1.388	14
Μελανιῶν »	Μελιανὰ 581	356	25
Κρανιαῶς »	Κρανιαῶ 1005		8
	Τύργια 400	1.405	8

Σύνολον Δῆμος 1, κοινότητες 7, ἄτομα = 8.713

Αἱ διάφοροι Κοινότητες τῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴν κωμόπολιν Θεσπρωτικοῦ διὰ χαραγμένων ὁδῶν πρωτογόνων, ἐπιδεκτικῶν κυκλοφορίας τροχοφόρων πλὴν ὅμως κακίστης βατότητος. Ἡ ἐπικοινωνία αὕτη διενεργεῖται συνήθως πεζῇ ἢ διὰ μεταγωγικῶν ζώων, ἐλλείψει τακτικῆς συγκοινωνίας μὲ αὐτοκίνητα. Συμπτωματικῶς πραγματοποιοῦνται διαδρομαὶ μὲ μικρὰ αὐτοκίνητα. Προβλέπεται διὰ τὸ μέλλον ἐπέκτασις τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Θεσπρωτικὸν μὲσω Νικολιτσοῦ καὶ Ἄσσου πρὸς Δερβίτζιανα καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Ἰωάννινα.

Ἡ κωμόπολις Θεσπρωτικοῦ ἀποτελεῖ ἐπίσης ἐπίκεντρον καὶ κέντρον διερχομένων καὶ ἄλλων μεμακρυσμένων Κοινοτήτων ὡς τοῦ Πολυσταφύλου, Ρωμανοῦ, Ἀλλοχωρίου, Μπότσαρη, Ἐλάφου, Σερζιανῶν, Γεωργάνων, Δερβίτζιανα, Σκιαδᾶ, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διέρχονται ἐκ τοῦ Θεσπρωτικοῦ προκειμένου νὰ μεταβοῦν εἰς Πρέβεζαν, Ἄρταν ἢ Ἀθήνας. Καὶ τοῦτο δὲ συμβάλλει εἰς τὴν οἰκονομικὴν του ἀνάπτυξιν.

Τὸ Θεσπρωτικὸν συνδέεται δι' ἀσφαλτοστρωμένης ὁδοῦ μετ' Ἄρταν (χιλ. 33) Φιλιππιάδα (χιλ. 23), Πρέβεζαν (χιλ. 39) καὶ Ἀθήνας (420 χιλ.). Ὑπάρχουν δὲ τακτικαὶ συγκοινωνίαι μετὰ τὰ ἄνω Κέντρα καθ' ἑκάστην καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας.

Ἡ ἐδαφικὴ διαμόρφωσις τῆς Λάκκας Θεσπρωτικῆς συνίσταται εἰς ἓνα κεντρικὸν χείμαρρον διήκοντα ἀπὸ Β—Ν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ὁποίου ἦτοι ἀνατολικῶς καὶ δυτικῶς αὐτοῦ ἐκτείνονται στεναὶ ἐπιμήκεις λωρίδες πεδινοῦ ἐδάφους εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουν αἱ κλιτύες λοφωδῶν ὄγκων κεκαλυμμένων ὑπὸ ἐλαιῶνων. Ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ πρᾶνῃ τῶν λόφων αὐτῶν εὐρίσκονται καὶ τὰ διάφορα χωρία τῆς Λάκκας Θεσπρωτικῆς, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι ἀναπτύσσονται εἰς μεγάλην ἐπιφάνειαν, ἀπέχουσαι ἀλλήλων καὶ κατεσπαρμένα ἐντὸς τῶν ἐλαιῶνων.

Μόνον τὸ Θεσπρωτικὸν ἔχει ἐξηλεκτρισθῆ. Διὰ τὰς κοινότητας τῆς Λάκκας τοῦτο θὰ εἶναι καὶ διὰ τὸ μέλλον δυσεπίλυτον πρόβλημα λόγῳ τῆς μεγάλης μεταξὺ τῶν κατοικιῶν ἀποστάσεως.

Σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν κατοίκων τῶν Κοινοτήτων τῆς Λάκκας Θεσπρωτικῆς καὶ τὰ 4/5 τοῦ Θεσπρωτικῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν Γεωργίαν καὶ περιορισμένως τὴν κτηνοτροφίαν.

Τὰ ἐδάφη τῆς πεδινῆς περιοχῆς εἶναι ἀμμοαργιλλώδη ἕως ἀργιλλοαμμώδη μετὰ ἰκανὴν περιεκτικότητα εἰς χοῦμον. Αἱ κλιτύες ὅπου καὶ ἡ μεγαλύτερα ἔκτασις τῶν ἐλαιῶνων, ἔχουν ἐκθεσιν ἀνατολικήν (Νικολίτσι—Ἄσσοι) ἢ δυτικὴν (Παπαδάτες—Γαλατᾶς). Ἡ κλίσις τῶν κυμαίνεται εἰς 40—50%, ἀκριβῶς δὲ λόγῳ τῆς μεγάλης αὐτῆς κλίσεως ἔχει ἐκπλυθῆ τὸ ἐπιφανειακὸν χῶμα, ἢ δὲ ἐπιφάνειά τῶν ἤδη ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνίσταται ἀπὸ γεγυμνωμένας ἀσβεστολιθικάς πλάκας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνίοτε παρεμβάλλεται ὑπόροφος θαμνώδης ἀγρία βλάβλαστῆσις, ἣτις ἀποτελεῖ καὶ τὴν μόνην ἀνασχετικὴν δύναμιν διαρροῆς τῶν ὑδάτων τῶν βροχῶν καὶ ἐπιτρέπει ποιά ντινα διεισδυσιν τούτων διὰ τῶν ρωγμῶν τῶν πετρωμάτων εἰς τὸ ὑπέδαφος.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς φυσικὰ οἰαδήποτε ἀροτραία καλλιέργεια εἰς τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῶν κλιτύων ἀποβαίνει ἀνέφικτος.

Τὰ ἀρδευόμενα ἐδάφη εἶναι περιορισμένης ἐκτάσεως, εἰς τὸ πεδινὸν μόνον τμῆμα αὐτῆς καὶ κυρίως διὰ φρεάτων, μᾶλλον ἀνεπαρκοῦς παροχῆς, ἐξαιρέσει ὠρισμένων περιοχῶν Ριζοβουνίου καὶ Θεσπρωτικῆς, αἱ ὁποῖαι ἀρδεύονται διὰ βαρύτητος ἀπὸ τὰ ὕδατα Μαυρῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας προβλέπεται ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ἀξιοποιήσεως, ὅτε θὰ εἶναι δυνατὴ μελλοντικῶς ἀρδευσις μέχρι 5.000 στρεμ. τῶν ἄνω περιφερειῶν.

Τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα ἐμφανίζεται ἀρχετὰ σοβαρὸν λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι μόνον ἀπὸ τὸ χωρίον Νικολίτσι ἀριθμοῦν ἤδη 585 κατοίκους μετηνάστευσαν τὰ τελευταῖα ἔτη 130 ἄτομα ἐξ ὧν 30 εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

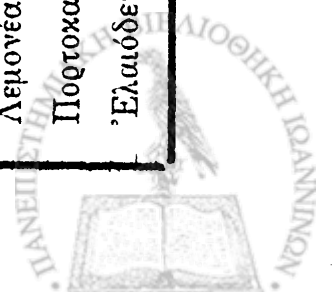
Ἐνδεικτικὸς τῆς μορφῆς τῶν ἐπικρατουσῶν καλλιεργειῶν εἰς Λάκκαν Θεσπρωτικῆς εἶναι ὁ ἐπόμενος πίναξ καλλιεργειῶν εἰς στρέμματα κατὰ οἰκισμὸν καὶ εἶδη, τῆς καλλιεργητικῆς περιόδου 1961—1962.

Π Ι Ν Α Κ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ 1961 - 62 ΛΑΚΚΑΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ

Είδος	Θεσπρωτικών	Ύψους	Γαλατάς	Κρασιά	Μελιανά	Νιχολίτσι	Παπαδάτες	Ριζοφύνη	Σύνολον στρεμ.
Σίτος	1.100	91	105	150	60	45	600	1.202	3.353
Βρώμη	1.600	35	280	350	80	150	1.000	1.400	4.895
Κριθή—Σίκαλις	—	—	—	—	—	—	1.200	—	1.200
Άραβόσιτος	1.700	780	260	370	400	1.350	1.100	1.350	7.310
Βάμβαξ	400	—	—	—	—	—	—	175	575
Καπνός	—	—	—	147	—	—	—	—	147
Σησάμιον	60	—	—	—	—	—	—	180	240
Φασόλοι ξηροί	170	20	20	—	—	40	45	110	405
Λοιπά όσπρια	130	45	50	110	50	30	230	200	845
Κηπευτικά	220	215	73	90	133	107	446	222	1.506
Κτην. Φυτά	700	246	300	238	67	305	360	180	2.396
Αύτοφυής βοσκή	260	40	210	50	40	50	50	150	850
Άμπελοι	100	—	—	50	—	10	3	10	173
Λεμονέαι	400	10	500	—	—	80	5	660	1.655 δένδρα
Πορτοκαλλέαι	1.800	280	1.500	—	—	600	91	14.600	18.971
Έλαιόδενδρα	2.500	8.150	25.000	10	85	40.000	60.300	11.930	147.975

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καλλιεργειῶν ὑπάρχει ἐπίσης ἀρκετὸς ἀριθμὸς διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων κατεσπαρμένων εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἰδιοκτησίας, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή χρησιμοποιεῖται διὰ τὰς οἰκογενειακὰς ἀνάγκας.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλαιοδένδρων τοῦ πίνακος ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰ ἐλαιοδένδρα τὰ ἐν πλήρει ἀποδόσει καὶ μόνον διὰ παραγωγὴν βρωσίμων ἐλαίων. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς τῶν 147.975 δένδρων συγκρινόμενος μὲ τὸ σύνολον τῶν ἐλαιοδένδρων τοῦ Ν. Πρεβέζης τῶν 556.000 ἀντιστοιχεῖ εἰς ποσοστὸν 27 %.

Ὡς προκύπτει τέλος ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος αἱ Κοινότητες μὲ τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐλαιοδένδρων (Παπαδατῶν, Νικολιτσίου, Γαλατᾶ) ἐμφανίζουσιν λίαν μειωμένην τὴν ἔκτασιν τῶν ἄλλων καλλιεργειῶν ἔξ ὧν συνάγεται ὅτι ἡ ἐλαιοκομία δι' αὐτὰς ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν τῶν ἀπασχόλησιν καὶ πρὸς οὐδὲν καὶ τὴν βᾶσιν τῆς οἰκονομίας των, δεδομένου ὅτι ὁ ἐλαιοκάροπος εἶναι δι' αὐτὰς τὸ μόνον σχεδὸν ἐμπορεύσιμον προϊόν, τῶν ἐτέρων εἰδῶν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐπαρκούντων μόνον πρὸς κάλυψιν περιήπου τῶν ἰδίων τῶν ἀναγκῶν.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης τῆς καταστάσεως τῆς περιοχῆς τῆς Λάκκας παραθέτομεν κατωτέρω πίνακα τῶν εἰς αὐτὴν ἐκτρεφόμενων ἐνηλίκων ζῶων κατὰ τὸ ἔτος 1961.

Εἶδος	Θεσπρωτ.	Ἀσσοσ	Γαλατᾶς	Κραναῖα	Μελιανὰ	Νικολίτσι	Παπαδάτες	Ριζοβοῦνι	Σύνολον
Ἴπποι	400	61	110	250	30	93	100	220	1.264
Ἡμίονοι	20	48	16	50	32	55	130	16	367
ὄνοι	60	50	30	95	32	57	35	50	399
Βοειδῆ ἐγγῶρ.	430	103	67	460	83	158	206	170	1.687
» » βελτ.	13	—	—	4	—	—	3	23	39
Πρόβατα ποιμ.	4800	1150	1600	8000	300	1800	1900	2800	22.450
Αἴγες	800	1650	2000	2800	750	1100	2200	2200	13.500
Χοῖροι	450	60	120	420	50	150	420	470	2.140
Κυνέλαι	410	140	210	350	160	150	280	360	2.060

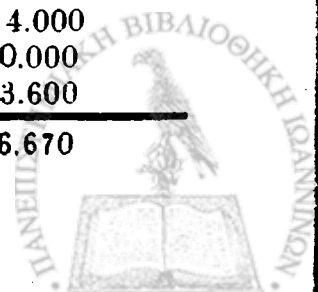
—Τὸ πλεῖστον τῶν κυψελῶν εἶναι ἐγγῶροι, ἀμετακίνητοι.

—Τὸ ὅλον σχεδὸν τῶν ἐγγῶριων βοειδῶν εἶναι ζῶα ἐργασίας.

—Τὰ παραγωγικὰ ζῶα εἶναι κατὰ βᾶσιν τὰ ποιμενικὰ αἰγοπρόβατα, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς οἰκογενεῖας σχεδὸν ἀποκλειστικῶς κτηνοτροφικὰς. Οἱ χοῖροι εἶναι ἡμινομάδες οἰκόσιτοι.

**Ἀναλυτικὸς Πίναξ ἐλαιοδένδρων Λάκκας Θεσπρωτ.κοῦ
Ἐλαιοδένδρα ἐν πλήρει ἀποδόσει Νεοφυτευθέντα**

Δῆμος ἢ Κοινότης	Διὰ παραγ. ἐλαίου	Βρωσίμων ἐλαίων	Βρωσίμων ἐλαίων
Θεσπρωτικὸν	240	2.500	500
Ἀσσοσ	—	8.150	2.300
Γαλατᾶς	—	25.000	6.000
Κραναῖα	—	10	100
Μελιανὰ	—	85	170
Νικολίτσι	15	40.000	4.000
Παπαδάτες	40	60.000	10.000
Ριζοβοῦνι	1.150	11.930	3.600
Σύνολον	1.445	147.975	26.670

Π Ι Ν Α Ξ Ι Ι

ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1955 - 1962 ΚΑΙ ΕΛΑΙΟΥ ΜΟΝΟΝ ΤΟ 1962 ΕΙΣ ΤΟΝΝΟΥΣ

Δήμος ή Κοινότης	Έτος 1955	Έτος 1956	Έτος 1957	Έτος 1958	Έτος 1959	Έτος 1960	Έτος 1961	Έτος 1962	Έλαιον 1962
Θεσπρωτικόν	6,40	5,10	30,50	0,90	0,70	4	2	40	—
Άσσος	33,80	50,80	106,70	4,10	3,20	4	2	100	—
Γαλατάς	58,40	50,80	254,—	7,70	6,10	170	164	250	5
Κρανιά	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Μελιανά	2,50	—	2,40	—	—	—	7	140	—
Νικολίται	114,80	190,50	569,—	20,—	16,—	30,—	120—	400	5
Παπαδάτες	127,—	451,40	984,40	28,—	22,—	247,—	230	500	7
Ριζοβούνι	38,10	7,60	61	2,—	30	80	80	100	11,50
Σύνολον	380,50	756,20	1872	63,30	50	535	605	1391,40	28,50

Εἰς τὰς Κοινότητες Γαλατᾶ, Νικολιτίου, Παπαδατῶν καὶ Ριζοβουνίου λειτουργοῦν ἐλαιουργεῖα μᾶλλον πρωτόγωνα διὰ τὴν ἐκθλιψὴν τοῦ ἐλαιοκάρκου ὄχι μόνον τῆς παραγωγῆς τῆς λαδοληψῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀδροκάρκου τοιαύτης διὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς παραγωγῆς, τὸ ὅποιον κρίνεται ἀκατάλληλον πρὸς ἐμπορεῖαν ὡς βρωσίμου ἐλαίας.

Ὡς γίνεται καταφανές εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἡ ἀναμενομένη διὰ τὸ 1962 ἔσοδος εἶναι ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας. Τὸ MAXIMUM μέχρι τοῦδε σημειοῦται τὸ 1957, ἡ δὲ μέση ἔτησίαι ἀπόδοσις τῶν ἐτῶν 1955—1962 ἀνέρχεται εἰς 706 τόνους περίπου.

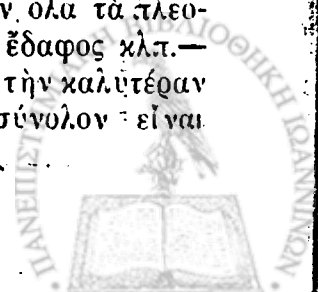
Ὁ μέσος ὅμως ὄρος αὐτὸς δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ σταθερὰν βάσιν ὑπολογισμῶν, δεδομένου ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδροκάρπων ἐλαιοδένδρων αὐξάνεται συνεχῶς διὰ τῆς φυτεύσεως νέων. Ἀφ' ἑτέρου τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἐπεξεργασίας ἀλλὰ μόνον ποσοστὸν αὐτῆς κατόπιν διαλογῆς καθ' ἣν ἀπορρίπτεται ὁ πληγωμένος, βεβλαμμένος ἢ μικροῦ μεγέθους καρπὸς καὶ γενικῶς ὁ μὴ ἐμπορεύσιμος τοιοῦτος. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν θὰ σημειωθῇ βελτίωσις τῶν ὄρων καλλιέργειας καὶ συλλογῆς καὶ θὰ μειοῦται διαρκῶς τὸ ποσοστὸν τῶν ἀκαταλλήλων πρὸς ἐμπορεῖαν καρπῶν.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΛΑΙΩΝΩΝ ΛΑΚΚΑΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ

Οἱ ἐλαιῶνες τῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ καταλαμβάνουν κυρίως τὰς κλιτεῖς τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῆς ὑψωμάτων, τὰ ὅποια ἔχουν ἔκθεσιν εἴτε ἀνατολικὴν (Νικολίτσι, Ἄσσοι) εἴτε δυτικὴν (Παπαδάτες, Γαλατᾶς). Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐλαιόδενδρα εἰς τὴν μικρὰν πεδιάδα τῆς Λάκκας, τὰ ὅποια μολοῦντι ἐμφανίζουσι πλουσιωτέραν καὶ ζωηροτέραν βλάστησιν καὶ εὐρίσκονται ἐπὶ γονιμωτέρου ἐδάφους πραγματοποιοῦν μικροτέρας καὶ πλέον ἀσταθεῖς ἀποδόσεις ἀπὸ τὰ ἐλαιόδενδρα τῶν κλιτύων. Τοῦτο δέον ν' ἀποδοθῇ α) εἰς τὸ ὅτι διαβιοῦν εἰς περιβάλλον μὲ μεγαλύτερον εὖρος θερμοκρασίας (ὑψηλότερα τὴν ἡμέραν καὶ πλέον χαμηλὴ τὴν νύκτα), β) εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ σχετικὴν πυκνότητα παγετῶν, οἱ ὅποιοι κατὰ κανόνα προσβάλλουν τὰς σχετικὰς κλειστὰς λεκάνας, γ) εἰς τὴν τάσιν ξυλομανίας καὶ βλαστομανίας τὴν ὅποیان παρουσιάζουσι λόγω τοῦ ὅτι τὸ τοπεῖον συγκρατεῖ μεγαλυτέραν ὑγρασίαν καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι πλούσιον καὶ βαθύ, δ) εἰς τὴν ἀνεπαρκῆ ἀποστράγγισιν καὶ βραδὴν στέγνωμα τοῦ ἐδάφους, ὅπερ καθιστᾷ τὰ δένδρα ἐπιπολαιόρριζα, ε) εἰς τὴν ἀπουσίαν ἢ περιορισμὸν τῶν ἀπαραιτητῶν μικροστοιχείων, τὰ ὅποια ἔχουν ἐκπλυθῆ ἐκ τῆς πλεοναζούσης ὑγρασίας καὶ στ) εἰς τὴν μεγαλυτέραν εὐπάθειαν προσβολῆς τῶν ἐκ φυτονόσων εὐνοουμένων ἀπὸ τὸ περιβάλλον.

Ἀντιθέτως οἱ ἐλαιῶνες τῶν κλιτύων εὐρίσκονται εἰς ἔδαφος μὲ μεγάλην κλίσιν, πετρώδες. Σημαντικὸν τμήμα τῆς ἐπιφανείας τοῦ καλύπτεται ἀπὸ πλακώδεις ἀβεστολίθους, τελείως γυμνοῦς, λόγω ἐκπλύσεως τοῦ χώματος ἀπὸ τὰς βροχάς. Ἡ μοναδικὴ προστασία τοῦ ἐδάφους συνίσταται εἰς τὴν ὑφισταμένην θαμνώδη βλάστησιν ὑπὸ τοὺς ἐλαιῶνας. Οἱ θάμνοι αὐτοὶ δρῶντες ἀνασχετικῶς ἐπὶ τῆς ροῆς τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, συμβάλλουσι κάπως εἰς τὴν διεσδυσιν αὐτῶν, ἐντὸς τοῦ ἐδάφους μέσῳ τῶν ρωγμῶν τῶν πετρωμάτων καὶ τὸν σχηματισμὸν πρὸ αὐτῶν κατὰ τόπους λόγω συγκρατήσεώς του, κηλίδων ἐπιφανειακοῦ χώματος. Ὡς ἐκ τούτου τὰ δένδρα ταῦτα ὑποφέρουσι πολὺ ἐκ τῆς ξηρασίας τοῦ θέρους ὅπως καὶ ὅταν κατὰ τὴν ὑγρὰν περίοδον μεσολαβῆσιν μακρὸν διάστημα μεταξὺ τῶν βροχοπτώσεων. Κατ' ἀνάγκην ὅμως τὰ δένδρα αὐτὰ ἀναπτύσσουσι βαθύτερον ρίζωμα καὶ ἐκμεταλλεῦόμενα τὰ λιπαντικὰ στοιχεῖα τοῦ βάθους ἐμφανίζουσι καλὰς ἀποδόσεις, ἀρίστης ποιότητος.

Τὰ καλύτερα δένδρα πάντως εὐρίσκονται εἰς τὰ κράσπεδα τῶν κλιτύων καὶ τὰς μικρὰς κλίσεις παρυφᾶς τῆς πεδιάδος, διότι συγκεντρώνουσι ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῶν κλιτύων καὶ τῆς πεδιάδος, — ἀποστράγγισις, γόνιμον ἔδαφος κλπ. — καὶ εἶναι ἀπληλαγμένα τῶν μειονεκτημάτων τῶν. Αὐτὰ ἐμφανίζουσι τὴν καλύτεραν μορφήν καὶ ἀποδόσεις, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὅμως ἐν συγκρίσει μὲ τὸ σύνολον εἶναι περιορισμένος.

Τὰ ἐλαιόδενδρα ἐμφανίζουν ὄχι ὑπερβολικὸν ὕψος, κορμὸν καὶ βραχίονας σκοτεινοῦ χρώματος πέραν τοῦ φυσιολογικοῦ, ἡ κόμη των ὁμως εἶναι μᾶλλον συμμετρικὴ καὶ ζωηρά, εἰδικώτερον ὅπου ὁ καλλιεργητὴς εἶναι ἐπιμελὴς καὶ προβαίνει εἰς συστηματικὸν ἢ συμπτωματικὸν ἔστω κλάδευμα.

Ἡ κατεργασία τοῦ ἐδάφους συνίσταται εἰς ἀπλὴν ἄροσιν τῶν ἐλαιῶνων εἰς τὴν πεδινὴν περιοχὴν ἢ τὰ κράσπεδα, ἐλλείπει δὲ τελείως καὶ εἶναι ἀδύνατος εἰς τὰς κλιτεῖς, λόγῳ τῆς ὑφῆς τοῦ ἐδάφους. Ἐπίσης οὐδεμία διενεργεῖται λίπανσις.

Τὸ κλάδευμα διενεργεῖται εἰς περιορισμένην κλίμακα.

Αἱ συνήθεις προσβολαὶ εἶναι: Δάκος, Πυρηνοτρήτης, Φλοιοτρίβης, Φλοιοφάγος, Καπνιά, Λεκάκιον, Κυκλοκόκιον. Μόνον διὰ τὸν Δάκον γίνεται καταπολέμησις καὶ μόνον μὲ τὴν μέθοδον BERLEZE (ἀρσενικομελασσοῦχα δολώματα), ἣτις κατὰ κανόνα διακόπτεται πρὸ τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, μὴ ἀντιμετωπιζομένης τῆς ὀψίμου προσβολῆς τοῦ Ὀκτωβρίου. Οἱ παραγωγοὶ οὔτε ν' ἀκούσουν θέλουν περὶ ἐφαρμογῆς καταπολεμήσεως δι' ὀργανοφωσφορικῶν ἐστέρων τοῦ Δάκου καὶ Πυρηνοτρήτου. Ἐμμένουν εἰς τὸν μῦθον ὅτι ἐξ αὐτῶν προκαλοῦνται ἐγκαύματα εἰς τὰ δένδρα, ἐνῶ δὲν τὰ ἔχουν δοκιμάσει οὐδὲ τοὺς πτοεῖ ἢ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τοξικὴ των ἐνέργεια.

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος διενεργήθη καταπολέμησις τοῦ Δάκου μὲ BERLEZE. Κατὰ τὴν περιήγησίν μας ὁμως εἰς τοὺς ἐλαιῶνας τῆς Λάγκας ἀπὸ 18—20 Ὀκτωβρίου ἔ.ἔ., διεπιστώσαμεν σημαντικὴν δακοπροσβολὴν ἐπὶ τοῦ ἐλαιοκάρπου καὶ δὴ πρόσφατον τοιαύτην, ὑπὸ μορφήν ὡοῦ ἢ προνύμφης 1ου σταδίου εἰς ποσοστὸν 30% περίπου. Φυσικὰ ποσοστὸν ἐλαιοκάρπου μὲ πλεόν προχωρημένην προσβολὴν εἶχε πέσει προηγουμένως ἀπὸ τὰ δένδρα καὶ συνεπῶς τὸ ποσοστὸν προσβολῆς ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς παραγωγῆς εἶναι μεγαλύτερον τοῦ 30%. Ἡ δὲ προσβολὴ δέον ν' ἀναμένεται ὅτι θὰ ἐπεκταθῆ, λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ καρπὸς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διετηρεῖτο πράσινος, ἄρα ἐπιδεκτικὸς ὀψίμου δακοπροσβολῆς, ἣτις μειώνει μέχρις ἐνίοτε ἐκμηδενίσεως τὴν ἐμπορικὴν του ἀξίαν ὡς βρωσίμου τοιούτου.

Ἡ συλλογὴ διενεργεῖται διὰ ραβδίματος, χωρὶς σκάλες, χωρὶς ἐλαιόπανα. Ὁ καρπὸς ἐκτινάσσεται μακρὰν, τραυματίζεται καὶ ἡ συλλογὴ του ἐντὸς τῶν λίθων καὶ θάμνων καταπληγώνει τὰς χεῖρας τῶν συλλεκτριῶν, βραδύνει καὶ κοστίζει περισσότερον. Ὁ ραβδισμὸς δὲν γίνεται ἀπαξ μόνον ἀλλὰ πολλάκις, μόλις μαυρίση ἕνα ὠρισμένον ποσοστὸν καρπῶν ἐπὶ ἐκάστου δένδρου. Τὰ ἐπανέλημμένα ραβδίσματα, γεγόμενα ἐνίοτε ὑπὸ ἀτμόσφαιραν κεκορεσμένων ὑδρατμῶν καταπληγώνουν τὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα γέμουν καρκινωμάτων ὡς ἐκ τούτου καὶ καταστρέφουν τὴν νέαν βλάστησιν ἐφ' ἧς ἀναμένεται ἡ προσεχὴς ἐσοδεία.

Ἡ συλλογὴ καὶ ἡ ἐμπορεία γίνεται μόνον διὰ μαῦρον καρπὸν. Δὲν ἔχει ἀκόμη καθιερωθῆ ἡ συλλογὴ καὶ ἡ ἐμπορεία πρασίνου τοιούτου.

Ἡ μοναδικὴ ποικιλία βρωσίμων ἐλαιῶν εἶναι ἡ ἀρόκαρος χοντροεληά, ὁμοία τῆς Ἄρτης, Ἀμφίσσης καὶ Ἰστιαίας, μὲ σάρκα σφικτὴ, τραγανὴ καὶ ἀνθεκτικὴ, διὰ τοῦτο παρὰ τὰς ταλαιπωρίας ἐκ τοῦ πρωτογόνου τρόπου συγκομιδῆς ἱκανὸν ποσοστὸν αὐτῆς παραμένει κατάλληλον πρὸς ἐμπορείαν.

Αἱ δι' ἔλαιον καλλιεργούμεναι ἐλαίαι παρουσιάζουν ἀπόδοσιν ἐλαίου πρὸς ἐλαιοκάρπον 1:8. Ἡ περιοχὴ ὁμως προσιδιάζει ἀπολύτως εἰς τὴν καλλιέργειαν ἐλαιοδένδρων διὰ βρωσίμου ἐλαίας. Αἱ ὑψηλαὶ βροχοπτώσεις συμβάλλουν εἰς τὸν σχηματισμὸν καρπῶν μεγάλου μεγέθους καὶ ἐξαιρετικῆς σπαργῆς, μὲ τὰς τρεχούσας δὲ τιμὰς ἢ πρόσδοδος ἐκ τῆς παραγωγῆς βρωσίμων ἐλαιῶν εἶναι πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκείνην τῆς ἐλαιοποιήσεως των (λόγῳ τοῦ ὅτι περιέχουν πολὺ νερὸ πὸ σημαίνει μικρότερη ἀπόδοσις εἰς λάδι, ἀλλὰ ἀνωτέρα ποιότητα βρωσίμου καρποῦ).

Παρὰ ταῦτα ἐμεσολάβησαν ἤδη ἔτη δυσμενῆ διὰ τὴν παραγωγὴν βρωσίμων ἐλαιῶν. Τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1958 λ.χ. λόγῳ μεγάλης χιονοπτώσεως ἔσπασαν οἱ

κλάδοι τῶν δένδρων, εἰδικώτερον οἱ φορτωμένοι μὲ καρπὸν καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς παραγωγῆς—τὰ $\frac{2}{3}$ —διετέθησαν δι' ἐξαγωγήν ἐλαίου.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1959 ἐσημειώθη καταστροφικὴ πτώσις χαλάξης. Τὸν δὲ Μάιον το. ἔτους αἱ ἐπικρατήσαται ἄφθινοι βροχοπτώσεις, ἐπέδρασαν δυσμενῶς ἐπὶ τῆς γονιμοποιήσεως τῶν ἀνθέων τῆς ἐλαίας.

Ἡ συλλογὴ τοῦ ἐλαιοκάρπου ἄρχεται ἀπὸ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου καὶ συνεχίζεται μέχρι Μαρτίου τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Εἰς ὅλας τὰς Κοινότητας Λάκκας λειτουργοῦν Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί, μέλη τῆς Ἑνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Νομοῦ Πρεβέζης.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ

ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΕΙΑ ΑΥΤΩΝ

Ὁ διὰ χειρῶν ἐκ τοῦ ἐδάφους συλλεγόμενος μαῦρος ὄριμος καρπὸς τοποθετεῖται εἰς κοφίνια καὶ διὰ ζῶων μεταφέρεται εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ παραγωγοῦ, ὅπου μετὰ στοιχειώδη διαλογὴν διαχωρίζεται ὁ ὑγιῆς καρπὸς ὅστις ἀνεξαρτήτως μεγέθους καὶ κατηγορίας τοποθετεῖται εἰς κάδους πρὸς ὠρίμανσιν. Ὁ μὴ κατάλληλος ὡς βρώσιμος καρπὸς φέρεται εἰς ἐλαιοτριβεῖον πρὸς ἐκθλιψιν. Εἰς τὰς Κοινότητας Νικολιτσίου, Παπαδατῶν, Γαλατῶν λειτουργοῦν πρὸς τοῦτο ἱποκίνητα πρωτόγονα ἐλαιοτριβεῖα.

Πρὸ τῆς τοποθετήσεως τοῦ καρποῦ εἰς τοὺς κάδους, τίθεται εἰς αὐτὰς ὕδωρ καθαρὸν ἢ φέρον ἐν διαλύσει τόσον ἅλας ὥστε νὰ μὴν ὑπερβαίῃ ἢ διαλύσει τοῦ 5° ἁλατομέτρου.

Ἡ διάλυσις πρέπει νὰ καλύπτῃ τὴν μᾶζαν τοῦ ἐλαιοκάρπου. Μετὰ πᾶσαν νέαν προσθήκην καρποῦ, προστίθεται νέα διάλυσις ὥστε πάντοτε νὰ κολυμπᾷ εἰς τὴν ἄλμην ὁ καρπός. Τοῦτο δὲ συνεχίζεται μέχρι πληρώσεως τοῦ κάδου. Ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ ψυχρὰ περίοδος τοῦ χειμῶνος ἡ διάλυσις διατηρεῖται εἰς τοὺς 6°, ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ προῖδν παραμείνῃ ἀδιάθετον πέραν τοῦ χειμῶνος, διὰ νὰ διατηρηθῇ κατὰ τὸ θέρος ἐπιβάλλεται νέα προσθήκη ἁλατος ὥστε ἡ διάλυσις νὰ φθάσῃ τοὺς 12°.

Ἐπεσκέφθημεν πολλὰς τοιαύτας ἀποθήκας. Πρόκειται περὶ ὑπογείων ἢ ἱμιῦπογείων χώρων, ὅπου ἀντὶ συστηματικῶν κάδων χρησιμοποιοῦνται οἰνοβάρελα κοινὰ χωρητικότητος 100—150 KG, χωρὶς κρουνοὺς καὶ πρὸ παντὸς χωρὶς κάλυμμα, ὅταν εἶναι πλήρη καρποῦ καὶ χωρὶς φυσικὰ τὰ ἀπαραίτητα βάρη ἐπὶ τοῦ καλύμματος ὥστε νὰ συμπίεζεται ὡς ἐπιβάλλεται ὁ ἐλαιοκάρπος καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐνδεδειγμένη ἀναερόβιος ὠρίμανσις του.

Ὡς ἐκ τοῦτου εἰς κάδους πλήρεις ἀκόμη περυσινῆς ἀδιαθέτου παραγωγῆς, ὁ ἐλαιοκάρπος εἰς τὰ ἄνω στρώματα τοῦ κάδου τοῦλάχιστον ἐνεφάνιζεν μελάνωσιν, ἔντονον εὐρωτίασιν καὶ δυσάρεστον ὄσμήν. Τοῦτο ὀφείλεται ἀκόμη εἰς τὸ ὅτι οὐδεμίαν ἀνάδευσις τῆς διαλύσεως διενεργεῖται—ὡς θὰ ἔπρεπε—εἰς τρόπον ὥστε τὸ κάτω τμήμα αὐτῆς νὰ ἐμφανίσῃ ἤδη πολὺ μεγαλύτεραν πυκνότητα τοῦ ἐπιφανειακοῦ τοιούτου μὲ συνέπειαν τὸ κάτω στρώμα τῶν καρπῶν νὰ ἀποβαίῃ μὴ ἔμπορεύσιμον λόγῳ ὑπερβολικῆς ἀλμυρότητος, ἐνῶ τὸ ἄνω στρώμα καταστρέφεται ὑπὸ τῶν εὐρώτων.

Ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν δειγμάτων ἐλαιοκάρπου ἀπὸ κάδους παρατηρήσαμεν μεγάλην ἀνομοιογένειαν καρπῶν τόσον εἰς μέγεθος (ἀπὸ 100—180 τὸ κιλὸν) ὅσον καὶ εἰς κατηγορίαν (ἀνάμικτα μαῦρο γυαλερό, μαλακὸ καὶ ξανθὸ) καὶ σοβαρὸν ποσοστὸν προσβεβλημένων ἀπὸ δάκον, ξεροβοῦλα, ἐκτὸς τῆς μελανώσεως καὶ εὐρωτιάσεως ὀφειλομένης εἰς τοὺς ὅρους διατηρήσεως. Διὰ τὸ προῖδν αὐτὸ οἱ παραγωγοὶ ἰσχυρισθῆκαν ὅτι ἐπιτυγχάνει τιμὴν 7 δραχ./KG ἐντὸς τῆς ἀποθήκης. Δὲν νομίζομεν ὅτι αὐτὸ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἂν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν

Ετι ποσότητες τῆς παραγωγῆς παρελθόντος ἔτους παραμένουν ἀδιάθετοι, καίτοι ἐπρόκειτο περὶ ἔτους μέσης παραγωγῆς.

Οἱ ἔμποροι ἀγοράζουν τὸ προϊόν ἐντὸς τῆς ἀποθήκης. Ἀπὸ τοὺς κάδους φέρεται εἰς κοφίνια, στραγγίζει καὶ εἶτα ζυγίζεται. Ἐν συνεχείᾳ ἐντὸς τῶν κοφινίων μεταφέρεται δι' αὐτοκινήτων εἰς ὠρισμένα κέντρα ἐπεξεργασίας, συσκευασίας, διαθέσεως καὶ ἐξαγωγῆς (Ἰτέα). ἀφοῦ ὑποβληθῇ τὸ προϊόν προηγουμένως εἰς νέαν πλέον μεθοδικὴν διαλογὴν καὶ διαχωρισμὸν εἰς μεγέθη καὶ κατηγορίας.

Ὁ βρώσιμος ἔμπορεύσιμος ἐλαιόκαρπος τῆς περιοχῆς διακρίνεται εἰς διαφόρους κατηγορίας ἴτοι μαῦρο γυαλερό, ξανθὸ γυαλερό, παραγωγικὸ, μαλακὸ, ζαρωμένο. Ἡ δὲ ποιότης ἐκάστης κατηγορίας εἶναι ἀνάλογος τοῦ μεγέθους τῶν καρπῶν, τὸ ὁποῖον ἐκτιμᾶται ἀναλόγως τῶν τεμαχίων κατὰ κιλόν. Καὶ κυμαίνεται ἀπὸ 94 κατὰ κιλόν (120/οκᾶ) μέχρι 170/KG (220/οκᾶ).

**ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ
ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΛΑΚΚΑΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ**

Κατὰ τὸ 1954, προτάσει τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ἐνώσεων Γεωργ. Συν)σμῶν, ἡ Ἐνωσις Γ. Συν)σμῶν Ν. Πρεβέζης ἀπεδέχθη ν' ἀναλάβῃ τὴν συγκέντρωσιν, ἐπεξεργασίαν καὶ ἔμπορειαν τῶν βρωσίμων ἐλαίων Λάκκας Θεσπρωτικοῦ, διὰ λογαριασμὸν τῶν παραγωγῶν.

Ἡ παραγωγή κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἀνῆλθεν εἰς 800 τόννους βρωσίμων ἐλαίων. ἐκ τῶν ὁποίων μόνον τὰ 50% ἦσαν κατάλληλα δι' ἐπεξεργασίαν δεδομένου δι τὸ ὑπόλοιπον εἶχεν ὑποστῆ σοβαρὰν προσβολὴν ἀπὸ δάκον. Ἡ παρὰ τῆς Ἐνώσεως συγκεντρωθεῖσα ποσότης ἀνῆλθεν εἰς 28.511 ὀκ. καὶ λόγω περιορισμένων μέσων ἐπεξεργασίας, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ συγκέντρωσις ἀπετέλει δοκιμαστικὴν προσπάθειαν. Ὅλη ἡ ὑπόλοιπος παραγωγή διετεῖθη εἰς τὸ ἔμποριον ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοὺς παραγωγούς εἴτε τελείως ἀνεπεξέργαστος εὐθύς μετὰ τὴν συλλογὴν καὶ εἰς πολὺ χαμηλὰς τιμὰς εἴτε ἐπεξεργασμένη πλημμελῶς.

Ἐκ τῆς συγκεντρωθείσης ποσότητος

Ἐπωλήθησαν ὀκ.	27.152,50
Ἡλλιοώθησαν »	31
Φύρα »	691,50
Παρέμειναν ἀδιάθετοι διατεθεῖσαι ἀργότερον	636
Σύνολον ὀκ.	28.511

Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ἐλαιοσπόρου κατεβλήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως εἰς τοὺς προσκομίσαντας παραγωγούς, μετὰ σχετικὴν διαλογὴν, αἱ κάτωθι προκαταβολαί.

Ποσότης	A. (120/ὀκ.)	ὀκ.	1685X5	δραχμ.	11.795
»	B. (140/ὀκ.)	ὀκ.	5341X6	»	32.046
»	Γ. (160,ὀκ.)	ὀκ.	3767X5	»	18.835
»	Δ. (180/ὀκ.)	ὀκ.	2018X4,50	»	9.081
»	E. (200/ὀκ.)	ὀκ.	2799X4	»	11.896
»	ΣΤ. (230/ὀκ.)	ὀκ.	2597X3,50	»	9.089

18.207

92.742

Ζαρωμένο Α.	—	6.298X4,50 δραχ.	28.341
» Β.	—	4.006X3,50 δραχ.	14.021
			<hr/>
		28.511	135.104

Κατεβλήθη διαφορά μετά την έκκαθάρσιν 15.902
 Έλαβον συνολικῶς οἱ παραγωγοὶ καθαρὰ δραχμὰς 151.006

ἦτοι κατ' ὀκᾶν ἐλαιοκάρπου δραχ. 5,28

Ἡ ὄλη ἀκαθάριστος πρόσοδος ἀνήλθεν εἰς δραχ. 225.312 (κατ' ὀκᾶν 8.25 δραχ.). Ἡ διαφορά ὅμως τῶν 75.000 δραχ. περίπου ἐκάλυψε τὰς δαπάνας συγκεντρώσεως, κατεργασίας καὶ διαθέσεως τοῦ προϊόντος ὡς καὶ τὴν προμήθειαν τῆς Ἐνώσεως.

Καίτοι ὁ μέσος ὄρος, ἐπιτευχθείσης τιμῆς ἦτο 5 δραχ./ὄκ. περίπου, ἐν τούτοις διὰ τὴν Α'. ποιότητα ἐξεκαθαρίσθη τιμὴ 12,50 δραχ./ὄκ. Εἰς ἄλλας ὁμως περιφερείας ὡς τῆς Ἰστιάας, ὅπου ἐπίσης ἐγένετο ἡ αὐτὴ προσπάθεια, ὑπὸ τὴν Δ)νσιν τοῦ ὑποφαινομένου διὰ λογ)σμὸν τῆς Ἐνώσεως Εὐβοίας καὶ ἡ συγκεντρωθεῖσα καὶ ἐπεξεργασθεῖσα ποσότης ἦτο μεγαλυτέρα τὰ μέσα πλέον κατάλληλα καὶ ἡ δοθεῖσα ἐκκαθάρσις εἰς τοὺς παραγωγούς πλέον ἱκανοποιητικὴ κυμαινόμενη ἀναλόγως τῆς ποιότητος ἀπὸ 7—15 δραχ. κατ' ὀκᾶν.

Ἡ ἐπεξεργασία εἶχε πραγματοποιηθῆ εἰς τὸ χωρίον Παπαδάτες Θεσπρωτικοῦ καὶ εἰς κάδους προσφερθέντας ἐκ μέρους παραγωγῶν. Αἱ δὲ πραγματοποιηθεῖσαι τιμαὶ ἀναφέρονται εἰς παράδοσιν τοῦ προϊόντος ἐντὸς τοῦ ὡς ἄνω χωρίου.

Ἡ πραγματοποιηθεῖσα τότε δοκιμαστικὴ συγκέντρωσις ἀπέβλεπεν εἰς τὸ ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς παραγωγούς τῆς περιφερείας τὴν ὠφελιμότητα τῆς συνεργασίας διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐπεξεργασίαν τῆς παραγωγῆς των εἰς βρωσίμους ἐλαίας. Ἐκτοτε ἐπανειλημμένως κατεβλήθησαν προσπάθειαι ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως Συν)σμῶν Πρεβέξης διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν χωρὶς ὅμως ἀποτέλεσμα. Τελευταίως δὲ ἀρχὰς Ὀκτωβρίου ἐκ πρωτοβουλίας τῆς Ἐνώσεως συνεκροτήθη σύσκεψις εἰς Θεσπρωτικὸν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν μὲ συμμετοχὴν ἐκπροσώπων τῶν Κοινοτήτων καὶ Γεωργ. Συν)σμῶν Λάκκας Θεσπρωτικοῦ, τῆς Α.Τ.Ε. καὶ τῆς Υ.Π.Α.Η., καθ' ἣν ἀνεπτύχθησαν διάφοροι ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπόψεις. Οἱ παραγωγοὶ κατ' αὐτὴν ἀνεγνώρισαν τὴν σκοπιμότητα τοῦ ἐπιδιωκομένου ἔργου καὶ ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπογράψουν δηλώσεις συμμετοχῆς των εἰς τὰς δαπάνας τῆς γενησομένης ἐγκαταστάσεως καὶ νὰ προσκομίσουν κατόπιν εἰς αὐτὴν ποσοστὸν τῆς παραγωγῆς των. Πλὴν ὅμως οὐδεὶς μέχρι τοῦδε κατέθεσεν παρομοίαν δήλωσιν, προφανῶς διότι ἀγνοοῦν κατὰ βάθος τὸ ὅλον θέμα καὶ δυσπιστοῦν ὡς πρὸς τὰς συνεπειὰς καὶ τὰ ἀποτελέσματα. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελευταίας ταύτης συσκέψεως ἡ Υ.Π.Α.Η. ἔκρινεν σκόπιμον τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης μελέτης ὥστε οἱ παραγωγοὶ νὰ δύνανται νὰ κρίνουν ἀσφαλέστερον ἐπὶ συγκεκριμένων δεδομένων.

ΜΕΡΟΣ Β'. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αἱ προτάσεις δέον ν' ἀναφέρονται εἰς τὰ ἑξῆς τρία κύρια σημεία:

- 1) Ἐξασφάλισιν καταλλήλου πρώτης ὕλης ἦτοι ἐλαιοκάρπου ἀρίστης ποιότητος, δυναμένου νὰ προβληθῆ ἀνέτως τόσον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὅσον καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἀγοράν. Τὸ θέμα τοῦτο προσλαμβάνει ἰδιάζουσαν σημασίαν μετὰ τὴν ἔνταξιν τῆς γῶρας μας εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγοράν. Ἀλλ' ἡ ἐξασφάλισις καλῆς πρώτης ὕλης ἐξαρτᾶται κατ' ἀρχὴν ἀπὸ τὸν τρόπον καλλιιεργείας, λιπάνσεως, κλαδεύματος καὶ λοιπῶν καλλιιεργητικῶν φροντίδων τῶν ἐλαιοδένδρων ὅπως τῆς καταπολεμήσεως τῶν φυτονόσων, συστήματος συλλογῆς, μεταφορᾶς ἐλαιοκάρπου κλπ.
- 2) Ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐλαιῶν διὰ τῆς κατασκευῆς καταλλή-

λων ἐγκαταστάσεων ἀφοῦ καθορισθῆ ἡ θέσις, ἡ ἔκτασις καὶ ἡ μορφή αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀπαραιτήτου τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ των εἰς μηχανήματα ὑποδοχῆς, ζυγίσεως, παραλαβῆς καὶ διαλογῆς τῶν καρπῶν καὶ ἐπεξεργασίας καὶ ὠριμάνσεως αὐτῶν εἰς κάδους. Δέον νὰ ἀντιμετωπισθῆ ἐν προκειμένῳ πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν μέθοδον καὶ ὑλικά καλῆς ἐπεξεργασίας, τυποποίησιν, συσκευασίαν, μεταφορὰν κλπ. μέχρι τῆς τελικῆς διαθέσεως τοῦ προϊόντος. Εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ὑλικῶν ἐπεξεργασίας καὶ εἰς τὴν Διοικητικὴν Ὀργάνωσιν τῆς λειτουργίας τῆς ἐγκαταστάσεως, καὶ

3) Ἐκτίμησιν τοῦ ὕψους τῶν ἀπαιτηθησομένων ἐπενδύσεων διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ ἐξασφάλισιν τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας αὐτῆς. Κόστος ἐπεξεργασίας, καθορισμὸς τοῦ φορέως, τῆς οἰκονομικῆς καὶ τεχνικῆς του δυναμικότητος καὶ βάσει αὐτοῦ κατανομή τοῦ ποσοστοῦ ἐπενδύσεων ἀναλόγως τῆς προελεύσεώς του ἢτοι ἐκ δανειοδοτήσεων, ἐπιδοτήσεων καὶ συμμετοχῆς τῶν παραγωγῶν. Πηγαῖ δανειοδοτήσεως, ἐπιδοτήσεως καὶ μέγεθος συνεισφορᾶς τῶν παραγωγῶν. Καθορισμὸς τρόπου καὶ χρόνου ρευστοποιήσεως τῶν δανείων, χρόνος ἐνάρξεως καταβολῆς τοκοχρεωλυσιῶν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς παρεναιυτοφορίας τῶν δένδρων, τῆς οἰκονομικῆς δυναμικότητος τοῦ φορέως καὶ τῆς πραγματοποιουμένης προσθέτου προσόδου ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν ἐγκαταστάσεων, βάσει τῶν πιθανῶν τιμῶν διαθέσεως τοῦ προϊόντος. Μελέτη τῶν ἀγορῶν καταναλώσεως καὶ ἀντιμετώπισεως ἐνδεχομένου συναγωνισμοῦ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν χώρον τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς (ἐξοδα διαφημῆσεως, πρατήρια κλπ.), Ὀργάνωσις ἐμπορείας τοῦ προϊόντος, ἐξειδίκευσις διὰ μετεκπαιδεύσεως τεχνικοῦ προσωπικοῦ.

ΒΕΛΤΙΩΣΙΣ ΟΡΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΩΝ

1—Καλλιέργεια ἐδάφους. Εἰς τοὺς περιορισμένους πεδινοὺς ἐλαιῶνας εἶναι ἐπαρκεῖς δύο σταυρωταὶ ἀρόσεις μέσου βάθους, κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀνοιξεως ἢτοι εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου τῶν βροχῶν, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐδάφους ἐκ τῆς αὐτοφυοῦς βλαστήσεως. Οὐδεὶς λόγος συντρέχει διενεργείας βαθειῶν φθινοπωρινῶν ἀρόσεων, αἱ ὁποῖαι θ' ἀπέβλεπον εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων τοῦ χειμῶνος, λόγω τοῦ μεγάλου ὕψους τῶν βροχοπτώσεων τῆς περιοχῆς. Αὗται συνιστῶνται μόνον διὰ τὴν περίπτωσιν συγκαλλιιεργείας φθινοπωρινῶν ψυχανθῶν ὑπὸ τοὺς ἐλαιῶνας, αἱ ὁποῖαι ἐνδείκνυνται ἐν προκειμένῳ, τόσον διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τοῦ ἐδάφους εἰς ἄζωτον, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὑγρασίας ἐξ αὐτοῦ. Μόνον κατὰ τὰ ἔτη καρποφορίας ἐπιβάλλεται ἡ κατασκευὴ ἁλωνίων ὑπὸ τὰ δένδρα διὰ τῆς ἀφαιρέσεως λίθων καὶ πάσης βλαστήσεως πρὸς διευκόλυνσιν τῆς συλλογῆς τῶν καρπῶν.

Διαφορετικὸν ἐμφανίζεται τὸ πρόβλημα εἰς τὰς πετρώδης κλιτεῖς, ὅπου καὶ ὁ κύριος ὄγκος τῶν ἐλαιοδένδρων τῆς περιοχῆς. Λόγω τῆς μεγάλης κλίσεως τοῦ πετρώδους ἐδάφους καὶ τῆς ἀπουσίας χώματος ἢ ὕδατοαπορροφητικότης εἶναι μικρὰ καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ δένδρα οὐχὶ σπανίως ὑποφέρουν ἐκ ξηρασίας καὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἂν συμπέσῃ νὰ μεσολαβῆσῃ μακρὸν χρονικὸν διάστημα μεταξὺ δύο βροχῶν. Πρὸς μείωσιν τοῦ δυσμενοῦς αὐτοῦ παράγοντος καὶ πρὸς συγκράτησιν τοῦ ἀπομένοντος χώματος καὶ διευκόλυνσιν λιπάνσεων ἐπιβάλλεται:

α) Νὰ παραμείνῃ ὡς ἔχει ἡ ὑπόροφος θαμνώδης βλάστησις ἣτις δρᾷ ἀνασχετικῶς ἐπὶ τῆς ροῆς τῶν ὑδάτων καὶ συμβάλλει εἰς τὴν ἀπορρόφησιν του ἀπὸ τὰς ρωγμὰς τῶν πετρωμάτων καὶ τὰ μεταξὺ αὐτῶν κενά. Βεβαίως δυσχεραίνει τοῦτο τὴν συλλογὴν τῶν ραβδιζομένων καρπῶν ἐκ τοῦ ἐδάφους. Αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε σημασίαν ἐὰν κατηργεῖτο ὁ ραβδισμὸς καὶ ἡ συλλογὴ ἐγένετο μὲ σκάλες καὶ ἐλαιόπανα διὰ χειρὸς.

Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ γίνῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν προκειμένῳ εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ καθαρισμὸς ἐκ τῶν θάμνων τοῦ κάτω τῶν δένδρων χώρου διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς συλλογῆς, παραλλήλως δὲ νὰ σχηματισθοῦν ζῶναι ἐκ θάμνων, δίκην λωρίδων, παράλληλαι μεταξύ των καὶ εἰς ἀποστάσεις 30—40 μ. ἀλλήλων διατεταγμένα κατὰ τὰς ἰσοῦψεις.

β) Κατασκευὴ ἀναβαθμίδων ἐκ ξηρολιθοδομῆς, ἔστω καὶ ἀτομικῶς κατὰ δένδρον, πρὸς τὴν χαμηλοτέραν πλευρὰν τοῦ ἐδάφους, ἀρκετοῦ ὕψους ὥστε νὰ δημιουργεῖται ὅσον τὸ δυνατόν εὐρυτέρα ὑπὸ τὸ δένδρον ὀριζόντια ἐπιφάνεια περιβαλλομένη δι' ἀναχώματος καὶ διὰ σχηματισμοῦ λεκάνης μὲ ἀνοιγμα πρὸς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ δένδρου ὥστε νὰ συγκρατεῖται τὸ δυνατόν μεγαλυτέρα ποσότης ὕδατος τόσον διὰ τὰς εἰς ὕδωρ ἀνάγκας τοῦ δένδρου ὅσον καὶ διὰ τὴν λίπανσιν καὶ θρέψιν αὐτοῦ δεδομένου ὅτι τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐδάφους μόνον ἐν διαλύσει εἰς τὸ ὕδωρ χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν φυτῶν.

2.—**Λίπανσις.** Σχεδὸν οὐδὲλως ἐθίζεται, ἂν καὶ εἰς τὰς κλιτεῖς οὔτε κἂν εἶναι δυνατὴ λόγῳ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους. Ἄλλ' ὁ σχηματισμὸς τῶν ὑπὸ τὰ δένδρα λεκανῶν θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν χρησιμοποίησιν λιπάσματος καὶ κόπρου εἰς τὰς κλιτεῖς, ἐνῶ εἰς τὰ πεδινὰ ἐπιβάλλεται ἡ γλωρὰ λίπανσις, ἡ ἀντιμετώπισις τῆς ἔξαντλήσεως τοῦ ἐδάφους εἰς μικροστοιχεῖα ὡς καὶ ἡ λίπανσις των μὲ φωσφοκαλιούχον.

3.—**Κλαδεύματα—Ἀραιώσεις.** Τὸ πλεῖστον τῶν ἐλαιοδένδρων τῶν κλιτῶν ἐμφανίζουσι μᾶλλον καλὸν σχηματισμὸν, ἐπικρατεῖ πάντως ἡ τάσις ἀναπτύξεώς των εἰς ὕψος. Ἐπιβάλλεται ἡ ἀφαίρεσις ὠρισμένων κεντρικῶν καθέτων βλαστῶν, ὑψουμένων δίκην κυπαρίσσων ἐκ τοῦ κέντρου τῶν δένδρων εἰς ἐνίας περιπτώσεις, ἵνα ἀναπτυχθοῦν καλύτερον οἱ πλάγιοι κλάδοι, εἰς ὅσον τὸ δυνατόν χαμηλοτέρου ὕψους, διότι οὕτω καὶ ἡ καρποφορία γίνεται πλουσιωτέρα καὶ ἡ συλλογὴ εὐκολωτέρα, δὲν ὑπάρχει δὲ καὶ ἡ ἀντένδειξις δυαχερείας τῆς ἀρόσεως λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι ἀνέφικτος αὕτη.

Ὁ ἐνδεικνυόμενος περιορισμὸς τοῦ ὕψους τῶν δένδρων, θὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν συντήρησιν ἀχρηστών βραχιόνων, καὶ θὰ συμβάλῃ ἐξ ἄλλου εἰς τὴν ὀριζοντίαν ἐπέκτασιν τῆς βλαστήσεως καὶ δεδομένης πυκνότητος τῶν δένδρων εἰς πλεῖστα σημεῖα, θὰ παραστή ἀνάγκη ἀραιώσεώς των, δι' ἀφαίρεσεως ὠρισμένων ἐνδιαμέσων. Ἡ ἀραιώσις ἐνδείκνυται ἰδιαιτέρως εἰς τὸ πεδινὸν τμήμα καὶ τὰς παρυφὰς ὅπου τὰ δένδρα λαμβάνουσι μείζονα ἀνάπτυξιν καὶ ὅπου πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐπιμήκυνσις τῶν πλαγίων κλάδων διὰ τὴν ἐξισορροπίαν τῶν ὄρων θρέψεως ὥστε νὰ ἀναστραφῇ ἡ βλαστομανία εἰς καρποφορίαν. Καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀραιώσις τῆς βλαστήσεως βάσει ὑποδείξεων τοῦ εἰδικοῦ, ἐπιβάλλεται.

4.—**Καταπολέμησις τῶν νόσων.** Πρέπει νὰ διδαχθοῦν καὶ ἐθισθοῦν οἱ παραγωγοὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὕδατοδιαλυτῶν ὀργανοφωσφορικῶν ἐστέρων (Ρεγκρόν, Ντιμεγκρόν), διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ δάκου καὶ πυρηνοτροῆτου καὶ βορδιγαλείου πολτοῦ διὰ τὸ κυκλοζόνιον.

Ἐπίσης πρέπει νὰ ἐφοδιασθοῦν ἀτομικῶς ἢ καθ' ὁμάδας διὰ ψεκαστήρων ὑψηλῆς πιέσεως. Ἐφ' ὅσον δὲν ἐξασφαλισθῇ ὑγιὴς καρπός, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ θέμα συστηματικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐπεξεργασίας τῶν βρωσίμων ἐλαιῶν. Εἰς τὴν προσκόμισιν θ' ἀπορρίπτονται ὅλοι οἱ προσβεβλημένοι καρποί, ἔστω καὶ ἂν εἶναι πρώτου μεγέθους καὶ ποιότητος. Τὸ δὲ δυναμικὸν τῆς παραγωγῆς ἐφ' ἧς θὰ στηριχθῇ ἡ ἐγκατάστασις ἐπεξεργασίας δὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ σύνολον αὐτῆς, ἀλλὰ εἰς τὸ κατάλληλον ποσοστὸν αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἀπὸ 40—50% τῆς παραγωγῆς πού εἶναι σήμερον, πρέπει ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ 80—90%.

Συλλογὴ—μεταφορά. Τὸ μέγα καὶ δυσεπίλυτον θέμα. Ἐπιβάλλεται ἡ

κατάργησις τοῦ συστήματος ραβδισμού, διὰ νὰ ἔχωμεν κατάλληλον προϊόν, θγιέ-
στερα δένδρα καὶ σταθερωτέρας ἀποδόσεις.

Ἐν προκειμένῳ συνιστάται μόνον συλλογὴ διὰ χειρὸς ὡς ἑξῆς.

α) Νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐλαιόπανα καὶ σκάλες. Ὁ καρπὸς θὰ πίπτῃ εἰς τὰ ἐλαιόπανα κτενιζόμενος διὰ τῶν δακτύλων.

β) Νὰ χρησιμοποιηθοῦν σκάλες καὶ ποδιές εἰς τὰς ὁποίας θὰ μαζεύεται ὁ καρπός.

Τὰ πλεονεκτήματα τῶν τρόπων αὐτῶν εἶναι καταφανῆ: α) συλλέγεται μόνον ὁ ἐπιθυμητὸς ὥριμος καρπός, ἐνῶ μὲ τὸν ραβδισμόν ἔπιπτον καὶ ἄωροι ἐλαῖαι μὴ ἐμπορεῦσιμοι. β) Δὲν θὰ πληγώνωνται οὔτε οἱ καρποὶ οὔτε τὸ δένδρον. γ) Δὲν θὰ καταστρέφεται ἡ βλάστησις ἐφ' ἧς ἡ προσεχὴς καρποφορία. δ) Ἐξοικονομοῦνται τὰ ἡμερομίσθια τῆς ὀδυνηρᾶς ἐντὸς λίθων, θάμνων καὶ ρωγμῶν τοῦ ἐδάφους συλλογῆς. ε) Ἐξουδετεροῦνται αἱ ἀπώλειαι τῶν μακρῶν ἐκτιναζομένων διὰ τοῦ ραβδίσματος καρπῶν.

Ἀμφότεροι οἱ προτεινόμενοι τρόποι συλλογῆς προϋποθέτουں κατάλληλον σχηματισμὸν τῆς κόμης τῶν δένδρων διὰ κλαδεύματος ἐξασφαλίζοντος κλάδους πλαγίους, χαμηλοῦς, κλίνοντας πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων κυρίως σχηματίζεται ἡ καρποφορία.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ καθιέρωσις χορηγήσεως εἰς τοὺς ἐλαιοπαραγωγούς μεσοποθεσμων δανείων παρὰ τῆς Α.Τ.Ε., εἰ δυνατὸν ἐπιδοτουμένων διὰ τὴν προμήθειαν ἐλαιοπάνων, τριπόδων κλιμάκων, ψεκαστήρων καὶ τὴν διενέργειαν τῶν ἐνδεδειγμένων κλαδευμάτων.

Πρὸς τούτοις εἶναι ἀναγκαῖα ἡ τοποθέτησις εἰς τὴν περιοχὴν εἰδικῶν διὰ τὰς βρωσίμους ἐλαίας Γεωπόνου—ἡ περιφέρεια στερεῖται παντελῶς τοιούτου, ἐξυπηρετουμένη σκιωδῶς ὑπὸ Γεωπόνου διαμένοντος εἰς Φιλιππιάδα—ὅστις κατατοπιζόμενος καταλλήλως νὰ δύναται νὰ παρακολουθῇ τὰς βελτιώσεις, παριστάμενος κατὰ τὴν ἐκτέλεσίν των, καὶ παρέχει τὰς ὁδηγίας του διὰ τὴν καλλιέργειαν, λίπανσιν, κλάδευμα, καταπολέμησιν ἀσθενειῶν, μέθοδον συλλογῆς, διευθέτησιν ἐδάφους κλπ.. Πέραν τῶν ἐπὶ τόπου ὁδηγιῶν, νὰ δύναται νὰ συγκροτῇ συνεργεῖα κλαδεύματος λ.χ. ἢ νὰ προβαίνει εἰς ὑποδειγματικὴν ἐκτέλεσιν τῶν βελτιώσεων εἰς ὠρισμένους ἀποδεικτικὸς ἐλαιῶνας.

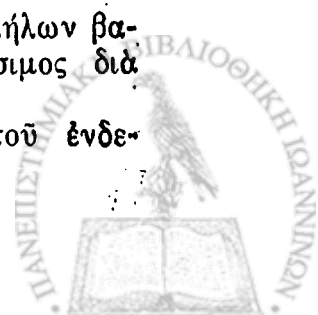
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ

1.—Σκοπιμότης. Ἀδιστακτικῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἀποφαινόμεθα ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος καὶ συμφέρουσα ἡ δημιουργία τοιαύτης ἐγκαταστάσεως, ἀπαράδεκτος δὲ ἀναχρονιστικὴ καὶ ἀπολύτως ἀντιοικονομικὴ ἡ διαιώνισις τοῦ ὑφισταμένου τρόπου ἀτομικῆς ἐπεξεργασίας τῶν ἐλαιῶν εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν παραγωγῶν. Κρίνεται ὅθεν σκόπιμος ἡ δημιουργία ἐγκαταστάσεως διότι αὕτη θὰ ἐξασφαλίσῃ:

α) Τυποποίησιν τοῦ προϊόντος. Ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται τὸ προϊόν εἰς τὴν ἐποχὴν μας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς νὰ προβληθῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ὑπάρχουν κάδοι εἰς ἐπαρκῆ ἀριθμὸν καὶ συνελπῶς ἀνάλογος χῶρος ὥστε ἐκάστη διακεκριμένη ποιότης καρποῦ νὰ τοποθετεῖται εἰς ἰδιαίτερον κάδον.

Ἡ ὑφισταμένη κατάστασις νὰ διατηρῶνται ἐντὸς ὀλίγων ἀκαταλλήλων βαρελλῶν τῶν παραγωγῶν, σχεδὸν ἀναμιξ ποιότητος καρπῶν, εἶναι θανάσιμος διὰ τὴν ἐμπορεῖαν αὐτῶν.

β) Συστηματικὴν ἐπεξεργασίαν εἰς εἰδικῆς κατασκευῆς κάδους, τοῦ ἐνδε-

δειγμένου ύψους και χωρητικότητας, και ώρισμένην διάταξιν και ύλικόν (ξύλον) τὸ ὁποῖον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος και ἐξωπλισμένων με κρουνοὺς διὰ τὴν ἀνάδοσιν τῆς διαλύσεως.

γ) Συστηματικὴν ὀργάνωσιν και παρακολούθησιν τῆς ἐπεξεργασίας, ὀριμάνσεως και διαχειρίσεως τῶν ἐλαίων, ἔγκαιρον και οἰκονομικὴν λόγω ποσότητος προμηθειᾶν τῶν πλέον καταλλήλων ὑλικῶν ἐπεξεργασίας, συντήρησιν κάδων, σκευῶν και ἐργαλείων, λογιστικὴν ἐξυπηρέτησιν και διαχείρισιν τῆς ἐμπορείας αὐτῶν.

δ) Ὄργάνωσιν συσκευασίας, μεταφορῶν.

ε) Ἐγκατάστασιν μηχανικοῦ διαλογέως κατὰ μέγεθος καρπῶν.

στ) Μείωσιν κόστους ἐπεξεργασίας και αὔξησιν δυνατότητος διαθέσεως εἰς τὰς καλύτερας δυνατὰς τιμὰς.

ζ) Ἐξασφάλισιν και ἀξιοποίησιν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τεχνικοῦ εἰδικοῦ προσωπικοῦ.

Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ὡς τό γε νῦν ἔχουν ἢ παρακολούθησις ἐπεξεργασίας τῶν ἐλαίων εἶναι ἀνέφικτος ἀσύμφορος και ὄχι πλήρης και ἀποτελεσματικὴ, ἔστω και ἂν ὑπάρξῃ τὸ κατάλληλον προσωπικὸν λόγω κατασπορᾶς τῶν χωρίων και τῶν ἐντὸς αὐτῶν ἀποθηκῶν, λόγω τῶν μεγάλων ἀποστάσεων και διαδρομῶν, τῆς κακῆς βατότητος τῶν δρόμων και τὸσων πολλῶν ἄλλων παραγόντων ὥστε νὰ παρέλκῃ ἢ ἀπαρίθμησις των.

2.—Κτιριακὸν συγκρότημα. Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν βρωσίμων ἐλαίων ἀπαιτεῖται ἀπλῆ κτιριακὴ ἐγκατάστασις ἐπὶ χώρου ἐπαρκῶν διαστάσεων ἢ ὁποῖα θὰ περιλαμβάνῃ α) χῶρον με τοὺς κάδους ἐπεξεργασίας ἐλαιοκάρπου, καταλλήλως διατεταγμένους ἐπὶ ὑποβάθρων και με διαδρόμους μεταξὺ αὐτῶν ὥστε νὰ διευκολύνωνται αἱ ἐργασίαι ἐπεξεργασίας και διακινήσεως τῶν ὑλικῶν ἐλαιοκάρπου κλπ.

β) χῶρον παραλαβῆς και ζυγίσεως προσκομιζομένου ἐλαιοκάρπου

γ) χῶρον διαλογῆς τοῦ ἐλαιοκάρπου κατὰ ποιότητα ἀφ' ἑνὸς και κατὰ μέγεθος ἀφ' ἑτέρου διὰ καταλλήλων διαλογέων.

δ) Μικρὸν χημεῖον.

ε) Γραφεῖον και Λογιστήριον.

στ) Ἀποθήκην ὑλικῶν ἐπεξεργασίας (ἄλλα ἐργαλεῖα).

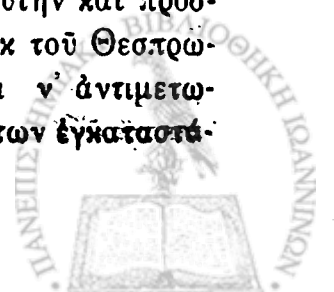
ζ) Ἐργαστήριον και συνεργεῖον ἐπισκευῆς κάδων, μηχανημάτων κλπ.

η) Μεγάλην αὐλὴν με στηθαῖον διὰ τὴν ἀνετον κίνησιν, φόρτωσιν και ἐκφόρτωσιν τῶν μεταφορικῶν μέσων κατὰ τὴν προσκόμισιν και ἀποστολὴν τῶν ἐλαίων και λοιπῶν ὑλικῶν.

3.—Δυναμικότης ἐγκαταστάσεως. Αὕτη θὰ καθορίσῃ και τὸ μέγεθος αὐτῆς. Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς δυναμικότητος τῆς ἐγκαταστάσεως πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι μιὰ ἐγκατάστασις ἐπεξεργασίας βρωσίμων ἐλαίων δὲν εἶναι κατὰ βάσιν τάξεως βιομηχανικῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ κόστος ἐπεξεργασίας εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογον τῆς ποσότητος τῆς ἐπεξεργαζομένης πρώτης ὕλης. Βαρύνει δὲ και αὐτὴν τὸ μέγεθος και τὸ δυναμικὸν τῶν μηχανικῶν τῆς ἐγκαταστάσεων.

Ἐν προκειμένῳ ὁμως πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐναποθηκευτικῆς μορφῆς ἐγκαταστάσεως τῆς ὁποίας ἢ δυναμικότης εἶναι μᾶλλον συνάρτησις τῆς πλήρους ἀξιοποιήσεως τῶν Διοικητικῶν δαπανῶν και προσωπικοῦ, τὸ ὁποῖον προβλέπεται ὅτι θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕναν εἰδικόν, ὡς Τεχνικόν και Γενικόν Διευθυντὴν, πλαισιούμενον με τὸ κατάλληλον βοηθητικόν, τεχνικόν και ἐργατικόν προσωπικόν.

Ἡ τοιαύτη μορφή τῆς ἐγκαταστάσεως ἐπηρεάζεται και ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν τῶν ἐλαιώνων ἐξ αὐτῆς. Δὲν δικαιολογεῖται νὰ ὑπολογισθῇ κατ' αὐτὴν και προσκόμισις ἐλαίων ἀπὸ γειτονικὰς μὲν μεμακρυσμένας ὁμως περιοχὰς ἐκ τοῦ Θεσπρωτικοῦ ὡς τῆς Φιλιπιάδος και Λούρου. Δι' αὐτὰς ἐν καιρῷ δύναται ν' ἀντιμετωπισθῇ τὸ αὐτὸ θέμα διὰ τῆς δημιουργίας ἰδιαιτέρων και ἀνεξαρτήτων ἐγκαταστά-

σεων δι' ἑκάστην περιοχὴν, χωρὶς τοῦτο νὰ ἐπηρεάσῃ τὸ κόστος ἐπεξεργασίας αὐτῶν. Καὶ διότι ἡ μακρὰ μεταφορὰ ἐπηρεάζει δυσμενῶς τὴν ποιότητα τοῦ προσκομιζομένου ἐλαιοκάρπου.

Τὸ δυναμικὸν τῆς ἐγκαταστάσεως εἶναι συνάρτησις τῆς ἐπεξεργασίμου ἐτησίας παραγωγῆς τῆς περιοχῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ καὶ ἐὰν αὕτη συμπίπτει μὲ τὴν πλήρη ἀξιοποίησιν τοῦ ἐλαχίστου Διοικητικοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ.

Ἀμφότερα συμπίπτουν εἰς τὸ δυναμικὸν τῶν 300 τόννων ἐτησίως καὶ τοῦτο διότι: Ἡ μέση ἐτησία παραγωγὴ 9 ἐτῶν (1954—1962) ἀνέρχεται εἰς 706 τόννους περίπου. Ἡ ἐλαχίστη σημειωθείσα ἦτο 50 τόννοι. Ἐκ τῶν 9 ἐτῶν μόνον τὰ 2 ἔτη ἡ παραγωγὴ ἦτο κατωτέρα τῶν 300 τόννων.

Ἐκ τῆς ὅλης παραγωγῆς ὁμως μόνον 50—60% εἶναι ἐπεξεργάσιμα. Μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν προβλέπεται αὐξήσις τόσον τοῦ ποσοστοῦ αὐτοῦ διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς καλλιεργείας τῶν δένδρων ὅσον καὶ αὐξήσις τῆς ὅλης παραγωγῆς λόγω τῶν νέων ἀποδόσεων ἀπὸ τὰ νέα ἐλαιόδενδρα καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν ἀποδόσεων τῶν παλαιῶν.

Ὡστε σκόπιμος ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἡ ἀντιμετώπισις ἐγκαταστάσεως 300 τόννων (ὀλίγον κάτω τοῦ 1/2 τῆς μέσης ἐτησίας παραγωγῆς) καὶ διότι δὲν προβλέπεται προσκόμισις πλήρης δεδομένου ὅτι τὸ ἰδιωτικὸν ἐμπόριον δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγῶνα καὶ θὰ ὑπάρξουν παραγωγοί, ἔχοντες προηγουμένας δεσμεύσεις μὲ τοὺς ἰδιώτας ἐμπόρους, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ προσκομίσουν τὸ προϊὸν τῶν εἰς τὴν ὑπὸ μελέτην ἐγκατάστασιν.

Ἡ περίπτωσις μελλοντικῆς αὐξήσεως τῆς προσκομίσεως ἀντιμετωπίζεται εὐχερῶς, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς εἰς κάδους χωρητικότητος, πέραν δὲ ὠρισμένου ὄριου καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ καὶ ἐξοπλισμοῦ.

4.—Θέσις ἐγκαταστάσεως. Πρέπει κατὰ βάσιν νὰ συγκεντρῶνῃ τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά: α) Ἀφθονίαν ὕδατος καὶ εὐχερῆ ὑδροληψίαν. β) Ὑπαρξιν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. γ) Γειννίασιν πρὸς κεντρικὴν ὀδικὴν ἀρτηρίαν. δ) Νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸ κέντρον τῶν ἐλαιῶνων καὶ νὰ ὑπάρχουν δρόμοι ἐξ ὅλων τῶν χωρίων τῆς Λάκκας πρὸς αὐτήν. ε) Πλησιέστερον πρὸς τὰ κέντρα καταναλώσεως καὶ στ) νὰ παρέχῃ δυνατότητας διαμονῆς τοῦ τεχνικοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῆς καὶ τῶν ἐμπόρων ἀγοραστῶν.

Ἰδανικὸς τόπος συγκεντρῶνων ὅλα τὰ ὡς ἄνω χαρακτηριστικὰ εἶναι ἡ κωμόπολις Θεσπρωτικόν. Εἰς οὐδὲν ἄλλο χωρίον τῆς Λάκκας δὲν ὑπάρχει οὔτε προβλέπεται νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον ἠλεκτροφωτισμὸς, νερὸ, δρόμος, ξενοδοχεῖα. Ὅλα τὰ χωρία ἔχουν δρόμον πρὸς τὸ Θεσπρωτικόν, ἐπιτρέπει κινήσιν τροχοφόρων, ὄχι ὁμως καὶ μεταξύ των. Εὐρίσκειται ἐγγὺς τῶν ἐλαιῶνων καὶ ἐγγύτερον παντὸς ἄλλου πρὸς τὰς μεγάλας καταναλωτικὰς ἀγορὰς καὶ τὸν λιμένα Πρεβέζης.

Τὴν ἀποψιν αὐτὴν ἐνισχύει καὶ τὸ ὅτι ὁ Δῆμος Θεσπρωτικοῦ προσφέρει διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν οἰκόμενον ἐκτάσεως 5 στρ. καὶ ἄνω πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς κωμόπολεως ἐπὶ τῆς ἀσφαλτοστρωμένης δημοσίας ὁδοῦ πρὸς Πρέβεζαν—Ἄρτιαν—Ἀθήνας καὶ δυτικῶς αὐτῆς. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὑπάρχει ἠλεκτρικὸν ρεῦμα καὶ ἀγωγοὶ τοῦ συστήματος ὑδρεύσεως τοῦ Δήμου, ὑπερεπαρκοῦς παροχῆς εἰς ὕδωρ. Ἡ διαμόρφωσις δὲ τοῦ ἐδάφους ἐπιτρέπει τὴν ἀποχέτευσιν τῶν λειμμάτων.

Ἀλλὰ καὶ τὸ κόστος κατασκευῆς θὰ εἶναι μικρότερον εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἐν συγκρίσει μὲ οἰανδήποτε ἄλλην ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς Λάκκας—Θεσπρωτικοῦ, διότι καὶ νερὸ ὑπάρχει ἀφθονον ἐπὶ τόπου, εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις ἠλεκτροκινήτων μηχανημάτων καὶ τὸ κόστος μεταφορᾶς τῶν ὑλικῶν οἰκοδομῆς μικρότερον. Διότι ἡ μεταφορὰ βαρέων ὑλικῶν πρὸς τὰ ἄλλα χωρία τῆς Λάκκας διέρχεται ἀπαραιτήτως ἐκ Θεσπρωτικοῦ καὶ εἶναι λίαν ἐπίπονος καὶ δαπανηρὰ λόγω

τόσον κακῆς βατότητος τῶν πρὸς τὰ χωρία δρόμων, ὥστε εἰς περιπτώσεις τινὰς νὰ καθίσταται ἀδιάβατος.

5. — **Ἀπαιτουμένη ἔκτασις.** Διὰ 300 τόννους ἐλαιοκάρπου θ' ἀπαιτηθοῦν 300 κάδοι τοῦ ἐνὸς τόννου. Τὸ μέγεθος αὐτὸ κάδου θεωρεῖται τὸ πλέον ἐνδεδειγμένον διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν. Παραλλήλως ὅμως θ' ἀπαιτηθῆ καὶ ἀριθμὸς κάδων 1)2 τόννου διὰ νὰ μὴ σπαταλᾶται γῶρος διὰ κλάσματα ποσότητος τῶν διαφόρων ποιότητων καρποῦ. Ἐκαστος κάδος θὰ στηρίζεται ἐπὶ στενῶν ὑποβάθρων—κολῶνες—ἐκ μπετόν ἀρμέ, ὕψους ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἕως 0,80 μ. μὲ ἀνάλογον κενὸν κάτωθεν διὰ τὴν εὐχερῆ ἐπιθεώρησιν καὶ ἐνδεχομένην ἐπισκευὴν τοῦ πυθμένους τῶν. Ἐὰν δι' ἕκαστον κάδον ὑπολογίσωμεν ἐπιφάνειαν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀπαραιτήτων διαδρόμων 3μ τότε ἀπαιτεῖται κτιριακὴ ἐγκατάστασις περιλαμβάνουσα τὰ κάτωθι διαμερίσματα ὡς ἑγγιστα:

Διαμέρισμα κάδων 300X3 (+κάδους 1)2 τόννου)	1000 μ²
» διαλογῆς καρπῶν 20X10	200 »
» ζυγίσεως καὶ παραλαβῆς 5X8	40 »
Μικρὸν χημεῖον 4X5	20 »
Ἀποθήκη ὑλικῶν 5X8	40 »
Συνεργεῖον ἐπισκευῶν 5X8	40 »
Γραφεῖον—Λογιστήριον 8X4	32 »
Βοηθητικὸν γῶρον, τουαλέττα, ἀποδυτήριον ἐργατῶν	48 »
Γκαράζ	130 »
	<hr/>
Σύνολον ἐστεγασμένου χώρου μ²	1550 μ²
Στηθαῖα φορτοεκφορτώσεις καὶ προαύλιον	1450 μ²
Χῶρος διὰ πιθανὴν ἐπέκτασιν μελλοντικῶς	2000
	<hr/>
ΣΥΝΟΛΟΝ	5000 μ²

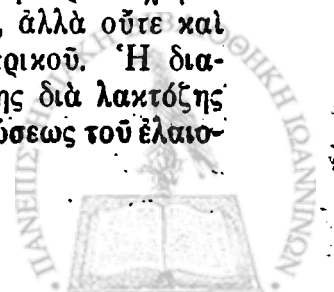
6. — **Σύστημα ἐργασίας.** Ἄμα τῇ προσκομίσει τοῦ ἐλαιοκάρπου εἰς τὴν ἐγκατάστασιν θὰ παραδίδεται εἰς τὸν διαλογέα ὅστις θὰ διαχωρίσῃ τὸν καρπὸν κατὰ μέγεθος, μετὰ προηγουμένην διαλογὴν κατὰ κατηγορίαν ἤτοι εἰς μαῦρο, ξανθό, γυαλερό, παραγωγικόν, μαλακόν κλπ.

Μετὰ ταῦτα θὰ ζυγίζεται κεχωρισμένως κατὰ ποιότητα καὶ κατηγορίαν καὶ θὰ καταβάλλεται ἢ προκαθορισθεῖσα προκαταβολὴ εἰς τὸν προσκομίζοντα παραγωγὸν ἀναλόγως τῆς ποιότητος τοῦ ἐλαιοκάρπου.

Ἀκολούθως ὁ καρπὸς τοποθετεῖται εἰς τὸν κάδον τῆς κατηγορίας του εἰς τὴν ὁποίαν θὰ προὔπαρχῃ διάλυσις ἄλμης ἱκανὴ νὰ τὸν καλύψῃ καὶ βαθμοῦ ρυθμιζομένου ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως.

Οἱ κάδοι θὰ φέρουν πλησίον τῆς βάσεώς των κρουνοὺς διὰ τὴν ἔξοδον τῆς ἄλμης, ὥστε ριπτομένη αὕτη ἐκ νέου ἄνωθεν ἐξασφαλίσῃ, βάσει ἀλατομετρήσεως, ἐνιαία πυκνότητα ἄλμης δι' ὀλόκληρον τὸ σῶμα τοῦ ἐλαιοκάρπου. Ἡ ἀνάμιξις αὕτη δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ χειροκινήτου ἢ μηχανοκινήτου φορητῆς ὑδραντλίας ἢς ἢ ἀπορρόφησις τοποθετεῖται εἰς τὸν πυθμένα καὶ ἢ ἐκροὴ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ αὐτοῦ κάδου.

Δεδομένου δὲ ὅτι τὸ προῖδον θὰ διακινήθῃ πρὸς κατανάλωσιν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ πρέπει νὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν αἱ προτιμήσεις τῶν ξένων, οἱ ὅποιοι δὲν συμπαθοῦν τὴν ὑπερβολικὴν ἄλμυρότητα. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ βαθμοὶ ἀλατομέτρου ὄχι μόνον δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς 12° ὡς ἐθίζεται μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ οὔτε καὶ τοὺς 6° ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἔχωμεν ἐξασφαλισμένας ἀγορὰς ἐξωτερικοῦ. Ἡ διαφορά δύναται νὰ καλυφθῇ διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἀσθενοῦς ἄλμης διὰ λακτόζης ἢ ἄλλων μέσων ἀντὶ τοῦ ἁλατος, ἐνισχυτικῶν τῆς γαλακτικῆς ζυμώσεως τοῦ ἐλαιο-

κάρπου και τῆς ὠριμάνσεως και διατηρήσεώς του ὑπὸ συνθήκας μὴ εὐνοούσας προσβολὴν ἢ ἀλλοίωσιν τῶν καρπῶν.

7.—Φορεὺς τοῦ ἔργου Ὡς τοιοῦτος προβάλλεται ἡ Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Νομοῦ Πρεβέξης, ἣτις πρὸς τοῦτο προσφάτως ἐξετύπωσεν και διένειμεν εἰς τοὺς ἐλαιοπαραγωγούς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ δηλώσεις συμμετοχῆς των εἰς τὰς δαπάνας τῶν ἐγκαταστάσεων και ὑποχρέωσιν προσκομίσεως ὠρισμένου ποσοστοῦ τῆς παραγωγῆς των. Ἐκ τῶν ὅσων ὁμως ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας μέχρι τῆς στιγμῆς τοιαῦται δηλώσεις δὲν ἐπεστράφησαν συμπεπληρωμένα και ὑπογεγραμμένα εἰς τὴν Ἐνωσιν.

Ἡ νοοτροπία τῶν παραγωγῶν χαρακτηρίζεται ἀπὸ ὑπερβολικὴν δυσπιστίαν και διστακτικότητα και τοῦτο οὐχὶ πάντοτε ὑπαιτιότητι των, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἐτέθη ὑπ' ὄψιν των συγκεκριμένον σαφὲς σχέδιον, προῦπολογισμός, κόστος, ὕψος ἐπιβαρύνσεων κλπ. Νομίζομεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος λόγος ἀρνήσεώς των νὰ ὑπογράψουν δηλώσεις ὑποχρεώσεων μὲ ἄσαφεις ἢ ἀφηρημένους και γενικοὺς ὅρους.

Ἄν ἐλλείπει τὸ πνεῦμα συνεργασίας μεταξὺ τῶν παραγωγῶν δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὸ ὅτι δὲν τοὺς ἐδόθη συστηματικὴ και σαφὴς ἐξήγησις φωτίζουσα τὸ θέμα ἀπὸ ὅλας του τὰς πλευρὰς και παρέχουσα ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀπορίας των, ἀλλὰ και εἰς τὸ ὅτι δυσχεραίνεται ἡ μεταξὺ των ἐπαφὴ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι αἱ κατοικίαι των κείνται μακρὰν ἀλλήλων—ἐπικρατεῖ εἰς τὰ χωριά Θεσπρωτικοῦ ἡ ἰδιομορφία νὰ κατασκευάζουν τὰς κατοικίας των εἰς τὰ ἀγροτεμάχιά των και οὐχὶ εἰς συμπαγῆ συγκεντρωμένον οἰκισμὸν.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ἐνῶ ὅλοι εἶναι σύμφωνοι διὰ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἔργου, δὲν δύνανται νὰ ἐκτιμήσουν τὴν οὐσίαν και δυσχερείας αὐτοῦ και τῶν ἐξ αὐτοῦ βασικῶν συμφερόντων των, ἀλλὰ μὲ πνεῦμα στενὰ ἀτομικιστικὸν διαπληκτίζονται περὶ τοῦ εἰς ποίαν Κοινότητα ἢ θέσιν πρέπει νὰ ἐγκατασταθῇ αὐτὸ παρεμποδίζοντες μᾶλλον οὕτω τὴν προώθησιν τοῦ θέματος, ἐνῶ εἶναι καταφανὲς ὅτι μόνον ἡ κωμόπολις Θεσπρωτικοῦ πληροὶ τὰς ἀναγκαίας προϋποθέσεις πρὸς τοῦτο.

Κατόπιν τῶν ἄνω διαπιστώσεων καταλήγομεν νὰ διατυπώσωμεν τὴν ἐξῆς πρότασιν. Ν' ἀγνοηθῇ ἡ μᾶζα τῶν παραγωγῶν ὡς σύνολον και νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐνημέρωσις και προσεταιρισμὸς τῶν πλέον προοδευτικῶν ἐξ αὐτῶν μέχρι βαθμοῦ τοιοῦτου ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται προσκόμισις ἐτησίως κατὰ μ. ὄ. προσεγγίζουσα τοὺς 300 τόννους. Οἱ παραγωγοὶ αὐτοὶ θὰ συγκροτήσουν ἰδιαιτέρον Συνεταιρισμὸν ἀπὸ κοινοῦ συγκεντρώσεως ἐπεξεργασίας και διαθέσεως βρωσίμων ἐλαίων Λάκκας Θεσπρωτικοῦ ὅστις ὁρῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα και ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἐνώσεως Γ. Συνεταιρισμῶν Ν. Πρεβέξης, ν' ἀποτελέσῃ τὸν ἀρχικὸν φορέα τοῦ ἐπιδιωκομένου ἔργου.

Τοῦτο ὁμως ἀφοῦ προηγηθῇ σύνταξις συγκεκριμένης, σαφοῦς και πλήρους μελέτης τοῦ θέματος ὡς και εὐρεία και εὐσυνείδητος διαφώτισις τῶν παραγωγῶν.

Ἐχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἀμέσως μὲ τὴν ἔναρξιν τῆς λειτουργίας τοῦ ἔργου θὰ σπεύσουν και πολλοὶ ἐκ τῶν διστακτικῶν παραγωγῶν νὰ προσκομίσουν και αὐτοὶ τὸ προϊόν των—διαχειριζόμενον ἴσως ὑπὸ τοῦ φορέως διὰ λογαριασμὸν του—και ὅτι, σὺν τῷ χρόνῳ, μὲ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα, θὰ σημειωθῇ προθυμία προσκομίσεως και ἐγγραφῆς νέων μελῶν εἰς τὸν Συν)σμὸν αὐτόν, καθὼς και βελτίωσις τῶν ὁρῶν καλλιεργείας ἐλαιοδένδρων, συλλογῆς κλπ. ἐφ' ὅσον διαπιστώσουν τὸ ἐξ αὐτῶν συμφέρον των ἐκ τῆς πράξεως.

Ἄντὶ τῆς συγκροτήσεως ἰδιαιτέρου Συν)σμοῦ, δύναται νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ αὐτῇ αὐτῇ ἡ Ἐνωσις, συγκροτοῦσα αὐτόνομον οἰκονομικὸν ὀργανισμὸν τύπου **ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗΣ** ἀφοῦ ἐξασφαλίσῃ ὑποχρεωτικὴν προσκόμισιν και συμμετοχὴν

εις τας επενδύσεις εκ μέρους παραγωγών—δανειοδοτούμενων προς τούτο υπό της Α. Τ. Ε., οι οποίοι θα εξασφαλίζουν την προσκόμισιν ἐγγίζουσαν τούς 300 τόνους.

Νοέμβριος 1962

ΑΡΓΥΡΗΣ ΑΛΤΙΠΑΡΜΑΚΗΣ

Γεωπόνος Υ.Π.Α.Η.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

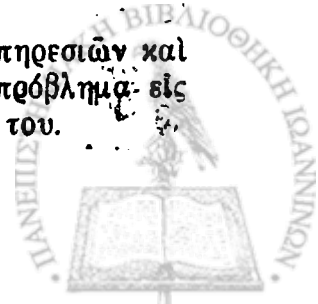
Όλα τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα στοιχεία καὶ ἀπόψεις εἶναι τὰ μόνα ἀτινα κατέστη δυνατόν νὰ συναχθοῦν ἐκ τῆς ἐπιτοπίου ἐρεῦνης εἰς Λάκκαν Θεσπρωτικοῦ ἐπὶ τῶν ὄρων παραγωγῆς καὶ ἐμπορείας βρωσίμων ἐλαιῶν.

Διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν ὁμῶς τῆς μελέτης ἐπιβάλλεται νὰ διερευνηθῇ καὶ ἀποσαφηνισθῇ:

- α) Τὸ κόστος καὶ ἡ ὀριστικὴ μορφή τῶν ἐγκαταστάσεων.
- β) Σύστημα καὶ δαπάναι λειτουργίας αὐτῶν.
- γ) Πηγαὶ κεφαλαίων: Δάνεια, ἐπιδοτήσεις, συμμετοχὴ παραγωγῶν. Συγκεκριμένον ὕψος δι' ἐκάστην περίπτωσιν.
- δ) Κόστος ἐπεξεργασίας κλπ. προϊόντος.
- ε) Τρόπος ρευστοποιήσεως τῶν ὑποχρεώσεων, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς παρενιαυτοφορίας τῶν δένδρων, τῆς δυναμικότητος τοῦ φορέως καὶ τῶν προβλεπομένων οἰκονομικῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἔργου.
- στ) Πιθαναὶ ἀγοραὶ καταναλώσεως, ἰκανότης αὐτῶν καὶ πιθαναὶ τιμαὶ διαθέσεως.
- ζ) Ἀποσβέσεις, φθοραὶ, συντήρησις, κλπ.

Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐπιβάλλεται ἡ ἀποστολὴ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου τῆς Υ.Π.Α.Η. εἰς τὰ λειτουργοῦντα ἤδη καὶ μάλιστα τὴν ἐποχὴν αὐτὴν κέντρα ἐπεξεργασίας βρωσίμων ἐλαιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ (Στυλὶς, Ἰτέα, Αἰδηψὸς) πρὸς μελέτην ἐπιτοπίως τῶν τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὄρων κτιριακῆς καὶ μηχανικῆς ἐγκαταστάσεως, λειτουργίας, ἐπιβαρύνσεων, διακινήσεως, ἐμπορείας, κόστους, συσκευασίας, τιμῶν διαθέσεως, ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν μονάδων ἐπεξεργασίας βρωσίμων ἐλαιῶν ὡς καὶ τῶν τυχόν γενομένων κατὰ τὸ παρελθὸν σφαλμάτων αὐτῶν διὰ τὴν σύνταξιν συμπληρωματικῆς τῆς παρούσης μελέτης, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν ἀξιοποίησιν καὶ ἀναπροσαρμογὴν τῆς ἐμπειρίας ταύτης εἰς τὰ πλαίσια τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν Λάκκας Θεσπρωτικοῦ.

Οὕτω διαφωτιζομένων τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν καὶ ἐνδιαφερομένων ὀργανώσεων, θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ χωρήσῃ τὸ πρόβλημα εἰς τὴν λύσιν του καὶ τὸ ἐπιδιωκόμενον ἔργον εἰς τὴν πραγματοποιήσιν του.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Μ Ν Η Μ Η Κ Α Ι Ζ Ω Η

Ἦρθε ἡ μοναξιά στήν ὥρα της
καθώς κοιμᾶται ἡ ἀδελφή στήν πολυθρόνα
κι' αὐτός, συνταξιούχος τώρα
μέ προσοχή νά γράφῃ καί νά μειράῃ τή σύνταξή του
τά ἐπιδόματα μέ τή σειρά, στήν Τράπεζα τίς καταθέσεις
γιὰ τὰ καλὰ γερόματα σιὸ πατρικὸ τὸ σπῆτι
κλειδώνοντας στήν πόρτα του ἀπ' ἔξω
ἀχώριστη κι' ἀναιμικὴ σκιά τὸν «εὐπειθέστατο»
πὸν ἔσερνε μαζύ του σαράντα τόσα χρόνια
γιὰ τῆς ἀνάγκης τὸ ψωμί.

Κοιμᾶται κι ὄνειρεύεται ἡ ἀδελφή
χαϊδεύοντας παλιές φωτογραφίες, σιὰ νιᾶτα τὸν πατέρα τους
μέ τὸ κλειστὸ πουκάμισο τῆς Κυριακῆς
καί τὰ χοντρά του χέρια ν' ἀπλώνωνται σιὰ γόνατα
καί τ' ὄνειρο νά λήῃ ἀκόμη
ἓνα καιρὸ παιδούλα μέ κόκκινη κορδέλλα σιὰ μαλλιά
τὸν ἔρωτα σιὸν κόρφο της ν' ἀποκοιμίζῃ
τὸν παιδικὸ της ἔρωτα
ὅπως ἀνάγειρε γλυκὰ σιὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ
μ' ἓνα στεφάνι τριαντάφυλλα σιὸ μέτωπο.

Καί τώρα,
δίχως χαρτιὰ πὸν ἀπέμειναν λησμονημένα
σιὰ παλαιὰ κιβώτια τῆς Ἐπαρχίας
ζεσταινόντας τὰ ὠχρὰ γεροντικά του χέρια
τῆς γέρικης μουριᾶς, ὡς γλύφουνε τὰ σπλάγγνα της οἱ φλόγες
ἀκούει τὸ μονότονο τραγούδι τῆς φθορᾶς
καί συλλογίζεται πικρὰ
τὸ «τίποτα» στήν ἄδεια του παλάμη
καί κλαίει ἡ ψυχὴ του
σκουπίζοντας μέ προσοχὴ τὰ δάκρυα
πὸν κύλησαν σιγὰ σιὸ μάγουλό του.

Τὴν ἱστορία τῆς μουριᾶς ξαναθυμᾶται τώρα
ὡς ἀνεβαίνει ὁ καπνὸς ἀνάλαφρα σιὸ τζάκι,
μικρὸς πὸν σκάλωνε σιὰ πράσινα τὰ κλώνια της,
σιὸν ἴσκιό της πὸν κάθησαν δλόγγυρα οἱ γερόντιοι
μέ τὸ σκουφι σιὰ χέρια τους
σφουγγίζοντας τὸν ἴδρωτα μέ τὰ χοντρά πουκάμισα
καί τράβηξαν μέ τὸν παπού, κουμπώνοντας σιὸ ραβδί τους,
γιὰ τὸ στερνὸ ταξίδι τους,
τὴ μάνα του πὸν κάθονταν σιὸ πέτρινο πεζούλι
κι' ἀγνάντευε τὴν ἔρημη τὴ σιγάτα

κι' ἀκόμη τὸν πατέρα τους π' ἀκούμπαι σιὴ ρίζα,
μοιράζοντας σιὴ χοῦφτα του τῆς μιᾶς δεκάρας ἀγορᾶ
σὲ φτωχικὰ καρότσια,
νὰ φέρ' ὁ ὕπνος σιὰ παιδιὰ γλυκὰ σιὰ βλέφαρά τους
τ' ἀντριωμένο βασιλόπουλο καβάλλα σι' ἄλογό του
χρυσὸ πλειδί ἀφήνοντας καὶ δυὸ φτερά σιὰ πόδια
νὰ πᾶνε πέρα μακριὰ σιὸ μαγικὸ παλάτι
ζεστό νὰ βροῦνε τὸ ψωμί καὶ τὸ γλυκὸ σιὴν κοῦπα.

Γελάει σὸν ὕπνο της ἡ ἀδελφὴ σκυφτὴ σιὴν πολυθρόνα
κι' αὐτός, ἀδύνατο κορμί μέσ' σις ζεσιῆς παντόφλες
νὰ συλλογίζεται φρικτὰ τῆς μοίρας τὸν καπνὸ
πὸν ἔρχεται σιὴν πόρτα τους μὲ βήματα μεγάλα
καθὼς χαϊδεύει μέσ' τὰ δάχτυλα
λειψὰ σημάδια τῆς ζωῆς πὸν κράτησε μαζύ του,
ἓνα παράσημο φτωχὸ μὲ δάφνη κεντημένο
διὰν ἀμούστακο παιδί μὲ τὸ σπαθί σιὰ χέρια
ἐμέθαγε μὲ τ' ἄτρομο κρασί τῆς Λευτεριῆς,
τὰ τρία του διπλώματα μέσ' τῆ χρυσῆ κορνίζα
καὶ κάποιος ἔρωτος δειλὸς πὸν ἔρεψε σιὴν Ἐπαρχία
— ἦταν τὰ μάτια σὰν ἑλιά
καὶ τὸ κορμί ἀκόλαστος ἐπύρωνε καῦμός —
γιὰ νᾶρχονται σιὰ χεῖλη του παλιοί, λησμονημένοι σίγχοι
κι' ἀνάλαφρα νὰ φεύγουνε κι' αὐτοὶ
μὲ τὸν καπνὸ σιὸ τζάκι,

ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Τ Α Σ Π Ι Τ Ι Α...

Τὰ σπίτια κοιμοῦνται ἤσουχα
πάνω σιὰ πέτρινα θεμέλια τους
χωρὶς κανένα φόβο, χωρὶς
νὰ κάνουν τὴν προσευχή τους
στὸν ἥλιο πὸν κάθε πρωτὶ
ἐρωτικά χαϊδεύει τὴ σκεπή τους.
Περπατᾶς μέσα στὴν ἄδεια νύχτα
στοὺς δρόμους μὲ τὰ κλειστὰ παράθυρα
κι εἶσαι σὰν ξένος ἀνάμεσα σιὰ σπίτια
εἶσαι σὰν νεκρονασημένος
πὸν δὲν μπορεῖ νὰ θυμηθεῖ τὸν ἑαυτό του.
Ὅνόματα δὲν ἔχουνε τὰ σπίτια
δὲν ἔχουν τίποτα δικό τους
ἄλλο ἀπὸ μᾶς, ἄλλο ἀπ' τὴν ἀγωνία μας
πὸν ἀδιάφορα τ' ἀφήνει

ΤΑΚΗΣ ΣΩΤΗΡΧΟΣ

Α Ν Ο Ι Χ Τ Η Α Γ Κ Α Λ Ι Α

Ἄνοιχτὴ ἀγκαλιὰ ὁ κόσμος ἀγάπη μου
καὶ σὲ περιμένει ἀπόψε, αὐριο καὶ πάντα.
Κοίταξε τὰ σιωπηλά του χέρια
κοίταξε τὰ παιδιὰ πὸν κρύβουν
τὶς πληγὲς σιὰ μικρά τους στήθια,
κοίταξε τὸν ἄνεμο τὸν ταξιδευτὴ
πῶς δομάει στὶς ἄδειες κάμαρες.
Φωνάξω κι' ἀπόψε τ' ὄνομά σου
πουλὶ τῆς ἀνοιξῆς. Φωνάξω
μὲ τὰ πανιὰ τοῦ καραβιοῦ μου ἀνοιγμένα.
Εἶναι καιρὸς νὰ ρθεῖς κι' ἐσὺ
ὁ κόσμος τὴν καρδιά σου περιμένει
πὸ ψηλὰ ν' ἀνέβει σιὸ στερέωμα.

ΤΑΚΗΣ ΣΩΤΗΡΧΟΣ

Ω Η Θ Λ Ψ Η Μ Ο Υ

Ω ή θλίψη μου
καμωμένη από καπνούς κι' από σφυρίγ-
ματα.

Από πηλήκια και χέρια
από πεταμένα φιλιὰ
από σκαμμένα μάτια
από βρεμμένα μάγουλα
από κοντόφταστες φωνές...

Και ύστερα τὸ διάστημα
Ἡ ἀγωνία τῆς εἴδησης.
Ὁ πόνος τῆς ἀναμονῆς.
Ὁ χειμῶνας τοῦ χωρισμοῦ
καὶ ἡ μοναξιά μου.

Καὶ ἔπειτα ὁ χρόνος
Ὁ αἰῶνας καὶ ἡ ᾠρα.
Ἡ κομμένη ἐλπίδα.
Τὸ μούδιασμα τῆς ψυχῆς.

Ἡ ἄχαρη ἀπαντοχὴ
καὶ ἡ ἀγρύπνια μου.

Καὶ ὕστερα ἡ ζωὴ.
Τὸ καμωμένο ἀπὸ παρούσιες κορμί,
Οἱ τρεμουλιασιῆς καμπυλόητες τῶν ἄστρων
καὶ ἡ συντροφιά μου.

Καὶ ἔπειτα ἡ μετάνοια.
Ἡ ταπεινὴ δέηση σὴν ἁμαρτία
Ἡ ἄκριτη ἀπιστία
καὶ τὰ δάκρυά μου.

Ω ή θλίψη μου
καμωμένη ἀπὸ καπνούς κι' ἀπὸ σφυρίγ-
ματα.

ἀπὸ ἀγκαλιές κι' ἀπὸ χαμόγελα
ἀπὸ φιλιὰ κι' ἀπὸ καλωσσορήματα.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

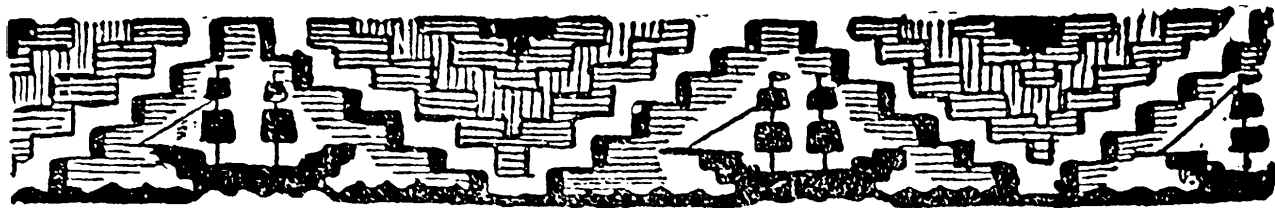
Α Ν Α Μ Ν Η Σ Η

Ἔλεγε...

Ἄν ζοῦσες τὴ νύχια ἐκείνη
μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀστέρια...
Στὴ μάντρα τοῦ σπιτιοῦ μου
στριμωγμένη μὲ τὸ φόβο μου
ἔπιανα τὴν ἄσπρη κορδέλλα
πῶχα δεμένη φιώγκο στὰ μαλλιά μου
γὼ νὰ δέσω τοὺς ἴσκιους
ποὺ πάλευαν δίπλα μου
μὲ τ' ἀστέρι ποῦταν πάνω ἀπὸ τὴ σκεπὴ
τοῦ ἀντικρουνοῦ σπιτιοῦ.
Δὲν μπορεῖ νὰ ζοῦσα...
Οἱ ἴσκιοι
δὲν φοβοῦνται τὰ μικρὰ παιδιὰ
ποὺ κτυπᾶνε τὰ χέρια τους γιὰ νὰ τοὺς διώξουν.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΘ. ΞΥΔΗ

Διδάκτορας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου,
Ἐποδιδευθυντοῦ τῆς Ζωσιμαίας Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας

Ν Ε Ο Σ Κ Ο Σ Μ Ο Σ *

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ—ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΙ—ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΕΘΟΣ

ΙV.—ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ Βιομηχανία, καὶ αἱ πάσης φύσεως συναφεῖς καὶ ἐκ ταύτης ἐξηρητημένα ἐπιχειρήσεις προσδιορίζουν τὸν ρυθμὸν τῆς ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ἐξελίξεως καὶ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ—ΠΡΟΟΔΟΥ καὶ κατευθύνουν τὴν οἰκονομικὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ γονιμωτέρα οἰκονομικὴ θεωρία τῶν αἰώνων, τὸ «ΜΑΖΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ—ΜΑΖΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ» καὶ τὸ «ΟΛΑ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ», προῆλθε καὶ διευπλώθη ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους, τοὺς βιομηχάνους καὶ ἐργάτας καὶ ἀπετέλεσε τὴν πλέον κραυγαλέαν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ διδάγματα τῶν ἱερυφρομούμαλων σοφῶν τοῦ παρελθόντος.

Διὰ τῆς εἰρημένης θεωρίας τὸ ἄτομον ζῆ προκαταβολικῶς καὶ ἀπολαμβάνει ἐκ τῶν προτέρων τοὺς κόπους τῆς ἐργασίας τοῦ μέλλοντος. Ὁ Ἀμερικανὸς καὶ ἡ Ἀμερικανὴς ἔρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν ἀπὸ τοῦ 18ου, τοῦ 20οῦ ἢ τοῦ 22ου ἔτους, τὸ πολὺ, τῆς ζωῆς των χωρὶς νὰ ὑπολογίζουσιν εἰς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν γονέων των, εἰς προῖκα καὶ τὰ ὅμοια. Συνιστοῦν οἰκονομικὴν καὶ δημιουργοῦν τὸ νοικοκυριὸν των. Ἀγοράζουσιν «ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ» καὶ ἐγκαθίστανται εἰς ἰδιόκτητον οἰκίαν 20—30 χιλιάδων δολλαρίων τὴν ἀξίαν τῆς ὁποίας θὰ ἐξοφλήσουσιν τοκοχρεωλυτικῶς μὲ μικρὸν ἐπιτόκιον εἰς μηνιαίας δόσεις 20ετοῦς περιόδου διαρκείας. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀγοράζουσιν καινουργῆς τελευταίας παραγωγῆς αὐτοκίνητον τὴν ἀξίαν τοῦ ὁποίου θὰ ἐξοφλήσουσιν διὰ μηνιαίων δόσεων τριετοῦς συνήθως διαρκείας. Τὸ ἴδιον συμβαίνει μὲ τὰς ἠλεκτρικὰς συσκευάς, μὲ τὰ ἐπιπλα, τὰ σκεύη καὶ τὰς πάσης φύσεως ἐγκαταστάσεις τοῦ νοικοκυριοῦ των. Ὁ Ἀμερικανὸς δὲν περιμένει νὰ κἀνῃ πρῶτα οἰκονομία ἢ νὰ πάρῃ πρῶτα τὸ ἐφ' ἅπαξ καὶ νὰ συνταξιοδοτηθῆ διὰ νὰ φτιάσῃ τὸ σπίτι του καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὸ νοικοκυριὸν του. Τὸ φτιάκει ἀπὸ τὸ 18ον, τὸ 20ὸν ἢ τὸ 22ον ἔτος τῆς ζωῆς του καὶ τὸ ἀπολαμβάνει προκαταβολικῶς πρὶν ἀκόμη περὶέλθῃ τοῦτο εἰς πλήρη κυριότητά του. Ὅλα δὲ αὐτὰ χάρις εἰς τὸ «ΟΛΑ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ καὶ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ».

Οἱ Ἀμερικανοί, ἴδια οἱ νέοι, χρωστᾶνε. Χρωστᾶνε τὰς δόσεις τοῦ σπιτιοῦ των, τὰς δόσεις τοῦ αὐτοκινήτου, τὰς δόσεις τῶν ἐπιπλῶν, τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν καὶ τῶν ἐργαλείων τοῦ νοικοκυριοῦ των. Χρωστᾶνε ἀκόμη τὰς δόσεις τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ταξειδίων των. Μερικοὶ χρωστᾶνε τὰς δόσεις τῆς ἀποσβέσεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ δανείου. Αἱ βιομηχανίαι καὶ αἱ πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀμερικῆς δανείζουσιν ἀφειδῶς ἢ μᾶλλον πωλοῦν ἐπὶ πιστώσει, μὲ δόσεις καὶ ἄνευ προκαταβολῆς. Διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν εἶναι βεβαία ἡ βιομηχανία καὶ αἱ

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 860.

πάσης φύσεως επιχειρήσεις. Είναι βεβαία διότι αὕτη αὕτη ἡ βιομηχανία δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις παραγωγικῆς καὶ ἐπικερδοῦς ἀπασχολήσεως τῶν ἐργαζομένων. Ἐλέχθη ὅτι ἡ βιομηχανία καὶ αἱ πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεις δημιουργοῦν δυνατότητας παραγωγικῆς καὶ ἐπικερδοῦς ἀπασχολήσεως ὁλοκλήρου τοῦ ἐργαζομένου δυναμικοῦ τοῦ Ἔθνους.

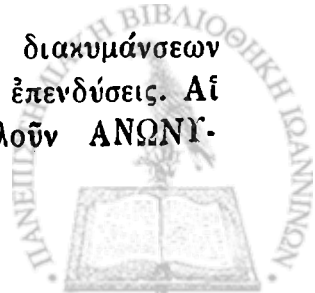
Ἀκούει συχνὰ κανεὶς τοὺς Ἀμερικανοὺς νὰ λένε: «Τὰ πλούτη μας δὲν μετρῶνται ἀπὸ τὰς καταθέσεις ἢ ἀπὸ τὰ ἀκίνητά μας. Μετρῶνται μὲ τὸ χρέη μας». Τὸ πιστεύω τοῦ συγχρόνου Ἀμερικανοῦ διατυποῦται ὡς ἀκολούθως: «Ὅσο περισσότερο χρωστᾶω τόσο πλουσιώτερος εἶμαι» καὶ ἡ λογικὴ του προχωρεῖ: «Τὸ νὰ χρωστᾶς σημαίνει ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἐκτιμοῦν τὰς ἰκανότητάς σου, τὴν ἐντιμότητά σου, τὴν παραγωγικότητά σου. Οἱ δανεισταὶ σου δὲν μπορεῖ νὰ κάνουν λάθος... Ὅποιος ἀμφιβάλλει ἄς δοκιμάσῃ νὰ δανεισθῇ...».

«Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου μετρεῖται μὲ τὸ ποσὸν τῶν χρεῶν του. Μὲ τὸ πόσο κόβει τὸ δόντι του... Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ποὺ στερεῖται καὶ ἀποταμιεύει διὰ ὑποθετικὴν μελλοντικὴν χρῆσιν... Ἡ καλύτερα ἡμέρα τῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ ΣΗΜΕΡΙΝΗ, μὴν τὴν θυσιάζῃς διὰ τὸ ὑποθετικὸν αὔριον».

Ἡ οἰκονομία ὡς ἀποθησαύρισις—ἀποταμιεύσις εἶναι ἀδιανόητος. Ἡ γνωστὴ εἰς ὑποαναπτύκτους χώρας ἀποταμιεύσις—ἀποθησαύρισις καὶ ἡ ἐπίκλησις τῆς νεολαίας πρὸς «τὸ Θεῖον Πνεῦμα τῆς Οἰκονομίας», θεωροῦνται αὐτόχρημα καταστροφικαὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Ἀντὶ τῆς ἀποταμιεύσεως—ἀποθησαύρισεως ἢ ἄμεσος δαπάνη τῶν χρημάτων διὰ τῆς ἀγορᾶς ἀγαθῶν καὶ ἡ ἐκ ταύτης κυκλοφορία τοῦ χρήματος θεωροῦνται γόνιμοι καὶ ἐπωφελεῖς. Ἡ οἰκονομικὴ θεωρία τοῦ Ἀμερικανοῦ διατυποῦται ὡς ἐξῆς: «Ὅσο γρηγορώτερα ἐξοδεύεις τὰ χρήματά σου, τόσον μεγαλυτέρας πιθανότητος δημιουργεῖς διὰ τὸν πολλαπλασιασμόν των». Καὶ περαιτέρω: «Ἡ ταχεῖα κυκλοφορία τοῦ χρήματος κινητοποιεῖ τὴν ἀγοράν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν Βιομηχανίαν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐπαύξεισιν τῆς παραγωγῆς τῶν πάσης φύσεως ἀγαθῶν». Ἀντιθέτως ἡ διὰ τῆς ἀποθησαύρισεως—ἀποταμιεύσεως ἀκίνητοποίησις καὶ ἀδράνεια τοῦ κεφαλαίου, μειώνει τὴν παραγωγὴν, προκαλεῖ ἀνεργίαν, καὶ ἀναχαιτίζει τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον. Τὸ νὰ ἀποσύρῃς ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν καὶ ν' ἀκίνητοποιήσῃς τὸ χρῆμα ἰσοδυναμεῖ μὲ σαμποταῖζ κατὰ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Ἀποταμιεύσις καὶ ἀκίνητοποίησις τοῦ χρήματος διὰ μακρὸν ἢ βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἀποτελεῖ ἐνέργειαν ἀντικοινωνικὴν καὶ ἀντιοικονομικὴν. Ἐνέργειαν ἢ ὁποῖα ἀναχαιτίζει τὸν δείκτην παραγωγῆς καὶ ὑπονομεύει τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν καὶ κατὰ συνέπειαν αὐτὸ τοῦτο τὸ κοινωνικὸν καθεστῶς.

Ἡ οἰκονομία γίνεται καὶ ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν δημιουργικὴν — παραγωγικὴν ἐπένδυσιν διὰ μέσου μιᾶς τραπεζῆς τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς τοῦ ἀτόμου. Κάθε Ἀμερικανὸς κρατᾷ ἓνα τοῦλάχιστον λογαριασμὸν τραπεζῆς. Προσέξτε. Ὅχι λογαριασμὸν καταθέσεως-ἀποταμιεύσεως. Λογαριασμὸν καταθέσεως-ἀναλήψεως. Αἱ καταθέσεις μετατρέπονται ἀκαριαίως εἰς μετοχὰς κάποιας βιομηχανίας, ἢ ἐπιχειρήσεως τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς τοῦ ἀτόμου. Τὸ χρῆμα ἐπενδύεται, κυλᾷ διὰ ν' ἀποφέρῃ καρπούς. Ὅπως τὰ τάλαντα τοῦ καλοῦ δούλου τοῦ Εὐαγγελίου. Αἱ ὁμολογίαι εἶναι διὰ τοὺς συνταξιούχους, τοὺς γέροντας, τοὺς ἀνικάνους. Αἱ ὁμολογίαι παρουσιάζονται ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς ἀσφαλείας. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως ἡ ἀσφάλεια εἶναι προσωρινὴ καὶ φαινομενικὴ. Αἱ ὁμολογίαι κυφοροῦν τὴν βραδείαν ἀλλ' ἀσφαλῆ ἀπώλειαν καὶ ἐξανέμισιν τῆς ἀξίας των. Ὁ μηδενισμὸς των βαίνει μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν.

Ἀντὶ τῶν Ὁμολογιῶν, αἱ ΜΕΤΟΧΑΙ, μὲ τὸν ἕλιγγον τῶν διακυμάνσεων ἀποτελοῦν ἐπωφελεῖς, παραγωγικάς, γόνιμους καὶ δημιουργικάς ἐπενδύσεις. Αἱ πάσης φύσεως Βιομηχανίαι καὶ ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀμερικῆς ἀποτελοῦν ἈΝΩΝΥ-

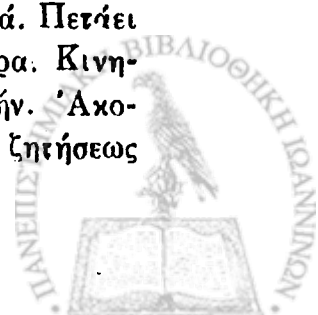
ΜΟΥΣ ΜΕΤΟΧΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ τῶν ἐργαζομένων, τῶν λαϊκῶν τάξεων. Βιομηχανία, Βιοτεχνία, Ἐμπορικαὶ καὶ ἄλλαι ἐπιχειρήσεις ἰδρύονται ἀπὸ ἐργαζομένων, ἀπὸ πτωχοῦς, ἀλλὰ εὐφυεῖς, πρακτικοὺς καὶ δραστηρίους ἀνθρώπους. Τὰ κεφάλαιά των εἶναι ΜΕΤΟΧΙΚΑ. Αἱ μετοχαὶ των ὑπολογίζονται εἰς ἑκατομμύρια καὶ δισεκατομμύρια δολλάρια καὶ κυκλοφοροῦν μεταξὺ ὄλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης μέχρι τῆς κατωτάτης. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐργάτης εἶναι συγχρόνως καὶ μέτοχος μιᾶς ἢ καὶ περισσοτέρων ἐπιχειρήσεων. Ἔχει τὸ αἶσθημα τοῦ ἰδιοκτητοῦ καὶ τὰς ἀνησυχίας τοῦ ἐπιχειρηματίου.

Ὅποιος θέλει ἀγοράζει ἐλευθέρως μετοχάς. Ἡ ἱκανότης καὶ ἡ εὐφυΐα τοῦ ἀνθρώπου δοκιμάζονται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μετοχῶν. Ἀπὸ τὴν ἱκανότητά του δηλαδὴ νὰ προΐδῃ τὰς πιθανότητας καὶ τὸ ποσοστὸν ἐπέκτασως—προόδου τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς ὁποίας ἐγένετο μέτοχος. Ἐνα μεγάλο μέρος τῶν ἐφημερίδων, 2—4 μεγάλα τουλάχιστον σελίδες τοῦ μεγέθους καὶ σχήματος τῶν ἡμετέρων «Βήματος—Καθημερινῆς», πυκνοτυπωμέναι μὲ συμβολικὰς ἐκφράσεις ἀφιερροῦνται εἰς τὴν καθημερινὴν κίνησιν τοῦ χρηματιστηρίου. Δηλαδὴ εἰς τὴν κίνησιν τῶν μετοχῶν. Ὁ Ἀμερικανὸς μόλις πιάσῃ τὴν ἐφημερίδα στὰ χέρια του τρέχει πρῶτα στὸ τμήμα τοῦ Χρηματιστηρίου. Ἐργάται, ἐπιστάται, διευθυνταί, νέοι, γέροι, γρηῆς, ἀρχίζουν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος των ἀπὸ τὸ χρηματιστήριον. Κινητοποιεῖται οὕτω τὸ χεῖμα, δημιουργεῖται τὸ ἐνδιαφέρον καὶ καλλιεργεῖται τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα μεταξὺ ὄλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Τὸ σπουδαιότερον, κινητοποιεῖται καὶ δημιουργεῖται μία νέα χρηματαγορά. Ἡ ἀστείρευτος καὶ ἀπύθμενος πηγὴ χρήματος τῶν ἐργαζομένων. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων ποὺ κρατοῦν μετοχὰς ἀνέρχεται εἰς δεκάδας ἑκατομμυρίων. Τοῦτ' αὐτὸ γίνεται σήμερον καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Πρὸ ἔτους περίπου μετεβλήθη καὶ ἡ Ἐταιρεία Αὐτοκινήτων VOLKSWAGEN εἰς ἰδιωτικὴν Ἀνώνυμον Μετοχικὴν. Εἰς Ἐταιρείαν τῶν ἐργαζομένων. Τὸ ἰδιωτικὸν μετοχικὸν Κεφάλαιον, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τῶν μετόχων ἀνύψωσε τὸν δείκτην παραγωγῆς εἰς τὸ φανταστικόν, καὶ ὅμως πραγματικόν, ἐπίπεδον τῶν 4.500 αὐτοκινήτων ἡμερησίως. Εἰς τὸ ἐπίπεδον δηλαδὴ τοῦ 1.500.000 αὐτοκινήτων τὸ ἔτος. Ἡ Βιομηχανία καὶ αἱ πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀμερικῆς κινητοποιοῦν τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, συμβάλλουν εἰς τὴν δημιουργίαν χρηματαγορᾶς μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων καὶ τὴν μορφοποίησιν εὐρυτέρας Νομισματικῆς—Τραπεζικῆς πολιτικῆς. Ὁ Ἀμερικανὸς γνωρίζει ὅτι ἂν δὲν ἐπενδύῃ τὰ χρήματά του, διὰ τῆς μεθόδου τῶν ΜΕΤΟΧΩΝ, θὰ τὰ χάσῃ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς.

Αἱ Βιομηχανία καὶ αἱ πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεις ἐργάζονται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς διαρκοῦς, τῆς βαθμιαίας καὶ ἀνευ ὀρίων αὐξήσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν ἐργαζομένων τουτέστιν τοῦ καταναλωτικοῦ κοινού. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς διαρκοῦς καὶ συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν ἡμερομισθίων καὶ τῶν πάσης φύσεως ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων. Ἡ ἔτησία αὐξήσις τοῦ μισθοῦ τῶν ἐργαζομένων κυμαίνεται μεταξὺ 10—15 %.

Ἡ αὐξήσις, ἐν ἀναλύσει, ἐπανερχεται πάλιν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. Ἐπανερχεται διὰ νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς. Ἡ αὐξήσις τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων προκαλεῖ μίαν ἄλυσιν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἀντιδράσεων αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ διατυπωθοῦν περιληπτικῶς ὡς ἄκολούθως:

Ἡ αὐξήσις τῶν ἀποδοχῶν σημαίνει ταυτόχρονον αὐξήσιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν ἐργαζομένων καὶ τοῦ καταναλωτικοῦ κοινού. Κατὰ συνέπειαν τὸ καταναλωτικὸν κοινὸν ζητᾷ περισσότερα καὶ καλλίτερα προϊόντα—ἀγαθὰ. Πετρεῖα τὰ παλῆα καὶ ἀγοράζει καινούργια. Ἀγοράζει περισσότερα καὶ καλλίτερα. Κινητοποιεῖ, διὰ τῆς ζητήσεως, τὴν ἀγοράν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν παραγωγὴν. Ἀκολουθῶς, ἡ αὐξήσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν ἐργαζομένων καὶ τῆς ζητήσεως

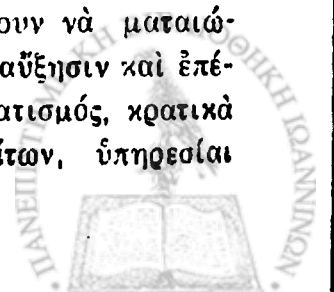
ἀγαθῶν προκαλεῖ δύο τινά: Ἄφ' ἑνὸς μὲν προκαλεῖ προσωρινὴν ἀνατίμησιν τῶν προϊόντων καὶ τῶν ἀγαθῶν. Ἄφ' ἑτέρου δὲ προκαλεῖ αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς διὰ τῆς ὁποίας καλύπτονται αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀγορᾶς καὶ ἀναχαιτίζεται ἡ τάσις ἀνατιμήσεως. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ ἀνατίμησις περιορίζεται εἰς τὸ ποσοστὸν τοῦ 2—3 ο]ο. Ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς ἀνέρχεται καὶ συνήθως ὑπερβαίνει τὸ ποσοστὸν τῶν 10—20 ο]ο. Ἡ ζήτησις κρατεῖ ὑψηλὰ καὶ διαρκῶς ἀνυψώνει τὸν δείκτην παραγωγῆς εἰς νέα ὕψη. Παράγονται οὕτω περισσότερα καὶ καλύτερα προϊόντα δι' ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, δι' ὁλόκληρον τὸ ἐργαζόμενον δυναμικὸν καὶ τὸ καταναλωτικὸν κοινόν.

Ἡ συνεχὴς αὐξήσις τῆς παραγωγῆς προωθεῖ τὸ συνεχὲς ρεῦμα τῶν παραγομένων μέχρι τῆς τελευταίας ἀγροικίας, μέχρι τοῦ πλέον ἀπομεμονωμένου ἀγρότου. Καθιστᾷ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος κοινωνικὸν εὐρωτέρων, περισσοτέρων καὶ καλλιτέρων προϊόντων ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Ἀμερικανὸς δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὸ περιφημον πρόβλημα τῆς «Δικαίας διανομῆς τῶν ἀγαθῶν» ὅπως συνηθίζουν οἱ ὑποανάπτυκτοι καὶ πτωχοὶ λαοί. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ΑΦΘΟΝΙΑΝ. Διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς λύεται αὐτομάτως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ πρόβλημα τῆς διανομῆς. Μετέχουν ὅλοι τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ μάλιστα ἐν ἀφθονίᾳ. Ἀντὶ τῆς «Δικαίας διανομῆς» προσφέρεται ἡ ἀφθονία εἰς πάντας.

Ἡ κατὰ 2—3 ο]ο ἀνατίμησις τῶν εἰδῶν κατ' ἔτος σημαίνει ἐν ταυτῷ πληθωρισμὸν καὶ ἰσοποσοστιαίαν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος. Ἐν συναρτήσει ὁμως πρὸς τὴν κατὰ 10—15 ο]ο ἐτησίαν αὐξήσιν τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων, σημαίνει εὐημερίαν δι' ὁλόκληρον τὸ ἐργαζόμενον δυναμικόν, δι' ὁλόκληρον τὸ ἔθνος. Ἀκόμη, ἐν συσχετίσει πρὸς τὴν κατὰ 10—20 ο]ο καὶ κάποτε κατὰ μεγαλύτερον ποσοστὸν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν σημαίνει πλοῦτον καὶ εὐημερίαν διὰ τὸ ἔθνος, τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ ἄτομα. Ἡ εὐημερία προέρχεται ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν πάσης φύσεως προϊόντων καὶ ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συμβολικῆς-συμβατικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος. Ἐφ' ὅσον ἔχομεν παραγωγὴν διαρκῶς αὐξανομένην, ἐφ' ὅσον ἔχομεν προϊόντα διαρκῶς βελτιούμενα, ἐφ' ὅσον ἔχομεν συνεχὲς ρεῦμα διακινήσεως καὶ καταναλώσεως ἀγαθῶν εἰς διαρκῶς αὐξανόμενον ποσοστὸν, ἔχομεν εὐημερίαν.

Ἡ οἰκονομικὴ φιλοσοφία τῆς Ἀμερικῆς θέλει τὰ πάντα δυναμικά, ἐξελισσόμενα καὶ διαρκῶς μεταβαλλόμενα. Ἀνατιμῶνται τὰ εἶδη κατὰ 2—3 ο]ο, ὑποτιμᾶται τὸ νόμισμα ἰσοποσοστιαίως. Αὐξάνουν αἱ ἀποδοχαὶ τῶν ἐργαζομένων κατὰ 10—15 ο]ο. Αὐξάνει ἡ παραγωγή κατὰ μεγαλύτερον ἀκόμη ποσοστὸν. Ὅλα δὲ αὐτὰ διὰ τὰ φέρουν εὐημερίαν. Οἱ οἰκονομολόγοι τῆς Ἀμερικῆς προσπαθοῦν νὰ ἐντείνουν τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ταχύτητα ἑξελίξεως καὶ ἀλλαγῆς τιμῶν, ἀξίας, νομίσματος, ἡμερομισθίων, —παραγωγῆς. Ἐν ταυτῷ ὁμως προσπαθοῦν, καὶ ἐπιτυχάνουν, νὰ ἐλέγχουν καὶ χρησιμοποιοῦσιν ἐπωφελῶς διὰ τὸν ἄνθρωπον τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος τὰ εἰρημένα οἰκονομικὰ-κοινωνικὰ φαινόμενα.

Ὅποίαν τρομερὰν ἀντίθεσιν, συνιστοῦν τ' ἀνωτέρω, πρὸς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν «Νομισματικῆς σταθερότητος» τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν !! Οἱ οἰκονομολόγοι τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν ἀγωνίζονται πεισμόνως καὶ ἀπεγνωσμένως νὰ κρατήσουν τὸ νόμισμά των σταθερόν. Ἀγωνίζονται νὰ κρατήσουν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἡμερομίσθια καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ κρατήσουν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τὴν ἀγοραστικὴν ἱκανότητα τῶν ἐργαζομένων καὶ γενικώτερον τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Ἀγωνίζονται δηλαδὴ ἀπεγνωσμένως νὰ κρατήσουν εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος τὴν παραγωγὴν. Νὰ ἐπιβραδύνουν, ἂν δὲν κατορθώσουν νὰ ματαιώσουν πλήρως, τὴν προσπάθειαν τῆς βιομηχανίας πρὸς ἀνάπτυξιν αὐξήσιν καὶ επέκτασιν. Αὐτὸ συμβαίνει πάντα ἐκεῖ πού ὑπάρχει κρατικὸς παρεμβατισμὸς, κρατικὰ μονοπώλια, ὑπηρεσίαι μελέτης-καταρτίσεως πενταετῶν προγραμμάτων, ὑπηρεσίαι

ἀγρονομίας και τὰ ὅμοια. Διὰ τὴν ἀκρίβειαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ διαφοροτρόπως. Οἱ οικονομολόγοι τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, λόγω χαμηλῆς στάθμης ἐκπαίδευσως, δὲν δύνανται νὰ αἰσθανθοῦν και διερευνήσουν τὰ τρέχοντα οικονομικά προβλήματα τῶν χωρῶν των ὡς διαμορφοῦνται ἡμέρα τῆ ἡμέρα. Κατ' ἀνάγκην ἀντανακλοῦν οικονομικὰς θεωρίας και ἀντιλήψεις τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἐκεῖνας δηλαδὴ τὰς ὁποίας γράφουν τὰ βιβλία τὰ ὁποία μελετοῦν. Ἐκεῖνας τὰς ὁποίας ἐδιδάχθησαν. Ἀκόμη, λόγω χαμηλῆς στάθμης ἐκπαίδευσως, οἱ οικονομολόγοι τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, σκέπτονται ἐπὶ σταθερῶν δεδομένων. Σταθερῶν τιμῶν, σταθεροῦ νομίσματος, σταθερῶν ἡμερομισθίων κλπ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθοῦν ὅταν οἱ ἐν λόγω παράγοντες εἶναι δυναμικοί, ἐξελισσόμενοι και διαρκῶς μεταβαλλόμενοι ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο τούτέστιν ἡ κινητοποίησης τῶν οικονομικῶν παραγόντων πρὸς διαρκῆ ἀλλαγὴν και ἐξέλιξιν και κατὰ συνέπειαν ὁ ἔλεγχος και ἡ ρύθμισις παραγόντων εὐρισκομένων ἐν κινήσει, ἀπαιτεῖ ἀνωτέραν κατάρτισιν, ἀνωτέραν νοημοσύνην, ἀνώτερον ἐπίπεδον οικονομικῆς φιλοσοφίας, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ οικονομολόγοι τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην κατάρτισιν, ἐκπαίδευσιν, εἰδίκευσιν.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Ἀμερικανικῆς προελεύσεως οικονομικὴν θεωρίαν τῆς ΜΑΖΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ - ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ. Ἐλέχθη ὅτι ἡ ἐν λόγω οικονομικὴ θεωρία φέρνει τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ και τὰ διανέμει ἐν ἀφθονίᾳ εἰς ὀλόκληρον τὸ ἔθνος. Τὸ αὐτοκίνητον τῆς τελευταίας παραγωγῆς π. χ. FORD μοντέλο 1963, μόλις κυκλοφορήσῃ, πωλεῖται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 3.000 περίπου δολλαρίων. Τὸ μοντέλο τοῦ 1962 ἔχει ἤδη χάσει 25—30 % τῆς ἀξίας του και προσφέρεται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 2.200 περίπου δολλαρίων. Τὸ μοντέλλο 1961 προσφέρεται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 1.300, τοῦ 1960 ἀκόμη εὐθηνότερον κ.ο.κ. Αὐτοκίνητον FORD ἡλικίας 6—7 ἐτῶν, ἐν καλῇ καταστάσει, πωλεῖται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 100 περίπου δολλαρίων. Εἰς τὴν τιμὴν τῶν 3.000 δραχμῶν Ἑλλάδος. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας. Ψυγεῖον π. χ. τῆς GENERAL ELECTRIC τελευταῖο μοντέλο (1963) χωρητικότητος 12—14 ποδῶν προσφέρεται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 300—400 δολλαρίων. Ψυγεῖον τοῦ 1952 τῆς αὐτῆς ἐταιρείας και τῶν αὐτῶν διαστάσεων προσφέρεται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 250 δολλαρίων. Τοῦ 1961 ἀκόμη εὐθηνότερον κ.ο.κ. Ψυγεῖον ἡλικίας 5—6 ἐτῶν ἀρίστης καταστάσεως τῆς αὐτῆς ἐταιρείας προσφέρεται εἰς τὴν τιμὴν τῶν 50 δολλαρίων, τούτέστιν εἰς τὴν τιμὴν τῶν 1500 δραχ. Εἶναι αὐτὰ τὰ ὁποία πωλοῦνται ἐδῶ 18.000 δραχ. και ἄνω....

Ὅπως δὴποτε ὅμως διὰ τ' ἀνωτέρω δὲν ἐπαρκεῖ ἡ ἀνύψωσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Χρειαίτται και ἡ κινητοποίησης τῆς ἀγοραστικῆς διαθέσεως. Τοῦτο πάλιν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέλιξιν και τεχνολογικὴν πρόοδον. Προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν και τὴν συνεχῆ ἀνάπτυξιν—βελτίωσιν τῶν προϊόντων. Ἡ νέα παραγωγή, τὸ νέον μοντέλον πρέπει νὰ εἶναι τελειότερον και καλλίτερον τοῦ προηγουμένου. Τὸ νέον αὐτοκίνητον, ψυγεῖον, ἠλεκτρικὸν πλυντήριο κλπ. πρέπει νὰ ἔχη τελειότερα και βελτιωμένα συστήματα. Νὰ παρέχῃ ἀνέσεις, εὐκολίας εἰς τὸν χειρισμὸν κλπ. Νὰ εἶναι καλλίτερον εἰς ἐμφάνισιν, εἰς γραμμὴν. Ταῦτα πάντα ἀπαιτοῦν τὴν συνεργασίαν ἐπιστημόνων πολλῶν εἰδικότητων και κατηγοριῶν. Ἀπαιτοῦν τὴν συνεργασίαν δημιουργικῶν και γονίμων πνευμάτων. Ἀπαιτοῦν συνεχῆ ἔρευναν, ἀνακάλυψιν, ἀνάπτυξιν, αὔξησιν.

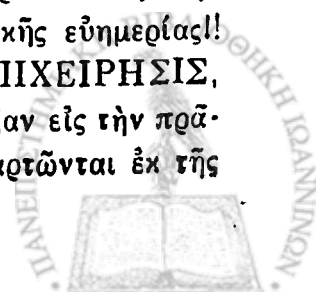
Ἡ Βιομηχανία ἐμορφοποίησε νέας ἀντιλήψεις περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, και τοῦ βαθμοῦ—τρόπου ἱκανοποιήσεώς των. Ἔταξε ἑαυτὴν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν και πλήρη θεραπείαν ὅχι μόνον τῶν βασικῶν βιολογικῶν ἀλλὰ και τῶν ἐπικτητῶν—δευτερογενῶν και τριτογενῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου. Μελετᾷ τὸν

άνθρωπον ὡς ἔμψυχον, βιολογικόν, κοινωνικόν καὶ συμβολικόν ὄν. Τὸν μελετᾷ καὶ ἀνοζητεῖ τρόπους καὶ μεθόδους δημιουργίας ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἀναγκῶν καὶ ἐν ταυτῷ δημιουργίας προϋποθέσεων ὑπηρετήσεως καὶ θεραπείας τῶν ἀναγκῶν του. Ἡ Βιομηχανία δημιουργεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀγνώστους μέχρι πρό τινας, καὶ διαρκῶς περισσοτέρας ἀνάγκας. Ἐν ταυτῷ ὅμως προκαλεῖ τὸν ἄνθρωπον, τὸν κινητοποιεῖ εἰς ἐργασίαν καὶ τοῦ παρέχει τὴν δυνατότητα ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν του κατὰ τρόπον κοινωνικῶς ἀποδεκτόν, εὐρισκόμενον ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἠθικὴν τάξιν καὶ μὴ παραβιάζοντα τὸν Νόμον. Οὕτω ὁ Ἀμερικανὸς δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνὸς μαλλίνου παλτοῦ 100 δολλαρίων διὰ νὰ προστατεύῃ τὴ γυναῖκα του ἀπὸ τὸ κρύο. Ἀγοράζει γούνινο παλτὸ ἀξίας 5.000 δολλαρίων. Ἀγοράζει MINK ἀξίας 20.000 δολλαρίων. Ἐκεῖνος ποῦ ὀδηγεῖ αὐτοκίνητο FORD ἢ CHEVROLET ὄνειρεύεται καὶ προσπαθεῖ ν' ἀποκτήσῃ μεγαλύτερο αὐτοκίνητο περισσοτέων ἀνέσεων καὶ περισσότερον πολυτελές. Γίνεται πελάτης τῶν BUICK, LINCOLN, DODGE καὶ ἀκόμη γίνεται κάτοχος ἐνὸς CADILAC ἢ CONTINENTAL καὶ ἐσχάτως ἑλικοπτεροῦ. Ὁ Ἀμερικανὸς ποῦ ἔχει σπῆτι μὲ ὄλας τὰς ἀνέσεις, ἀξίας 20.000 δολλαρίων ὄνειρεύεται καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ δι' ἑτέρου ἀξίας 200.000 δολλαρίων. Νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ διὰ μεγάλου μυσθώδους πολυτελείας καὶ ἀνέσεων. Ἐκ τῆς ἰδίας φιλοσοφίας ἀναπηδᾷ ἢ τάσις τῶν Ἀμερικανῶν νὰ ἀλλάσσουν αὐτοκίνητα, ἐπιπλα, σκευῆ, ἤλεκτρικὰς συσκευὰς κ.λ.π. ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορότερον. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἢ ταχύτης μὲ τὴν ὁποῖαν ἀντικαθιστᾷ κανεὶς τὸ σπῆτι του, τὸ αὐτοκίνητο, τὰ ψυγεῖα, τὰ ἐπιπλα, τοὺς δέκτας τηλεοράσεως, τὸ πιάνο κλπ. συνιστᾷ ἕνα τῶν κυριοτέρων παραγόντων προσδιορισμοῦ τῆς θέσεως τοῦ Ἀμερικανοῦ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἱεραρχίαν.

Ἡ διαρκὴς αὔξεις τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου (πρωτογενῶν, βιολογικῶν καὶ ἐπικτητῶν δευτερογενῶν τριτογενῶν κλπ.) καὶ ἡ προσπάθεια ἱκανοποιήσεως καὶ θεραπείας τῶν δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις καὶ συμβάλλει εἰς τὴν ΑΤΟΜΙΚΗΝ καὶ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑΝ. Ἐφ' ὅσον τὸ ἄτομον δημιουργεῖ διαρκῶς καὶ περισσοτέρας ἀνάγκας, ἐφ' ὅσον ἐργάζεται διὰ νὰ τὰς ἱκανοποιήσῃ κατὰ τρόπον κοινωνικῶς ἀποδεκτόν, εὐρισκόμενον ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἠθικὴν τάξιν καὶ μὴ παραβιάζοντα τὸν νόμον, ἐφ' ὅσον ἀγοράζει καὶ καταναλίσκει διαρκῶς καὶ περισσότερα ἀγαθὰ, κατ' ἀνάγκην δίδει ἐργασίαν εἰς τοὺς συνανθρώπους του, κατ' ἀνάγκην κινητοποιεῖ τὴν παραγωγὴν, κατ' ἀνάγκην συμβάλλει εἰς τὴν αὔξισιν τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν καὶ κατὰ συνέπειαν δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις τῆς ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ. Οὕτω ἡ ἐπιδιώξις τῆς εὐημερίας καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀτόμου συμβάλλει αὐτομάτως εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ πλησίον τοῦ συνόλου, τῆς κοινωνίας.

Ὅποῖαν τρομερὰν ἀντίθεσιν συνιστοῦν τ' ἀνωτέρω πρὸς τὴν ἀνατολίτικην φιλοσοφίαν τοῦ NIPBANA καὶ τῶν διδαγμάτων τῶν τρυφερόμυαλων σοφῶν τοῦ παρελθόντος, οἵτινες ἐκήρυττον τὴν καταπίεσιν τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἀναγκῶν καὶ ἀνήγαγον εἰς περιωπὴν ἐγκλήματος πᾶσαν προσπάθειαν ἱκανοποιήσεως καὶ θεραπείας τῶν! Διὰ νὰ εὐτυχῆσουν τὰ ἄτομα καὶ ἡ κοινωνία, λέγουσιν οἱ τρυφερόμυαλοι σοφοὶ τοῦ παρελθόντος, πρέπει νὰ περιορίσουν τὰς ἀπαιτήσεις τῶν, νὰ ζητοῦν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερα, νὰ καταπιέσουν τὰς ἀνάγκας τῶν, νὰ νεκρώσουν τὰς ἐπιθυμίας τῶν καὶ νὰ περιορισθοῦν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αὐστηρῶς ἀπαραιτήτων, τῶν στοιχειωδῶν. Εἰς ποίαν τρομερὰν ἀντίθεσιν εὐρίσκετο ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ θεωρία τοῦ Λιτοδιαίτου ὡς συντελεστοῦ κοινωνικῆς εὐημερίας!! Ἀντιθέτως, ἡ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ καὶ ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ, καὶ δι' αὐτῶν ἡ ΑΜΕΡΙΚΗ καὶ ὁ ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, ἀπέδειξαν εἰς τὴν πρᾶξιν ὅτι ἡ ΑΤΟΜΙΚΗ καὶ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ εὐημερία — εὐτυχία ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς

αυξήσεως τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πλήρους ἰκανοποιήσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐπιθυμιῶν του.

V.—ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΕΘΟΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

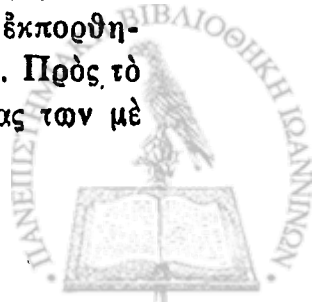
Τὰ θεμέλια τῆς κοινωνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἠθικῆς τῆς Ἀμερικῆς ἀντικατοπτρίζουν σαφῶς τὸ πνεῦμα τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεανθρώπου. Οὐχ ἦττον ὅμως ἐν τῇ πορείᾳ τῆς Βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως, ἐν τῇ πορείᾳ ἐξελίξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας, ἕνα νέον κοινωνικὸν ἔθος διαμορφοῦται. Τοῦτο ἀποβλέπει εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας. Ἐπιδιώκει τὴν προστασίαν καὶ ἐπέκτασιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας. Ἀποσκοπεῖ εἰς τὸν σεβασμὸν τῆς ἐλευθερίας, εἰς τὴν περιφρούρησιν καὶ περαιτέρω ἐπέκτασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν δυνατοτήτων καὶ τῶν ταλέντων του. Ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ ΑΤΟΜΟΥ καὶ τῆς ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἀμερικανοῦ εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὰς δυνάμεις του καὶ ἡ αἰσιοδοξία του δι' ἕν καλλίτερον καὶ λαμπρότερον μέλλον. Αἰσιοδοξία ἀναπηδῶσα ἐκ τῆς ἰκανότητος τῆς ἀμερικανικῆς ἐπιστήμης ὅπως ἐξερευνήσῃ, κατανοήσῃ, δαμάσῃ καὶ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὕλην καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ φρίκη δύο Παγκοσμίων πολέμων καὶ ἡ οἰκονομικὴ καταστροφὴ τοῦ 29—30 ἔσεισαν ἐκ θεμελιῶν τὴν Ἀμερικὴν. Δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ καταστρέψουν τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς τῆς πεποιθήσεις οὔτε τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν Ἀμερικανῶν, ὅπως ἀκριβῶς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συντρίψουν τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν Δυτικοευρωπαίων τοὺς ὁποίους ἡ ἀνατολικὴ προπαγάνδα ἐπιμένει καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ χαρακτηρίζῃ γηρασμένους καὶ καταδικασμένους εἰς θάνατον. Αἱ κακουχίαι, αἱ συμφοραὶ, αἱ δυσχέρειαι, αἱ οἰκονομικαὶ καταστροφαὶ καὶ ἡ φρίκη τοῦ πολέμου ἀντιμετωπίζονται μετὰ θάρρους, καρτερίας, αἰσιοδοξίας καὶ ἀθλητικοῦ ἀγωνιστικοῦ πνεύματος. Εἰς τὴν πραγματικότητα αἱ οἰκονομικαὶ καταστροφαὶ καὶ αἱ πάσης φύσεως δυσχέρειαι εἶναι εὐπρόσδεκτοι ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους διότι κινητοποιοῦν τὴν δραστηριότητα καὶ θέτουν εἰς λειτουργίαν τὰς δημιουργικὰς ἰκανότητας καὶ δυνάμεις. Κινητοποιοῦν καὶ προκαλοῦν πρὸς δράσιν τὰς ἀστειροῦτους δυνάμεις καὶ τὴν πρωτοβουλίαν μιᾶς Δημοκρατικῆς, δυναμικῆς, ἐξελισσομένης καὶ διαρκῶς μεταβαλλομένης κοινωνίας.

Ἡ παγκόσμιος ἱστορία καὶ φιλολογία, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἐπαρουσίασε, ἐδημιούργησε καὶ περιέγραψε ὅλους τοὺς χαρακτήρας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅλας τὰς ἀρετάς. Πλὴν μιᾶς. Πλὴν τῆς ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑΣ, ἡ ὁποία, καθαρῶς Ἀμερικανικῆς προελεύσεως, ἐμορφοποιήθη διὰ τῶν WESTERN FILMS καὶ κατέστη Ἐθνικὴ—Κοινωνικὴ ἀρετὴ ὅλου τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους. Τὴν ἐπαύριον τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἡ νικητρία Ἀμερικὴ ἔτεινε χεῖρα βοηθείας καὶ ἐνίσχύσεως πρὸς τοὺς τέως ἐχθρούς της. Πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προὐκάλεσαν τὸν πόλεμον καὶ ἠγωνίσθησαν πεισμόνως νὰ τὴν ὑποδουλώσουν. Πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τῆς ἐπέφεραν σκληρὰ κτυπήματα καὶ ἐπροξένησαν ἀνυπολόγιστον ἐκτίσεως καταστροφάς. Οἱ νικηταὶ Ἀμερικανοὶ ἐξέχασαν τὸ PEARL HARBOR καὶ ἔσπευσαν εἰς ἐνίσχυσιν τῶν δεινῶς δοκιμασθέντων, ὅπως αὐτοί, ἐκ τῆς φρίκης τοῦ πολέμου, συνανθρώπων των Ἰαπῶνων, Γερμανῶν, Ἰταλῶν.

Ὅποιαν τρομερὰν ἀντίθεσιν συνιστοῦν τ' ἀνωτέρω πρὸς τ' ἀναρίθμητα παραδείγματα τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος!! Πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν ἐκπορητῶν Ἀχαιῶν οἱ ὁποῖοι λεηλατοῦν, ἐξανδραποδίζουν καὶ καίνε τὸ Ἴλιον. Πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν δορυκνητόρων Ρωμαίων οἱ ὁποῖοι γεμίζουν τὰς γαλέρας των με

άλυσσοδεμένους δούλους διὰ τοὺς θριάμβους τῶν καὶ τὰ ἀμφιθέατρα. Πρὸς τοὺς Ἀποικιοκράτας Εὐρωπαϊοὺς οἱ ὅποιοι ἔδωσαν τὰ τελειότερα παραδείγματα ληστρικῶν πολέμων οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ταπεινώσεως τῶν ἠττωμένων!! Ἡ διδασκαλία τοῦ Θεανθρώπου «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν... εὐεργετεῖτε τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς...καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ἡμᾶς...!!» εὐρίσκει γόνιμον ἔδαφος καὶ καρποφορεῖ εἰς τὰς καρδίας ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Εἰς τὰς καρδίας δλοκλήρου ἔθνους. Ὁ σκεπτικιστὴς πιθανὸν ν' ἀναζητήσῃ ἐλατήρια πολιτικῆς σκοπιμότητος εἰς τὴν εἰρημένην Ἀμερικανικὴν χειρονομίαν καὶ διάθεσιν. Ὅπως δὲ ὅμως, καὶ ἂν ἀκόμη τοῦτο θεωρηθῇ ἀληθές, δὲν πρέπει νὰ παραγνωρισθῇ τὸ γεγονός ὅτι ἡ πολιτικὴ σκοπιμότης προϋποθέτει πολιτικὴν ὀριμότητα καὶ ρεαλιστικὴν ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, Δὲν ἀποστρεφεί δὲ τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ της περιεχομένου οὔτε θέτει ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν ὑπαρξιν τῆς ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑΣ. Τὴν ὑπαρξιν δῆλον ὅτι ἀρετῆς τὴν ὁποίαν διὰ πρώτην φοράν γνωρίζει ἡ ἀνθρωπότης.

Ἡ ἀρετὴ τῶν Ἀμερικανῶν νοεῖται ὡς δρᾶσις ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀνθρώπου διὰ σειρᾶς διαδοχικῶν ἐξελίξεων καὶ μεταβολῶν. Ἡ ἠθικὴ τῶν τείνει νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν λογικὴν. Ἀμφότεραι προωθοῦν καὶ ἐνθαρρύνουν τὸν Ἀμερικανὸν εἰς τὴν καλλιέργειαν κοινωνικῶν ἀρετῶν ὅπως π. χ. τῆς ἀλληλοβοηθείας, ἀγάπης, συνεργατικότητος, ἀληθείας, δικαιοσύνης κ.λ.π. διὰ τῶν ὁποίων ἀναπτύσσεται ὑγιὲς συναισθηματικὸν κλίμα καὶ ἐποικοδομητικαὶ ἀνθρώπιναί σχέσεις καὶ κατὰ συνέπειαν δημιουργεῖται εὐτυχὴς καὶ εὐημεροῦσα κοινωνία ἀνθρώπων.

Τὸ κοινωνικὸν ἔθος τῆς Ἀμερικῆς ἀκτινοβολεῖ σήμερον εἰς δλόκληρον τὸν κόσμον. Ἀκτινοβολεῖ μεταξὺ τῶν φίλων καὶ συμμάχων τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Μεταξὺ τῶν οὐδετέρων καὶ μεταξὺ τῶν λαῶν ἐκείνων οἱ ὅποιοι διαβιοῦν πέραν τοῦ παραπετάσματος. Πρόκειται περὶ τοῦ ΕΘΟΥΣ μίᾳς βιομηχανικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς κοινωνίας τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ ἀκτινοβολῇ καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἀκτινοβολεῖ διὰ τῶν μέσων μαζικῆς τηλεπικοινωνίας. Διὰ τοῦ συνεχοῦς ρεύματος τῶν Ἑλλήνων οἱ ὅποιοι ἐπισκέπτονται τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἔρχονται εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Ἀμερικανικὸν τρόπον ζωῆς. Διὰ τοῦ συνεχοῦς ρεύματος τῶν Ἀμερικανῶν ὁμογενῶν τε καὶ ἄλλων, οἱ ὅποιοι διασχίζουν τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὴν Μεσόγειον καὶ ἔρχονται νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς-τεχνικὰς τῶν γνώσεις εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἀκτινοβολεῖ καὶ διαμορφώνει νέαν φιλοσοφίαν καὶ νέον τρόπον σκέψεως καὶ ζωῆς μεταξὺ τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ κόσμου, μεταξὺ τοῦ καταναλωτικοῦ κοινού, μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων, μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων καὶ κυρίως μεταξὺ τῆς νεολαίας.

Κατωτέρω ἐκτίθενται μερικὰ τυπικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κοινωνικοῦ ΕΘΟΥΣ καὶ τῆς ἀμερικανικῆς σκέψεως τρόπου ζωῆς. Χαρακτηριστικὰ περίξ τῶν ὁποίων διαμορφοῦται ἡ ὄλη κοινωνικὴ δραστηριότης καὶ διαβίωσις τῶν Ἀμερικανῶν.

A. — ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Λέγεται ὅτι κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως, παρουσιάσθη ἐπιτροπὴ τις φιλανθρώπων ἐνὸς συνοικισμοῦ εἰς ἓνα Ἀμερικανὸν βιομήχανον γειτονικῆς πόλεως ζητοῦσα ἐλεημοσύνην διὰ τοὺς ἐνδεεῖς τοῦ προαστίου. Ὁ βιομήχανος τοὺς παρεκάλεσε νὰ ἐπανέλθουν τὴν ἐπομένην εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ συζητήσουν τὸ θέμα μετὰ τῆς συζύγου του. Τὴν ἐπομένην, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ προγεύματος, ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς ἔφερε τὸ θέμα πρὸς συζήτησιν. Τὸ θέμα δηλαδὴ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ βοηθείας τῶν ἀναξιοπαθούτων. Εἶπε πολλὰ ἀπευθυνόμενος εἰς τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τοῦ ζεύγους καὶ κυρίως τῆς οἰκοδεσποίνης. Εὐθύς ὡς ἔτελείωσεν ἔλαβεν τὸν λόγον ἡ σύζυγος τοῦ βιομηχανοῦ καὶ εἶπεν:

«Ἐκπλήττομαι ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἠδυνήθητε νὰ φαντασθῆτε ὅτι εἴμεθα ἄξιοι νὰ διαπραξώμεν, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, τὸ ἀποτροπαιὸν ἔγκλημα ποὺ μᾶς συμβουλεύετε».

—Πῶς; Θεωρεῖτε ἔγκλημα τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν βοήθειαν τῶν πτωχῶν; Ἡρώτησεν ἔκπληκτος ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς.

—«Βεβαίως εἶναι ἔγκλημα!», παρετήρησε μετὰ θεικότητος ἡ Κυρία. Καὶ προσέθεσε:

«Εἶναι ἔγκλημα διότι ὄχι ἀπλῶς παραβιάζει, ἀλλὰ τὸ χειρότερον, συντριβεί τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν. Μᾶς λέτε νὰ δώσωμεν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς. Νὰ δώσωμεν δηλαδὴ μιᾶς ἡμέρας ἢ μιᾶς ἑβδομάδος ἢ ἑνὸς μηνὸς ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας διὰ νὰ τοὺς κρατᾶμε εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ διαιωνίζωμεν τὸ μαρτύριόν των. Οὕτω ποιοῦντες θὰ ἔχωμεν τὴν σαδιστικὴν ἱκανοποίησιν ὅτι τάχα ἐμεῖς δὲν εἴμαστε σὰν τοὺς ἄλλους. Ἐμεῖς ἔχουμε καὶ βοηθοῦμε ἐκείνους ποὺ ὑποφέρουν, ἐκείνους ποὺ περιφέρουν τὸν δίσκον τῆς ἐπαιτείας. Ὅπως δῆποτε θὰ μᾶς στείλουν κάποια εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν εὐγνωμοσύνης, ὅπως κάνουν κάθε χρόνον, διὰ νὰ μᾶς ἱκανοποιήσουν τὴ ματαιοδοξίαν,...

Μᾶς λέτε νὰ ταῖσουμε πεινασμένα στόματα γιὰ νὰ μείνουν πάλιν αὐριοὺν πεινασμένα.

Πέστε μας νὰ κάνουμε κάτι ἄλλο! Πέστε μας νὰ βροῦμε κάποια λύσι μόνιμου διαρκείας. Νὰ καταστήσουμε τοὺς ἐνδεεῖς αὐτάρχεις, αὐτοβοηθουμένους καὶ μὴ ἔχοντας ἀνάγκην ξένης βοήθειας. Πέστε μας νὰ κάνουμε κάτι τὸ ὁποῖον νὰ περιφρουρεῖ, ταυτοχρόνως, καὶ νὰ ἀνυψῶναι τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν...»

—«Γουέλ! Εἶπε τότε ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς κληρικός. Τότε πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν τὰς δυνατότητας ἐπικερδοῦς ἀπασχολήσεώς των καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν ἐργασίαν δι' ὅλους»,

—«Τότε λοιπόν, εἶπεν ὁ βιομήχανος, πρέπει νὰ διερευνήσωμεν τὰς δυνατότητας ἰδρύσεως ἐργοστασίου τινὸς εἰς τὸν συνοικισμόν σας διὰ νὰ ἐργάζονται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἄνδρες γυναῖκες, μικροὶ καὶ μεγάλοι. Νὰ ἐργάζονται καὶ νὰ κερδίζουν χρήματα ὁλόκληρον τὸ ἔτος. Νὰ γίνουν αὐτάρχεις καὶ νὰ μὴν ταπεινῶνουν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν ζητιανεύοντες. Ἐλάτε λοιπόν εἰς τὸ Γραφεῖον προγραμματισμοῦ ἀναπτύξεως διὰ νὰ ἐξετάσωμεν τὸ θέμα, νὰ σταθμίσωμεν τὰς δυνατότητας καὶ εὐρωμεν λύσιν».

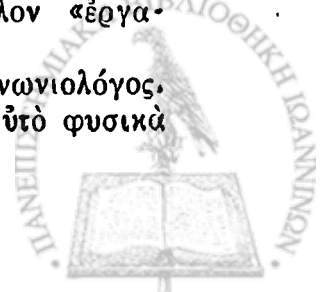
Β'.—ΜΗΧΑΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Εἰς τὰς περασμένας ἐκλογὰς συνετρίβη σχεδὸν ὁλοσχερῶς τὸ ἐργατικὸν κόμμα τῆς ΑΓΓΛΙΑΣ καὶ παρὰ τὰς προβλέψεις ἐξῆλθε ἐνισχυμένον τὸ Συντηρητικόν. Τὸ γεγονὸς ἐνεποίησεν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην καὶ κυρίως τοὺς εἰδικούς οἱ ὅποιοι ἀνέμενον τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς ἀποτελέσμα. Ἀνέμενον δηλαδὴ τὴν διάλυσιν τοῦ Συντηρητικοῦ κόμματος λόγῳ τῆς γκάφας τοῦ Σουέζ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν προσεέλκυσαν τὸ διαφέρον τῶν Κοινωνιολόγων οἱ ὅποιοι, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ των ὅπως τὰ ἐρμηνεύσουν, ἠρώτησαν χιλιάδας πρώην ἐργατικὸς ψηφοφόρους, οἵτινες κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκλογὴν ἤλλαξαν γνώμην καὶ ἐψήφισαν Συντηρητικόν. Ἴδου τὶ εἶπεν ἓνας ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων καὶ ἡ ἀπάντησίς του ἦτο τυπική:

—Ἡμὴν ἀνέκαθεν καὶ ἐκ πεποιθήσεως ἐργατικὸς. Πλὴν ὅμως ἄλλαξα γνώμην καὶ ἐψήφισα Συντηρητικόν. Ἀλλάξα γνώμην διότι ἔπαυσα νὰ εἶμαι ἐργάτης καὶ θεωρῶ προσβλητικὸν ν' ἀνήκω εἰς κόμμα τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον «ἐργατικόν».

—«Μὰ τὶ εἶσθε λοιπόν: Δὲν εἶσθε ἐργάτης;» Ἡρώτησεν ὁ Κοινωνιολόγος.

—Ἡμὴν, ἀλλὰ δὲν εἶμαι πλέον. Ἐπαυσα νὰ εἶμαι ἐργάτης. Αὐτὸ φυσικὰ

δὲν συμβαίνει μόνο με μένα. Συμβαίνει με τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν τέως ἐργατῶν. Οἱ ἐργάται τῆς χθὲς ἔπαυσαν νὰ εἶναι ἐργάται σήμερον.

—Μὰ τί εἶνε λοιπόν; Ἠρώτησεν πάλιν ὁ Κοινωνιολόγος.

—Ἄκουσε! εἶπε ὁ τέως ἐργάτης.

«Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν δούλευαν σιτὸ δρόμο καὶ σπάζανε πέτρες με τὰ σφυριά ομάδες 100—200 ἐργατῶν. Σὲ κάθε ομάδα βρισκόταν κι' ἓνας ἐπιστάτης. Ἡ ἡμεροσία παραγωγή τοῦ ἐργάτου ἐκυμαίνετο μεταξύ 3—5 κυβικῶν. Σήμερα τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Οἱ μηχανικοί, τὰ παιδιά μας δηλαδή, ἔφκιασαν μιὰ αὐτόματη μηχανή ἢ ὁποία παράγει 500—1000 κυβικά χαλίκι τὴν ἡμέρα. Ἐγὼ εἶμαι χειριστὴς τῆς μηχανῆς αὐτῆς. Προσέχω δηλαδή τὴ μηχανή νὰ δουλεύη καλά. Περισσότερον νὰ σοῦ εἶπω ὅτι τὸ αὐτὸ συμβαίνει με ὅλας τὰς Βιομηχανίας, τὰς Βιοτεχνίας, τὰς πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεις. Διὰ τῆς εὐρείας χρησιμοποιήσεως τῆς μηχανῆς, διὰ τοῦ αὐτοματισμοῦ, ἤλλαξε περιεχόμενον καὶ μορφήν ἢ ζωὴ τοῦ ἐργάτου. Οἱ ἐργάται ἀπέβησαν χειρισταί, συντηρηταί, ἐπιδιορθωταί, ἐλεγκταί κ.λ.π. μηχανῶν. Οἱ μηχανὲς ἔγιναν ἐργάτες. Οἱ τέως ἐργάτες πῆραν τὴ θέσιν τοῦ παλαιοῦ ἐπιστάτου, τοῦ ἀφεντικοῦ τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς. Ἀνήκουν στὴ μεσαία τάξη, ὅπως ἐγὼ. Φοροῦν λευκὸ κολλάρο. Γι' αὐτὸ ψηφίζουν Συντηρητικὸ. Τὸ ἐργατικὸ θὰ τὸ ψηφίσουν οἱ μηχανὲς ἂν ποτὲ ἀποκτήσουν ψῆφο.

Γ'. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τὸ περασμένο καλοκαίρι βρέθηκα στὴν Ἀθήνα. Κάποια Παρασκευὴ βράδυ πέρασα ἀπὸ τὴν ἐκθεσὶ αὐτοκινήτων FORD, τὴν ὁποίαν διευθύνει κάποιος οἰκογενειακὸς φίλος. Πέρασα γιατί εἶχαμε συμφωνήσει νὰ πηγαίναμε στὴ Γλυφάδα γιὰ δεῖπνο. Τὴν ὥρα πού ἐτοιμαζόμαστε νὰ κλείσουμε, ἰδοὺ στὶς βιτρίνες ἓνας λοχίας ἄρτι ἀπολυθεὶς ἐκ τῶν τάξεων τοῦ Στρατοῦ ἐθαύμαζε καὶ περιεργάζετο μετὰ τὸ μάτι του ἓνα νέο Μοντέλλο 6 τόννων.

—Ἐ πατριωτάκι! Τί ζητᾶς; Τὸν ρώτησε ὁ φίλος μου.

—Ἐξετάζω καὶ περιεργάζομαι τὸ FORD. Εἶπε ὁ Λοχίας. Τὸ περιεργάζομαι μολονότι φοβοῦμαι ὅτι δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἀποκτήσω.

—Εἶσαι βέβαιος ὅτι τὸ χρειάζεσαι; Ξαναρώτησε ὁ φίλος μου.

—Βεβαιότατος! Ἀλλὰ ποιὸς θὰ μοῦ τὸ δώσει;

—Καὶ τί θὰ τὸ κάνης;

—Θὰ κάνω τὴν τύχη μου. Θὰ βγάλω ἄδεια Ἰδιωτικῆς χρήσεως καὶ θὰ κουβαλάω φροῦτα καὶ λαχανικὰ ἐποχιακῶς ἀπὸ τοὺς διάφορους τόπους παραγωγῆς στὴν Ἀθήνα.

—Ἐχεις μαζί σου τὸ Ἀπολυτήριο τοῦ Στρατοῦ; Εἶπε ὁ φίλος μου.

Ὁ τέως Λοχίας ξεδίπλωσε τὴ «Βοϊδόγλωσσα» καὶ τὸ μάτι τοῦ φίλου μου ἔπεσε εἰς τὴν ἔνδειξιν «Διαγωγή Ἐξαιρέτος».

—Τί γράμματα ξέρεις; Τὸν ρώτησε πάλιν.

—Ἐβγαλα τὸ Γυμνάσιο. Εἶπε ὁ Λοχίας. Καὶ προτοῦ ρωτήσῃ γιὰ πειστήρια ὁ φίλος μου, ὁ Λοχίας ξεδίπλωσε ἓνα χιλιοτροπημένο ἀποδεικτικὸ Γυμνασίου μετὰ βαθμὸν 16 καὶ διαγωγὴν ΚΟΣΜΙΩΤΑΤΗΝ.

—Ἐχεις ἄλλα ἀδελφια; τὸν ἐρώτησεν ὁ φίλος μου.

—Βεβαίως, εἶπε ὁ Λοχίας. Ἔχω ἓναν ἀδελφόν, μεγαλύτερό μου, 25 χρονῶν, πού εἶναι μανάβης καὶ ἓνα μικρότερο πού τελείωσε μόλις πρὸ μηνὸς τὸ Γυμνάσιο.

—Τάχετε καλά; Θέλω νὰ εἰπῶ εἴσασιτε ἀγαπημένοι;

—Μὰ φυσικά!! Εἶπε ὁ Λοχίας. Θὰ στρωθοῦμε καὶ οἱ τρεῖς στὴ δουλειὰ γιὰ νὰ δημιουργήσουμε κάτι.

—Ἀρκεῖ!! Εἶπε ὁ φίλος μου. Ἐλα αὔριο μετὰ δέξομαι σου νὰ πάρῃς ὅποιο αὐτοκίνητο θέλεις.

—'Αλήθεια! Είπε ὁ Λοχίας μὲ ἔκπληξιν καὶ χαράν. Μὰ δὲν προφθαίνουμε αὐτοῖον. Νὰ ἔρθουμε τῇ Δευτέρᾳ;

—'Ελάτε τῇ Δευτέρᾳ, εἶπε ὁ φίλος μου.

—Εὐχαριστῶ-εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ Λοχίας καὶ ἔσκυψε νὰ φιλήσῃ τὸ χεῖρ τοῦ φίλου μου.

—Μή, τοῦ λέει! 'Εγὼ εἶμαι ἀντιπρόσωπος τοῦ FORD καὶ θὰ κερδίσω 30.000 ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο πὺν θὰ πάρῃς ἐσὺ μὲ δόσεις καὶ ANEY ΠΡΟΚΑΤΑ-ΒΟΛΗΣ.

—Καὶ ἐγὼ, ὅπως καὶ τ' ἀδέρφια μου θὰ σωθοῦμε. Θὰ δημιουργήσουμε μιὰ δουλειά. Εἶπε ὁ Λοχίας.

—Αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὰ συμφέροντά μας συμπίπτουν. Καὶ εἶναι λίαν εὐχάριστα εἶπεν ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ FORD. Σὰς περιμένω λοιπὸν τῇ Δευτέρᾳ.

'Ἔτσι ἀποχωριστήκαμε!! Ὁ Λοχίας ἔφυγε τρέχοντας πρὸς τὴν Πλατεῖαν Συντάγματος, ὁ φίλος μου κι' ἐγὼ μὲ τὴν παρέα μας μπήκαμε στὸ αὐτοκίνητό του καὶ κατευθυνθήκαμε στὴ Λεωφόρο Συγγροῦ.

Στὸ δρόμο τὸν ρώτησα: Πῶς ἔγινε αὐτό;

—Εἶναι σύνηθες φαινόμενο μοῦ εἶπε.

—Γιατὶ δὲν ζήτησες ὑποθήκην, ἐγγυητὰς καὶ ἀσφάλειαν;

—Αὐτὰ εἶναι περιττὰ σήμερα. Ἐκεῖνο πὺν ἔχει ἀξία σήμερα εἶναι ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Εἶδα μπροστά μου ἕναν ὑγιῆ, εὐφυῆ καὶ ἀποφασιστικὸ νέο μὲ Γυμνασιακὰς γνώσεις καὶ διαγωγὴν ΚΟΣΜΙΩΤΑΤΗΝ, Λοχίαν τῶν ΣΕΜ καὶ διαγωγὴν ΕΞΑΙΡΕΤΟΝ. Ἐπὶ πλέον ἤκουσα περὶ τριῶν ἀγαπημένων καὶ συνεργαζομένων ἀδελφῶν. Ἡ ἐργασία τριῶν νέων ἀνθρώπων ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον κεφάλαιον. Τὸ σπουδαιότερον, οἱ τρεῖς ἀνθρωποὶ ἔχουν ὠρισμένα καὶ ρεαλιστικὰ σχέδια στὸ μυαλό τους. Αὐτὲς εἶναι οἱ ἐγγυήσεις πὺν ζητᾶμε σήμερα, Ζητᾶμε τὸν ἀνθρωπο, τὴν ἱκανότητά του, τὴν δημιουργικότητά του, τὴν ἐντιμότητά του, τὴν προθυμίαν, τὴν ἐροατικότητά του, τὴν δημιουργικὴν αὐτοῦ δύναμιν. Αὐτὰ ζητᾶ ὁ FORD, MERSEDES, VOLVO, ἢ GENERAL MOTORS καὶ οἱ ἄλλοι διὰ ἀσφάλειαν. Καὶ αὐτὰ ὑπάρχουν στὴν περίπτωσιν τοῦ Λοχία. Τῇ Δευτέρᾳ πὺν θὰ ἔλθουν θὰ τοὺς δώσω τὸ αὐτοκίνητο. Καὶ ἀκόμα θὰ ἐγγυηθῶ γιὰ νὰ βάλουν τὴν καροσσερί, ἂν δὲν ἔχουν, θὰ βάλω ἀκόμη καὶ πετρέλαιο στὴ μηχανή γιὰ νὰ ξεκινήσουν τὰ παιδιὰ...

Δ'. ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΕΣ

Τὸ Πάσχα τοῦ 1961 εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ βρεθῶ εἰς Λευκωσίαν Κύπρου. Ἐκεῖ σὲ κάποιον σπῆτι μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσω συζήτησιν διεξαχθεῖσαν, κυρίως μεταξὺ τριῶν Κυπρίων ἀδελφῶν, Γλαύκου, Ζήνωνος καὶ Φοῖβου.

Ἡ συζήτησις ἔλαβεν χώραν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Γλαύκου, τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ, ἐγκατεστημένου μονίμως εἰς Λευκωσίαν. Οἱ ἄλλοι δύο ἀδελφοὶ ἔχουν ἐγκατασταθῆ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην ὁ Ζήνων, καὶ τὸ Λονδῖνον ὁ Φοῖβος.

Ὁ Ζήνων καὶ ὁ Φοῖβος τὸ ἔχουν συνήθεια νὰ πηγαίνουν κάθε Πάσχα μὲ τις γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ των στὴ Λευκωσία γιὰ νὰ περνοῦν τὰς Ἀγίας ἡμέρας ὅλοι μαζὺ σὲ οἰκογενειακὴ καὶ Ὁρθόδοξο ἀτμόσφαιρα.

Τὴν συζήτησιν, πλὴν τῶν τριῶν ἀδελφῶν, παρηκολούθησαν καὶ ἄλλα ἄτομα μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ γράφων. Τὴν συζήτησιν ἀνοίξε ὁ Γλαῦκος μὲ τὴν παρατήρησιν:

—« Ἀπὸ τὸ Λονδῖνον καὶ ἰδιαιτέρως τὴν Νέαν Ὑόρκην, θέλω νὰ περνώ

ὡς τουρίστας γιὰ λίγες ἡμέρες. Ποτέ μου δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἐγκατασταθῶ μονίμως ἐκεῖ» καὶ συνέχισε:

— «Ὁμολογῶ ὅτι θαυμάζω τὸν Ἀμερικανικὸ καὶ Ἀγγλικὸ τρόπο ζωῆς ὅπως ἐπανελημμένως τὸν γνώρισα σιὰ σπίτια τῶν ἀδελφῶν μου. Κατὰ βάθος ὁμως ἔχω ὑποσυνείδητο φόβο. Φοβοῦμαι μήπως οἱ Ἀμερικανοὶ πρῶτοι, καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἐν συνεχείᾳ, ἀντικαταστήσουν τοὺς ἑαυτοὺς των μὲ καμμιὰ μηχανή, μὲ καμμιὰ βίδα. Φοβᾶμαι τίς βίδες, τὰ κουμπιὰ καὶ τίς μηχανές διότι τείνουν νὰ ὑποκαταστήσουν τὸν ἄνθρωπον. Κάθε φορὰ πού ἐπισκέπτομαι τὴν Νέα Ὑόρκη βλέπω μεταβολές. Στὸ σπίτι, στὸ ἐργοστάσιο, στὸ δρόμο, παντοῦ. μὰ παντοῦ ξεφυτρώνουν μηχανές. Πᾶνε: Καταργήθηκαν οἱ μικροπωληταὶ καὶ Περιπτεριοῦχοι. Οἱ μηχανές πουλάνε τσιγάρα, φρουῖτα, ποτά, γλυκὰ κλπ. παίρνουν χρήματα, σοῦ δίνουν ρέστα καὶ σοῦ λένε εὐχαριστῶ. Οἱ μηχανές μπῆκαν στὴν κουζίνα καὶ ἐξετόπισαν τὴ νοικοκυρά. Μπαίνουν στὰ σχολεῖα καὶ ἐκτοπίζουν τοὺς δασκάλους...

Πολύ φοβοῦμαι πῶς μὲ τὴν ταχύτητα πού πᾶνε οἱ Ἀμερικανοὶ θὰ βάλουνε ΡΟΜΠΟΤ γιὰ κάθε δουλειὰ καὶ θ' ἀχρηστεύσουν τὸν ἄνθρωπο. Πολὺ φοβοῦμαι μήπως ὁ ἄνθρωπος ἀντικατασταθῇ μὲ καμμιὰ βίδα, κανένα κουμπί, κανένα μογλό, κανένα διακόπτη, κανένα ἐξάρτημα μηχανῆς... Τὸν εἰκοστὸν Αἰῶνα ἡ ἀνθρωπότης ἀπειλεῖται ἀπὸ χειρότερο ἀκόμη ἐχθρὸ τοῦ κόκκινου καὶ κίτρινου ὀλοκληρωτισμοῦ. Ἀπειλεῖται ἀπὸ τὴ μηχανή ἢ ὁποῖα θὰ τὸν ὑποδουλώσῃ καὶ θὰ τὸν κἀνῃ ἐξάρτημά της... βίδα της...

Τὸν διέκοψε ὁ Ζήνων, ὁ Νεοῦορκέζος λέγων:

— Ἔχεις δίκιο νὰ λές, ἀδελφέ, ὅτι ἡ μηχανή ἀντικαθιστᾷ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ μηχανή ἀντικαθιστᾷ πολλοὺς ἀνθρώπους, χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Ἔχεις ὁμως ἄδικο ὅταν τὴν φοβᾶσαι. Οἱ μηχανές ἐργάζονται γιὰ νὰ ἀνακουφίσουν τὸν ἄνθρωπο. Φέρουν πλοῦτο, εὐημερία, ἄνεση καὶ πάσης φύσεως ἀγαθὰ δι' ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Πρόσεξε νὰ ἰδῆς!! Γιὰ κάθε Ἀμερικανὸ ἐργάζονται νυχθημερὸν ἀγογγγύστως, χωρὶς κούραση καὶ χωρὶς παράπονο, χωρὶς ἀπεργίες καὶ στάσεις, μηχανές ἰσχύος 20 περίπου ἵπποδυνάμεων. Γιὰ μᾶς π.χ. τὴ γυναῖκα μου, ἐμένα καὶ τὰ τρία παιδιὰ μας, γιὰ πέντε δηλαδὴ ἄτομα, ἐργάζονται νυχθημερὸν μηχανές ἰσχύος 100 ἵπποδυνάμεων. Ἄν πολλαπλασιάσουμε τὰς 100 αὐτὰς ἵπποδυνάμεις μὲ τὸ συντελεστὴ 10 ἐργατῶν, τὸ ἰσοδύναμον δηλαδὴ τῆς ἵπποδυνάμεως, τότε οἱ μηχανές πού ἐργάζονται γιὰ μᾶς τοὺς 5 παράγουν ἔργον 1000 περίπου ἐργατῶν. Μποροῦν ὁμως κάλλιστα νὰ παράγουν ἔργον τριῶν χιλιάδων ἐργατῶν, ὅταν ἐργάζονται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ 24)ώρου. Ὅταν δηλαδὴ ἐργάζονται τρεῖς βάρδιες ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Κοιμόμαστε καὶ ἀναπαύομαστε ἕμεῖς οἱ 5, ἢ ἀκόμα κάνουμε ταξεῖδι ἀναψυχῆς στὴν Κύπρο, καὶ πίσω μας ἀγρυπνοῦν καὶ ἐργάζονται διὰ λογαριασμόν μας μηχανές ἰσχύος χιλίων ἐργατῶν. Τὶ σοῦ λέει αὐτὸ ἀδελφέ Γλαῦκο; Ἐργάζονται γιὰ τὸν κάθε ἕνα μηχανές ἰσχύος 200 ἐργατῶν καὶ παράγουν πάσης φύσεως ἀγαθὰ διὰ νὰ τὰ χαρῆ καὶ νὰ τὰ ἀπολαύσῃ ὁ ἕνας. Βλέπεις ἀδελφέ τὸ ρόλο καὶ τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσφέρει ἡ μηχανή εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινωνία; Ἡ μηχανή ἐργάζεται διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς κοινωνίας. Ἡ μηχανή ἀπαλλάσσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ βαρεῖα καὶ τὴν καταθλιπτικὴν ἐργασία. Ἡ μηχανή αὐξάνει τὴν παραγωγικότητά του, αὐξάνει τὸν χρόνον τῆς σχολῆς καὶ τῆς ἀναπαύσεώς του, αὐξάνει τὰς ἀπολαύς του. Ἡ μηχανή εἶναι σύμμαχος καὶ εὐεργέτης τοῦ ἀνθρώπου. Μὴν τὴ φοβᾶσαι ἀδελφέ!! Μελέτησέ την γιὰ νὰ τὴν χειρίζεσαι καὶ νὰ τὴν χρησιμοποιοῖς.

— Τώρα θὰ ἀντιληφθῆς καλῶτερα ἀδελφέ, εἶπε ὁ Φοῖβος ὁ Λονδρέζος, τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ἡμερομισθίων μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐργάτης φτάνει καὶ συχνὰ ὑπερβαίνει τὰ 30 δολλάρια τὴν ἡμέρα, τὰ 900 δολλάρια

τὸ μῆνα. Φτάνει δηλαδή τις 300—400 Κυπριακὲς λίρες τὸ μῆνα. Ὁ Ἄγγλος φτάνει τις 150. Ὁ Γάλλος τις 70. Ὁ Ἕλληνας παίρνει 55 δραχ. τὴν ἡμέρα, φτάνει τις 20 περίπου λίρες Κύπρου τὸ μῆνα καὶ ὁ Ἰνδός, ὁ κάτοικος τῆς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, θὰ εἶναι πολὺ τυχερὸς ἂν φθάσῃ τις 4—6 Κυπριακὲς λίρες τὸ μῆνα!! Καταλαβαίνεις πόθεν προέρχεται ἡ διαφορά; Ἀπὸ τις μηχανές. Ὁ Ἀμερικανὸς μὲ τις μηχανές του παράγει περισσότερα καὶ ἀμείβεται καλύτερα. Δουλεύουν οἱ μηχανές γι' αὐτόν. Ὁ Ἕλληνας καὶ ὁ Ἰνδὸς δουλεύουν μὲ τὰ χεράκια τους παράγουν λίγο καὶ πληρώνονται ἀναλόγως...

Ε'.—ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Πρὸ ὀλίγου χρόνου, εἰς κάποιαν κοινὴν σύσκεψιν Ἀμερικανῶν Βιομηχάνων καὶ ἐργατῶν, ρυθμίσεως προβλημάτων ἡμερομισθίων κλπ. προσῆλθε, ἀνεπισήμως βεβαίως, ἔκπρόσωπος τῆς Διοικήσεως καὶ ἀπηύθυνε τὸν ἀκόλουθον χαιρετισμόν:

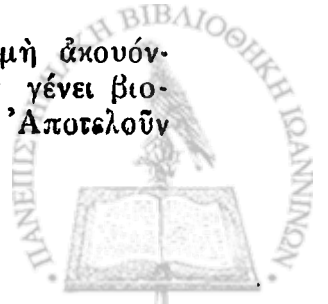
—«Ἡ Διοίκησις παρακολουθεῖ μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ χαρᾶς τὴν προσπάθειαν καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ἐργατικῶν Συνδικάτων πρὸς αὔξησιν τῶν ἡμερομισθίων κλπ. Εἴσθε ὑποχρεωμένοι καὶ πρέπει νὰ ζητᾶτε διαρκῶς περισσότερα. Ἡ αὔξησις τῶν ἀπολαυτῶν τῶν ἐργαζομένων δημιουργεῖ τὰς βάσεις τῆς κοινωνικῆς, ἀτομικῆς καὶ Ἐθνικῆς εὐημερίας.

—Ἀφ' ἐτέρου ἡ Διοίκησις παρακολουθεῖ μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ χαρᾶς τὴν προσπάθειαν τῆς Βιομηχανίας καὶ Ἐπιχειρήσεων περὶ αὔξησεως τῶν κερδῶν των καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν προσπάθειαν διαρκοῦς ἐπεκτάσεώς των καὶ συνεχοῦς αὔξησεως τῆς παραγωγῆς. Ἡ διαρκὴς ἐπέκτασις τῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ ἐκ ταύτης συνεχῆς καὶ διαρκῆς αὔξησις παραγωγῆς προϊόντων καὶ ἀγαθῶν συνιστᾷ τὸ ἕτερον σκέλος τῆς ἐθνικῆς—κοινωνικῆς καὶ ἀτομικῆς εὐημερίας.

— Προσέξτε ὁμῶς: Οὔτε ἐσεῖς (ἐργάται) οὔτε ἐσεῖς (ἐπιχειρήσεις) πρέπει νὰ ζητήσετε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν εἰς βάρος τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Τοῦτο θὰ ἀπετέλει τὴν μεγαλυτέραν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν συμφορὰν. Τοῦτο θὰ ἀπέβαινε ἐπὶ ζημίᾳ καὶ ὑμῶν (ἐργατῶν) καὶ ὑμῶν (βιομηχάνων). Πρέπει κατὰ συνέπειαν, ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐπιδιώξεόν σας, νὰ περιφρουρήσετε καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου, τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Πέραν τούτου πρέπει νὰ δημιουργήσετε τὰς τὰς προϋποθέσεις αὔξησεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Πρὸς τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων. Πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους.

Πῶς θὰ συμβοῦν καὶ τὰ τρία αὐτά; Καὶ σεῖς περισσότερα (ἐργάται) καὶ ἐσεῖς περισσότερα (βιομήχανοι) καὶ ἐμεῖς (καταναλωτικὸν κοινόν) περισσότερα καὶ καλύτερα προϊόντα καὶ ἀγαθὰ; Ἐπ' αὐτοῦ ἔχει τὸν λόγον ἡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ, ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ καὶ ἡ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ. Διὰ τῆς Ἐκπαιδεύσεως σεῖς πρέπει νὰ αὔξησετε τὴν παραγωγικότητά σας διὰ νὰ καταστήσετε δυνατὴν τὴν αὔξησιν τῶν ἡμερομισθίων σας. Σεῖς πρέπει νὰ ἀναζητήσετε, (δι' ἐρευνῶν καὶ ἀναπτύξεως) νέους τρόπους καὶ μεθόδους παραγωγῆς περισσοτέρων καλλιτέρων καὶ εὐθνητοτέρων προϊόντων, ν' ἀνακαλύψετε νέας ὕλας καὶ νέα μηχανήματα διὰ τῶν ὁποίων θὰ αὔξανται διαρκῶς καὶ διηνεκῶς ἡ παραγωγή, θὰ βελτιοῦται ἡ ποιότης καὶ θὰ ἐλαττοῦται τὸ κόστος. Διὰ τῆς ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ, τῆς ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ καὶ τῆς ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν ὅλα αὐτά αὐτομάτως καὶ ἐν ταυτῷ νὰ προστατευθοῦν καὶ ἐξυπηρετηθῶν καλύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον τὰ συμφέροντα τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Τὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους καὶ Κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τὰ συμφέροντα καὶ ἡμῶν καὶ ὑμῶν.

Τὰ ἀνωτέρα δὲν ἀποτελοῦν σχῆμα λόγου οὔτε ἔπιπτον εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων. Ἐστοιχοῦντο πλήρως πρὸς τὰς βασικὰς πεποιθήσεις, πρὸς τὴν ἐν γένει βιοθεωρίαν, τὴν Κοινωνιολογίαν καὶ τὴν Οἰκονομολογίαν τῆς Ἀμερικῆς. Ἀποτελοῦν

βίωμα τῶν Ἀμερικανῶν καὶ ρυθμίζουν τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανιῶν καὶ τῶν πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεων καὶ κοινωνικῶν θεσμῶν-ἰδρυμάτων

ΣΤ'.—Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ὁ Ἀμερικανὸς δὲν ἱκανοποιεῖται μὲ τὸ σύνθηρες, τὸ εὐκολον καὶ τὸ τετριμμένον. Δὲν ἐγκαθίσταται εἰς τὰ ἐγνωσμένα καὶ τὰ κοινά. Ἀναζητᾷ νέους δρόμους, δοκιμάζει νέους τρόπους, νέα μέσα, νέους μεθόδους δράσεως. Τὸ ἄγνωστον ἐξασκεῖ ἀκατανίκητον σαγήνην καὶ γοητείαν. Τὸν ἠλεκτρίζει καὶ τὸν προσελκύει. Τοῦ ἀρέσει νὰ διαβαίνει νέους ἀπάτητους δρόμους. Νὰ προχωρῇ εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν καὶ ν' ἀποθουμάζῃ, ἐξερευνῶν νέους εὐρύτερους καὶ ἀγνώστους ὀρίζοντας εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Τοῦτο συνιστᾷ τὴν Ἀμερικανικὴν Παράδοσιν.

Προλογίζων ὁ Πρόεδρος KENNEDY, ἓνας ἐκ τῶν συγχρόνων στοχαστῶν μίαν σειρὰν δημοσιευμάτων ὑπὸ τὸν τίτλον: AMERICANS IN ACTION τοῦ συγκροτήματος ἐφημερίδων SCRIPPS—HOWARD εἶπε τὰ ἑξῆς τὴν 23 Ἀπριλίου 1952:

«Ἡ Ἀμερικὴ ὑπῆρξε ἐφεύρεσις καὶ ἀνακάλυψις πρωτοποριακοῦ πνεύματος. Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ὀδηγῶν τρία εὐθραυστα πλοῖα εἰς τὴν ἀπάτητον θάλασσαν ἐξέφρασε τὴν αὐτὴν ὁρμὴν καὶ ὄθησιν ἀνακαλύψεως ἢ ὁποία ὠθεῖ καὶ κινητοποιεῖ τοὺς συγχρόνους ἀνθρώπους εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ διαστήματος. Ὁμοίως δι' αὐτοῦ τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματος οἱ μεγάλοι ἐξερευνηταὶ τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνος, ἀπὸ τὴν Γαλλία, τὴν Ἰσπανία, τὴν Ἀγγλία, τὴν Ὀλλανδία, τὴν Ἰταλία καὶ τὴν Πορτογαλία ἤρχισαν νὰ ἰχνηλατοῦν τὰς ἀκτὰς μιᾶς Ἠπείρου—ἐκεῖ ὅπου κάποτε οἱ χάρτες ἔδειχναν παράξενα τέρατα μαύρας ἐκτάσεις καὶ τὸ τέλος τοῦ κόσμου.

»Πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων, ὅταν ὀμιλοῦσα εἰς μίαν δμάδα νεαρῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μελῶν τῶν Σωμάτων Εἰρήνης, προοριζομένων διὰ μίαν μακρυνὴν χώραν, ὑπέμνησα ὅτι ἀποτελοῦσαν τοὺς προσφάτους τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν Ἀμερικανῶν οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὴν στιγμήν τῆς ἐγκαταστάσεώς των ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόκλησιν τοῦ ἀγνώστου καὶ ἐκινουῦντο πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπρὸς πρὸς νέους ὀρίζοντας, νέας ἐμπροσθοφυλακὰς.

» Τὸ ἔθνος μας ἐδημιουργήθη ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους—ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς οἱ ὅποιοι δὲν ἠσθάνοντο εὐχαρίστησιν ἂν δὲν διέσχιζον καὶ τὸ τελευταῖο ποτάμι καὶ δὲν σκαρφάλωναν καὶ τὸν τελευταῖο λόφο. Ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους οἱ ὅποιοι ἠκολούθησαν ἀμέσως—ἄνδρας γυναῖκας καὶ παιδιὰ—κτίζοντας τὰς καλύβας των εἰς τὴν μοναξιάν καὶ τὴν ἐρημίαν καὶ ἐπεκτείνοντας τὸν κύκλον τοῦ πολιτισμοῦ.

» Ἀφίνομε πίσω μας τὸ παρελθόν!! Ἐγράψε ὁ WHITMAN (*) διὰ τοὺς PIONEERS. Ξεπροβάλλομε εἰς ἓνα νεώτερον καὶ δυνατότερον κόσμον...κατακτῶντες, κρατοῦντες, τολμῶντες, ριψοκινδυνεύοντες καθὼς βαδίζομε ἀγνώστους δρόμους.

» Αὐτὸ συνιστᾷ τὴν Ἀμερικανικὴν παράδοσιν: Νὰ ἔχῃς πίστιν διὰ νὰ βαδίσῃς νέους ἀγνώστους δρόμους. Νὰ μὴν ἐγκατασταθῆς εἰς τὸ εὐκολο, τὸ γνωστὸ καὶ τὸ συνηθισμένο...».

WHITMAN WALT (1819—1892). Ἀμερικανὸς ποιητής. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔγραψε καὶ τοὺς PIONEERS.

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΔΥΟ ΒΡΑΒΕΥΣΕΙΣ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, στίς 28—12—62, ἐβράβευσε τὴν Ε.Η.Μ. «διὰ τὴν ἐν γένει πνευματικὴν καὶ πολιτιστικὴν δρᾶσιν της». Πιστεύουμε πὺς ἡ βράβευση αὐτὴ στάθηκε ἔργο δικαιοσύνης. Γιατί, ἂν σκεφτῆ κανεὶς, ὅτι ἐδῶ καὶ τέσσερα μόλις χρόνια ἔνα συρτάρι, στὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ μας, ἐστέγαζε τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐταιρείας, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μείνῃ κατάπληκτος μπροστὰ ἀπὸ τὸ ἔργο τὸ τεράστιο πὺ αὐτὴ ἔχει ἐπιτελέσει σ' ἓνα χρονικὸ διάστημα τόσο σύντομο. Γιορτὲς Δαδῶνης, ἴδρυση τοῦ ὠραίου θεάτρου στίς παρυφῆς τῶν πευκόφυτων λόφων μας, μουσικὲς ἐκδηλώσεις σημαντικὲς, ἐκθέσεις, μαθήματα, διαλέξεις ἐπιλέκτων ὁμιλητῶν, ὅλα αὐτὰ εἶναι μιά τεράστια προσφορά στὸν πολιτισμὸ τῆς Ἡπείρου.

Τὸ περιοδικὸ μας, πὺ δὲν ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Ε.Η.Μ., καθὼς καθὼς ἔχει ἀναγραφὴ στὴν ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα», μὰ πὺ διατηρεῖ μαζὶ της σχέσεις στενωτάτης συγγένειας—ἡ Ἐταιρ. Ἡπ. Μελετῶν γεννήθηκε καὶ συγκροτήθηκε ἀρχικὰ στὸν κύκλο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς «Ἡπειρ. Ἐστίας»—, συγγαίρει θεοτότατα ὅσους ἔχουν ἔργασθῆ γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν τὰ θαυμάσια ἐπιτεύγματα τῆς Ἐταιρείας καὶ ἰδιαίτερα τὸν ἀκάματο Πρόεδρό της κ. Φρόντζο, καθὼς καὶ τὸ Διοικ. Συμβουλιὸ της, γιὰ τίς ὠραῖες καὶ γόνιμες πρωτοβουλίες τους.

*
* *

Ἡ ἴδια πανηγυρικὴ συνεδρίαση τῆς Ἀκαδημίας ἦταν ἀφορμὴ καὶ ἄλλης μεγάλης χαρᾶς γιὰ τὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἐστία»: Τὸ βιβλίον τοῦ συνεργάτου μας κ. Στ. Παπαδάτου: «Σλαβικαὶ διεισδύσεις ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει», ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὸ μας, βραβεύτηκε σὰν σημαντικώτατη συμβολὴ στὴν μελέτη τῆς ἀγιορειτικῆς ἱστορίας. Ἡ «Ἐστία» αἰσθάνεται αὐτὴν τιμὴ σὰν δική της καὶ συγγαίρει, μὲ ἀληθινὴ χαρὰ, τὸν σεμνὸν συνεργάτη της, πὺ παρ' ὅλους τοὺς περισπασμοὺς πὺ δημιουργοῦν ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ ἐπάγγελμα, μπόρεσε τόσο νέος νὰ παρουσιάσῃ ἓνα τόσο σημαντικό ἔργο.

ΔΥΟ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

Μέσα στοὺς τόσοσους γιορτασμοὺς ἐπετείων, πὺ ἔγιναν τελευταῖα τόσο τῆς μόδας ὥστε κατάντησαν σὲ κατάχρηση, ὑπάρχουν δύο, ἐκτὸς γενικὰ ἀπὸ κείνες πὺ εἶναι τοῦ δικοῦ μας λαοῦ, πὺ δὲν μπορεῖ νὰ τίς ἀγνοήσῃ κανεὶς. Ἡ πρώτη εἶναι τὰ 300 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Πασκάλ. Τὸ 1662 ἄφησε τὸν χοῖκό μας κόσμον ἡ φλογερὴ αὐτὴ μεγαλοφυΐα στὸ ἄνθος τῆς νιότης. Μὰ μέσα σὲ μιά τόσο σύντομη ζωὴ μπόρεσε νὰ πλουτίσῃ τὴν ἐπιστὴμὴ μὲ καταπληκτικὲς ἀνακαλύψεις καὶ νὰ ταράξῃ τὸ παγερὸ διάκοσμον τοῦ κλασικοῦ μὲ τὴν γνησιώτερη καὶ λαμπρότερη φωνὴ τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς. Ἐκατὸ χρόνια πὺ ὕστερα, τὸ 1772, φάνηκαν σχεδὸν μαζὶ τρία ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἔργα τῆς πανανθρώπινης βιβλιογραφίας, καὶ τὰ τρία γραμμένα ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ ἴδιου ἀνθρώπου: τοῦ Ζὰν Ζὰκ Ρουσσώ: Τὸ Κοινωνικὸ Συμβόλαιον, μὴ ἀπὸ τίς πὺ στέρεες καὶ βαθειὲς ρίζες τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων πὺ δημιούργησαν τὸ πρόσωπον τῆς νέας Εὐρώπης, τὴν *Nouvelle Héloïse*, πὺ εἶναι βασικὴ πηγὴ τῆς ρομαντικῆς κινήσεως, καὶ τὸν Αἰμίλιο, βάση τῆς νεώτερης παιδαγωγικῆς. Ἡ Γαλλία πὺ

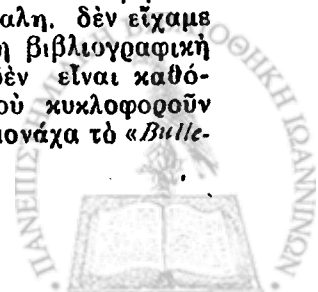
γέννησε αὐτοὺς τοὺς μεγαλοφυεῖς ἀνθρώπους θὰ τὸ θεωρεῖ τιμὴ τῆς τὸ ὅτι ἔγιναν καύχημα τῶν ἀνθρώπων ὅλης τῆς γῆς.

A. I.

*

ΤΟ "ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΛΛΗΝ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ,"

Κανένας δὲν ἀγνοεῖ τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τὴν χρησιμότητα τοῦ Δελτίου Βιβλιογραφίας, πὺ ἐκδίδει ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Τύπου τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Καί, γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, θεωροῦμε ὑποχρέωσίν μας ν' ἀσχοληθοῦμε σχετικὰ: Ἡ πρωτοβουλία, πὺ, ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, ἀνάλαβα τὸ ὑπουργεῖο γιὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ Δελτίου Ἑλληνικῆς Βιβλιογραφίας, ὄχι ἀπλῶς εἶναι ἀξιεπαινετὴ, ἀλλὰ ἤρθε νὰ καλύψῃ ἓνα τρομακτικὰ ἐπιζήμιον κενὸ στὴν ἐν γένει πνευματικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Γιατί, ὡς εἶναι γνωστὸ, ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὴν βιβλιογραφία (τὴν πολυτιμώτατην καὶ μοναδικὴν ἄλλωστε βιβλιογραφία τοῦ Γεωργίου Κατοῦμπαλη, δὲν εἶχαμε σχεδὸν καμμιάν ἄλλην ὑπεύθυνην βιβλιογραφικὴν παρουσίαν τῶν βιβλίων—καὶ δὲν εἶναι καθόλου λίγα—πὺ ἐκδίδονται καὶ πὺ κυκλοφοροῦν στὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι, ἀπόμεινε μονάχα τὸ «Bulle-

tin analyt. de bibliographie Hellénique, του Γαλλικού Ίνστιτούτου Ἀθηνῶν, πού ἡ πληρότητα, ἡ ἄκρα ἐνημερότητα, ἡ ὑπευθυνότητα καὶ ἡ ἐγκυρότητά του, τὸ κάνουν—τουλάχιστο γιὰ τὴν ὥρα—ἐκτὸς συναγωνισμοῦ. Βέβαια, ξέρομε καλά πὼς δὲν θὰ εἶταν ποτὲ δυνατὸν νὰ φθάσουμε, ἀπ' τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη, σὲ τέτοια ἐξέλιξη πού νὰ μᾶς ἐπέτρεπε σύγκριση. Αὐτὲς οἱ προσπάθειες χρειάζονται ὁμαδικὴ ὑπεύθυνη ἐργασία, χρειάζονται παρότρυνση καί, πρὸ παντός, χρειάζονται εἰδικευμένους πνευματικούς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις, ἡ ἀρχή, κατὰ τὴ γνώμη μας, θὰ μπορούσε νὰ γίνονταν πρὸ καλῆ. Τὰ πρῶτα τεύχη, ὄχι καλοτυπωμένα, μόλις κατάφεραν νὰ ἔχουν κάποια ἐνημερότητα, πού περιορίζονταν ἀποκλειστικὰ στὴν καταγραφή τῶν ἐντύπων. Στὸ μεταξὺ, ἐκεῖνο πού ἔχει ἐπιτευχθεῖ, εἶναι μονάχα ἡ βελτίωση στὴν ἐκτύπωση, στὸ χαρτὶ καί, ὅποιοδῆποτε, στὴν διάταξη τῆς ὕλης. Ἀσφαλῶς, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν γίνῃ πολὺ περισσότερα, γιατί, δὲν πιστεύομε πὼς καλύπτεται, μὲ τὴν τωρινὴ μορφή τοῦ Δ. Ε. Βιβλιογραφίας, ἡ πρόθεση τοῦ ὑπουργείου. Καὶ γνωρίζομε, ἀκόμα, πὼς οἱ ἀνθρωποὶ πού ἐπιμελοῦνται τὴν ἐκδοση οὕτῃ (Ἄλκ. Γιαννόπουλος καὶ Γ. Πατριαρχάς) εἶναι λογοτέχνες δοκιμασμένης ἀξίας, πού ἔχουν στὰ ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ μιὰ προσφορά, πού τοὺς κάνει ἀκόμα πρὸ ὑπεύθυνους. Ὁ ὑφυπουργὸς κ. Ἀχιλλ. Γεροκωστόπουλος, πνευματικὸς ἀνθρώπος καὶ πολιτικὸς ξεχωριστῆς ὀντότητας, ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς κ. Ἰωάννης Μπέτιος, ἐπίσης πνευματικὸς ἀνθρώπος μὲ ἀνάστημα ἡθους, καθὼς καὶ οἱ κ. κ. Μοσχονᾶς, Διπλῆς Μελετῶν καὶ Β. Καψάλης, προσωπάρχης, εἶναι οἱ καλύτερες ἐγγυήσεις γιὰ τὴν δημιουργία, πάνω σ' εὐρύτατες βάσεις, τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιβλιογραφίας αὐτῆς σ' ἐπίπεδα εὐρωπαϊκῆς κλάσης. Κοί δὲν πρέπει γι' αὐτὸ νὰ μὲνει καμμιὰ ἀμφιβολία, πὼς οἱ ἀνθρωποὶ αὐτοὶ τὸ ἔχουν ἐνστερνισθεῖ καί, πρὸ παντός, πὼς θὰ πασχίσουν νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Φτάνει νὰ ὑπάρξει γενικώτερη κατανόηση, γιατί, ὅπως ξέρομε, οἱ τέτοιες προσπάθειες εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴν κινοῦνται μονάχα στὰ περιθώρια μιᾶς οικονομικῆς στενότητας πού δὲν ἐπιτρέπει τὴν αὐτόνομη ὑπηρεσιακὴ ὀργάνωση καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἐπαδρωσὴ τῆς. Καὶ γι' αὐτὸ, κ υ ρ ῖ ω ς, κρίναμεν ἐδῶ σκόπιμο ν' ἀσχοληθοῦμε.

Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

✽

ΜΑΒΙΛΗΣ

Μεγάλῃ χρονιά γιὰ τὸν Ἑλληνισμό τὸ 1912. Εἶναι ἀπὸ κείνες ὅπου τὸ Ἔθνος, βρίσκοντας, πρᾶγμα ἀρχετὰ σπάνιο στὴν ἱστορία του, μιὰν ἡγεσία ἀξία νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τοὺς πόθους του, διαψεύδει κάθε μικρόχαρο, κάθε ἀποισιόδοξο, κάθε κακόβουλο ἐπικριτὴ.

Τὴν χρονιά αὐτὴ σκοτώθηκε ὁ Μαβίλης.

Καὶ θάλεγε κανεὶς πὼς κάποια εὐγενὴς μοῖρα ἔταξε σ' αὐτὸν τὸν ἥρωα αὐτὴν τὴν προθε-

σμία, αὐτὴν τὴν ὥρα ἀκμῆς στὴν πορεία τοῦ λαοῦ μας, γιὰ νὰ ἀφίση τὸν κόσμο.

Ἐπάρχουν προσωπικότητες τῆς περιοχῆς τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Τέχνης καὶ ἐδῶ καὶ παντοῦ, πού βασανισμένες ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς ἀνυπαρξίας, σπαταλοῦν ἓνα μεγάλο μέρος τῆς πνευματικῆς τους δραστηριότητος γιὰ νὰ σχηματίσουν κάποιον κύκλον ὁπαδῶν, ἓνα εἶδος αὐλῆς, πού χαίρονται τὴν ἰδιοτελεῖ κολακεία τῆς καὶ τὸν γεμάτο ψευδοκατάνυξη θουμασμὸ τῆς, ὅπως οἱ Θεοὶ ἐχαίρονταν τὴν κνίσσα τῶν θυσιῶν. Ὁ Μαβίλης δὲν ζήλεψε ποτὲ μιὰ τέτοια φήμη. Δὲν ἦταν ἓνας ποιητῆς πού, πατώντας σὲ ξένους ὄμους, πασκίζει νὰ γίνῃ περισσότερο ὀρατὸς. Γιατὶ σ' αὐτὸν τὸ ποιητικὸ δῶρο καὶ ἡ ἐπικὴ ἀνδρεία συναντοῦσαν τὸ ἀνένδοτο ἡθος. Ὁ Μαβίλης ἦταν προσωπικότητα πλήρης καὶ σὰν τέτοια θὰ ἐπιζήση.

Ἡ ἐποχὴ μας, μέσα στὸν ἀγῶνα τῆς γιὰ τὸ νέο, χωρὶς δισταγμὸ σπρώχνει στὸ περιθώριο ἰδέες καὶ θεσμοὺς καὶ μορφές ἀνθρώπινες, πού ἡ ἐποχὴ τους εἶχε ὑπερεκτιμήσει τὸ βᾶρος τους. Τοῦ Μαβίλη ὁμως τὴν μνήμη τὴν διατηρεῖ πάντα ζωντανὴ καὶ ἀκηλίδωτη. Νοιώθει ὅτι, γιὰ μιὰ ζωὴ σὰν τὴ δική του, γεμάτη ἀπὸ πνευματικὴ οὐσία καὶ ἀπὸ τὴ δράση, οἱ φραστικὲς ὀρχήστρες τῶν πνευστῶν δὲν χρειάζονται. Μόνον μὲ τὴ σεμνότητα μπορεῖ κανεὶς νὰ τιμήσῃ τὴν ὀλύμπια μορφή, πού μὲ τὴν ἐγκρότητα καὶ τὸν γόνιμο δισταγμὸ στὸ ποιητικὸ ἔργο, μὲ αὐτοθυσία, αὐτοσεβασμὸ καὶ εὐαίσθητη συνείδηση στὴν πρακτικὴ ζωὴ, πέρασε στὴν σκηνὴ αὐτοῦ τοῦ κόσμου σὰν μιὰ ποιότητα ἀνώτερης ὕψους.

Σὰν Ἕλληνας, ὑπηρετήσε τὸν τόπο του, μὲ τὴν πέννα, τὸ λόγο καὶ τὸ σπαθί.

Σὰν ποιητῆς, δὲν καταδέχτηκε ποτὲ νὰ γράψῃ χωρὶς, γιὰ κίνητρο, μιὰ γνήσια ἔμπνευση.

Ἡ ἱστορία μᾶς τὸν ξαναδίδει μιὰ μέρα κάθε ἔτος αὐτὸν τὸν ἀλύγιστο, τὸν γενναῖο, τὸν ἀκακὸν ἄντρα. Ἡ γαλήνια ἐν τούτοις μορφή τοῦ ποιητῆ μᾶς παρουσιάζεται πάντα ἀνέγγιχτη ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀφθαρτὴ καὶ ἀξεθώριαστη, γιατί, εἶναι ἀπὸ καθαρὸ μέταλλο ἢ οὐσία τῆς, δὲν εἶναι χρᾶμα ἀπὸ ξένες προσφορές, ἢ προσφορά, ὅπως δὲν μυρίζει λιβανωτὸ καμμιᾶς κλίμας ἢ δόξα τῆς.

Τέτοιες ὀντότητες οἱ ἀνθρωποὶ, ὅποιοι καὶ καὶ νᾶναι, θὰ τίς σέβονται πάντα καὶ θὰ τίς νοσταλγοῦν. Γιατὶ μέσα στὸν κόσμο μας, ὅπου τόσα μικρὰ συμφέροντα διαγκωνίζονται, καὶ τόση ἀσχετεία κιβδηλία καὶ τόσο ἔντεχνα φουσκώνουν οἱ κάλπικες φῆμες, ἡ μορφή τοῦ Μαβίλη, καθαρὴ καὶ ἀνόθευτη, μορφή ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, θὰ μᾶς προσφέρει πάντα αὐτὴ τὴν μικρὴ σπίθα τῆς αἰωνιότητος, πού εἶναι πόθος καὶ κάθε ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ θὰ κατασιγάξῃ, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ κάθε, χρόνον τῆ δίψα μας γιὰ τὸ ἰδανικόν.

Α. ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ

✽

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΒΙΛΗ

Στις 25 Νοεμβρίου, ἔγινε στὴν πόλιν μας

Φιλολογικό μνημόσυνο και, στο Δρίσκο (στον τάφο του Λορέντζου Μαβίλη), θρησκευτικό μνημόσυνο επί τη συμπληρώσει πενήνταετίας απ' τον ήρωϊκό θάνατο του ποιητή και ήρωα της πάλης των Γαριβαλδινών. Ο Διδασκαλικός Σύλλογος Ιωαννίνων και η Περιηγητική Λέσχη Κερκύρας, από κοινού, έδωσαν στην ώραία πνευματική αυτή γιορτή ένα ούσιαστικό περιεχόμενο κι έναν τόνο λαμπρότητας, που πήρε ξεχωριστή θέση στην ζωή των Ιωαννίνων. Έκτος απ' το τρισάγιο και το προσκύνημα στον τάφο του ποιητή, την ημέραν αυτή δόθηκαν στην πόλη και δυο διαλέξεις σχετικές: μία στη Λέσχη Ιωαννίνων, όπου μίλησε ο πρόεδρος της Π. Λέσχης Κερκύρας και λόγιος Μ. Δεσύλλας

με θαυμάσιαν άρθρωση και πληρότητα λόγου που έκαμε ξεχωριστή έντύπωση, και μία στην Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία με όμιλητή τον διανοούμενο δάσκαλο Φ. Ι. Παπαστεργίου, που έδωσε μια μεστή και πολύ ενδιαφέρουσα διάλεξη. Έτσι, η επέτειος αυτή που κλείνει μισόν αιώνα από τότε που ο Α. Μαβίλης έκλεισε τα μάτια με το δραμα της θυσίας του («...δέν περιμένα ν' αξιωθώ της τιμής να πεθάνω για την Ελλάδα»), υπενθύμισε το ανεξόφλητο χρέος που έχουμε απέναντι της μνήμης των ώραίων και μεγάλων μορφών της Ιστορίας μας. Είναι άξιοι συγχαρητηρίων οι Κερκυραίοι, καθώς κι οι Ηπειρώτες Δάσκαλοι.

Δ. Κ.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Πολύ ενδιαφέρον είναι το δελτίον της Έθνικης Στατιστικής Υπηρεσίας, σχετικά με την κίνηση των θεάτρων και των κινηματογράφων στη χώρα μας, μέσα στα τελευταία έξη χρόνια. Βέβαια, οι αριθμοί που παρατίθενται δέν είναι δυνατόν να έντυπωσιάσουν, πολύ περισσότερο, δέν είναι δυνατόν να ληφθούν ως βάση αναλλοίωτη για να κάμει κανείς υπολογισμούς και προβλέψεις. Οι παράγοντες έδω δέν είναι απόλυτα σταθεροί κι η μεταβλητότητά τους είναι συναρτημένη πάντοτε με την γενικώτερη πνευματική και κοινωνική άγωγή του κοινού. Στον τόπο μας, όπου και το θεατρόφιλο κοινό είναι, ως εκ του όγκου του συνόλου του πληθυσμού μας στα μεγάλα αστικά κέντρα, κάπως περιορισμένο, η θεατρική, κυρίως, ζωή είναι ζήτημα που δέν εξαντλείται μονάχα στ' αποτελέσματα μιας στατιστικής. Όστόσο, οι ένδείξεις της στατιστικής αυτής είναι όπωσδήποτε πολύτιμες. Αν δέν μπορεί κανείς να τις πάρει ως βάση, για να εκτιμήσει τα πράγματα και το μέλλον της θεατρικής μας ζωής, μπορεί όμως να τις θεωρήσει ως διαπιστώσεις ζωτικής σημασίας. Γιατί, παρ' όλο το εύνοϊκό κλίμα, όπου αναπτύσσεται ο κινηματογράφος της έποχής μας, είναι πολύ ένθαρρυντικό που όχι μονάχα δέν μειώθηκαν τα θέατρα πρόζας, αλλά και πού, παρ' όλη την κρίση της Έλληνικής Σκηνης γενικώτερα, ζούν και αυξάνονται. Κατωτέρω παραθέτομε, ως έχει, το σχετικό δελτίο, απ' το όποιο δύνεται ο καθένας να κάμει τις δικές του σκέψεις:

Δ. Κ.

Σημαντικόν ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία της Έθνικης Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, τα αναφερόμενα εις την κίνηση των εισιτηρίων θεάτρων και κινηματογράφων από του 1956 και έντεύθεν.

Το 1956 διετεθήσαν εις όλην την χώραν 4.039.977 εισιτήρια διά θέατρα πρόζας, 2.180.588 διά μουσικά θέατρα και 56.918.637 διά κινηματογράφους.

Το 1957, 4.710.941 εισιτήρια θεάτρων πρόζας, 2.229.032 μουσικῶν θεάτρων και 62.211.453 κινηματογράφων. Ήτοι μεταξύ των δύο ετών έσημειώθη αύξησης, κατά 160% περίπου εις τα εισιτήρια θεάτρων πρόζας, μικρά αύξησης εις τα των μουσικῶν θεάτρων και αύξησης κατά 90% περίπου εις τα εισιτήρια κινηματογράφων.

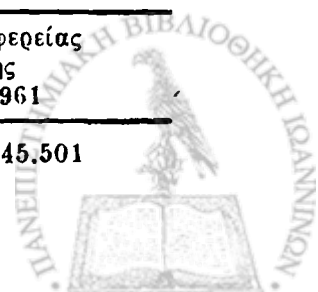
Το 1958 τα εισιτήρια θεάτρων πρόζας ανήλθον εις 5.320.472, των μουσικῶν θεάτρων εις 1.519.416 και των κινηματογράφων εις 66.808.530.

Το 1959 τα θέατρα πρόζας διαθέτουν 3.229.950 εισιτήρια, τα μουσικά 1.448.929 και οι κινηματογράφοι 74.824.230.

Ός προκύπτει εκ των στοιχείων, κατά το 1958, παρατηρείται σημαντική αύξησης εις τα εισιτήρια θεάτρων πρόζας, ενώ αντίθετως μειούνται τα των μουσικῶν θεάτρων. Κατά το 1959 τα εισιτήρια της πρόζας μειούνται επίσης καθώς και των μουσικῶν θεάτρων, ενώ του κινηματογράφων παρουσιάζουν συνεχή άνοδον.

Διά τα έτη 1960 και 1961 παρατίθενται συγκριτικά στοιχεία τόσον διά το σύνολον της Χώρας όσον και διά την περιφέρειαν Πρωτευούσης.

Είδος Θεάματος	Σύνολον εισιτηρίων		Εισιτήρια Περιφέρειας Πρωτευούσης	
	1960	1961	1960	1961
Θεάτρων πρόζας	3.013.528	2.980.797	1.750.557	1.845.501

Μουσικῶν θεάτρων	1.950.724	1.541.406	1.070.318	1.192.930
Κινηματογράφων	84.164.611	86.622.883	46.382.848	48.229.210

Κατὰ τὸ πρῶτον πεντάμηνον τοῦ 1962, δηλαδή ἀπὸ Ἰανουαρίου μέχρι καὶ τοῦ ποσειδώντος Μαΐου, ἡ κίνησις εἰσιτηρίων παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς:

	Σύνολον	Περιφ. Πρωτευούσης
Θέατρα πρόζας γενικῶς	1.996.445	792.517
Μουσικὰ θέατρα	413.264	293.930
Κινηματογράφοι	37.857.709	20.841.957

Σημειοῦται ὅτι εἰς τὰ μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1958 εἰσιτήρια θεάτρων πρόζας περιλαμβάνεται καὶ ἀριθμὸς εἰσιτηρίων—περὶ τὸ 1,2 ἑκατ. περίπου κατ' ἔτος—διατεθέντων εἰς τὰς ἑτησίας Διεθνεῖς Ἐκθέσεις Θεσσαλονίκης.

Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Η ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Σπύρος Στούπης: «Πωγωνησιακά καὶ Βησσα-
νιώτικα»—Τόμος Α' σελ. 384—Πάτρα.

Ἐξαιρετικῆς σημασίας βιβλίο μᾶς χάρισε ἑ-
δῶ καὶ λίγον καιρὸ ὁ κ. Σπύρος Στούπης: τὸν
Α' τόμο ἀπ' τῆ μεγάλης ἐργασίας του μετὰ τίτλο:
«Πωγωνησιακά καὶ Βησσανιώτικα». Σύγγραμμα
ποῦ διαπραγματεύεται κατὰ γενικὸ τρόπο τὴν
ἱστορία τοῦ Πωγωνίου, ἀλλ' εἰδικώτερα τὴν
ἱστορία καὶ λαογραφία τῆς ὠραίας κωμόπολης
Βήσσανης ποῦναι καὶ ἰδιαίτερη πατρίδα τοῦ συγ-
γραφέα. Ἡ προσφορὰ τοῦ κ. Στούπης στὸν πνευ-
ματικὸ τομέα εἶναι γνωστὴ καὶ ἀπὸ ἄλλα προ-
γενέστερα συγγράμματά του, ὅπως εἶναι τὸ βρα-
βευμένο ἀπ' τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἔργο του
«Οἱ ἕνοι ἐν Κερκύρα» καὶ ἄλλα.

Μετὰ τὸ νέο σύγγραμμά του συμπληροῦναι μετὰ
θαυμάσιο τρόπο ἓνα πολὺ μεγάλο κενὸ ἀπὸ τὴν
ἱστορία τῆς Ἠπείρου μας. Διαβάζοντας κανέ-
νας τὸν Α' τόμο τῆς ἐργασίας αὐτῆς διαπιστώνει
τὸν ἀξιοθαύμαστο μόχθο ποῦ ἔχει καταβάλει ὁ
λαμπρὸς αὐτὸς ἐρευνητὴς γιὰ τὴ συγκέντρωση
τόσου πολύτιμου ἱστορικοῦ ὑλικοῦ καὶ τίς ἀπερί-
γραπτες ὑλικὲς θυσίαι, πέρα ἀπ' τὴν πνευματικὴ
προσπάθεια, ποῦ χρειάζονται σὲ τέτοιου εἶδους
ἐργασίες γιὰ τὴν τεκμηρίωσή τους μετὰ ἱστορικῆς
πηγῆς καὶ μετὰ πλοῦτο φωτογραφιῶν. Ἀκόμα μελε-
τῶντας κανένας τὸ σύγγραμμα αὐτὸ δὲν μπορεῖ
νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν ἀρτία ἀπὸ κάθε ἀποψη ἐπι-
στημονικῆ ἐπεξεργασία τοῦ ἱστορικολαογραφι-
κοῦ ὑλικοῦ. Εἶναι αὐτὸ ἔτσι καταταγμένο καὶ
ταξινομημένο ποῦ κατατοπίζει θαυμάσια τὸν
ἀναγνώστη, τὸν ἐλκύει καὶ τὸν διδάσκει. Γραμ-
μένο σὲ δροσάτη δημοτικὴ γλῶσσα.

Οἱ πρῶτες 135 σελίδες του, ποῦ ἀποτελοῦν
καὶ τὸ πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου ἔχουν γενικὸ
χαρακτῆρα, παρέχοντες τὴν ἱστορικὴ περιγραφή
ὁλόκληρης τῆς περιοχῆς τοῦ Πωγωνιοῦ, ἀπ' τὴν
ἀρχαιότατη ἐποχὴ μέχρι σήμερα. Τὸ δεύτερο
μέρος του, ἀπὸ 135 περίπου σελίδες ἀναφέρεται
στὴ γραφικὴ Βήσσανη. Ἡ νύμφη αὐτῆ τοῦ Πω-
γωνιοῦ περιγράφεται καὶ ἐξιστορεῖται ἀπ' ὅλες
τὶς πλευρὰς τῆς. Ὅλα τὰ κεφάλαια ἀρχιτεκτο-
νικὰ διαρθρωμένα καὶ καταστρωμένα, παρου-

σιάζονται καὶ πλουσιώτατα ντοκουμενταρισμένα.
Σπουδαιότερο συμπλήρωμα στὸ δεύτερο μέρος
τοῦ βιβλίου αὐτοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῇ τὸ τρίτο
μέρος ποῦ ἀκολουθεῖ καὶ ποῦ ἀναφέρεται στὸ
γλωσσικὸ ἴδιωμα (γλωσσάριο) τῆς Βήσσανης, κά-
που 30 σελίδες. Σὰν παράρτημα δὲ στὸν τόμο
αὐτὸν παρατίθενται ἀρκετὰ ἔγγραφα ἀπ' τὰ χρό-
νια τῆς Τουρκοκρατίας.

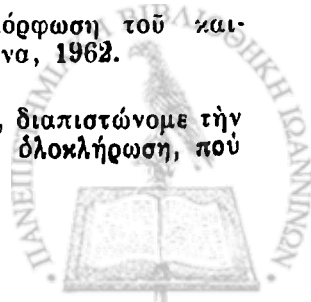
Γενικὰ μπορεῖ κανένας νὰ πῇ πὼς ἡ ἐργασία
αὐτῆ τοῦ κ. Σπ. Στούπης συγκεντρώνει ὅλα τὰ
γνωρίσματα ποῦ χαρακτηρίζουν ἓνα σύγγραμμα
ἀπὸ κάθε ἀποψη ἀρτία καὶ ἐπιστημονικὰ πολύ-
τιμο. Τὴν ἀπὸ κάθε ἀποψη ἀρτιότητά του τὴν
ἐπαληθεύει—πέρα ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα—καὶ ἡ πα-
ράθεση στὴν ἀρχὴ χάρτη τοῦ Πωγωνιοῦ, ἡ τέ-
τοια 60 φωτογραφιῶν, καθὼς καὶ πινάκων, κα-
ταλόγων καὶ φωτοτυπημένων ἀρχαίων κειμένων.
Τὴν ὅλη ἐργασία κλείνει εὐρετήριο ὀνομάτων,
ἀπ' τὴν πλευρὰ μὴ δὲν μπορῶ παρά νὰ
καλοτηχίσω τοὺς Πωγωνήσιους καὶ τοὺς Βησσα-
νιώτες, γιὰ τὸ κ. Σπ. Στούπης, συγκέντρωσε
ὅλο τὸ πολύτιμο αὐτὸ ὑλικὸ καὶ τὸ χάρισε νὰ
μπορῇ νὰ γίνῃ κτῆμα ὅλων μετὰ τὸ βιβλίο του
αὐτό, ποῦ, ὅπως εἶπα, ἀποτελεῖ μόνον τὸν Α'
τόμο ἀπ' τῆ μεγάλης καὶ ἀνεκτίμητης αὐτῆ προ-
σπάθειά του. Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ μὴ ἀπευθύνω
καὶ στὸ συγγραφέα αὐτὸν τὰ θερμότερα συγχα-
ρητήριά μου, γιὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποτελεῖ ση-
μαντικὴ προσφορὰ στὸν πνευματικὸ τομέα τῆς
Ἠπείρου μας. Τὸ σύγγραμμα αὐτὸ τοῦ κ. Σπ.
Στούπης πλουτίζει σημαντικὰ τὴν Ἠπειρωτικὴ
βιβλιογραφία καὶ διαλευκαίνει ἀρκετὰ σημεῖα
τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδας μας. Εὐχομαι ἀκόμα
καὶ ἐγὼ—ὅπως γράφει καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Ἰ. Μα-
κρυγιάννης, ποῦ προλογίζει αὐτὸ τὸ βιβλίο—«νὰ
συνεχίσῃ ὁ κ. Σπύρος Στούπης τὴν συγγραφικὴν
του δραστηριότητα. Γιὰ τὸ πολλὰ ἔχει ἀκόμη νὰ
δώσῃ».

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

✠

Τάσου Ρούσσου: «Ἡ μεταμόρφωση τοῦ και-
ροῦ», (ποιήματα), Ἀθήνα, 1962.

Μετὰ πολλὴν ἱκανοποίηση, διαπιστώνομε τὴν
ἀπροσδόκητη πορεία ὡς τὴν ὁλοκλήρωση, ποῦ

έχαμε ο Τάσος Ρούσσος απ' την προηγούμενη συλλογή του («Πρώτος πηλός» 1957) ως τα ποιήματα τούτα. Δικαιώθηκαν οι πρώτες εκείνες τολμηρές ελπίδες για έναν ποιητή θετικών υποσχέσεων, και, τώρα, γεννιούνται, για τον ίδιο, προβλήματα έκφραστικής ακρότητας. Διότι, στο μεταξύ, η ποίηση του Τ. Ρούσσου, περνώντας από κάποιαν άκραία ευαισθησία έσωτερικότητας, έφτασε ως την έρημητικότητα της πολύ κλειστής μορφής. Κι' αυτό, όπως είταν επόμενο, τον οδήγησε στην πιο τολμηρή άφαιρηση. Έτσι, τώρα, έχουμε μια ποίηση πυκνή, που και που μονάχα προσωπικής προσπέλασης, που καθίσταται απ' έαυτης προβληματική στην συγκρότησή της. Κι' αυτού έχουν την αιτία τους κάποιες έννοιολογικές άκροβασίες καθώς και κάποιες επικίνδυνες λεκτικές μεταφορές. Αυτά, ως προς την μορφή—πού, βέβαια, δεν είναι ποτέ ανεξάρτητη απ' το περιεχόμενο—της τωρινής ποίησης του Τ. Ρούσσου. Αλλά, το ουσιαστικότερο μήνυμα, η βαθύτερη φωνή απ' την ένοραματική ζωή του κόσμου στην ψυχή του ποιητή, δίνουν στα ποιήματα τούτα έναν αυτόνομο συγκινησιακό βίο. Σταματημένη, ή έμπειρία του ποιητή, στο όξυτάτο εκείνο μεταίγμιο μιας βιοθεωρίας που ξεκινάει απ' την αίσθηση της ζωής και του θανάτου, δημιουργεί ένα φως άχρωμο κι' έρημο, που διαποτίζει τους στίγους με κάποιον πνευματικό φορτισμό, από κάποια ουδέτερη άβυσσο, έτσι που η πορεία να γίνεται στο χάος. Αυτή, όμως, η ένταση των λέξεων έχει, κατ' ανάγκην, την παρουσίαν από κάποια έγκεφαλαιότητα τεχνικής, απόναν μόχθο κατασκευής, που αφήνει το βάρος του και τα κενά του. Χωρίς αντίρρηση, έδω έχουμε έναν ποιητή με άνοιχτά βήματα, που ο προσανατολισμός του τον οδηγεί σε λύσεις προσωπικής εκτίμησης. Γι' αυτό, άλλωστε, και τα θέματά του είναι όλα από κάποια έσωτερική αναχώρηση ολότελα δική του, προσωπική:

αυτό το σκονισμένο φως στον τοίχο
τά όγκά μέλη που σιγά σιγά κερδίζουν
μιάν έφηβο φωνή
το ριζνωμένο σώμα καθώς γίνεται
στήλη φωτιάς και πλησιάζει
τά γόνάτά μου που δεν προσεύχονται

Κι' ακόμα, μια ουσιαστική παρατήρηση: ο Τ. Ρούσσος, στην προσπάθειά του να υποτάξει αυτά τα σχήματα και τις έννοιες, παρασύρθηκε—νομίζουμε—ως την έκφραστική εκείνη ακρότητα που άγγίζει τα όρια της άνατροπής της λογικής διάρθρωσης. Έτσι, οι λέξεις, χρησιμοποιούνται, πολλές φορές, παρακινδυνευμένα, προκειμένου να δώσουν μιάν αντιθετικότητα έσωτερικής ύψης.

✱

Παύλου Παπασιώπη: «Αΐθουσα», (διηγήματα), Θεσσαλονίκη, 1962.

Στερεότητα και βάθος, που άγγίζουν κά-

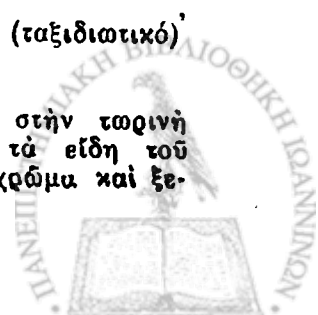
ποια έννευφελική ώραιότητα, έχουν τα διηγήματα του Παπασιώπη, καισμεμένα μ' έναν ολότελα ή σγεδόν ολότελα προσωπικό τόνο πνευματικής πληρότητας. Χωρίς αντίρρηση, ή πεζογραφία τούτη, που άνταποκρίνεται στις απαιτήσεις της τωρινής έκφραστικής, άποτελεί μιά ξεχωριστή παρουσία στα γράμματά μας. Ο συγγραφέας, έγοντας βαθύτατη καλλιέργεια και ισχυρότατη αναλυτική ικανότητα, δημιουργεί κείμενα που έχουν μιά σύζευξη κριτικής σύλληψης και πυκνής ποίησης, πειθαροημένης όμως σε κάποια έποπτεία δυναστείας της συνείδησης. Έτσι, στα διηγήματά του όπως «Οι Γερμανοί», «Η Κλούβια», κατορθώνει να όογανόνει, στην αυτοαναλυόμενη αίσθητική του, απ' την όψη κι' απ' την ένταση της Αντίστασης στην Κατοχή, δίνοντας πολύ καλές σελίδες, που θυμίζουν πώς, τη κλέος εκείνων των ημερών στη χώρα μας είταν απ' τις τομές που στέκονται καταβολή στη ζωή των γενεών.

Ειδικότερα, ο Π. Παπασιώπης, γράφοντας σ' ένα σχήμα εύρωπτικής άνεσης, δυνήθηκε στο βιβλίο τούτο, ν' αυτοδοκιμασσει, αφού ή ταύτιση των ήρώων του με την ουσία των μύθων του γίνεται χωρίς κανένα έξωτερικό γνώρισμα. Η άμεσότητα, συνεπώς, είναι τόσον όρατή, που, άντι για περιγραφή σχημάτων και τύπων, φτάνουν μονάχα τα ό όματα. Έχουμε, δηλαδή, μιάν άπέριττη πεζογραφία, που κινείται πιο πολύ με τα νεύρα και λιγώτερο με την ψυχική δόνηση. Και φτάνει να φτιόχνει, κατ' αυτόν τον τρόπο, κάτι σαν εκείνα τα άγάλματα που μνημειώνουν μιά ιστορία στη μορφή της προσωπικής έμπειρίας ενός καλλιέχνη. Γι' αυτό, ο συγγραφέας έδω έοχεται με αξιώσεις, αφού κι' ή δυνατότητά του είναι άροκτη να τον υπερεκαλίψει. Με άλλα λόγια, ο Π. Παπασιώπης άποτελεί ένα κεφάλαιο στην τωρινή μας πεζογραφία. Κι' ακόμα, πιστεύουμε, πως θά δύνονταν να είταν πιο καθαρότερη ή ευαισθησία και πιο πληρέστερη ή μορφή της πεζογραφίας του, αν ή τεχνική μιας ύπερ το δέον έπιστημονικότητας, που την διαποτίζει ως τα κατάβασθα, δεν έρριγνε το βάρος της στην τόσο φορτισμένη ψυχική του ζωή. Η ταξινόμηση κι' ή πειθαρχία, όταν ξεπερνάει τα όρια της δικαιοδοσίας στην έσωτερική όργάνωση της ζωής μας, άρχίζει να γίνεται τυραννία. Κι' αυτό, νομίζουμε, θά πρέπει να το προσέξει ιδιαίτερα ο κ Π. Παπασιώπης. Διότι, ή καλοσχεδιασμένη έκταση και το άπροσδιόριστο βάθος, μέσα στη σφαίρα μιας βιοθεώρησης της ζωής και της πάλης των ανθρώπων, δίνουν στα διηγήματα τούτα μιά βαρύτητα ξεχωριστής αξίας, που την αυξάνει, ακόμα πιο πολύ, ή αυθεντικότητα της θεματογραφίας του.

✱

Ζαφείρη Στάλιου: «Ιαπωνία» (ταξιδιωτικό), Αθήνα, 1962.

Η ταξιδιωτική λογοτεχνία, στην τωρινή μορφή της, είναι όχι μονάχα απ' τα είδη του λόγου εκείνα που έχουν έντονο χρώμα και ξε-

χωριστή γοητεία, αλλά είναι ακόμα και μια ουσιαστική επαφή με τον τόπο, τους ανθρώπους, την ιστορία τους και τα όνειρά τους. Ίδιαίτερα, χώρες όπως η Ίαπωνία, αποτελούν πρόσφορο θέμα για τέτοιου είδους κείμενα. Ξεχωρίζουν απ' την δική μας ήπειρο κι' έχουν—έστω και τώρα που τα «σύνορα καταργήθηκαν»—μια μακρά παράδοση, που τους συντηρεί εκείνη την σχεδόν παραμυθένια ατμόσφαιρα. Κι' ο συγγραφέας του βιβλίου τούτου, πολύ όρθα τονίζει, στον πρόλογο, πώς, για τους Ευρωπαίους, η Ίαπωνία ήταν ως τώρα περιβλημένη μιάν άγλυ, που την δημιούργησαν οι περιγραφές των βιβλίων. Ο ίδιος, έχοντας επίγνωση της αλλαγής, που συντελέστηκε μεταπολεμικά στη ζωή και στην αντίληψη των λαών, φρόντισε να διαρθρώσει το έργο του με αυθεντικά χρώματα και περιστατικά, έτσι που να δίνει κάτι πολύ απ' την αναλλοίωτη Ίαπωνία, να κάνει δηλαδή μια σύνθεση με κείνες τις εικόνες που όχι μονάχα αντέχουν στη ραγδαία Ισοπέδωση, αλλά και που συνιστούν τα βαθύτερα χαρακτηριστικά και την αντιπροσωπευτική όψη της χώρας του ανατέλλοντος ήλιου. Καί, γι' αυτό, μπορούμε να πούμε, πώς πέτυχε στην προσπάθειά του, που είναι όντως τόσο δύσκολη. 'Απ' την ατομική του εμπειρία—έμεινε κει δυο χρόνια και γύρισε όλόκληρη τη χώρα—άντλησε το υλικό του με ύπομονη και, χωρίς να βιαστεί, το σύνθεσε με πληρότητα κι' εκφραστική άνεση. Έδω (στο αισθητικό μέρος), ο συγγραφέας, κατορθώνει να κρατάει με γνώση τον αναγνώστη, όχι όμως χωρίς κάποιο μόχθο. 'Ακόμα, δεν ξέρομε αν οι έκτεταμένες προτάσεις, που καταλαμβάνουν ένα σημαντικό χώρο στο βιβλίο τούτο, συντείνουν στο να φορτώνεται κάπως ή ανάγνωση. Βέβαια, η σύμπληξη των εικόνων σ' ένα έργο με συνοχή κι' έσωτερική οργάνωση υποχρεώνει, όχι λίγες φορές, σε περισσότερο συνθετικό λόγο. 'Εν τούτοις, πιστεύομε πώς, για κείμενο λογοτεχνικής αυστηρότητας, ή αναλυτικής γλώσσα είναι σχεδόν ένδεδειγμένη. Ο κ. Στάλιος, καλλιεργημένος και πλήρως ένημερωμένος σ' ό,τι άφορᾶ το θέμα του συγγραφέας, επέτυχε να κρατήσει στο βιβλίο του κύριους χαρακτήρες και κύριες μορφές απ' την Ίαπωνία και τους ανθρώπους της, απ' την παρουσία της μεγάλης παράδοσης κι' απ' το τοπίο της. Έτσι, δικαιώνει την πρόθεσή του και προσφέρει, στην ταξιδιωτική μας πεζογραφία, μιάν άληθινή πνευματική γέφυρα γνωριμίας μ' εκείνη τη χώρα. Κι' αυτό με καλοφτιαγμένη δομή και με καλλιεργημένη εκφραστικότητα, πράγμα που βοηθάει να γίνεται και δικό μας πνευματικό ταξίδι, έστω και μέσ' απ' τις δικές του συγκινήσεις. Γι' αυτό, ή «Ίαπωνία» του πρέπει να μὴν μείνει χωρίς συνέχεια.

✱

Σταματίου Ι. 'Αβάρα: «Τὸ Μουσουλείον τῆς 'Αλικαρνασσοῦ», Ν. 'Υόρκη, 1956.

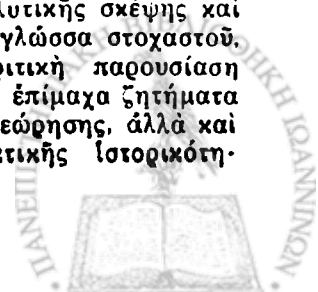
Καθυστερημένα—όχι λόγω επικαιρότητας—πήραμε τὸ παραπάνω βιβλίο, πὸ μᾶς ἔστειλε ὁ

κ. Κ. Δ. Φιλίππου (δημοδιδάσκαλος στὸ Θέρμο Τριγωνίδος). Τὸ ἔργο τούτο, πὸ τυπώθηκε στὴ Ν. 'Υόρκη, εἶναι μιά πολυτελὴς καὶ ἀριστοτεχνικὴ ἔκδοση μῆς ἱστορικῆς μονογραφίας τῆς κορυφαίας ὥρας τοῦ ἑλληνισμοῦ γενικώτερα στὴ Μ. 'Ασία καὶ, εἰδικώτερα, στὴν 'Αλικαρνασσό. 'Αν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψη, πὸς, μέχρι σήμερα, ὑπάρχει τὸση έκτεταμένη καὶ πολύγλωσση βιβλιογραφία γύρω ἀπ' τὸ ἑξαισιο αὐτὸ θέμα, πὸ ἀποτελεῖ κι' ἓνα ἀπ' τὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου, δύνεται εὐκολὰ νὰ ἐκτιμήσει τὴν προσφορὰ τοῦ κ. Στ. Ι. 'Αβάρα. Κι' ἀκόμα, ἡ ἔκδοση αὐτὴ, ἔτσι καλαίσθητη καὶ ὀργανωμένη μὲ πλήρη ἐπιστημονικότητα, πρέπει νὰ ἔχει καὶ κάποια εἰδικὴ βαρύντητα γιὰ τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖο—ἰδιαίτερα στὴν 'Αμερικὴ—, πρᾶγμα ὄχι λιγώτερα πολῦτιμο. 'Ο συγγραφέας, θαυμάσια ἐνημερωμένος καὶ καλλιεργημένος πολὺ γλωσσικά, κατορθώνει νὰ συγκροτήσει μιά εὐχρηστὴν ἱστορία, πὸν ἐπέχει τὴν θέση τομῆς στὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ. Κάτω ἀπ' αὐτὴν τὴν εὐσυνείδητη γνώση, ἐργαζόμενος ὑπομονητικὰ καὶ συγκεντρώνοντας τὶς πιὸ ἀυθεντικὲς μαρτυρίες, ἐπέτυχε νὰ συνθέσει τὸ ἔργο αὐτὸ, πὸν, ἀναντίρρητα, ἀποτελεῖ μιάν ἀπ' τὶς πιὸ ἀξιόλογες ἐπιτεύξεις στὸν τομέα τούτο. Μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερόντων στοιχείων καὶ τεκμηρίων τῆς ἱστορικῆς ὑπόστασης τοῦ θέματός του, ἔχει καὶ 43 φωτογραφίες, καίριας ὄντως σημασίας. Γιὰ ἓνα τέτοιο ἔργο, νομίζω, δὲν εἶναι δύσκολο ν' ἀναγνωρίσει κανεὶς τὸσο τὴν ἀξία του, ὄσο καὶ τὴν τερόστια ἐθνικὴ ὠφελιμότητά του, ὄταν μάλιστα ἐκδίδεται σ' ἓνα ἀπ' τὰ μεγαλύτερα κέντρα τῆς νεοελληνικῆς διασποράς. 'Εχει, ἡ παρουσία τούτη, ἓναν παραλληλισμὸ, πὸν ὑπάρχει, ἐκ τῶν πραγμάτων, ἐπὶ αἰῶνες καὶ χωρὶς διακοπὴ. 'Ετσι, μὲ πολλὴ χαρὰ καὶ ἀπροσμέτρητην ἱκανοποίηση, ζυγιάζομε τὸ βιβλίο τοῦ κ. Στ. Ι. 'Αβάρα. Κι' εἴμαστε βέβαιοι, πὸς ἡ προσπάθειά του δὲν θὰ μείνει—δὲν πρέπει νὰ μείνει—χωρὶς τὴν δικαίωση πὸν τῆς ἀξίζει.

✱

Σάββα Ι. Καντατζῆ: «'Αρχαῖες θρησκείες καὶ Χριστιανισμός», Θεσσαλονίκη, 1956.

Καὶ τὸ βιβλίο τούτο τοῦ κ. Σ. Ι. Καντατζῆ (τοῦ ἑξαιρέτου λογίου καὶ δημόσιογράφου πὸν ἐκδίδει καὶ διευθύνει τὴν θαυμάσια γνωστὴ ἑβδομαδιαία ἔφημερίδα στὴν Κατερίνη «Νέα Ἐποχὴ») τὸ παρουσιάζομε καθυστερημένα. Εἶναι μιά έκτεταμένη περισπούδαστη μελέτη, πὸν, ξεκινάει ἀπ' τὴν ἀχώρητη σχεδὸν καθολικότητα ἐνὸς τὸσο ζωτικὸυ θέματος ὄπως ἡ πνευματικὴ πορεία—διὰ τῆς θρησκείας—τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ ἔργο αὐτὸ, φτιαγμένο μὲ μοναδικὴ πληρότητα ἀναλυτικῆς σφίξης καὶ μὲ μιά πολὺ καλλιεργημένη γλώσσα στοχαστοῦ, ἀποτελεῖ ὄχι μονάχα μιά κριτικὴ παρουσίαση ἀπόψεων καὶ θέσεων πάνω σ' ἐπίμαχα ζητήματα ἑρμηνείας καὶ γενικώτερης θεώρησης, ἀλλὰ καὶ μιά βαθειὰ θεμελίωση διαλεκτικῆς ἱστορικότη-

τας του θέματος. Ο συγγραφέας, που στέκεται πάνω σε προσωπικές απόψεις—κι' αυτό δίνει μια ηύξημένη βαρύτητα στο βιβλίο του—, ξεκινάει απ' τις αντιλήψεις σχετικά του Γιάννη Κορδάτου και, ανατέμνοντας την παγκόσμια βιβλιογραφία, κατορθώνει να συνθέσει μιαν αληθινά έμπεριστατωμένη δοκιμασκή μελέτη, που προσφέρει έναν εύρυστο χώρο για την ανάπτυξη και την επέκταση ακόμα και των έκφρασμένων, πάνω στο σημείο τουτο, πολυσήμαντων απόψεων. Ο ίδιος ο συγγραφέας ρίχνει δικό του φως και δίνει δικές του πρισματικές γωνίες για την πνευματική αυτή προέκταση που, άσχετα με τις απόψεις των άλλων, προσκομίζει στο πόνημά του πολλή σοβαρότητα και κύρος. Έτσι, κάτω απ' αυτό το πνεύμα αξιολόγησης, παρουσιάζόμενο το βιβλίο του κ. Σ. Ι. Κανταρτζή, δέν δυνόμαστε παρά να ξεχωρίσουμε την αξία της προσφοράς του και να δικαιολογήσουμε την πιδ αισιοδοξία έκτίμηση για τις δυνατότητες του συγγραφέα.

Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

‘Αγαπητή ‘Ηπειρωτική ‘Εστία’,
Παρακαλώ καταχωρίστε στις στήλες σας τα παρακάτω :

Όσοι ασχολούνται με την ιστορία, τη λαογραφία κι' άλλα λογογραφήματα, οφείλουν, προτού δημοσιέψουν τις εργασίες τους, να έρευνούν, να κοιτάζουν καλά καλά μήπως αυτά που γράφουν και δημοσιεύουν σαν ανέκδοτα είναι χλιοειπωμένα και δημοσιευμένα απ' άλλους, και σαν παράδειγμα, φέρω τό: «Τρία πουλάκια κάθονταν στο Ράϊκου τό γεφύρι» («‘Ηπ. ‘Εστία» 1959 σελ. 531) που ο συλλογέας του τό παρουσιάζει για ανέκδοτο και πρωτότυπο, ενώ απαράλλαχτο, χωρίς ν' αλλάζει ούτε νούλα, βρίσκεται στη συλλογή ‘Ελλ. Δημοτ. τραγουδιών Ρασσω σελ. 202 που κι' αυτός τόχει παρμένο από τό Ζαμπέλιο.

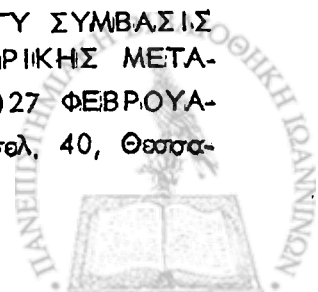
Εύχαριστώντας για τη φιλοξενία
ΣΠΥΡ. ΜΟΥΣΣΕΛΙΜΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

BIBLIA

- Κλέωνος Β. Παράσχου: «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ» Σχ. 8ον, σελ. 380, ‘Αθήνα, 1962.
Γιάννη Σφακιανάκη: «ΑΣΠΡΟΘΑΛΑΣΣΑ» (ταξιδιωτικά) Σχ. 8ον, σελ. 154, ‘Αθήνα 1962.
Ζαφείρη Στάλιου: «ΙΑΠΩΝΙΑ» (ταξιδιωτικό), Σχ. 8ον, σελ. 244, ‘Αθήνα 1962.
Α. Πούσκιν (μετάφραση: Νίκου Παπακωνσταν-

- τίνου): «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΟΝΕΓΙΝ» Σχ. 8ον μεγ. σελ. 224, ‘Αθήνα, 1962.
Φωκίωνος Έπ. Κοκκίνου: «ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ» (δοκίμια), Σχ. 8ον, σελ. 142, ‘Αθήνα, 1962.
Όλγας Βότση: «ΠΡΩΤΗ ΡΙΖΑ» (ποιήματα), Σχ. 8ον μεγ. σελ. 96, ‘Αθήνα 1962.
Πέτρου Όλύμπιου: «Ο ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΑΙΩΝΑΣ» (ποιήματα), Σχ. 8ον, σελ. 64, ‘Αθήνα, 1962.
‘Αγγελικής Παυλοπούλου: «Ο ΔΡΟΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ» (ποιήματα), Σχ. 8ον, σελ. 56, ‘Αθήνα 1962.
Πέτρου Σ. Σπανδωνίδη: «Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ» (δοκίμιο), Σχ. 8ον μεγ. σελ. 60, Θεσσαλονίκη 1962.
Πέτρου Τριανταφυλλού: «ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ» Σχ. 8ον, σελ. 160, ‘Αθήνα 1962.
Γεωργ. Θ. Λυριτζή: «Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ» Σχ. 8ον, σελ. 88, Κοζάνη, 1962.
Έκδοσις ‘Ινστιτούτου ‘Ιατρικής Ψυχολογίας και ψυχικής υγιεινής: ‘Αρ. Δ. ‘Ασπιώτη—Συνεργασία: Μ. Β. Κωτσόπουλου: «ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ» (Τόμ. 46), Σχ. 8ον, σελ. 180, ‘Αθήνα, 1962.
Κώστα ΙΓ. Βαλέτα: «ΧΑΜΕΝΗ ΟΜΟΡΦΙΑ» (διηγήματα), Σχ. 8ον, σελ. 32, ‘Αθήνα, 1962.
‘Αθην. ‘Αβέλλιου: «Η ΠΕΝΘΙΜΗ ΔΟΞΑ», (ποιήματα), Σχ. 8ον, σελ. 40, ‘Αθήνα, 1959.
‘Αθην. ‘Αβέλλιου: «Ο ΜΕΤΕΜΦΙΘΣΜΕΝΟΣ ΚΑΙΡΟΣ» (ποιήματα), Σχ. 8ον, σελ. 20 ‘Αθήνα 1957.
Είρηνης Κρούσκου: «ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΟΜΙΧΛΗ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ» (πρόζα), Σχ. 4ον, σελ. 38, ‘Αθήνα, 1963.
Φώτη Παπανικολάου: «Ο ΓΑΜΟΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» ‘Αθήνα 1960.
Λεάνδρου Βρανούση (έκδοσις ‘Ακαδημίας ‘Αθηνών): «ΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΦΙΛΙΚΟΥ ΑΝΑΣΙΟΥ ΕΟΔΙΛΟΥ», ‘Αθήνα, 1962.
Παν. Δ. Μηλιώτη (έκδοσις Έταιρ. Μακεδον. Σπουδών): «Η ΕΝ ΝΕ·Υ·ΓΥ ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ 14)27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1919», Σχ. 8ον, σελ. 40, Θεσσα-

λονίκη, 1962.

Φώτη Ι. Παπαστεργίου: «ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ», (μελέτη), Γιάννινα, 1962.

Άλκη Γιαννόπουλου: «ΤΥΦΛΟΜΥΓΙΑ» (διηγήματα), Σχ. 8ον, σελ. 140, Αθήνα, 1962.

Τάσου Ρούσσου: «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ» (ποιήματα), Σχ. 8ον, σελ. 52, Αθήνα, 1962.

Κώστα Π. Λαζαρίδη: (Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας): «ΠΩΣ ΝΑ ΜΑΘΩΜΕ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Σ' ΟΣΟΥΣ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ», Σχ. 8ον, σελ. 48, Αθήνα 1955.

Κώστα Π. Λαζαρίδη: «Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΝΟΥΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΔΟΥΚΑΣ», Γιάννινα, 1962.

Βασιλείου Μυλωνά: «Ο ΑΓΕΡΙΝΟΣ» (παιδικό μυθιστόρημα) Σχ. 8ον, σελ. 96, Αθήνα 1962.

✱

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝ. ΕΡΕΥΝΑ» Τ. 70, 71, Αθήνα. «ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΣΤΙΑ» Τ. 152—153—154, Θεσ/νίκη. «ΔΑΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» Τ. 49—50 Αθήνα. «Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ», Τ. 124, Λονδίνον. «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ», Τ. 28 Λευκωσία. «ΔΩΔΕΚΑΘΗ ΩΡΑ», Τ. 2, Αθήνα. «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ», Τόμ. Δ', Τ. 3, Αθήνα. «ΦΩΤΕΙΝΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ», Τ. 2, Λευκωσία. «ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» (έκδοσις Σχολής Χατζηδάκη), Τ. 4) 1962 Αθήνα. «ΔΕΛΤΙΟΝ Α.Τ.Ε.», Τ. 129, Αθήνα. «ΑΚΤΙΝΕΣ», Τ. 237,

Αθήνα. «ΖΥΓΟΣ» Τ. 84—85 Αθήνα. «ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» (μετά του Μεγ. Βιογρ. Λεξικού) Τ. 338, Αθήνα. «ΠΥΡΣΟΣ» Τ. 88—89, Κων/πολις. «ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» Τ. 24, Λευκωσία. «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» Τόμ. ΛΓ', Τ. Γ', Αθήνα. «ΕΝΙΑΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ», Τ. 5. Ν. Υόρκη. «ΚΟΝΙΤΣΑ», Τ. 7, Αθήνα. «ΚΡΙΚΟΣ» Τ. 143—144, Λονδίνον. «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ», Τ. 24—25 Αθήνα. «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», Τ. 33—34, Φλώρινα. «ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ», Τ. 124, Χαριδιά. «ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ», Τ. 89—90 «ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ» Τ. 4 Αθήνα. «ΘΡΑΚΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» Τ. 9, Ξάνθη. «ΙΚΑΡΙΑΚΑ» Τ. 25—26, Αθήνα. «ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ», Τ. 16 Αθήνα. «ΝΕΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ», Τ. 86 Αθήνα. «ΛΕΥΚΑΡΙΤΙΚΑ», Τ. 51, Αθήνα. «Ο ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ», Τ. 2, Αθήνα. «Ο ΔΕΣΜΟΣ» Τ. 12, Χαλκίδα. «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΕΧΝΗΣ», Τ. 94—95, 96, Αθήνα. «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ», Τ. 82, 83 Αθήνα. «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ», Τ. 22, Πάτρα. «ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΖΩΗ», έτος Ι', Τ. 11, Αθήνα. «Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ», Τ. 122, Θεσσαλονίκη. «Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ», Τ. 95, Αθήνα. «ΙΛΙΣΟΣ», Τ. 28 Αθήνα. «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» Τ. 39, Αθήνα. «ΔΩΔΩΝΑΙΟΝ ΦΩΣ», Τ. 4, Ιωάννινα. «ΕΝΔΟΧΩΡΑ», Τ. 19, Ιωάννινα. «ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΝ ΒΗΜΑ», Τ. 502, 503, 504 Αθήνα. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» Τ. 88, Αθήνα. «The Illustrated London News», «Efta Bulletin», «Commonwealth».

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ*

ΤΕΥΧΟΣ 101

Σελίς	774	στίχ.	11	ἀντί	1950	ἀνάγνωθι	1960
»	»	»	»	μετὰ τὸν	στίχον 13	να προστεθῇ ἡ λέξις	Α' ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ
»	»	στίχ.	31	ἀντί	ἐρμηνεύονται	ἀνάγνωθι	ἐρμηνεύονται
»	»	»	35	»	καταστάσεις	»	καταστάσει
»	775	»	19	»	ἐγελοῦχει	»	ἐγαλοῦχει
»	»	»	34	»	μετὰ πάδον	»	μετὰ πάροδο
»	778	»	4	»	μεταβαίνουσι	»	να μεταβαίνωσι

ΤΕΥΧΟΣ 103—104

Σελίς	979	Να προστεθῇ ἄνω	τῆς ἐπικεφαλίδος τὸ στοιχ.	Β'
»	980	στίχ.	1	ἀντί εἰκῶν 4 ἀνάγνωθι εἰκῶν 5
»	»	»	2	» Κώνστα Θεοδόσι » Κων)τίνου Μιχαήλ
»	»	»	3	» Ἁγ. Ἀθανάσιος Χιονιάδων ἀνάγν. Ἁγ. Ἀχιλλεῖος Πενταλόφου
»	»	»	13	» εἰκῶν 5 ἀνάγνωθι εἰκῶν 4
»	»	»	14	» Κων)τίνου Μιχαήλ ἀνάγνωθι Κώστα Θεοδόσι
»	»	»	16	» Ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου Ἁγ. Ἀχιλλεῖος Πενταλόφου ἀνάγνωθι Ἁγ. Ἀθανάσιος Χιονιάδων
»	987	»	15	» περιπτώσεις τυχούσης ἀνάγνωθι περιπτώσεως τυχούσης

ΤΕΥΧΟΣ 105

Σελίς	86	στίχ.	32	ἀντί Τζόρτζου ἀνάγνωθι Τζότζου
»	87	»	6	» Τριῶ Ἱεραρχῶν ἀνάγνωθι Τριῶν Ἱεραρχῶν

ΤΕΥΧΟΣ 106

Σελίς	177	στίχ.	8	ἀντί Παναγία τοῦ Καβάσιλα ἀνάγν. Παναγία τοῦ χωρίου Καβάσιλα
»	177	»	34	» ὑπ' ἀρ. ὑποσημείωσιν » τὴν ὑπ' ἀρ. 7 ὑποσημείωσιν
»	179	»	10	» Κυριζίδης » Κυριζίδης
»	182	»	17	» ἐπιστέφοντες » ἐπιστρέφοντες
»	183	»	15	» Κέντρον » Κέντρον
»	184	»	4	» ἱστοροῦντας » ἱστοροῦντας

ΤΕΥΧΟΣ 107

Σελίς	226	στίχ.	1	ἀντί ἀδελφός ἀνάγνωθι ἀδελφός
»	»	»	7	» Κουσόβω » Κρουσόβω
»	267	»	36	» Ζωγράφος » Ζωγράφος
»	268	»	43	» ἐν ἐπιγραφῇ » ἐν ἐπιγραφῇ

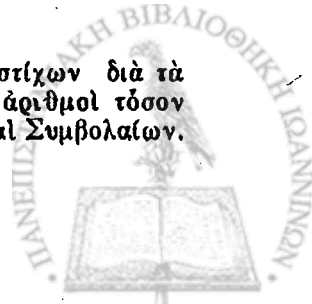
ΤΕΥΧΟΣ 108

Σελίς	371	στίχ.	1	ἀντί τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀθανασίου ἀνάγν. τοῦ μαθητοῦ Ἀθανασίου
»	372	»	1	» θὰ ρίξουν ἀνάγνωθι θὰ ρίψουν
»	»	»	18	» διατηροῦντες » διατηροῦντες

ΤΕΥΧΟΣ 109

Σελίς	397	Να προστεθῇ ἄνωθεν	τῆς ἐπικεφαλίδος τὸ στοιχ.	Γ'
»	»	Να προστεθοῦν	εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 3 ἐπιγραφὴν μετὰ τὸ ἔτος 1755 αἱ λέξεις	«Ἐπαρχία Καστορίας»
»	898	τελευταῖος στίχος	ἀντί καὶ εἰ τὸ ἀνάγνωθι καὶ εἰς τὸ	

* Ὁ ἀναγνώστης δέον νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του, ὅτι κατὰ τὴν ἀρίθμωσιν τῶν στίχων διὰ τὰ ἀπαντῶμενα ἐν τῇ παρούσῃ παροράματα, δὲν συμπεριελήφθησαν οἱ αὐξόντες ἀριθμοὶ τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Ἀγιογράφων, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ Συμβολαίων.

ΤΕΥΧΟΣ 110

Σελις	518	στιχ.	20	ἀντι	προεσευόντων	ἀνάγνωθι	προεστευόντων
»	»	»	26	»	εικόνο	»	εικόνο
»	519	»	37	»	Ἀποσώλων	»	Ἀποστόλων

ΤΕΥΧΟΣ 111—112

Σελις	596	στιχ.	11	ἀντι	Ζώτου	ἀνάγνωθι	Τώτου
»	597	»	6	»	Χιονιάδιτου	»	Χιονιάδιτου
»	598	»	15	»	Ἀνασασίου	»	Ἀνασασίου
»	599	»	18	»	εἰόνος	»	εἰόνος

ΤΕΥΧΟΣ 113

Σελις 805 στιχ. τελευταίος ἀντι Αὐγούστου 26 ἀνάγνωθι Αὐγούστου 4

ΤΕΥΧΟΣ 115

Σελις	995	στιχ.	18	ἀντι	Ἑρτοογιῶ	ἀνάγνωθι	Ἑρτοολογιῶ
»	1001	»	28	»	1889	»	1899

ΤΕΥΧΟΣ 118

Σελις	129	στιχ.	13	ἀντι	1612	»	1912
»	132	»	21	»	Μαρεκκλήσιον	»	Πασεκκλήσιον
»	133	»	18	»	Ἐργον	»	Ἐργον

ΤΕΥΧΟΣ 120

Σελις 315 στιχ. 14 ἀντι καὶ τὰ τρία ἀνάγνωθι καὶ τρία

ΤΕΥΧΟΣ 121—122

Σελις 416 στιχ. 24 ἀντι φωνιάταις ἀνάγνωθι φωνιάταις
 » 417 Να προστεθῇ εἰς τὸ τέλος τῶν Συμφωνητικῶν ἢ ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας
 μὴ καταχωρηθεῖσα ἐν τῷ οἰκείῳ αὐτῆς τόπῳ σημείωσις ὡς ἑξῆς:

Σημ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ λαμβάνουσι πέρας καὶ τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ συμφωνητικά, καὶ συνεχίζοντες κατωτέρω τὴν ἐργασίαν ταύτην, καταχωροῦμεν ἐν ἀντιγραφῇ καὶ ἓναν χειρόγραφον Κώδικα τὴν «Ἑρμηναίαν—καλουμένην—τῶν Ζωγράφων», μετὰ τὴν σχετικὴν περὶ αὐτῆς εἰσήγησιν ὡς ἀκολούθως.

ΤΕΥΧΟΣ 123

Σελις	544	στιχ.	13	ἀντι	ὄσο	ἀνάγνωθι	ὄσον
»	»	»	21	»	ἐφαλμένη	»	ἐσφαλμένη
»	545	»	23	»	βοάση	»	βράση
»	548	»	30	»	καταλαβήσεται	ἀνάγνωθι	καταβήσεται
»	550	»	31	»	κυρίου	»	κυρίου

ΤΕΥΧΟΣ 124

Σελις	622	στιχ.	31	ἀντι	εἰς τις	ἀνάγνωθι	εἰ τις
»	625	»	9	»	κοντονένης	»	κοντογένης
»	627	»	32	»	παρελεύσονται	»	παρελεύονται
»	630	»	τελευταίος	ἀντι	σκουρανοίνοντας	ἀνάγνωθι	σκουρανοίγοντας
»	631	»	27	ἀντι	τῆς ὑπ' ἀριθ. 31 καὶ 43 εἰκόνο	ἀνάγνωθι	τῆς ὑπ' ἀρ. 31 σελ. 270 εἰκόνο. (Βλέπε Τεύχος 107)
»	631	»	30	ἀντι	τοὺς εἰς σελ. 22 καὶ 23 ἀνάγνωθι:		
»	631	»	36	ἀντι	τὸν ὑπ' ἀρ. 23 καὶ 55 ἐπιγραφὴν ἀνάγνωθι (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 23 σελ. 516 τεύχος 110) ἐπιγραφὴν.		
»	631	»	37	ἀντι	σελ. 27 ἀνάγνωθι σελ. 85 τοῦ 105 Τεύχους.		

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ ΙΑ' ΤΟΜΟΥ

'Αργύριος 'Αλιπαράκης, Μαρία Κέντρου—'Αγαθοπούλου, Κώστας 'Α-
 γνάντης, «Α.», Πέτρος Β. 'Αδάμ, Φιλάρετος Βιτάλης, 'Αντιγόνη Γαλανάκη—
 Βουρλέκη, Στέργιος Βαλιούλης, Γιώργος Βαρλαμίτης, Κώστας Δ. Βελιαρούτης,
 'Ανδρέας Γεωργιάδης, Σταῦρος Μ. Γκατσόπουλος, 'Αρσένης Γεροντικός. Γκαίτε,
 Πάνος Γρίσπος, Pierre Ducruet, Κων. 'Αθ. Διαμάντης, 'Αναστάσιος Εὐθυμίου,
 'Ιωάννης 'Εξαρχος, Χρῆστος Εὐαγγελᾶτος, Χρυσάνθη Ζιτσαία, Κων. Κ. Κών-
 στας, Δημοσθένης Γ. Κόκκινος, Κώστας Π. Λαζαρίδης, Λάμπρος Δ. Λελοβίτης,
 Λαφονταίν, Νίκος Λώλης, Στέφανος Μπέττης, Κων. Δ. Μέρτζιος, Σπῦρος Μου-
 σελίμης, Macarie, Λάμπρος Μάλαμας, Κων. Μπράτσος, Βασίλειος Γ. Μπαρᾶς,
 Κων. Α. Μιχαηλίδης, Εὐρη Βαρίκα—Μασκόβη, Κώστας Ν. Νικολαΐδης, Νίνα
 Κοκκαλίδου—Ναχμία, 'Αγαθή Νοτίδου, Παῦλος Π. Ναθαναήλ, Γεώργιος 'Αθ.
 Ζύδης, Γεώργιος 'Αθ. Οἰκονόμου, Γεώργιος Παῖσιος, Στέφανος Παπαδόπουλος,
 Βασίλειος Παυλίδης, 'Ιωάννης Παπαδημητρίου, Σαράντος Παυλέας, Γιᾶγκος
 Πιερίδης, 'Αλέξανδρος Ποῦσκιν, Λουίτζι Πιραντέλλο, Γεώργιος Ι. Παπαγεωργίου,
 Νικ. 'Αθ. Πράσσοι, 'Αγγελική Παυλοπούλου, Γιώργος Ράγκος, Syn. Marshall
 Rich, Βασίλειος Κυρ. Σκαφιδάς, Δημ. Στ. Σαλαμάγκας, 'Απόστ. Γ. Σπυρόπου-
 λος, Γιάννης Σαραλῆς, A. Schönholzer, Τάκης Σωτήρχος, Κώστας Στάμος,
 William Saroyan, Πετρος Σ. Σπανδωνίδης, Σοφοκλῆς, Σπῦρος Στούπης, Jam.
 Thurber, Κων. Φωτόπουλος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΑ' ΤΟΜΟΥ

ΕΡΓΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

«Προσωπογραφία Καλλιτέχνου» (έλαιο-γραφία) 'Ανδρέας Γεωργιάδης Τεύχος 124ον

ΙΣΤΟΡΙΑ

Περὶ τῆς ἐν 'Ηπειρῷ Μονῆς Παλιου- 'Ιστορία τοῦ Μετσόβου	Στεφ. Μπέττη Βασ. Κ. Σκαφιδά	1, 103 16, 106, 205, 289, 385, 528, 610, 697, 793, 907
Ματθαῖος Μητροπολίτης Μυρέα- 'Ο 'Αλῆ Πασιάς καὶ ὁ 'Ησαΐας, Σαλώνων Καθὼς χάραξε ἡ Λευτεριά Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Πάργας 'Αγιογραφία καὶ 'Αγιογραφοὶ Χιονιάδων	Στ. Μ. Γκατσοπούλου Κων. Φωτοπούλου Δημ. Στ. Σαλαμάγκα Κων. Δ. Μέρτζιου Γεωργ. Παῖσιου	22, 113, 231 28 30, 119 97, 210 126, 223, 312, 413, 543, 621
'Ηπειρώτες σὶ τὸν ξεσηκωμὸν τῆς Δυτ. Ρου- μελῆς	Κων. Σ. Κώνστα	193
'Ηπειρώτες 'Αγωνιστὲς Σταῦρος Γουδαῖοι	Στεφ. Μπέττη	218
'Ο 'Ηπειρώτης Πατριὰρ- Νικόλαος ὁ Ε'	Φίλαρ. Βιτάλη	296
'Η «Κυρὰ Χιμαντρεῖω» Τὸ Μοναστήρι τοῦ 'Α- 'Ηπειρωτικὰ σταχυολογ- η-Ταξιδίαρχη στικὰ ζητήματα 'Αικ- αρχῆς καὶ Προβέτης	Δημ. Στ. Σαλαμάγκα 'Απ. Γ. Σπυροπούλου	303 309

— Παραλειπόμενα περί τοῦ Διδασκάλου τοῦ Γένους Γεωργίου Σουγδουρῆ—
 Ὁ βαθύπλουτος Ἰωάννης Κ. Μαρούτσος
 Πρίγκηψ τῆς Ἡπείρου
 * Ἀνθιμος ὁ Ζ' Οἰκουμενιάδης Πατριάρχης
 Γεώργιος Κωνσταντίνου ἢ Κόνστας
 * Ἄγνωστοι Ἡπειρώτες ἀρματωλοὶ
 Κοριτσά
 Ὁ Τσεπελοβίτης Νικ. Παπαδόπουλος
 Γιαννιώτικα Ἱστοριοδιφικὰ σημειώματα
 Κων)νος Ι. Βαριζώκας
 Οἱ Κοσσυβάκηδες καὶ ἡ πατριωτικὴ δρα-
 σις αὐτῶν εἰς τὴν περιοχὴν Ραδοβυζίου
 κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας

Κων. Δ. Μέρτζιου 377, 521
 Στ. Μ. Γκατσοπούλου 393, 710, 804, 915
 Κώστα Π. Λαζαρίδη 397
 Δημ. Στ. Σαλαμάγκα 404, 533
 Στεφ. Παπαδοπούλου 603, 689, 829
 Κώστα Π. Λαζαρίδη 616
 Δημ. Στ. Σαλαμάγκα 714, 811, 920
 Κώστα Π. Λαζαρίδη 817
 Κων. Α. Διαμάντη 897

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ἰδιωματισμοὶ καὶ ξενικὲς λέξεις τῶν Σου-
 λιορειῶν (Σουλίου Θεσπρωτίας)
 * Ἄγκο—Περσο—Ἀραβικὲς λέξεις στὸ
 Ἡ Γιαννιώτικο γλωσσικὸ ἰδίωμα
 * Ἄφνη τῆς ἀρχ. Ἑλληνικῆς μυθολογίας
 Τὸ Ζ ἢ Δαφνούλα τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Πα-
 τῆς Γ' θίου
 Τοπωνύμιο σπίτ
 τῶν * ογκάκως τὰ φλωργιά
 Ἑτυμολογικὰ ποτὲ Ἐπαρχίας Κουρέν-
 Μέτρα καὶ σι
 μυθίας

Σπύρου Μουσελίμη 41, 134, 238, 319,
 418, 553, 720, 834, 927
 Δημ. Στ. Σαλαμάγκα 48, 143, 244, 325,
 424, 559, 643, 731, 841, 935

Χρυσ. Ζιτσαίας 50
 Γιάννη Σαραλή 145
 Ἀναστ. Εὐθυμίου 327
 Στεφ. Μπέττη 426
 Ἀποστ. Γ. Σπυροπούλου 561, 645, 726

Προσπάθεια βελτιώσεως γαλακτοκ...
 Ἡπείρω διὰ τοῦ Προγρ. Ἀναπτύ-
 τῆς Ἡπείρου σιλείου Παυλίδη
 Ἡ βελτίωσις τῆς τυροκομίας εἰς τὴν Ζῶ-
 νην Πειραματισμοῦ καὶ Ἐπιδείξεως Ν. ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ
 Ἡπείρου

Πεπραγμένα τοῦ Προγράμματος Ἡπείρου
 κατὰ τὸ ἔτος 1961 Ἐξάχου 54
 Τὰ «Προγράμματα Οἴκον. Ἀναπτύξεως»
 ἐπὶ τὴν Εὐρώπην καὶ ἔδω
 Δεκαετὲς Πρόγραμμα Ἀναπτ. Κτηνοτρο-
 φίας Ἡπείρου 1960—1969 * Iast 55, 148, 246
 Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας εἰς τὴν
 Ζώνην Πειραματισμοῦ καὶ Ἐπιδεί-
 ξεως Ἡπείρου Ma 247
 Ἡ στενότης τῶν καλλιεργουμένων ἑδαφῶν
 καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς προκαλουμένη δημογρα-
 φικὴ πίεσις εἰς τὴν Ζώνην Πειραματι-
 333
 435, 567, 649

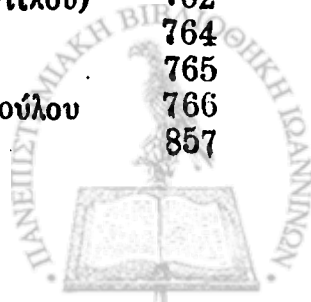

σμοῦ καὶ Ἐπιδείξεως Ἡλείρου—Κερ- κύρας—Λευκάδος	Λάμπρου Λελοβίτη	733
Στοιχεῖα ἐπὶ τοῦ ὄριου τοῦ βιωσίμου ἀ- γροτικοῦ κλήρου ἐν Ἡλείρῳ	Ἄργυρ. Ἀλτιπαρμάκη	748
Ἡ δημιουργία Κέντρου χειμερινῶν σπό- ρῶν εἰς τὴν περιοχὴν Κονίτσης—Ἡλείρου	A. Sshönholzer	843
Μελέτη ἐπὶ τῆς συστηματικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν βρωσίμων ἐλαίων τῆς περιοχῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ Νομοῦ Πρεβέζης	Ἄργυρ. Ἀλτιπαρμάκη	937

Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Ποίησις

Τῆς ξενητείας	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	65
Νοσταλγὸς	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	161
Ἄγωνία	Ι. Παπαδημητρίου	162
Σύνδεσμος—Ὅταν...—Χωρισμὸς	Σαράντου Παυλέα	163
Ἀπὸ τὴν Ἐπαρχία	Κ. Νικολαΐδη	280
Σφίγγα	Χρ. Ζιτσαίας	347
Ἐπίσχεση—Ἀδυναμία — Ἐνσάρκωση— Σύννεφο	Σαράντου Παυλέα	348
Τὸ Νησι	Ι. Παπαδημητρίου	349
Ποῦ θὰ βροῦμε;	Τάκη Σωτήρχου	363
Ἄτιτλο	N. Κοκκαλίδου—Ναχμία	363
Ἡ μύγα καὶ τὸ ἀμάξι—Ἡ Γαλατοῦ καὶ ἡ καρδάρη—Ἡ Χελιδόνα καὶ τὰ μικρὰ πουλιὰ	Λαφονταῖν (μετάφρ.: Α. Γεροντικοῦ)	486
Αἷμα καὶ δάκρυα	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	489
Δωδωναῖον πνεῦμα	Χρυσ. Ζιτσαίας	490
Ἰωάννινα	Ι. Παπαδημητρίου	491
Τὸ Τζαμί Ἀσλὰν	Ι. Παπαδημητρίου	580
Ὅρκοι—Τυφώνας—Θάλασσα—Κακία	Σαράντου Παυλέα	581
Ἀνοιξιάτικος πειρασμὸς	Κώστα Στάμου	587
Κυνηγῶντας τὸν ἥλιο	Λάμπρου Μάλαμα	587
Στὴν ἄσπρη πολιτεία	Ἄντιγ. Γαλανάκη—Βουρλέκη	588
Ὁ γάτος κι' ὁ γεροποντικὸς—Ὁ κακο- παντρεμένος—Τὸ ὄνειρο ἐνὸς κατοίκου τῆς Μογγολίας	Λαφονταῖν (μετάφραση: Α. Γε- ροντικοῦ)	589—592
Κάθε ποῦ πλησιάζει	Τάκη Σωτήρχου	592
Τύψη	Γιώργου Ράγκου	666
Ἡ λίμνη	Ι. Παπαδημητρίου	666
Λακεδαιμόνιος — Κέντημα — Ὁμοίωμα— Ταξίδι—Πόθος ὑπαίθρου—Καταργεῖ- στε τὸν πόλεμο	Σαράντου Παυλέα	667—668
Εὐχαριστῶ	Τάκη Σωτήρχου	668
Μνημόσυνο στὴν Ἄλις	Στέργιου Βαλιούλη	758
Μακάβριος χορὸς	Γκαῖτε (ἀπόδοση: Α. Γεροντικοῦ)	762
Προσωπικὸ	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	764
Πέθαναν	Ι. Παπαδημητρίου	765
Ἐνδοστροφὴ	Μαρίας Κέντρου—Ἀγαθοπούλου	766
Πεθαίνει ὁ ἥλιος—Εἰκόνα	Ι. Παπαδημητρίου	857

—Παραλειπόμενα περί τοῦ Διδασκάλου τοῦ Γένους Γεωργίου Σουγδουρῆ— Ο βαθύπλουτος Ἰωάννης Κ. Μαρούτσος Ποίγηψ τῆς Ἡπείρου	Κων. Δ. Μέρτζιου	377, 521
Ἄνθιμος ὁ Ζ' Οἰκουμενιαδὸς Πατριάρχης Γεώργιος Κωνσταντίνου ἢ Κώνστας	Στ. Μ. Γκατσοπούλου	393, 710, 804, 915
Ἄγνωστοι Ἡπειρωτὲς ἀρματολοὶ Κοριτσά	Κώστα Π. Λαζαρίδης	397
Ὁ Τσεπελοβίτης Νικ. Παπαδόπουλος	Δημ. Στ. Σαλαμάγκα	404, 533
Γιαννιώτικα Ἱστοριοδιφικὰ σημειώματα Κων)νος Ι. Βαρτζώκας	Στεφ. Παπαδοπούλου	603, 689, 829
Οἱ Κοσσυβάκηδες καὶ ἡ πατριωτικὴ δρα- σις αὐτῶν εἰς τὴν περιοχὴν Ραδοβυζίου κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας	Κώστα Π. Λαζαρίδης	616
	Δημ. Στ. Σαλαμάγκα	714, 811, 920
	Κώστα Π. Λαζαρίδης	817
	Κων. Α. Διαμάντη	897

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ἰδιωματισμοὶ καὶ ξενικὲς λέξεις τῶν Σου- λιορειῶν (Σουλίου Θεσπρωτίας)	Σπύρου Μουσελίμη	41, 134, 238, 319, 418, 553, 720, 834, 927
Τουρκο—Περσο—Ἀραβικὲς λέξεις στὸ Ἰγαννιώτικο γλωσσικὸ ἴδιωμα	Δημ. Στ. Σαλαμάγκα	48, 143, 244, 325, 424, 559, 643, 731, 841, 935
Ἡ Δάφνη τῆς ἀρχ. Ἑλληνικῆς μυθολογίας κι' ἡ Δαφνούλα τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Πα- ραμυθιοῦ	Χρυσ. Ζιτσαίας	50
Τὸ Ζαγορέσιο σπίνι	Γιάννη Σαραλῆ	145
Τῆς Γοιὰ — Ἰστορικάως τὰ φλωργιά	Ἀναστ. Εὐθυμίου	327
Τοπωνυμικὰ τῆς ποτὲ Ἐπαρχίας Κουρέν- των	Στεφ. Μπέττη	426
Ἑτυμολογικὰ Παραμυθιωτῆδος	Ἀποστ. Γ. Σπυροπούλου	561, 645, 726
Μέτρα καὶ σταθμὰ τῆς ἐκείνης περιοχῆς Παρα- μυθίας	Βασιλείου Παυλίδης	635

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ—ΟΙΚΟΝ. ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Προσπάθεια βελτιώσεως γαλακτοκομίας ἐν Ἡπείρῳ διὰ τοῦ Προγρ. Ἀναπτύξεως τῆς Ἡπείρου	Ἰωάννου Ἐξάρχου	54
Ἡ βελτίωσις τῆς τυροκομίας εἰς τὴν Ζώ- νην Πειραματισμοῦ καὶ Ἐπιδείξεως Ἡπείρου	Pierre Ducruet	55, 148, 246
Πεπραγμένα τοῦ Προγράμματος Ἡπείρου κατὰ τὸ ἔτος 1961	Ἰωάννου Ἐξάρχου	247
Τὰ «Προγράμματα Οἴκον. Ἀναπτύξεως» στὴν Εὐρώπη κι' ἐδῶ	Δ. Κόκκινου	333
Δεκαετὲς Πρόγραμμα Ἀναπτ. Κτηνοτρο- φίας Ἡπείρου 1960—1969	Ἰωάννου Ἐξάρχου,	435, 567, 649
Ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας εἰς τὴν Ζώνην Πειραματισμοῦ καὶ Ἐπιδεί- ξεως Ἡπείρου	Macarie	660
Ἡ στενότης τῶν καλλιεργουμένων ἔδαφῶν καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς προκαλουμένη δημογρα- φικὴ πίεσις εἰς τὴν Ζώνην Πειραματι-		

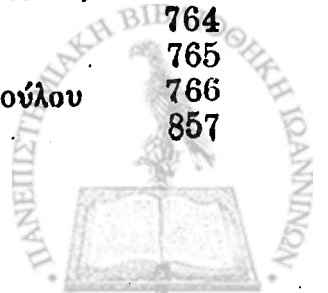

σμοῦ καὶ Ἐπιδείξεως Ἡπείρου—Κερ- κύρας—Λευκάδος	Λάμπρου Λελοβίτη	733
Στοιχεῖα ἐπὶ τοῦ ὄριου τοῦ βιωσίμου ἀ- γροτικοῦ κλήρου ἐν Ἡπείρῳ	Ἄργυρ. Ἀλτιπαρμάκη	748
Ἡ δημιουργία Κέντρου χειμερινῶν σπό- δῶν εἰς τὴν περιοχὴν Κονίτσης—Ἡπείρου	A. Sshönholzer	843
Μελέτη ἐπὶ τῆς συστηματικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν βρωσίμων ἐλαίων τῆς περιοχῆς Λάκκας Θεσπρωτικοῦ Νομοῦ Πρεβέζης	Ἄργυρ. Ἀλτιπαρμάκη	937

Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Ποίησις

Τῆς ξενητεῖας	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	65
Νοσταλγὸς	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	161
Ἄγωνία	Ι. Παπαδημητρίου	162
Σύνδεσμος—Ὅταν...—Χωρισμὸς	Σαράντου Παυλέα	163
Ἀπὸ τὴν Ἐπαρχία	Κ. Νικολαΐδη	280
Σφίγγα	Χρ. Ζιτσαΐας	347
Ἐπίσχεση—Ἀδυναμία — Ἐνσάρκωση— Σύννεφο	Σαράντου Παυλέα	348
Τὸ Νησι	Ι. Παπαδημητρίου	349
Ποῦ θὰ βροῦμε;	Τάκη Σωτήρχου	363
Ἄτιτλο	Ν. Κοκκαλίδου—Ναχμία	363
Ἡ μύγα καὶ τὸ ἀμάξι—Ἡ Γαλατοῦ καὶ ἡ καρδάρη—Ἡ Χελιδόνα καὶ τὰ μικρὰ πουλιὰ	Λαφονταῖν (μετάφρ. : Α. Γεροντικοῦ)	486
Αἷμα καὶ δάκρυα	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	489
Δωδωναῖον πνεῦμα	Χρυσ. Ζιτσαΐας	490
Ἰωάννινα	Ι. Παπαδημητρίου	491
Τὸ Τζαμι Ἀσλὰν	Ι. Παπαδημητρίου	580
Ὅρκοι—Τυφώνας—Θάλασσα—Κακία	Σαράντου Παυλέα	581
Ἀνοιξιάτικος πειρασμὸς	Κώστα Στάμου	587
Κυνηγῶντας τὸν ἥλιο	Λάμπρου Μάλαρα	587
Στὴν ἀσπρη πολιτεία	Ἄντιγ. Γαλανάκη—Βουρλέκη	588
Ὁ γάτος κι' ὁ γεροποντικὸς—Ὁ κακο- παντρεμένος—Τὸ ὄνειρο ἑνὸς κατοικοῦ τῆς Μογγολίας	Λαφονταῖν (μετάφραση: Α. Γε- ροντικοῦ)	589—592
Κάθε ποῦ πλησιάζει	Τάκη Σωτήρχου	592
Τύψη	Γιώργου Ράγκου	666
Ἡ λίμνη	Ι. Παπαδημητρίου	666
Λακεδαιμόνιος — Κέντημα — Ὁμοίωμα— Ταξίδι—Πόθος ὑπαίθρου—Καταργεῖ- στε τὸν πόλεμο	Σαράντου Παυλέα	667—668
Εὐχαριστῶ	Τάκη Σωτήρχου	668
Μνημόσυνο στὴν Ἀλῆς	Στέργιου Βαλιούλη	758
Μακάβριος χορὸς	Γκαῖτε (ἀπόδοση: Α. Γεροντικοῦ)	762
Προσωπικὸ	Κώστα Ν. Νικολαΐδη	764
Πέθαναν	Ι. Παπαδημητρίου	765
Ἐνδοστροφή	Μαρίας Κέντρου—Ἀγαθοπούλου	766
Πεθαίνει ὁ ἥλιος—Εἰκόνα	Ι. Παπαδημητρίου	857

Ι. Ν. Νικολαΐδου: "Οχι μηρυκαστικόν...", 89—'Η εκπαίδευσις στήν 'Ηπειρο, 367—'Η 'Εταιρεία 'Ανθρωπιστικῶν Σπουδῶν, 367—'Αντιδιαστολή, 888.

Νικ. Αθ. Πράσσου: Διάδοσις τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς, 89.

Γιώργου Ράγκου: Οἱ μεταφράσεις τῶν 'Αρχαίων Δραμάτων, 674—Οἱ Δελφοὶ Πνευματικὸν Κέντρον Εὐρώπης, 675.

'Αρσ. Γεροντικοῦ: "Ἐνα ἐθνικὸν θέμα, 183—Τιμὴ σ' ἕναν ἄξιο ἐκπαιδευτικόν, 185—'Η μονοκοιτηλιὰ τοῦ κ. Κένεθ Τάϊναν, 510—Οἱ τοιχογραφίαι τῆς Μονῆς Σπανοῦ, 597—'Η ἐισησία ἐπίδειξις τοῦ 'Ωδείου, 598—Τὸ Φεστιβάλ, 673—'Εκθεσις ὁμοιοτύπων ἔργων τοῦ Λεονάρδου Ντὰ Βίντσι, 674—Δυὸ ὁμιλίαι τοῦ κ. Δαφνῆ, 889—Δυὸ ἐπέτειοι, 975—Μαβίλης, 976.

Δ. Κόκκινου: 'Η Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη, 184—'Η προτομὴ τοῦ Πυρσινέλλα, 368—'Η Δωδώνη, 513—Τὸ 'Αρχεῖον 'Ιωάννου Κολέτη, 513—Πρωτοβουλία ἐκπαιδευτικῶν, 513—'Ο κ. 'Αβέρωφ, 514—'Η προτομὴ τοῦ Σπυρίδωνος, 597—Μιὰ σοβαρὴ ἔλλειψις, 786—Μιὰ ἐκθεσις, 786—'Εἶναι ἐνθαρρυντικόν, 786—'Η Πεντηκονταετηρίδα, 867—Τὸ «Δελτίον 'Ελληνικῆς Βιβλιογραφίας», 975—Μνημόσυνο γιὰ τὸ Μαβίλη, 977—'Ενδιαφέρουσα στατιστικὴ, 977.

Σπύρου Στούπη: 'Ονόματα καὶ ἱστορία, 283.

Γεωργ. Ι. Παπαγεωργίου: 'Ιερεμιάδες, 364—Τὰ κρατικὰ βραβεῖα θεάτρον, 365.

Τάκη Σωτήρχου: Δέκα χρόνια κι' ἕνα δίδαγμα, 887.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κ. Μαχαίρα: «'Ανασκευὴ ἑνὸς ἱστορικοῦ ψεύδους» (Κ. Α. Μιχαηλίδη)	90
Κων. Μπράτσου: «'Η ἄσκησις τῆς δικηγορίας ὡς κοινωνικὸν λειτουργήμα» (Α. Γεροντικοῦ)	185
'Αρ. Σταθόπουλου: «Φωτιᾶς στὸν κάμπο» (Α. Γεροντικοῦ)	186
Π. Παπασταμάτης: «Ἐυπνήσανε οἱ σκλάβοι» (Χρ. Εὐαγγελάτου)	187
Στέργιου Σκιαδᾶ: «Προθάλαμος» (Π. Π. Ναθαναήλ)	188
Γ. Παναγοπούλου: «'Εγερετήριο» » » »	188
Δημ. Χαρίτου: «Περιπέτειαι μετὸν ἥλιο, τὴ θάλασσα καὶ τὸν ἔρωτα» (Π. Π. Ναθαναήλ)	189
Θαν. Παπαθανασοπούλου: «'Ιστορικὰ καὶ Λαογραφικὰ Περίτσιας» (Π. Π. Ναθαναήλ)	189
Τάσου Πορφύρη: «Νεμέρτσκα» (Λ. Μάλαμα)	189
Στεφ. Μπέττη: «Τὸ Μοναστήρι τῆς Παλιουρῆς» (Λ. Μάλαμα)	190
Θεοδ. Δασκαλόπουλου: «Κορμιὰ στὰ θεμέλια» » »	190
Βασίλη Λιάσκα: «Καταγωγή» (Π. Π. Ναθαναήλ)	368
Μαρίας 'Αρκαδίου: «Μακρονὴ ὄχθη» » » »	368
Γιώργη Χαλατσᾶ: «'Ανθρωποι χωρὶς ἥλιο» » » »	369
Κίμωνος Φαραντάκη: «'Ο ποταμὸς» » » »	369
Σταύρου Ι. Παπαδάτου: «Αἱ σλαβικαὶ διεισδύσεις ἐν 'Αγίῳ 'Ορει» (Δ. Κόκκινου)	369
Ι. Π. Κουτσοχέρα: «Γολγοθᾶς» (Λ. Μάλαμα)	370
Φωτίου Κόντογλου: «Σημεῖον Μέγα» (Δημ. Σαλαμάγκα)	370
Λάμπρου Μάλαμα: «'Αντίλαλοι τοῦ πόνου» (Δ. Κόκκινου)	371
Βασίλη Κραψίτη: «'Οδύνη καὶ φῶς» » » »	371
'Αλέκου Κάζογλη: «Χρονικὰ» » » »	372
Σαράντου Παυλέα: «Γραμμὴ τῆς ἡμέρας» » » »	372
Χρήστου Γ. Εὐαγγελάτου: «'Ανάλυσις τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου» (Ε. Μαρίας Μοσκόβη)	373

Ἰωάν. Ε. Ἀναστασίου: «Προϋποθέσεις τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας» (Α. Γεροντικοῦ)	514
Κων. Δαφνῆ: «Τὰ Κερκυραϊκὰ Χρονικὰ» » »	515
Γιώργου Δωρικοῦ: «Ζητεῖται ἐνάρετος» (Π. Π. Ναθαναήλ)	515
Ἀντωνίου Κανακάρη: «Ἀριστομένης Προβελέγγιος» (Π. Π. Ναθαναήλ)	516
Διομήδη Γεωργιάδη: «Γνωριμίες με τὸν κόσμον» (Π. Π. Ναθαναήλ)	516
Τίτου Καράντζαλη: «Ἀκάθιστος Ὕμνος» (Κώστα Ἀθ. Μιχαηλίδης)	599
Νίτσα Διαμαντάκη—Κυριακοῦ: «Ὅσο ὑπάρχει ζωὴ» (Π. Π. Ναθαναήλ)	675
Δημ. Σέτα: «Ἡ Γλῶσσα καὶ Λαογραφία τῆς Εὐβοίας» (Π. Π. Ναθαναήλ)	676
Ἀγγελου Καλοκαιρινοῦ: «Φυγὴ καὶ πάθος» (Π. Π. Ναθαναήλ)	676
Λ. Λαμπέ: (μετάφραση: Κούλη Ἀλέπη) «Εἰκοσιτέσσερα σονέτα» (Π. Π. Ναθαναήλ)	676
Στεφανίας Καλοῦ: «Τὰ λευκὰ τῆς χέρια» (Π. Π. Ναθαναήλ)	677
Κίμωνα Τζάλλα: «Ἡ ἐπίθεση» (Δ. Κόκκινου)	677
Πάνου Παναγιωτοῦνη καὶ Παύλου Π. Ναθαναήλ: «Σύγχρονη ποιητικὴ ἀνθολογία» (Δ. Κόκκινου)	677
Κώστα Καλαντζῆ: «Ἰταλομάχοι» (Δ. Κόκκινου)	678
Γιώργου Μανιάτακου: «Τὸ σύννεφο δὲν ἔφερε βροχὴν» (Δ. Κόκκινου)	787
Σωκράτη Καραντινοῦ: «Σύστημα ἀσκήσεως τοῦ προφορικοῦ λόγου» (Δ. Κόκκινου)	787
Χρήστου Σ. Σολομωνίδη: «Σμυρναϊκὸ Γλωσσάριον» (Δ. Κόκκινου)	788
Στεφ. Ι. Παπαδοπούλου: «Ἡ Ἐπανάσταση στὴ Δ. Στερεὰ Ἑλλάδα μετὰ τὴν πτώση τοῦ Μεσολογγίου ὡς τὴν ὀριστικὴ ἀπελευθέρωσίν της (1826—1832) (Στ. Μπέττη)	788
Ἰάσονος Δεπούντη: «Ἀπὸ τῆς θάλασσης» (Π. Π. Ναθαναήλ)	889
» » » «Ἀκατοίκητη Νύχτα» » » »	889
Ἡρὼ Λαμπίρη: «Δύσκολες ὥρες» » » »	889
Π. Χ. Μάρκογλου: «Ἐγκλειστοί» » » »	889
Λούη Γ. Βλάσση: «Τὰ χωριά τοῦ Κάβο-Γάλο» » » »	890
Γ. Δ. Βασδέκη: «Μάθε τὴ γλῶσσα μας» (Ι. Ν. Νικολαΐδου)	890
Δημ. Δεμερτζῆ καὶ Σπύρου Κοκκίνη: «Τὸ Εἰκοσιένα στὴν Εὐβοία» (Δ. Κόκκινου)	891
Γεωργίου Παῖσιου: «Ἀγιογραφία καὶ Ἀγιογράφοι Χιονιάδων» (Δ. Κόκκινου)	892
Ἰππ. Προγράμ. Ἀναπτ. Ἡπέρου: «Μελέται Ἀναπτύξεως Ἡπέρου» (Δ. Κόκκινου)	892
Σπύρου Στούπη: «Πωγωνησιακὰ καὶ Βησανιώτικα» (Κ. Π. Λαζαρίδης)	978
Τάσου Ρούσου: «Ἡ μεταμόρφωση τοῦ καιροῦ» (Δ. Κόκκινου)	978
Παύλου Παπασιώπη: «Αἶθουσα» » »	979
Ζαφείρη Στάλιου: «Ἰαπωνία» » »	979
Σταμ. Ι. Ἀβάρη: «Τὸ Μανσολεῖον τῆς Ἀλικαρνασσοῦ» » »	980

Σάββα Ι. Κανταρτζής: «Ἀρχαῖες θρησκείες καὶ Χριστιανισμὸς»
(Δ. Κόκκινου) 980

Τ Ε Χ Ν Ο Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Α

Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο στὰ Γιάννινα (Δ. Κόκκινου) 92
 Ὅμαδικὸ ἔκθεσις ζωγραφικῆς (Δ. Κόκκινου) 516
 Ἐκθεσὴ Ἑπειρωτικῆς Λαϊκῆς Τέχνης (Δ. Κόκκινου) 679
 Ἐκθεσὴ Ἀνδρ. Γεωργιάδη (Δ. Κόκκινου) 686

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Α Ι

«Κολλιντῶ» (Π. Β. Ἀδάμ), 93—Ἡ συμβολὴ τῆς Ἑπείρου στὴν Παιδεία τῆς Σμύρνης (Γ. Α. Οἰκονόμου), 93—Γιάννη Δάλλα, 284—«Α», 285—Περὶ Τέχνης καὶ ἡθους (Λ. Μάλαμα), 287—«Παιδεία στὴ Σμύρνη» (Γ. Οἰκονόμου), 678—Ι. Ν. Νικολαΐδη, 894—Λίμπρου Μάλαμα, 894—Σπ. Μουσελίμη, 981.

Δ Ι Α Φ Ο Ρ Α

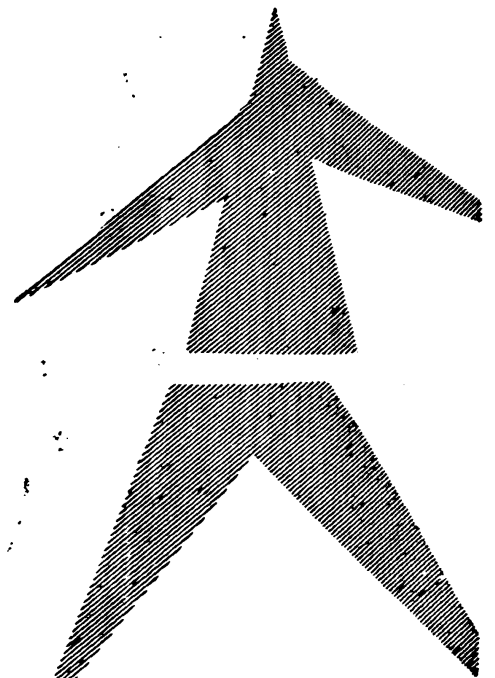
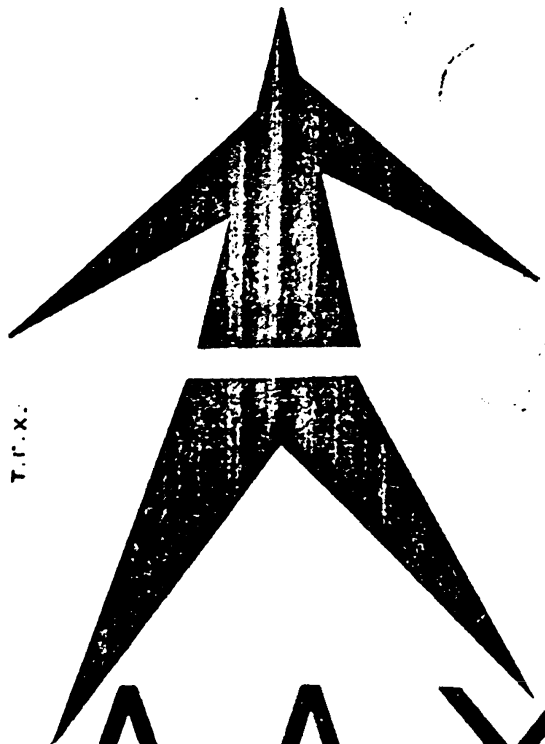
Βιβλιογραφία: Σελ. 96, 288, 375, 681, 789, 981, 982.
 Πνευματικὰ γεγονότα: » 373, 517, 679, 680,
 Εἰδήσεις: » 191.
 Ἀνακοινώσεις: » 518, 683.
 Παροράματα: » 192, 288, 983, 984.
 Διορθώσεις: » 514, 517, 600.

Δ Ι Ο Ρ Θ Ω Σ Ι Σ

Στὴν ἀρχὴ (πρῶτη σελίδα) τοῦ παρόντος τεύχους, ἀπὸ τυπογραφικὸ λάθος, ἀναγράφεται ὡς ἀριθμὸς τεύχους 123, ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 128.

Ε Ν Ι Κ

Λ Α Χ Ε Ι Ο

ΔΩΡΟΝ 5.000.000 ΔΡΧ.
Και ο ένας στους δύο κερδίζει

102.379.800 ΔΡΑΧ.

ΜΟΙΡΑΖΕΙ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΣΠΥΡΟΥ ΣΤΟΥΠΗ

“ΠΟΓΟΝΗΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΒΗΣΣΑΝΙΩΤΙΚΑ,”

ΤΟΜΟΣ Α' - ΣΕΛ. 384

ΕΚΔΟΣΙΣ 1962

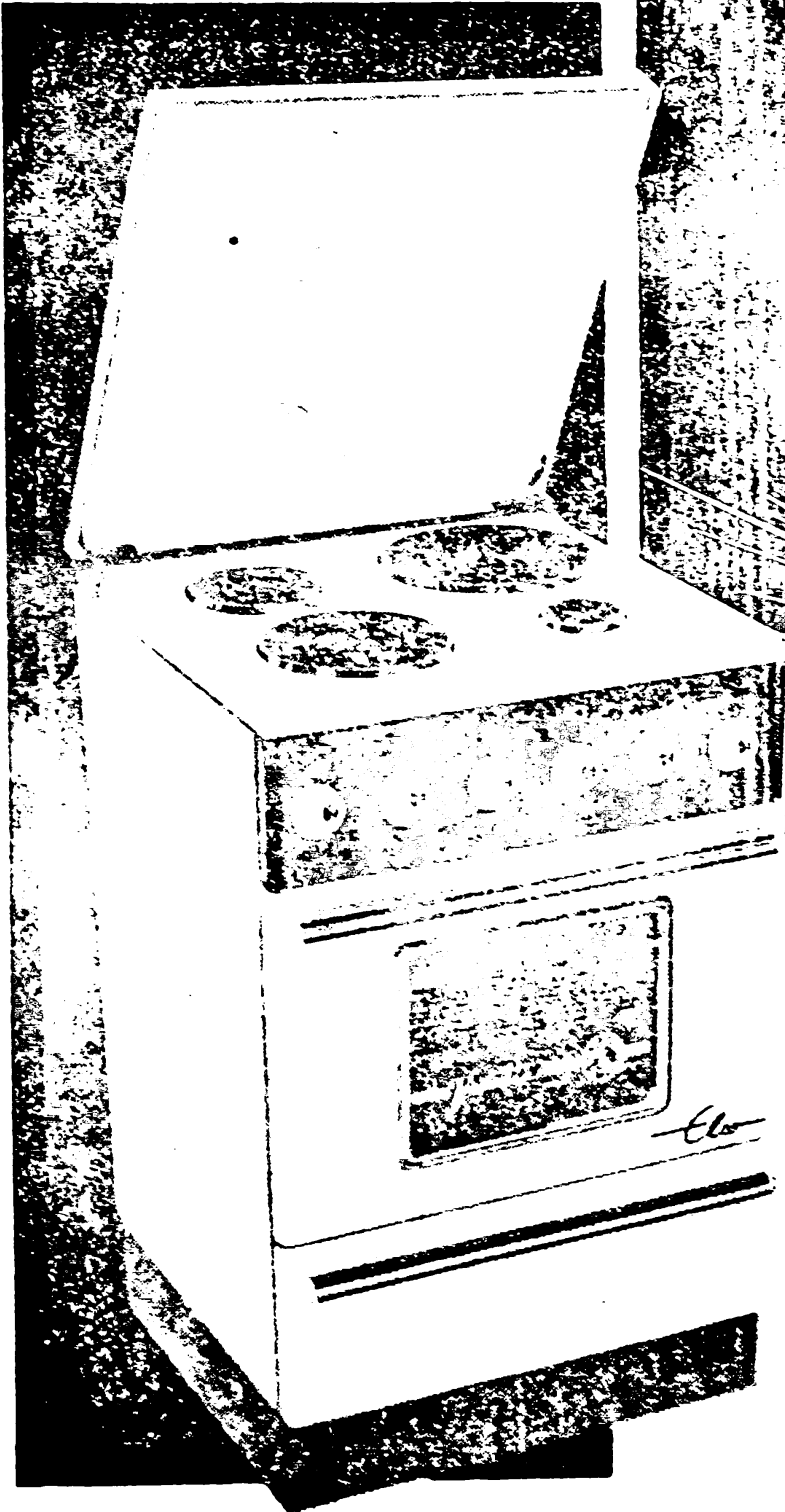

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ Κ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΠΛ. ΚΑΡΥΤΣΗ 3 ΤΗΛ. 22.787 & 52.842

...Και
στο
σύγχρονο
νοικοκυριό...

Vedette

“Ένα προϊόν της

ELCO
Βαρωνής

- Που προηγείται σε γραμμική τε-
λειότητα και αντοχή για γενιά
- Διαθέτει όλα τα πλεονε-
κτήματα της πιο σύγχρονης
οικιακής συσκευής.

ΓΙΑ ΣΑΣ... ΚΑΙ ΑΠΟ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΠΑΤΗΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ